

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Korolénko, Wladímir.; oversat af W.
Gerstenberg.

Titel | Title:

Fra Øst og Vest : fire Fortællinger

Udgivet år og sted | Publication time and place: Kjøbenhavn : Lehmann & Stage, 1891

Fysiske størrelse | Physical extent:

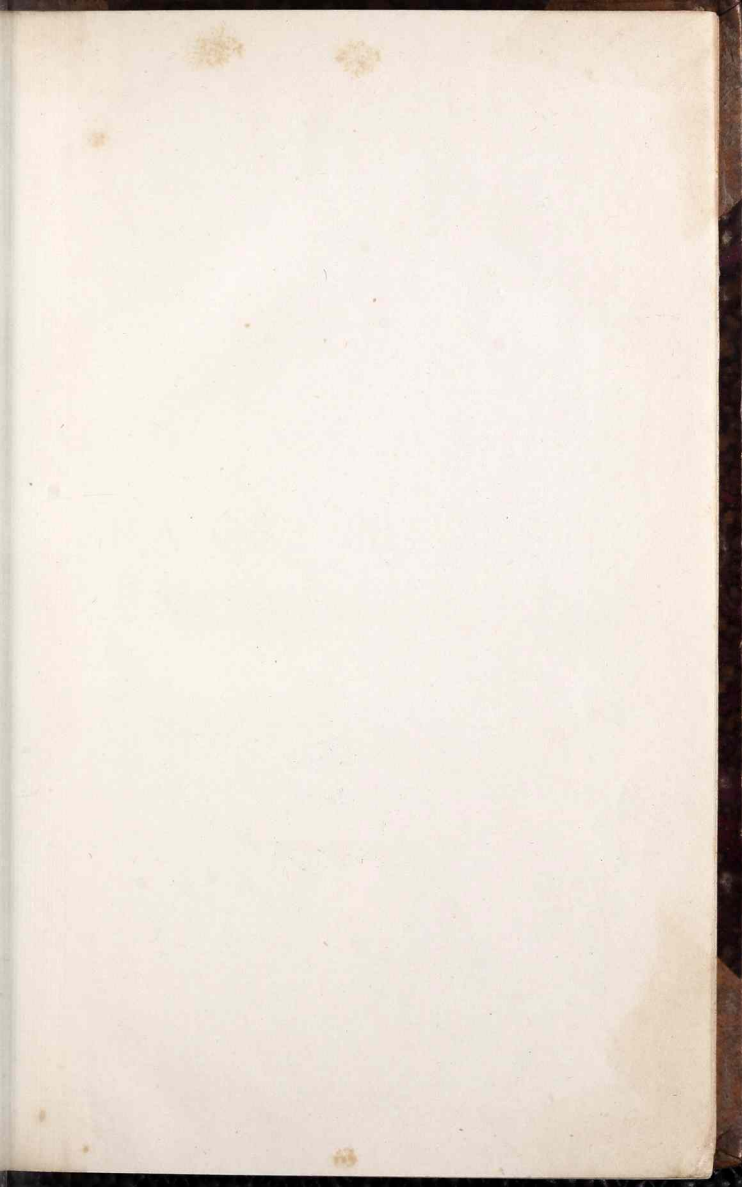
VIII, 282 s.

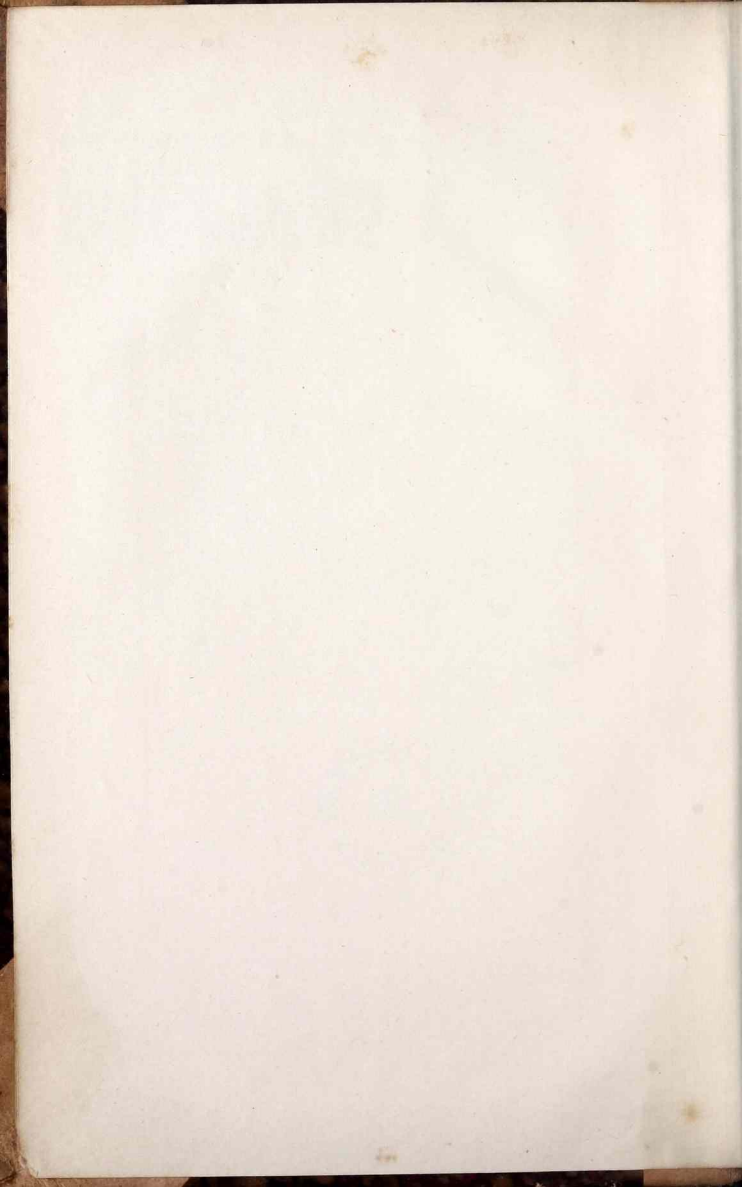
DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

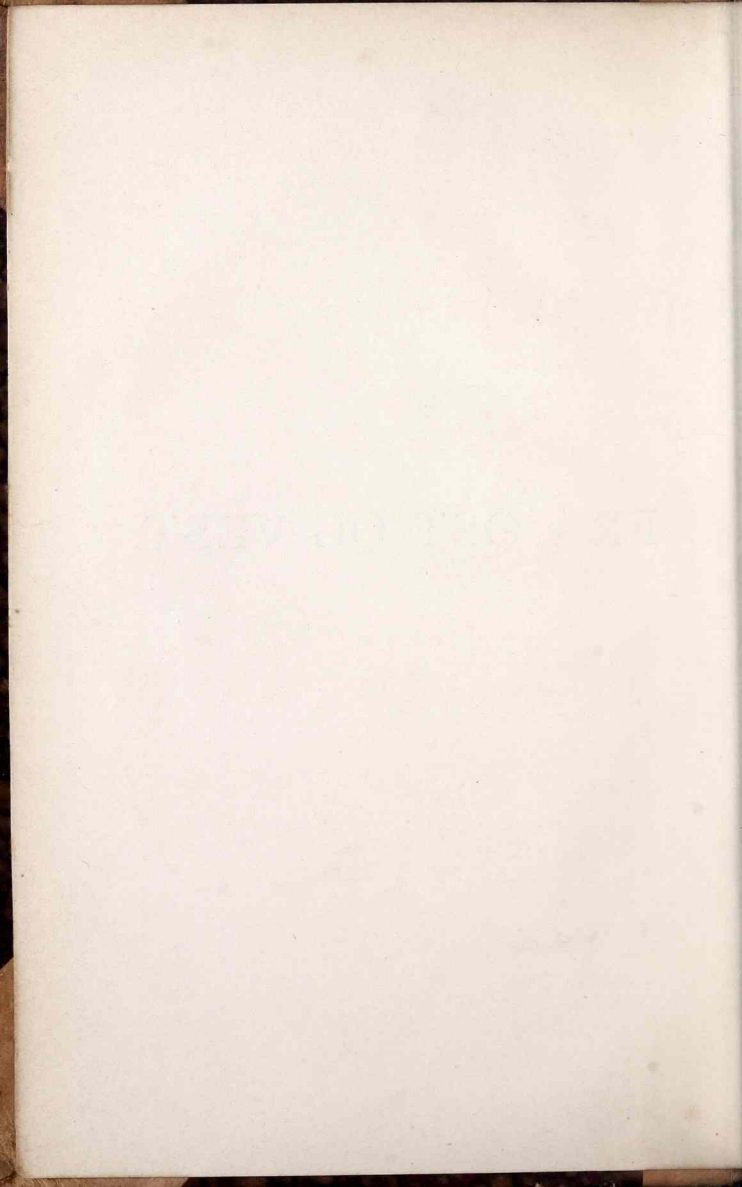
UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

FRA ØST OG VEST.

WLADÍMIR KOROLÉNKO

FRA ØST OG VEST

FIRE FORTÆLLINGER

OVERSAT AF W. GERSTENBERG

KJØBENHAVN

LEHMANN & STAGES FORLAG

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE

1891

Forord.

Wladimir Galakhtionovitsch Korolénko er ubestridelig den betydeligste Begavelse blandt Ruslands nulevende yngre Digtere. Livet har ikke taget blidt paa ham. Han fødtes 1853 i Staden Shitomir (Guvernementet Volhynien) og henlevede sine Drengenaar i Rovno, en lille By i det samme Guvernement. Her gik han i Latinskole, men da Faderen, en fattig og ubestikkelig Dommer, døde, inden Sønnen naaede at blive Student, drog denne til St. Petersborg for at søge Lykken. Her led han megen Nød og havde knap til det daglige Brød. Et Par Aar studerede han ved det tekniske Institut, og derefter indtraadte han som Elev paa Forstakademiet i Moskva, men blev efter halvandet Aars Forløb bortvist fra dette, fordi han paa Kammeraternes Vegne var optraadt som Ordfører for en Deputation, der klagede over Forholdene ved Akademiet. Han blev derefter udvist af Moskva og stilledes et Aar under Politiets Opsigt. Saa snart han atter var sin egen Herre, drog han paany

til St. Petersburg, hvor han levede kummerligt af Korrekturarbejde og led baade Sult og Nød. Fra 1879 begyndte han ogsaa at syse med Literaturen, men samme Aar paadrog han sig Regeringens Mistanke paa Grund af sine frisindede Ideer og forvistes, først til Guvernementet Vjatka, Øst for Volgas øvre Løb, og senere til Sibirien, hvor han efter Ordre maatte skifte Opholdssted flere Gange. Han endte i Jakutsk, Østsibiriens barskeste Egn, hvor han levede mellem halvvilde Indfødte og russiske Landstrygere og Forbrydere. Først 1884, efter en haard Sygdom, fik han Tilladelse til at vende tilbage til Rusland, og nu opholder han sig i Nishnij-Novgorod.

Korolénkos egentlige Forfattervirksomhed begynder under hans Landflygtighed, idet den Samling Fortællinger, der har gjort hans Navn berømt over hele Rusland, er skreven i Aarene 1880—86. Den har allerede oplevet 3 Oplag, og et 4de imødeses i en nær Fremtid. Det er et Udvalg af disse, der her forelægges, oversatte fra Originalsproget. Senere, 1888, har han skrevet en større Novelle: »Den blinde Musikant« og flere Bidrag til det udbredte Maanedsskrift *Russkaja Mysl* (Den russiske Tanke), der udkommer i Moskva og redigeres i liberal Aand.

Stoffet til sine Fortællinger og Noveller henter Korolénko dels fra Volhynien og de store Skove i Guvernementet Minsk (Polesjen), og dels fra Sibirien, som han kjender saa nøje fra sine Forvisningsaar. Mesterlige ere de Billeder, han giver af Livet i

VII

Ruslands sydvestlige Smaabyer og i Polesjen, af en Natur og et Folkeliv, som han fra sin Barndom tilbunds er fortrolig med. Saa levende er hans Skildring af hans Barndomshjem, den lille jødiske By, at man ser den for sig med dens hældende, faldefærdige Rønner, stillestaaende, mudrede Damme og hele det Galleri af problematiske Naturer og lovløse Existenser, som han fører frem for en, tegnede med en stor og sanddru Kunst; man hører Birkenes Hvisken paa den forfaldne Kirkegaard uden for Byen og Vindens Susen hen over Kosakkernes Grave og gennem det høje, bølgende Enggræs. Og naar han fortæller om Polesjens Skove, viser der sig for ens Øje en mørk Skare af hundredaarige Fyrretræer med mægtige, rødbrune Stammer, og Toppe, der favner hinanden saa tæt, at ingen Solstraale finder Vej ned imellem dem. En Duft af Harpix og Fyrrenaale slaar en i Møde; Træerne hvisker og suser i alle Tonarter eller stønner og klager, naar Blæsten rusker i dem. Han kjender Skovens Stemmer. Og naar en ældgammel Skovløber fortæller Minderne fra sine Barndomsaar, lyder Pandoraharpens Klang i ens Øren, og man fornemmer et Pust af Ukraines Folkeviser gennem den Gamles halvt vemodige, halvt humoristiske Skildring af, hvad han har set og hørt som lille Purk.

Korolénkos Fortællinger ere en Digtters, og hans Poesi har den sláviske Vemod.

I sine Skildringer fra Sibirien lærer han en Livet i Tugthusene, Urskovene og Jakuternes øde

VIII

Egne at kjende. Alle Slags Existenser har han truffet i dette, Skovenes og de store Vidders Land: halvvilde Jakuter, forvorpne russiske Landstrygere og Forbrydere, trohjærtede sibiriske Bønder og slyngelagtige Embedsmænd. Og han kjender disse Mennesker, véd nøje, hvorledes de tænker, taler og føler. Men hvad Digteren mægter at give sine Landsmænd, formaar Oversætteren desværre ikke fuldt ud at gjengive: den storladne og gribende Simpelhed, hvormed den russiske Bonde forstaar at udtrykke, hvad der rører sig dybest i hans Sjæl.

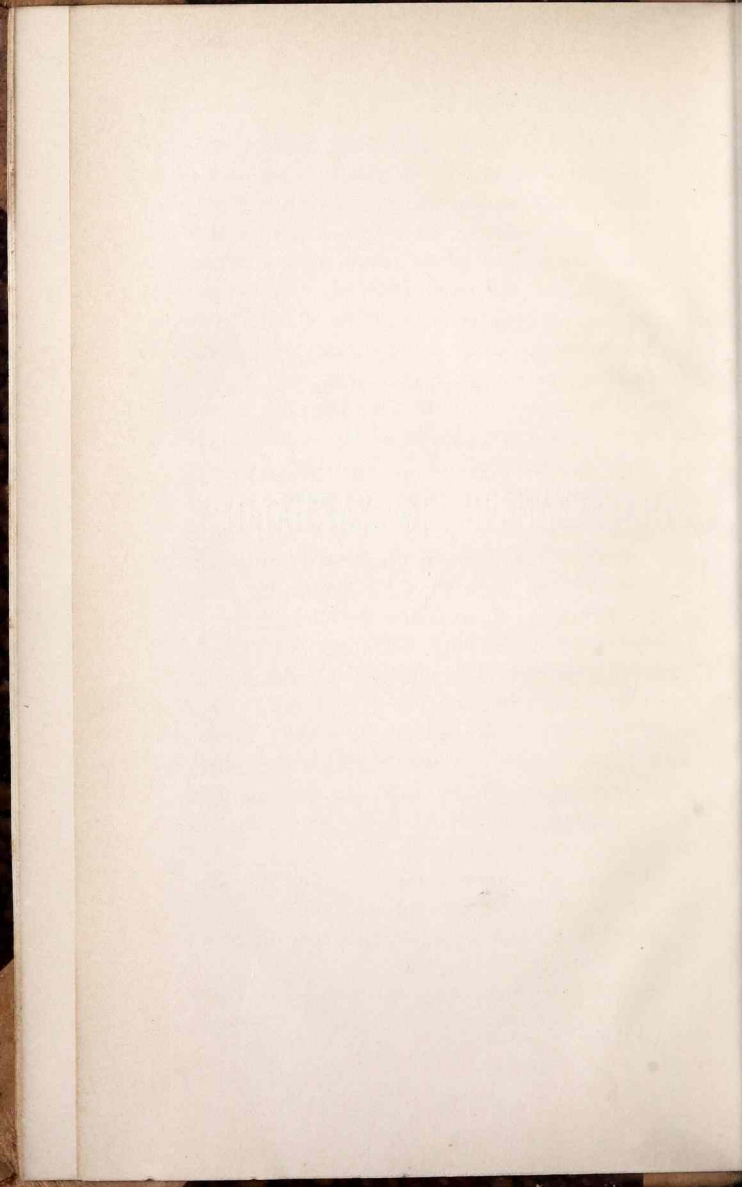
Ligesom Dostojevsky har Korolénko erhvervet sig et nøje Indblik i det russiske Folks Sjæleliv, og ligesom denne er han de Hjælpeløses, Undertryktes og Udskuddets Digter. Kjærlighed til Næsten slaar igjennem hos ham overalt, den gaar som den røde Traad igjennem hans Digtning, og Side om Side med den en Længsel efter Friheden, saa stærk og saa dyb, at den griber en med uimodstaaelig Magt.

Gid de fire Fortællinger, Valget er faldet paa, ikke maatte forsvinde sporløst i den store Oversættelseslitteratur! De fortjene det ikke.

Kjøbenhavn i September 1891.

Oversætteren.

STRAFFEFANGEN FRA SAKHALIN.

Min Kammerat var rejst bort, og jeg skulde tilbringe Natten ene i vor fælles Hytte.

Ilden var gaaet ud, og jeg laa henstrakt paa Sengen, tyngtet af Tavsheden og Mørket, der omgav mig, medens den korte Dag udsluktes i den kolde Taage. Dagslysets sidste svage Straaler trængte ind gennem Hyttens tilfrosne Ruder, og sorte Skygger listede sig frem fra alle Krogene, indhyllende de skraa Vægge, der syntes at sænke sig ned over mit Hoved. Endnu nogen Tid skimtede jeg Omridsene af den store lerklinede Ovn, der stod midt i min Jurta*), men saa forsvandt ogsaa disse. Mørke overalt! Kun paa tre Steder flimrede der nogle urolige fosforagtige Pletter. Det var den sibiriske Nat, dræbende i sin Kulde, der udvendig fra tittede ind gennem Ruderne.

Minutter og Timer gled hen over mit Hoved, og inden jeg vidste af det, kom der en saa nagende Kummer og fortærende Længsel

*) I Østsibirien, en Hytte af Bjælker, Græstørv og Ler.

over mig, at jeg helt gav fortabt. Bevidstheden om at være i fremmed Land viftede Mørke og Kulde ind i min Sjæl, og min ophidsede Fantasi fremtryllede det umaalelige Ocean af Bjerge, Skove og Stepper, der havde lagt sig mellem mig og mit dyrebare, tabte Hjem, som, skjønt det vinkede mig til sig med saa uimodstaaelig Magt, dog i denne Stund kun lyste svagt i det Fjerne som et døende Haabs blege afmægtige Ild. Og midt i det trøstesløse Mulm, der omgav mig, løftede den paatrængende Følgesvend, som kaldes Sorgen, sit ildevarslende Hoved og hvi-skede: »her er du begravet — for bestandig!«

En svag, ynkelig Piben, der naaede ned til mig gennem Skorstenen, vakte mig af min Grublen. Det var min tro Hund Cerberus, der sad rystende som et Æspeløv oppe paa det flade Tag og spurgte mig, hvad der gik af mig, siden jeg ikke gjorde Ild paa i denne knagende Frost. Jeg skuttede mig og søgte at ryste Kulden af mig, men da jeg følte, at jeg laa under i denne Kamp mod Tavsheden og Mørket, besluttede jeg at ty til det frelsende Middel, som jeg havde lige ved Haanden. Og dette Middel var — Jurtaens Gud, den mægtige Ild.

Hos Jakuterne*) er Ilden aldrig slukket om Vinteren, og derfor er Skorstenen heller ikke

*) Et tatarisk Folk (c. 200,000 Mennesker) i Østsibirien, hvis fornemste Rigdom bestaar i Hornkvæg og Heste. Jakuterne leve om Sommeren i Telte, om Vinteren i Hytter (Jurtaer). O. A.

indrettet til at lukke for oven. Men da jeg og min Kammerat hverken havde Tid eller Lyst til at sidde ved Ovnene fra Morgen til Aften, stoppede vi altid Skorstenshullet til, saa snart Ilden var brændt ud, og som Følge heraf maatte vi op paa Hyttens flade Tag, hver Gang vi skulde lukke eller aabne. — Jeg kom ud i en Fart og klatrede op ad de Trin, som vore Fødder efterhaanden havde dannet i den haarde Sne, hvormed Jurtaen var dækket helt op til Skorstenen.

Vor Hytte var den yderste i Landsbyen og laa et lille Stykke uden for den. Under almindelige Forhold kunde man fra vort Tag se ud over Sletten hen til de fjærne Bjerge, og vendte man sig saa om, lyste Gnisterne en i Møde fra Landsbyens Hytter, i hvilke landsforviste Tatarer boede Side om Side med Efterkommere af russiske Kolonister, der havde glemt deres fædrene Sprog og levede her fuldstændig paa jakutisk Vis. Men nu druknede alt dette i den graa uigjennembrængelige Taage, der stod ubevægelig i den iskolde Luft og hvilede tungt hen over den tavse Jord. Hvor mit Øje vendte sig hen, blev det hængende i det trøstesløse Mørke, og kun lige over mit Hoved, langt, langt oppe, tindrede en enlig Stjerne, der sendte sine matte Straaler ned gennem det kolde Forhæng.

Rundt omkring mig herskede Dødens Tavs-
hed. Flodens høje Bredder, Landsbyens usle
Hytter, den lille Kirke med dens løgformede

Kuppel, de flade snedækte Enge og Skovens mørke Bræm — alt var indhyllet i dette dunkle Taagehav, der syntes at strække sig i det Uendelige. Og medens jeg stod her oppe sammen med min Hund og lænede mig til den plumpe lerklinede Skorsten, havde jeg Fornemmelsen af, at jeg befandt mig paa en lille Ø midt ude i det store umaadelige Ocean. Ikke en Lyd hørte jeg, og koldt og uhyggeligt var der alle Vegne. Natten kom listende med sine Rædsler og lagde sig som en Mare hen over mig.

Cerberus udstødte et sagte, klagende Hyl. Det stakkels Dyr følte sig øjensynlig lige saa ildt til Mode som jeg. Den trykkede sig helt ind til mig, stak sin spidse Snude frem og stirrede tankefuldt ud i det uigjennemtrængelige Mørke.

Pludselig lagde den sine Øren tilbage og knurrede. Jeg lyttede. I Begyndelsen kunde jeg intet høre, men saa udskilte der sig en Lyd i denne knugende Tavshed og lidt efter en hel Række lignende Lyde med regelmæssige Mellemrum: ovre fra de fjærne Enge lød der gennem den kolde Frostluft en ganske svag Klapren af Hovslag hen over den haarde frosne Jord.

Fordybende mig i Gisninger over, hvem den enlige Rytter kunde være, skyndte jeg mig ind i Jurtaen, og Cerberus, der gøede højt og ivrigt i Retning af Lyden, fulgte i Hælene paa mig. Blot det Øjeblik, jeg havde været ude i Kulden med utildækket Ansigt, bevirkede, at jeg

fik en Fornemmelse af, at Næse og Kinder skulde fryse af mig.

Lidt efter flammede Spaanerne lystig op i Ovnens lysende Gab, og da Ilden havde taget rigtig fat, lagde jeg nogle vældige Stykker Fyrrebrænde ovenpaa. I samme Nu fyldtes den tavse Jurta med Bragen og Knitren, og Hundreder af hoppende Ildtunger stak deres bugtede Spidser op gennem Brændestykkerne, favnede dem og spillede ind imellem dem. Det knaldede, bragede og hvislede i én Kjøre, og noget klart, levende, støjende og uroligt trængte ind i Hytten og kiggede ind i alle dens Hjørner og Kroge. Undertiden var det, som om Flammerne trak sig ind i sig selv, og saa fløj der et helt Bundt af røde Gnister larmende og hvislende gennem den korte, lige Skorsten og ud i den kolde Luft. Men i næste Øjeblik tog Ilden atter fat med fornyet Kraft, og Hytten gjenlød da af smaa Explosioner og Knald, der smældede i mit Øre som en Række Pistolskud.

Jeg følte mig ikke mere saa ensom og forladt som før. Det var, som om alt her inde havde faaet Liv i Flammernes urolige, dansende Skjær, og de tilfrosne Ruder, gennem hvilke den mørke Nat for lidt siden havde tittet ind, spillede nu i alle mulige Farver, næsten som Ædelstene. Jeg fandt en særegen Trøst i den Tanke, at min ensomme Hytte lyste ud i Mørket som en lille Vulkan, idet den sendte et helt

Bundt sitrende Ildgnister og mægtige Røgskyer op i den kolde Luft.

Cerberus sad lige over for Ovnens saa ubevægelig, som om den var hugget i Marmor, og stirrede ind i Ilden. Kun engang imellem vendte den sit kloge Hoved om imod mig og sendte mig et venligt og taknemmeligt Blik. Pludselig lød der en tung Trampen hen over Sneen, men Hunden rørte sig ikke og knurrede kun ganske sagte, for den vidste, at det var vore Heste, der kom galoperende langs Gaardens Hegn og hen til Hytten. Det var de spillende Gnister og den varme hvide Røg, der lokkede de stakkels forfrosne Dyr.

Men med ét vendte Cerberus sig bort fra Ilden og knurrede højt og vredt, og et Øjeblik efter fór den hen mod Døren. Jeg lukkede den ud, og medens den rasede og gøede oppe fra sin sædvanlige Post, kiggede jeg ud i Gaarden. Jeg saa' en Mand komme trækkende med sin Hest ind gennem Laagen, og jeg var da ikke i Tvivl om, at det var den ensomme Rytter, jeg for lidt siden havde hørt, der ikke havde kunnet modstaa min Ovns lysende Skjær.

Jeg ventede ingen Bekjendte, altsaa maatte det være en Fremmed, dog næppe en Jakut, for de plejer ikke at færdes saa sent, men snarere en eller anden russisk Landstryger*), der havde

*) Med dette Ord betegnes her og senere en fra et af de sibiriske Tugthuse borttrømt Fange, der strejfer rundt for at undgaa Øvrighedens Efterstræbelser. O. A.

forvildet sig til denne øde Egn. Og i dette Øjeblik var selv et saadant Besøg mig kjærkomment. Jeg vidste jo, at den venlige Ild snart vilde tie, og at Flammerne om lidt vilde spille mat og dovent hen over en Bunke rødglødende Kul. Svagere og svagere vilde den døende Ild blinke mig i Møde under Asken med et halvbrustent Øjes matte Glans — og saa slukkes helt. Og da skulde jeg atter være ene — ganske ene i den lange, mørke Nat.

Tanken om, at jeg maaske skulde tilbringe Natten sammen med et Menneske, hvis Fortid var plettet med Blod, gjorde mig ikke i fjærreste Maade urolig. I Sibirien værner man sig til ogsaa at se et Menneske i en Morder, og skjønt et nærmere Bekjendtskab med en »Ulykkelig« *), der har gjort Indbrud, stjaalet Heste eller kløvet sin Næstes Hoved i den mørke Nat, just ikke altid tjener til at stille ham i et særlig idealt Lys, saa giver det en dog Lejlighed til ganske i al Ædruelighed at studere den Mylr af Liden-skaber og Drifter, der rører sig i Menneske-hjærtet. Og naar saadan en forulykket Fyr mødte som Gjæst i min Hytte, var han derfor altid velkommen, selv om jeg havde Grund til at formode, at den Hest og Bagage, han førte med sig, ikke var erhvervet paa en fuldstændig ærlig Maade.

*) »Ulykkelig« kalder den russiske Almue enhver, der er forvist til Sibirien.

Døren gik op, og midt i en Sky af dampende Kulde viste der sig en høj, bredskuldret Mand, der uden videre gik midt ind i Hytten og hen til Ovnen. Han var klædt paa jakutisk Vis: i Pels med rynkede Ærmer og Pludderbuxer af Skind, men hans store, kraftige Skikkelse sagde mig strax, at han ikke kunde være en Indfødt. Hans Hoved og Hals vare indbundne i et Tørklæde, og baade dette og Spidsen af hans høje jakutiske Skindhue, der ragede op igjennem det, var oversaaet med Rim, der paa sine Steder sad i store haardfrosne Klumper.

Den Fremmede løsnede Tørklædet med sine valne Fingre, og da han havde faaet baade det og Huen af, kom der et ungdommeligt Ansigt til Syne, der var helt rødt af Kulde. Trækkene vare store og udtryksfulde, og de mørke Øjne fløj hastig rundt til alle Sider. Der var noget lidenskabeligt og uroligt udbredt over dette Ansigt, hvis haarde, barske Konturer for Øjeblikket mildnedes af et træt og næsten lidende Udtryk, som harmonerede godt med min egen sørgmodige Stemning og indgød mig en uvilkaarlig Sympathi for den ukjendte Gjæst. Denne lænede sig mod Ovnen og tog Piben op af sin Pels.

»God Dag, Herre!« sagde han, idet han bankede Piben ud mod sin flade Haand og skjævede hen til mig.

»God Dag!« svarede jeg og sendte ham samtidig et langt, prøvende Blik.

»Ja undskyld, gode Herre, at jeg saadan

uden videre dumper ind til Dem. Men naar jeg har varmet mig lidt og røget en Pibe eller to, rider jeg videre, for en Fjerdingvej herfra har jeg Bekjendte, som er glade ved at huse mig til enhver Tid.«

Han talte med sagte og dæmpet Røst, og der var ikke det mindste paatrængende i hans Tone, men hans kolde, vedholdende Blik, der ikke veg fra mig et Øjeblik, sagde mig tydelig, at hans videre Optræden vilde være afhængig af, hvorledes jeg modtog ham. Og at det var hans Hensigt at blive her om Natten, kunde jeg ikke være i Tvivl om, for ellers vilde han ikke have trukket sin Hest ind i Gaarden, men ladet den blive udenfor.

»Hvem er De egentlig?« spurgte jeg efter en lille Pavse. »Og hvor kommer De fra?«

»Hvem jeg er? — Ja, de kalder mig Bagilaj i det Sprog, de snakker her, men paa rigtig ægte Russisk hedder jeg Vasilij. Kjender De mig saa? Jeg býr ovre i Skoven, der ligger et Par Mil herfra.«

»Jo, saa har jeg nok hørt tale om Dem. De er fra Ural, ikke sandt, og har strejft rundt i adskillige Aar, inden De slog Dem ned her?«

»Ja, det er rigtigt — det er mig,« svarede Landstrygeren med et svagt, men selvtilfredst Smil. »Ja, tænkte jeg ikke nok, at De havde hørt snakke om mig!«

»Har De Lyst til at blive her, skal De være velkommen,« sagde jeg venlig. »Og De kan

godt sove her i Nat, for jeg er ene, skal De vide. Slaa Dem nu blot til Ro, saa skal jeg strax sætte Samovaren frem.«

»Ja mange Tak, Herre,« sagde han med et fornøjet Ansigt, »jeg bliver her gjerne, naar De beder mig derom. Men først maa jeg have min Sadelpose ind, for Folk her i Landsbyen er slemme til at rapse, især Tatarerne.«

Han gik ud, og et Øjeblik efter kom han igjen med en stor Pose. Han tog en hel Del Levnedsmidler ud af den og lagde dem op paa mine Hylder, og derpaa smed han Pelsen og satte sig hen foran Ovnen i sin røde Skjorte.

»Ja, nu skal jeg være oprigtig og sige Dem hele Sandheden, Herre,« sagde han, idet han løftede Hovedet med et Smil. »Da jeg kom ridende her hen til Porten, tænkte jeg ved mig selv: Gud skal vide, om jeg dog ikke skulde faa Lov til at blive her Natten over? — For jeg véd jo godt, at der er mange af min Slags, som man ikke holder af at slippe ind om Natten. Naa, men jeg gjør nu ingen Fortrød, og det véd De vel ogsaa, for, saa vidt jeg mindes, sagde De før, at De havde hørt snakke om mig.«

»Ja, det har jeg ogsaa.«

»Naa, saa det har De. Ja, jeg tør nok sige, at jeg lever rigtig ærligt og retskaffent. Jeg har en Ko, en Oxe — og saa den Hest, jeg kom ridende paa. Og et Hus har jeg ogsaa med en lille Have ved Siden af.«

Landstrygeren, der sad og stirrede tankefuldt ud for sig, sagde dette i en Tone, som om han forbavtede sig over, at det, han fortalte her, var den rene skære Sandhed og Virkelighed.

»Ja,« vedblev han i samme Tone, »jeg arbejder, eller med andre Ord, jeg lever, saaledes som Gud har budt os det. Og jeg forstaar jo ogsaa godt, at det er langt bedre end at stjæle og røve paa Landevejen. Se nu for Exempel her i dette Tilfælde: jeg kommer ridende om Natten, faar Øje paa Ilden og dumper saa uden videre ind til Dem, og De viser mig strax Høflighed og Agtelse og sætter Samovaren frem. Har jeg saa ikke Grund til at være fornøjet, hvad?«

»Jo, vist saa,« svarede jeg, skjønt jeg havde en Følelse af, at det var for sig selv og ikke for mig, at han sad og udviklede Fordelene ved det Liv, han nu førte.

Jeg talte sandt før, da jeg sagde, at jeg kjendte Vasilij af Omtale, og det var mig ogsaa bekjendt, at han, den forhenværende Landstryger, som nu havde slaaet sig ned blandt Jakuterne, ikke stjal og plyndrede som de andre Russere her paa Egnen, men foretrak et virksomt og arbejdsomt Liv. — Jakuterne ere saa godmodige og hjælpsomme, at det i mange af deres Distrikter er vedtaget som en Regel at yde de russiske Forviste, der tager Ophold iblandt dem, al mulig Hjælp, og uden denne Støtte vilde ogsaa den Stakkel, der af Skæbnen kastes hen i denne

barske Egn, snart omkomme af Sult eller Kulde. I Regelen bestaar den Omsorg, der vises de fremmede Gjæster, ganske vist kun i, at man søger at blive dem kvit ved at give dem de fornødne Midler til at fortrække andetsteds hen; men kommer der et Menneske, som virkelig har Lyst til at arbejde, saa er Jakuterne ogsaa villige til at hjælpe ham paa Benene igjen. Da Vasilij slog sig ned her, forærede Distriktets Befolkning ham en Ko, og det første Aar saaede de endogsaa Marken for ham. Høsten faldt heldig ud, om Efteraaret tog han Arbejde som Daglejer, derpaa begyndte han at handle med Tobak, og i Løbet af et Par Aar havde han sine Ting i Orden og sad ganske godt i det. Jakuterne viste ham Venlighed og Agtelse, hans Landsmænd behandlede ham som et Stykke af en Overmand, og Poperne, der berejste Distriktet, plejede altid at tage ind til ham, naar de kom forbi hans Bolig. Det eneste, der manglede ham, var en Kone, og det kunde maaske ogsaa koste lidt Ulejlighed at finde en saadan, da de russiske Præster ikke holder af at vie bortrømte Folk, som mangler Pas, men Vanskeligheden var dog ikke større, end at den nok vilde have kunnet klares med en Kalv, et Føl eller en lille Sum Penge.

Og dog saa' Vasilij hverken synderlig lykkelig eller tilfreds ud. Der var noget, der pinte og nagede ham, og hvor megen Umage han end gjorde sig for at skjule det, røbede hans

urolige Øje og en sitrende Trækning om Munden dog, at hans Sind ikke var i Ligevægt. Dengang vidste jeg ikke, hvad det var, der gnavede hans Sjæl, men nu véd jeg det: han var kjed af det ensformige, farveløse Liv i den kolde, barske Egn og længtes atter ud i de mørke Skove, hvor Friheden vinkede ham.

Medens jeg gjorde Ild paa Samovaren, sad Vasilij stadig foran Ovnens og stirrede ind i Ilden. Da jeg var færdig med Theen, kaldte jeg paa ham.

»Tak Herre!« sagde han, idet han rejste sig. »Tak for den gode Modtagelse og ikke mindst for Deres venlige Ord. — Ak, Herre, Herre!« vedblev han efter en lille Pavse og med en vis Inderlighed i Stemmen. »Du tror mig maaske ikke, men da jeg saa' Ilden fra din Skorsten, sagde mit Hjærte mig strax, at det var hos en Landsmand, en Russer, at denne Ild brændte. Allerede forinden, medens jeg red hen over Engene i Mørke og Kulde, fik jeg et Stykke ud til Siden Øje paa Røgen fra en jakutisk Jurta, og min Hest drejede hele Tiden sit Hoved hen imod den, for Bæstet er selv en Jakut, skal jeg sige dig. Men jeg red videre — mit Hjærte ligger ikke i den Retning. Hvad brød jeg mig om at tage ind til en af de skidne Hunde, selv om jeg kunde faa Husly og Brændevin! Men saa snart jeg saa' Gnisterne flyve ud af din Skorsten, sagde jeg til mig selv: Dér tager jeg hen, hvis han vil have mig! Og nu mange Tak,

fordi du ikke jagede mig paa Porten; men skulde du nogen Sinde komme paa min Egn, skal du være velkommen. Mad og Drikke har jeg, Gud være lovet, nok af, og du skal blive modtaget med al skyldig Honnør.«

II.

Efter at Vasilij havde drukket The, satte han sig igjen hen foran Ilden. Hans Hest skulde nemlig først puste ud og have Foder, inden han kunde lægge sig. Jakuternes Hest er vel ikke synderlig stærk, men til Gjengjæld er den overmaade nøjsom og udholdende. Naar den Indfødte skal afsætte sine Produkter, maa han søge langt bort, enten hen til de Floder, hvor man vasker Guldsand, eller ind i de store Skove, hvor Tunguserne bór, og hans tungt belæssede Dyr maa saa drage 20—30 Mil gjennem øde, vildsomme Egne, hvor man hverken kan opdrive Hø eller andet Foder. Skal der overnattes i den mørke Skov, bliver der tændt Baal, og medens Menneskene æder sig mætte om disse, maa de koblede Heste nøjes med det visne Græs, som de kan finde under Sneen. Men én Mangel har denne Hest: den kan ikke taale at fodres, før den har pustet ud og er bleven afkølet.

Vasilij maatte altsaa vente et Par Timers Tid, inden han kunde lægge sig, og jeg besluttede at blive oppe og holde ham med Selskab.

Vi sad begge og stirrede ind i Ilden og vexlede engang imellem et Par Ord.

»Ja, der er langt dertil,« sagde han pludselig efter en længere Pavse, og det lød næsten, som om han henvendte denne Sætning til sig selv.

»Hvortil?« spurgte jeg.

»Til vort eget Land — Rusland. Se, her er nu alt anderledes end hjemme. Vi behøver jo blot at tage et umælende Dyr som Hesten til Exempel. Naar man hjemme hos os trækker sin Hest ind i Stalden, skal den strax have Foder, men den, de har her, vilde krepere, hvis man fodrede den, inden den havde pustet ud. Og Menneskene her er ogsaa af en hel anden Sort end dem, vi er vant til i Rusland: de lever i Skovene og spiser raat Kjød, og kan de ikke faa andet, æder de Herren forlade mig Aadsler! Fy for Pokker! Nej, der er ikke Skam i Livet paa disse jakutiske Hunde. Sidder man imellem dem og tager sin Tobakspung frem, stikker de alle, lige saa mange de er, Haanden frem for at faa deres Part med.«

»Ja, hvad skal man sige til det,« svarede jeg, »det er nu deres Skik. Men til Gjengjæld giver de ogsaa selv, hvad de har. Hjælp de maaske ikke dig, da du satte Bo?«

»Jo vel gjorde de det. — Det er sandt nok.«

»Er du fornøjet med det Liv, du fører?« spurgte jeg Landstrygeren og saa' ham lige ind i Øjnene.

Han svarede ikke, men kastede et Stykke

Brænde til Ilden, og i Flammernes Skjær saa' jeg da, at hans Øjne stirrede ud for sig med et mørkt og haabløst Udtryk.

»Om jeg er fornøjet?« sagde han endelig med et underligt Smil. »Nej, Herre, oprigtig talt, jeg har aldrig haft synderlig Grund til at være glad ved Livet, og jeg er det heller ikke nu. Ja, indtil mit nittende Aar — saa længe jeg adlød mine Forældre — var jeg lykkelig; men fra det Øjeblik jeg fulgte min egen Vilje, var jeg ogsaa færdig med Livet. Om jeg lever eller ej, er den ligegyldigste Sag af Verden, og hvad Glæde har jeg saa af at slide i det, som jeg gjør?«

Nogle mørke Skygger lagde sig hen over hans røde Ansigt, og hans Underlæbe dirrede krampagtig, som om han havde ondt ved at holde Graaden tilbage. Det var Barnet, der vaagnede i ham ved Mindet om den Tid, da han levede lykkelig i sine Forældres Hjem, og dette Barn græd nu over sit stakkels forspildte Liv.

»Naa, men det er vel ikke værd at snakke mere om det,« sagde han, da han lagde Mærke til, at mit Blik hvilede forskende paa ham. »Vil De ikke heller høre, hvordan jeg og de andre løb bort fra Sakhalin?« *)

*) En skovrig og klippefuld Ø, der tjener som Forvisningssted for farlige russiske Forbrydere. Den ligger i det okhotske Hav Ø. for Amurlandet, fra hvilket den skilles ved Tatarstrædet. Mod S. skilles den ved La Pérouse Strædet fra den japanske Ø Jesso.

Det gik jeg med Glæde ind paa, og jeg sad saa hele Natten og lyttede til hans Fortælling.

III.

En Sommernat i Aaret 79 sejlede Dampskibet Nishnij-Novgorod hen over det japanske Hav efterladende en lang sort Røgstribe i den mørkeblaa Luft. Til venstre laa Sibiriens klippefulde Kyst i en svag sølvblaa Taage, og til højre, langt, langt borte, saas La Pérouse Strædets skummende Bølger, der brødes mod Oceanets. Skibet holdt Kursen mod Sakhalin, men den fjerne Øs Klippekyster vare endnu ikke synlige.

Ombord var alt roligt og stille. Agter ude stod Rorgængerens paa sin enlige Post, og oppe paa Kommandobroen saas Lodsens og de vagthavende Officerers Skikkelser indhyllede i Maanens blege Lys, der laa som en bred Stribe hen over Havets mørke Overflade.

Nishnij-Novgorod gik med en Ladning Straffefanger til Sakhalin. Under almindelige Forhold hersker der stræng Orden og Mandsugt ombord, men paa et Skib med en saadan Ladning ere Lovene endnu strængere end ellers. Om Dagen faar Halvdelen af Fangerne Lov til skiftevis at opholde sig nogle Timer paa Dækket, men om Natten skulle de alle være nede i det lave, mørke Rum, der strækker sig midtskibs fra og helt agter ud. Gjennem dette gaar

der en lang Gang med Søjler og Jerngitre paa begge Sider, og inden for disse Gitre ligge Fangerne paa deres Briker. I Gangen, der om Natten oplyses af en lang Række dunkelt brændende Lygter, staa Skildvagterne med søvnige Ansigter og støtte sig paa deres Geværer.

I dette uhyggelige Bur lever Fangerne deres glædeløse Liv, og hvad enten den tropiske Sols Straaler falder brændende ned paa Dækket, eller Bølgerne piskes af Stormen, saa Skibet stønner i alle sine Fuger, ligger der her nede Hundreder af Mennesker, hvem det ikke i fjærneste Maade vedkommer, hvad der foregaar for oven, og hvor hen deres svømmende Fængsel fører dem.

Der er langt flere Fanger end Soldater ombord, men Tilsynet med dem er ordnet saa nøje og efter saa faste og ufravigelige Regler, at enhver Tanke om Muligheden af et Mytteri er udelukket, og skulde et eller andet fortvivlet Individ alligevel gjøre Forsøg paa at bryde Jernburet, saa har den Kommanderende endnu et mægtigt og ufejlbarligt Middel i sin Haand: at slippe den koghede Damp løs paa Fangerne og skolde dem som Kakelakker.

Men til Trods for det strænge Regimente, der hersker ombord, lever Fangerne dog deres eget Liv her nede bag Jerngitrene. Og i hin Nat foregik der bag disse et tavst og uhyggeligt Drama: de lænkede Forbrydere holdt

Dom og Rettergang over nogle troløse Kammerater.

Den næste Morgen, da Fangerne blev raabt op, var der tre af dem, som ikke svarede og ikke rejste sig fra deres Leje, til Trods for de truende Tilraab, der lød ind til dem. Og da Soldaterne kom ind bag Gitret og løftede Kapperne, hvormed de tre vare tildækkede, overbeviste de sig om, at disse tre Fanger aldrig mere vilde rejse sig eller svare, naar der blev kaldt paa dem.

I et saadant Samfund af Fanger afgjøres alle vigtigere Sager af de enkelte Udvalgte, der har Indflydelsen og Magten, medens Resten af dem staar fuldstændig uden for Begivenhederne. Og saaledes gik det ogsaa her, idet hele den store Mængde først nu fik at vide, hvad der var sket. Forfærdelsen over den natlige Tragedie var saa stor, at der blev almindelig Tavshed her nede: i det lave, mørke Rum hørtes kun Bølgenes Skuren langs Skibets Sider og Maskinens dumpe Stønnen; men det varede ikke længe, inden Fangerne begyndte at debattere, hvad Følgerne af Begivenheden vilde blive, og alle vare enige om, at Sporene af Vold vare saa øjensynlige, at Øvrigheden hverken vilde eller kunde lade Sagen falde. Forhørene begyndte, men de førte ikke til noget; thi Fangerne, der frygtede hinanden indbyrdes endnu mere end deres Vogtere, svarede alle enstemmig, at de intet vidste. Saa maatte Øvrigheden holde sig til dem, der havde

det officielle Ansvar, nemlig Starostaen*) og hans Hjælper, og endnu samme Dag blev de begge lagt i Lænker.

Hjælperen var Vasilij, men han bar dengang et andet Navn.

Der gik et Par Dage, under hvilke Sagen blev drøftet i stor Omstændelighed. I første Øjeblik kunde det se ud, som om alt var saa godt gjemt, at det vilde være umuligt at opdage de Skyldige, og at der kun truede dem, der havde Ansvaret, en let disciplinær Straf, da baade Starostaen og hans Hjælper paa det bestemteste fastholdt, at de havde sovet hele Natten og ikke hørt eller set det allermindste. Men saa' man lidt nøjere paa Sagen, maatte den dog vække nogen Betænkelighed, især for Vasilijs Vedkommende. Ganske vist kunde han bevise, at han ikke havde haft den fjærneste personlige Andel i den natlige Tragedie, men ikke desto mindre mente de mere erfarne Fanger, at det saa' temmelig sort ud for ham.

»Hør engang, min Dreng,« sagde Buran, en gammel Landstryger, der var nøje kjendt med den Slags Affærer, »saa snart vi kommer til Sakhalin Øen, skal du tage Benene paa Nakken og stikke af. Din Sag staar snavs, min Søn — jeg giver ikke en Pibe Tobak for den.«

»Ih, hvorfor det?«

*) En af Fangerne, der har et Slags Opsyn med de andre.

»Ja, det er da ikke saa vanskeligt at forstaa. Er det første Gang, at Retten har fat i dig?«

»Ak nej, det er ikke saa vel.«

»Godt, saa véd du jo ogsaa, at Straffen bliver strængere. Og hvem var det, den afdøde Fjodka angav for at have taget Brændevin med ombord? Det var dig, ikke sandt, og det var derfor, du maatte gaa en hel Uge med Haandjern paa. Er det ikke saa?«

»Jo, det er rigtigt nok.«

»Naa, og truede du ham saa ikke, mens Soldaterne hørte derpaa?«

Baade Vasilij og de andre Tilhørere forstod, at her virkelig var nogen Grund til at være betænkelig.

»Ja, tænk nu over, hvad jeg har sagt dig,« sagde Buran til Slut, »og bered dig paa at blive skudt.«

Flere af Fangerne begyndte at brumme.

»Staa ikke der og vrøvl!« sagde en af dem barskt.

»Det er Løgn, hvad den Gamle siger!« raabte en anden.

»Han gaar nok i Barndom,« lød det fra en tredje.

»Nej, jeg gjør ikke!« sagde Buran og spyttede af Ærgrelse. »Det er jer, der er dumme! I dømmer nemlig, som man dømmer i Rusland, men det gjør jeg ikke, for jeg véd, hvordan det gaar til her, og det er rigtigt, hvad jeg siger,

Vasilij. Sagen gaar til Generalguvernøren i Amur, og enten bliver du skudt, eller, hvad der er værre endnu, kattet ihjel. For du skal vel erindre, min Dreng, at dette her er sket ombord, og til Søs er Loven dobbelt saa stræng som paa Landjorden. — Naa, men for Resten,« tilføjede han med sagte og tonløs Røst og helt aandeløs af den lange Tale, »mig er det ligegyldigt, om I alle gaar ad Helvede til!«

Da Buran havde sagt, hvad han vilde, trak han paa Skulderen og gik sin Vej.

I en saadan Transport Fanger findes der gjerne nogle enkelte Individer, som ere særlig fortrolige med Loven, og naar disse »Jurister«, som de kaldes, efter en omhyggelig Overvejelse udtale deres Mening om, hvad den endelige Dom vil blive, viser det sig næsten altid senere, at deres Skjøn har været rigtigt. I dette givne Tilfælde vare alle Juristerne af samme Mening som Buran, og følgelig blev det bestemt, at Vasilij skulde løbe sin Vej. Og da han nu skulde lide for en Sag, der angik alle, betragtede samtlige Fanger det ogsaa som en Pligt at yde ham Hjælp. Alt, hvad der havdes i Behold af Tvebakker og Beskøjter, stilledes til hans Raadighed, og Vasilij begyndte strax at hverve Deltagere til sit dristige Foretagende.

Da Buran allerede to Gange før var rømt fra Sakhalin, henvendte Vasilij sig først til ham, og den Gamle var ikke længe om at betænke sig.

»Ja,« svarede han, »det var nok allerede

sunget ved min Vugge, at jeg skulde dø inde i den mørke Skov, og det er maaske ogsaa det Sted, hvor vi Landstrygere har det bedst. Kun frygter jeg for, at du ikke faar megen Glæde af mig, for jeg er gammel og saa udslidt, at jeg knap kan hænge sammen mere.« — Burans Øjne blev vaade, og han begyndte at glippe med dem. — »Naa, men se at faa samlet nogle flere Kammerater; to eller tre er for lidt, naar vi vil løbe vor Vej, vi maa mindst være en halv Snes Stykker, hvis det skal lykkes. — Ja, jeg er villig nok til at gaa med, saa længe mine Ben vil bære mig, og jeg er tilfreds, selv om jeg skal krepere, naar det blot ikke bliver paa den forbandede Ø, som de kalder Sakhalin.«

Han blinkede endnu stærkere med Øjnene, og Taarerne randt i stride Strømme ned ad hans rynkede, vejrbidte Kinder.

»Det er Svækkelsen, der gjør det,« tænkte Vasilij og gik saa hen for at finde flere Deltagere til sit Foretagende.

IV.

Dampskibet sejlede uden om et højt Forbjærg og derpaa ind i en Bugt. Fangerne flokkedes om Køjnene og saa' med urolig Nysgjerrighed ind mod Øens stejle, klippefulde Kyst, hvis voxende Omrids de kunde skimte gennem Tusmørket.

Det var mørk Nat, da Skibet sejlede ind i

Havnen, og Kysten, der rykkede nærmere og nærmere, hævede sig paa begge Sider som en sort Mur med uregelmæssige Takker og Tinder. Skibet lagde til, et Kommando Soldater gik fra Borde og stillede sig op ved Landgangsbroen, og Fangerne blev ført ud af deres mørke Fængsel.

Inde i Landet saa' man hist og her Lys, der blinkede i Mørket, Havet slog hult og drønende mod Klippekysten, og oppe paa Himlen hang der tunge sorte Skyer. Mulm og Mørke overalt, men mørkest saa' det dog ud i de stakkels Fangers Sjæl!

»Denne Havn,« sagde Buran sagte, »hedder Port Duje*). Her skal vi foreløbig bo i nogle Kaserne, som ligger et lille Stykke fra Kysten.«

Efter at hver enkelt af Fangerne var bleven raabt op, blev de alle ført i Land. Nogle Lygter nærmede sig, og man hørte en Stemme, der raabte:

»Er det Fangerne?«

»Javel!« lød Svaret.

»Ja, følg saa med; de skal hen i Kaserne 7.«

Fangerne gik efter Lygterne i en uordentlig Klynge, og alle undrede de sig over, at de fik Lov til at gaa videre uden Spor af Bevogtning ud til Siden.

*) Port Duje ligger paa Vestsiden af Sakhalin. Tatarstrædet er her omtrent 40 Mile bredt.

»Hvad skal det sige?« sagde en af dem for-
bavset. »Hvor er Soldaterne henne?«

»Aa, hold Mund!« brummede Buran med
barsk Røst. »Hvad skal vi med Soldater her?
Vi bliver nok, hvor vi er, for Øen er saa øde,
at vi kreperer af Sult, hvor vi gaar hen, og
slippe bort kan vi heller ikke, for rundt omkring
er der Hav. Kan I høre det, hvad?«

Og i den fugtige Nat hørte man gennem
Blæsten, der fik Lyset i Lygterne til at danse
uroligt frem og tilbage, Bølgernes hule og dumpe
Drøn mod Klippekysten. Det lød som et vildt
Dyrs Hulen, naar det vaagner op og lugter
Bytte.

»Hør, hvor det hyler!« sagde Buran til Vasilij.
»Det er, som jeg siger: rundt om — Vand, og
i Midten — Nød og Elendighed. Skal man væk
herfra, maa man sejle over Havet, og før man
gjør det, maa man oven i Kjøbet vandre det
meste af Øen igennem. Gennem øde Stræk-
ninger og mørke Skove maa man vandre og
derpaa snige sig uden om Soldaternes Vagt-
poster. — Og denne Gang siger en Stemme i
mit Indre, at det vil gaa mig ilde. Havet varsler
mig min Ulykke. Jeg slipper aldrig bort fra
denne forbandede Ø. To Gange er jeg løbet
bort herfra, men hver Gang har de fanget
mig, først i Blagovestschensk og saa i Rus-
land — og nu er jeg her igjen. Nej, det er
bestemt af Skæbnen, at jeg skal lægge mine
Ben paa Sakhalin.«

»Aa, det er da ikke saa sikkert,« sagde Vasilij opmuntrende.

»Ja, saadan dømmer du nu, fordi du er ung og kraftig, men vent blot, til du bliver saa gammel og udslidt som jeg.«

Fangerne blev ført ind i Kaserne 7, og der blev foreløbig stillet Vagt udenfor. De Stakler, der ankommer til Sakhalin, er nemlig saa vant til at sidde bag Laas og Slaa, at de sikkert vilde sprede sig over hele Øen som Faar, der slippe ud af Folden, hvis man ikke holdt dem indespærret. Men naar der er gaaet en Uges Tid, véd de alle saa god Besked med Forholdene, at man ikke mere passer paa dem.

»Naa, giv os nu et godt Raad,« sagde Vasilij indtrængende til Buran tre Dage efter Ankomsten til Øen. »Du er den ældste og skal gaa i Spidsen for os, følgelig maa du ogsaa sige os, hvordan vi skal bære os ad med at komme bort. Først og fremmest maa vi vel se at faa nogle Levnedsmidler samlet sammen.«

»Ja, hvad Raad skal jeg vel give dig?« svarede den Gamle nølende. »Det er en vanskelig Sag, og jeg er for gammel til at klare den. Men ét vil jeg dog sige dig: om tre Dage tager de Vagten bort og sender os ud paa Arbejde, og fra den Stund har vi ogsaa Lov til at gaa ind og ud af Kasernen. Se, nu véd du det, saa kan du jo tænke over, hvad der er at gjøre.«

»Nej, tænk du heller over det, Fatter Buran,

for du er dog bedre kjendt med de Dele end vi.«

Men den Gamle gik omkring mørk i Hu og med sænket Hoved. Han talte ikke med nogen og faldt mere og mere sammen. Imidlertid var det lykkedes Vasilij at samle en halv Snes Vovehalse, der var villige til at deltage i Flugten, og han trængte nu ivrigt ind paa Buran, idet han søgte at vække ham af hans Døs og sætte lidt Mod i ham. Til sine Tider lykkedes det ham ogsaa, men selv da førte den Gamle altid Talen hen paa det Vanskelige i Foretagendet og fortalte om de advarende Røster, der daglig lød i hans Øren.

»Jeg slipper ikke herfra!« var den stadige Sætning, som den uheldige gamle Landstrygers Haabløshed mandede ud i. Men ikke desto mindre kunde han i lysere Øjeblikke oplives af Erindringerne om sine tidligere Forsøg paa Flugt, og da, især om Aftenen, naar han laa paa sin Brix ved Siden af Vasilij, fortalte han ham om Øen og om den Vej, de skulde følge, naar de flygtede.

»Vil du bort fra Sakhalin«, sagde Buran en Aftenstund, de stod og talte sammen, »maa du søge andetsteds hen, for her er Tatarstrædet saa bredt, at der ikke kan være Tale om at slippe væk i Baade. Og har du Lyst til at krepere af Sult, kan du rende hen, hvor du vil paa Øen, for den er øde overalt og fuld af Krat og tætte, høje Skove. Den Indfødte eller

Giljaken, som han kaldes, bór heller ikke inde i Landet, men kun langs Kysten. Drager du mod Øst, forvilder du dig mellem Sten- og Klippe-masser, hvor du ingen Føde kan finde, og ender med at blive et Bytte for Rovfuglene, hvis du da ikke frivillig vender tilbage inden Vinterens Komme. Gaar du mod Syd, naaer du Enden af Øen, og der er Oceanet. Og har du saa Held med dig, sejler der maaske et Skib forbi, som du kan svømme ud til. Det eneste fornuftige er at drage mod Nord og stadig holde sig langs Kysten. Naar du saa er gaaet godt 40 Mil, kommer du til det Sted, hvor Strædet er snæverest, og der fra kan der være Tale om at sætte over til Amurlandet. Men jeg vil dog sige dig, min Dreng, at det ogsaa kan være vanskeligt nok at komme der hen, for vi skal først gjennem tre Rækker Vagtposter. Den sydligste kalder de Varki, den næste Pangi og den nordligste Pogib. Og den sidste er den værste at slippe igjennem, for der gaar Bjærgene næsten helt ned til Vandet. Man lister sig frem baade Nat og Dag, og saa ender det alligevel med, at man render lige i Armene paa Soldaterne. Ak ja, ak ja! Gud give vi var slupne heldigt derfra!»

»Jamen du har jo gjort den Tur to Gange før, saa maa du da kjende Vejen.«

»Ja vist har jeg det, min Dreng,« sagde den Gamle, i hvis matte Øjne der viste sig et pludseligt Glimt. »Naa, saa luk da Ørene op, og gjør, som jeg siger. I Morgen vil I faa Opfordring

til at melde jer frivillig til Arbejde ved en Mølle, som de er i Færd med at opføre et lille Stykke herfra, og alle I, som vil løbe, maa saa tilbyde jer ved den Lejlighed. Den Fange, der har Tilsyn med Arbejdet, hedder Petrucha, og han vil nok lukke Øjnene, naar I stikker af. I de første tre Dage vil der ikke blive sendt Soldater ud efter jer, eftersom det er indrettet saaledes her, at enhver, der bliver syg under Arbejdet, har Lov til at krybe ind i Buskene for at komme sig der. Det er noget, Lægerne har indført; de siger nemlig, at det Hospital, vi har, er saa usselt, at den Syge kommer sig langt hurtigere, naar han faar Lov til at ligge og skjøtte sig selv et Par Dage under aaben Himmel. Men møder man ikke igjen paa Pletten den fjerde Dag, bliver man behandlet som Desertør. Og selv om man vender frivillig tilbage senere, undgaar man dog ikke at blive pisket halvt fordærvet.«

»Jamen det risikerer vi da ikke,« sagde Vasilij, »for slipper vi først væk, er vi vel ikke saa dumme at vende godvillig tilbage.«

»Vil du da hellere ligge og raadne uden for en af Vagtposterne?« brummede Buran, hvis Øje nu atter stirrede mørkt og sløvt ud for sig. »Soldaterne gjør ikke mange Omstændigheder med os, de skyder os, naar de kan, og lader os saa blive liggende til Føde for de vilde Dyr.«

»Staa ikke der og skræp, din gamle Ravn!«

sagde Vasilij barskt. »I Overmorgen løber vi, det er sikkert og vist.«

Den Gamle udstødte en knurrende Lyd, der skulde forestille et Svar, og gik saa sin Vej med sænket Hoved, men Vasilij skyndte sig hen til sine Kammerater og fortalte dem, hvordan Sagerne stod. De, der havde aftalt at rømme sammen med ham, byttede sig bedre Fodtøj og Klæder til hos de andre og meldte sig næste Morgen frivillig til Arbejde ved Møllen. Dagen efter løb de ogsaa deres Vej, da de saa' deres Snit dertil, og skjulte sig inde i Buskene. Den eneste, der svigtede, var Buran.

Vasilij havde valgt sine Kammerater godt. Foruden ham selv og Volodka, en behændig og kæmpestærk Fyr, der var løbet tre Gange fra Kara, bestod Selskabet af to Tscherkessere, resolute Karle og trofaste Kammerater, og en rigtig Slyngel af en Tatar, der var i allerhøjeste Grad opfindsom og snarraadig. De øvrige Medlemmer bestod ligeledes af lutter prøvede Kræfter.

Vasilij og hans Fæller havde allerede ligget to Dage inde i Buskene og ventet paa Buran, men denne viste sig endnu stadig ikke. Saa listede Tataren sig ind til Kasernen og fik fat i Bobrov, en af de ældste Fanger, der havde stor Indflydelse hos sine Kammerater. Den næste Morgen indfandt denne sig i Buskadset.

»Naa Dreng,« sagde han, »kan jeg hjælpe jer med noget?«

»Ja, send Buran her ned,« svarede Vasilij,

»for uden ham kan vi ikke finde Vej. Og hvis I har noget tilovers af Klæder eller Fødemidler, saa giv ham det med. Du maa skaffe os fat i ham — vi kan ikke undvære ham!«

Bobrov skyndte sig tilbage til Kasernen og opsøgte Buran. Den Gamle stod og puslede inde i sit Kammer, snakkede hele Tiden med sig selv og slog ivrig ud med Hænderne.

»Hør Buran, hvad gaar der egentlig af dig?« sagde Bobrov til ham.

»Hvad der gaar af mig?«

»Ja! — Hvorfor er du ikke løbet din Vej sammen med de andre?«

»Du mener nok, hvorfor jeg ikke er rendt lige lukt i Dødens Gab.«

»Vil du virkelig blive!« sagde Bobrov vredt. »Nu har de andre ligget hele to Dage i Buskene og ventet paa dig, og vender de tilbage her til, gaar det dem ilde. Jo, du er en god Kammerat, det maa jeg rigtignok sige!«

»Husk dog paa, hvor gammel og aflægs jeg er!« sagde Buran, grædende over hans Bebrejdelser. »Jeg slipper aldrig bort fra Øen — jeg duer ikke til noget mere.«

»Ja, om du duer til noget eller ej, det bliver din Sag, men har du faaet en halv Snes af dine Kammerater saa vidt, at de bliver pisket for-dærvet, hvis du ikke hjælper dem videre, saa er det din Pligt at gaa. Ser du, jeg skal jo hen og bringe dem Besked, og hvad tror du vel, de gjør ved dig, hvis du svigter?«

»Hvad de gjør ved mig?« svarede Buran mørkt. »De tager Livet af mig og kvæler mig ligesom dem ombord, og det er ingen hæderlig Død for en gammel Landstryger. Naa ja, jeg ser jo nok, at jeg maa afsted! Men saa maa du ogsaa skaffe os, hvad vi behøver til Rejsen.«

»Ja, det klarer jeg let. — Hvad trænger I til?«

»Først og fremmest skulde jeg gjerne have tolv nye Kitler; naar Giljakerne skal give os en Baad, forlanger de nemlig en Kittel af hver af os. Og tolv Knive maa jeg ogsaa have — og to eller tre Kjedler.«

Bobrov samlede Fangerne og forklarede dem, hvad der var Tale om. De, der havde en Kittel tilovers, afleverede den strax; hos enhver Fange er der nemlig en levende Sympathi for den, der gjør et kjækt Forsøg paa at sprænge Fængslets Porte. Kjedler og Knive blev ogsaa bragt til Veje, og i Løbet af 24 Timer var alt det fornødne samlet.

Der var nu gaaet ti Dage, siden Fangeholdet landede paa Øen.

Den næste Morgen afleverede Bobrov gamle Buran til sine Kammerater inde i Buskadset til- ligemed alt, hvad han havde samlet sammen til dem. Desertørerne bad en Slags Bøn i Dagens Anledning, sagde Farvel til Bobrov og begav sig dernæst paa Vej.

V.

»Naa, det lettede vel at komme afsted?« sagde jeg, da Vasilij var naaet saa vidt i sin Fortælling, som jeg i det Følgende skal gjen-give med hans egne Ord.

»Ja, det kan du tro, det gjorde. Da vi dukkede ud af Buskadset og løb ind i den mørke Skov, følte vi os alle ligesom gjenfødte ved at høre Trærnes Susen over os. Hjertet hoppede i Livet paa os; kun Buran, der gik foran os andre, hang med Hovedet og brummede noget uforstaaeligt Tøjeri. Han var nok ikke rigtig glad, den Gamle, ved at være med paa den Tur. Det lod til, at han havde en Fornemmelse af, at han ikke havde langt at gaa.

Vi saa' strax, at den Mand, vi havde valgt til Kommandør, ikke var synderlig sikker. Skjønt han to Gange før var rømt fra Øen og altsaa maatte kjende Vejen, gik han hele Tiden og krydsede, ligesom en Hund, der leder efter Færten, og jeg og Volodka begyndte derfor at blive noget betænkelige ved ham.

»Bare han ikke fører os i Ulykke!« sagde Volodka. »Der er noget i Vejen med ham, hvad det saa er.«

»Mener du?« sagde jeg.

»Ja, han er vist næppe ved sine fulde Fem. Han gaar hele Tiden og snakker med sig selv, virrer med Hovedet og svarer ikke, naar man taler til ham. Vi burde allerede for længst have

taget os et lille Hvil, men han bliver ved at traske videre. Jeg holder ikke af det; nej min Salighed, om jeg gjør!»

Naa, saa mærkede jeg jo ogsaa, at det var galt fat med Buran, og gik hen til ham.

»Hør Fatter,« sagde jeg, »hvorfor har du saa travlt med at komme videre? Var det ikke paa Tide at holde Hvil? Vi kunde nok trænge dertil.«

Han vendte sig om imod os, saa' lidt paa os og dinglede videre.

»Nej, vent I heller med det!« brummede han lidt efter. »Hvorfor har I saadant Hastværk med at lægge jer? Kommer I først til Varki eller til Pogib, skyder Soldaterne jer ned alle som én, og saa kan I faa Tid til at hvile jer ud.«

»Aa gid Pokker havde dig!« tænkte jeg, men jeg sagde det ikke, for naar alt kom til alt, var han dog en gammel Landstryger, som vi skyldte Respekt og Ærbødighed. Og desuden indsaa vi jo selv, at det ikke var rigtig fornuftigt af os at holde Hvil allerede nu, vi maatte se at komme længere væk, inden vi tænkte paa det.

Saa gik vi endnu en Stund, og Volodka puffede da atter til mig.

»Hør Vasilij,« hviskede han, »der er alligevel noget muggent ved dette her.«

»Naa, hvad er der nu i Vejen?« sagde jeg.

»Ja, efter min Beregning kan vi ikke være

ret langt fra Varki. Blot vi ikke løber lige bus paa Soldaterne.«

»Buran! Halløj, Buran! — Fatter!« raabte vi begge.

»Hvad vil I?« brummede han.

»Er vi ikke snart ved Varki?«

»Nej, der er langt til endnu,« svarede han og gik videre.

Der var vi nær kommen i Ulykke, men heldigvis fik vi Øje paa en Baad, som laa nede ved Strandbredden. Saa snart vi opdagede den, standsede vi alle, og Volodka tog Buran i Kraven og holdt ham tilbage med Magt. »Hvor der ligger en Baad, maa der ogsaa være Mennesker,« tænkte jeg og raabte til de andre, at de skulde skjule sig i Buskene.

Saa skyndte vi os da ind i Skoven og gik videre gennem en dyb Slugt. Nede i Bunden af den løb der en Flod, og paa begge Sider var der Bjerge, tæt bevoxede med Krat og Træer helt op til Toppen. Fra den tidligste Foraarstid ligger der gjerne en varm Taage hen over Sakhalin Øen, og paa denne Dag var det ogsaa diset lige fra Morgenstunden. For nu at se os lidt om klatrede vi op ad en af Bjergskraaningerne, og saa vilde Tilfældet netop, at der kom en stærk Blæst nede fra Slugten, som jagede Taagen ud i Havet. Og i samme Nu som den spredtes, fik vi Øje paa nogle Vagthytter lige for Foden af os: Soldaterne gik nede i Gaarden, og Hundene laa og sov. Vi var ved

at gaa bag over af Forfærdelse, for vi saa' jo nok, at vi paa et hængende Haar nær var løbet lige i Løvens Gab.

»Hvad er det Fatter?« sagde vi til Buran.

»Er det ikke Vagthytterne, som vi ser der nede?«

»Jo vel er det Vagthytterne,« svarede han.

»Det er Varki.«

»Ja hør, lille Fatter,« sagde vi saa til ham, »nu maa du ikke blive vred, men skjønt du er ældre end alle vi andre, maa vi dog selv tage os af Sagerne. Gaar du i Spidsen, kan det let gaa os ilde alle sammen.«

»Ak ja, Brødre,« sagde Buran grædende, »jeg er gammel, er jeg; tilgiv mig for Kristi Skyld! I fyrretyve Aar har jeg strejft Sibirien rundt, og derfor er jeg saa udgaaet nu, at jeg knap kan hænge sammen. Og med Hukommelsen er det rent snavs: noget husker jeg, men der er ogsaa de Ting, jeg ikke kan komme paa. Derfor beder jeg jer om ikke at vredes paa mig. Men nu maa vi hurtigst muligt se at komme videre, for bliver vi her, risikerer vi, at en af Soldaterne, som er ude for at sanke Bær, opdager os, eller ogsaa, at Hundene faar Færten af os — og saa gaar det os ilde.«

Vi gik videre, og undervejs blev vi enige om, at vi maatte holde et vaagent Øje med Buran. Mig valgte de andre til Fører, og jeg skulde altsaa have Kommandoen over dem og bestemme, naar og hvor der skulde gjøres Hvil; men Buran skulde alligevel blive ved at gaa

foran, da vi ellers risikerede, at han blev borte for os. Hans Ben var saa vant til at gaa, at de førte ham videre, uden at han selv vidste af det. Og saadan blev han ved at gaa, den gamle Mand, lige til han døde.

Under vor Vandring holdt vi os mest oppe paa Bjærgene; det var vanskeligere end at følge Havet, men til Gjengjæld mere farefrit. Oppe paa Bjærgene er der tætte, mørke Skove og rivende Strømme, som bruser hen over Klipper og Stene, men Mennesker er der ingen af. Indbyggerne, Giljakerne, holder til langs Havet og Floderne, for de lever af Fisk, og dem er der saa mange af her, at man kan fange dem med Hænderne.

Paa denne Maade blev vi ved at gaa med Næsen op mod Vinden. Undertiden vovede vi os ned til Havet eller Floderne, men saa snart vi mente, at vi ikke var sikre, kravlede vi op paa Bjærgene igjen. Vi sneg os uden om Vagtposterne med den største Forsigtighed, og da vi ikke vidste, hvor de stod, gik vi med Livet i Hænderne hele Tiden. Men Vorherre var alligevel naadig imod os, og vi kom heldigt uden om dem alle, lige til vi naaede Pogib.«

VI.

Vasilij rynkede Panden og tav. Lidt efter rejste han sig. »Jeg skal ud og fodre min Hest,« sagde han, »nu maa den have pustet ud.«

Vi gik begge ud i Gaarden. Kulden var aftaget noget, og Taagen havde spredt sig til alle Sider.

»Syvstjærnen er allerede højt oppe,« sagde han, idet han kiggede op mod Himlen. »Det maa være langt over Midnat.«

Nu, da Taagen var borte, kunde man se alle Jurtaer i den nære Landsby næsten lige saa tydeligt som om Dagen, men man hørte ikke en Lyd i den, for alle Beboerne sov. Smaa hvide Røgskyer hævede sig, langsomt og søvnigt op over Tagene, og engang imellem fór der et helt Bundt sitrende Gnister ud i den kolde Luft. Jakuterne holder Ild i Ovnen hele Natten igjennem, og da Flammen hurtig futter ud gjennem den korte lige Skorsten, er det Skik og Brug, at den af Hyttens Beboere, der først vaagner op af Kulden, kaster en forsvarlig Bunke Brændsel ind i det glødende Svælg.

Vasilij stod nogen Tid og stirrede tavst ud over Landsbyen.

»Ak ja,« sukkede han, »det er ligesom jeg kunde se min egen Landsby hjemme i Rusland. Det er ellers lang Tid siden, jeg har været der. Oppe i mit Distrikt lever vi spredt og hver for sig ligesom de vilde Dyr i Skoven, men her bór I dog samlede. Ja, hvem der kunde flytte her hen!«

»Hvad, er du kjed af at være, hvor du er? Du sagde jo selv for lidt siden, at du ikke havde det saa galt endda.«

»Nej, det Liv holder jeg ikke ud i Læng-

den!» svarede han efter at have betænkt sig lidt. »Gid jeg aldrig havde sat mine Fødder i denne forbandede Egn!»

Han gik hen til sin Hest, lod sin Haand glide ind under Manen og klappede den paa Halsen. Det kloge Dyr vendte Hovedet om imod ham og vrinskede.

»Oho, gamle Tøs, oho!» sagde Vasilij ventligt. »Ja, nu skal jeg tage Grimen af dig, men lad mig saa se, du gjør dine Sager godt i Morgen. — I Morgen skal hun nemlig løbe om Kap med Tatarernes Heste,« henvendte han sig til mig. »Jo, hun er flink nok; jeg har selv redet hende til og véd, at hun kan strække ud trods nogen.«

Han tog Grimen af Dyret, der strax løb hen til Høhækken. Vi gik saa atter ind og satte os paa vor gamle Plads foran Ovn.

»Naa, skal vi ikke have Fortsættelsen?» sagde jeg, da han blev ved at stirre ind i Ilden med et mørkt Ansigt uden at gjøre Mine til at lukke Munden op.

»Ja, hvad er der vel at fortælle mere,« svarede han tvært og undvigende. »Det gik os ilde, gjorde det. Naa, men jeg er jo engang begyndt, saa maa jeg vel ogsaa fortælle Resten.

Vi havde nu gaaet tolv Dage og gik endnu og spaserede paa Øen, skjønt vi allerede for fire Dage siden skulde have været paa Amursiden. Og alt det kom sig blot af, at vi var bange og ikke stolede paa Buran. Havde vi kunnet gaa

langs Kysten, hvor der var fladt, vilde vi have naaet Maalet for lang Tid siden, men vi maatte liste os frem over høje Bjærge og gennem dybe Slugter og vildsomme Skove. Paa den Maade gik det kun smaat fremad. Naa, og med Levnedsmidlerne begyndte det ogsaa at knibe, da vi kun havde forsynet os for en halv Snes Dage. Tvebakkerne var vi paa Hædingen med, og enhver maatte derfor sørge for sig selv: der var jo Bær nok i Skoven. Paa den Maade kom vi saa omsider til en stor Bugt, som skærer sig ind i Landet; Liman kalder de den. Vandet i denne Bugt er salt, men bærer Strømmen over fra Amur, er det ganske ferskt. Her var det, at vi skulde have fat i en Baad for at komme over til Amur.

Men hvor skulde vi faa den fra? — Ja, det kunde vi ikke finde ud af, og saa gik vi alle hen til Buran og spurgte ham om Raad. Den gamle Fyr, der var saa træt, at han knap kunde hænge sammen, vidste dog ingen Raad. »Vi maa se at faa fat i en af Giljakernes Baade,« sagde han blot, men hvor disse Giljaker var, og hvordan vi skulde faa fat i Baaden, fik vi ingen Rede paa.

Saa sagde jeg og Volodka til de andre: »Vent I her, mens vi gaar ned til Stranden og ser os om efter en Baad; men gjem jer godt, for Soldaterne maa vist være her lige i Nærheden.«

De andre blev, hvor de var, men Volodka,

Darjin og jeg listede os ud af Skoven. Vi gik og gik, og til Slutningen kom vi til en Klippe, der faldt stejlt ned mod Havet. Neden under den fik vi Øje paa en Giljak, som stod og bødede paa et Fiskegarn. Det var Vorherre selv, der sendte os ham.

Vi kravlede ned, omringede ham i en Fart, for at han ikke skulde løbe sin Vej, og pegede med Fingeren paa vort Bryst; og han sagde saa noget, men vi forstod ikke, hvad det var. Vi gjorde alt, hvad vi kunde, for at han skulde forstaa os, og Volodka tog en Kjæp i Haanden og begyndte at ridse en Baad i Sandet: det skulde betyde, at vi gjerne vilde have saadan en Gjenstand. Giljaken stod først og betænkte sig lidt og rystede paa Hovedet, men derpaa stak han først to og saa fem og saa alle ti Fingre i Vejret. Det varede længe, inden vi kunde blive kloge paa, hvad Meningen var, men endelig gættede Darjin det.

»Kammerater,« sagde han, »han spørger naturligtvis om, hvor mange vi er, for at han kan vide, hvor stor Baaden skal være.«

»Det er rigtigt,« sagde jeg og viste Giljaken med Fingrene, at vi var tolv i alt. Saa nikkede Fyren: han havde forstaaet os.

Derpaa gav han os til Kjende, at han vilde føres op til vore Kammerater. Vi blev noget mistænksomme derved, men hvad var der at gjøre; til Fods kunde vi jo ikke komme over Havet, og derfor føjede vi ham. De andre

gjorde Vrøvl, da vi kom med ham, og sagde: »Hvor falder det jer ind at slæbe ham her op og vise ham, hvor vi har skjult os?» men vi svarede blot: »Hold Mund! Det er rigtigt nok, hvad vi gjør.« Giljaken var for Resten ikke bange af sig. Han gik rundt imellem os, som om han havde kjendt os hele sit Liv, og følte paa Kitterne, som vi havde med os. Saa gav vi ham dem. Han bandt dem sammen med en Rem, kastede dem over Skulderen og steg ned ad Klipperne, og vi fulgte efter. Men da vi havde gaaet et lille Stykke langs Stranden, opdagede vi blot et Par hundrede Alen fra os nogle Hytter, der laa samlede i en Klump, ligesom det kunde være en lille Landsby.

»Det slipper vi aldrig levende fra!« sagde en af os, da vi saa ham forsvinde i den nærmeste Hytte. »Nu sender han os naturligvis alle de andre paa Halsen.«

»Naa, og hvad saa!« svarede jeg. »Der er jo kun fire eller fem Hytter i det hele, og dem kan der da ikke være mange Mennesker i. Men vi er tolv i alt og har oven i Kjøbet vore lange Knive. Og har man vel nogen Sinde hørt, at en Giljak kan tage det op i Kampen med en Russer? Russeren lever af Brød og Kjød, og den anden æder kun Fisk — det skal han ikke faa mange Kræfter af. Nej, de er de smaal!«

Naa, men sandt at sige var jeg selv ikke rigtig glad til Mode, og jeg frygtede for, at der var noget galt paa Færde. Vi stod jo nu paa

den yderste Pynt af Sakhalin Øen, og det saa' ikke ud til, at vi nogensinde skulde slippe herfra. Men paa den anden Side Strædet kunde vi langt ude i Horisonten skimte Amurlandets høje, blaa Bjerge. Ja, kunde man forvandle sig til en Fugl, behøvede man blot at flyve derover. Maalet laa nær, men Albuen ligger ogsaa nær, og dog kan man ikke bide sig i den.

Saa stod vi og ventede paa, hvad der vilde ske, medens Giljakerne kom gaaende imod os i en Flok, han, vi havde talt med, forrest, og alle med Lanser i Haanden. »Naa, der kan du se,« sagde de andre, »de kommer for at slaas med os.« »Ja, lad dem kun komme,« sagde jeg, »og hold Knivene parat, Drenge! Levende skal de ikke tage os, det er vi vist alle enige om, og bliver nogen af os undlivet, er det vel Skæbnen, der vil det saa. Bliv staaende, hvor I staar, og tag godt imod dem!«

Men det viste sig, at vi havde gjort Giljakerne Uret, for da de saa', at vi nærede Mistanke, smed de Lanserne og gik videre uden Vaaben. Naa, saa mærkede vi jo nok, at de mente os det ærligt, og fulgte med dem hen til det Sted, hvor deres Baade laa skjulte. De trak to af dem ud til os, en større og mindre. I den store kunde der være otte Mand, og halvt saa mange i den lille.

Se nu havde vi, hvad vi ønskede, men alligevel kunde vi ikke komme afsted, for det blæste ovre fra Amursiden, og store fraadende

Bølger væltede ind over Klipper og Stene. I det Vejr var der ikke Tale om, at vi kunde stikke i Søen med vore smaa skrøbelige Baade.

Foreløbig maatte vi altsaa blive, hvor vi var, og da det kun stod smaat til med Levnedsmidlerne, maatte vi fylde Maven med Bær. Lidt hjalp det dog, at Giljakerne bragte os fire Stykker Tørfisk, for ellers havde det set rent galt ud. Det var ham, vi først havde talt med der kom med dem; en rigtig flink Giljak var han, Vorherre være med ham! Endnu den Dag i Dag tænker jeg paa ham.

Der gik en hel Dag, og vi længtes svarligen efter at komme afsted. Og det var i den Grad ærgerligt at skulde staa her med Hænderne i Skjødets, at jeg fattes Ord til at beskrive det. Natten gik, og næste Dag blæste det igjen. Hvor var det dog pinagtigt! Og saa traadte den modsatte Kyst oven i Kjøbet endnu stærkere frem end ellers, fordi Blæsten jagede Taagen bort fra Havet. Buran sad paa et Klippestykke med Øjnene ufravendt fæstede paa den modsatte Kyst; han sagde ikke et Ord og sankede heller ikke Bær som vi andre, men en af os forbarmede sig da over ham og kom med en Nævfuld til ham. Han spiste dem, men rørte sig ikke af Stedet og saa' stadig ud over Havet. Det var nok Lysten til at strejfe rundt, der atter var vaagnet i den Gamles Sind, men muligvis ogsaa, at han anede, at han snart skulde dø, thi sligt hændes undertiden.

Til Slutningen blev vi helt tossede af Utaalmodighed. Drengene begyndte at knurre, og Volodka sagde til mig paa de andres Vegne: »Ja i Nat vil vi afsted, hvordan saa Vejret er. Om Dagen er det umuligt, fordi Soldaterne kan se det, men om Natten har vi intet at frygte af Menneskene, og maaske Vorherre viser sig naadig og frier os fra at drukne.« Men Blæsten hylede og tudede stadig ind over Øen, Bølgerne rullede frem med lange, hvide Kamme, og Maagerne fløj hen over Havet med hæse, ildevarslende Skrig. Klippekysten stønnede i sin Grundvold under de brølende Søers Tag.

»Hør Kammerater,« sagde jeg, »lad os lægge os til at sove. Efter Midnat staar Maanen op, og maaske Vorherre saa giver os Vejret til at sejle. Men først maa vi tage os en lille Lur, da vi nok faar Brug for alle vore Kræfter.«

De andre gjorde, som jeg sagde, og lagde sig, men Buran blev siddende og stirrede stadig ud imod Vest. Vi valgte et Sted paa den høje Bred, neden for en Skraaning, der var tæt bevoxet med Krat, og i Nærheden af en Klippe som skjærmede os mod Blæsten. Fra Stranden kunde man ikke se os, for mod den Kant var vi dækket af Træer og Buske. Da vi lagde os, var Solen i Færd med at dale, men der var dog langt endnu til Natten. Jeg gjorde Korsets Tegn, lyttede til Havets Drøn og Skovens Susen og faldt i Søvn.

Og saa sov vi alle og anede intet ondt.

Hvor længe jeg sov, véd jeg ikke, men med ét hørte jeg Buran kalde paa mig. Da jeg skulde se mig om, var Solen i Nedgang, Havet var stille, og Mørket lagde sig hen over Kysten. Buran stod bøjet over mig og saa' paa mig med helt forvildede Øjne.

»Staa op!« raabte han. »De er her! — Der kommer de!« raabte han endnu højere og pegede med Haanden over mod Buskadset.

Jeg kom i en Fart paa Benene og saa' strax, at der var Soldater inde imellem Buskene.

En af dem — den nærmeste — stod og sigtede paa os, en anden kom løbende hen til ham, og tre klatrede ned ad Skraaningen løftende Geværet højt op over Hovedet. I samme Nu var al min Søvnighed som blæst bort, jeg gav et vældigt Vræl fra mig, og Kammeraterne rejste sig alle som én. Næppe havde den forreste Soldat skudt, før vi stormede frem med Kniven i Haanden.«

Vasilijs Bevægelse var saa stærk, at den kvalte hans Stemme. Han bøjede Hovedet og saa' ned for sig.

»Ja, det er vist bedst, jeg stopper her,« sagde han i en Tone, der næsten lød bønfyldende.

»Nej,« sagde jeg, »lad os faa Slutningen med. — Naa, hvad skete der saa videre?«

»Hvad der skete videre? Ja, det kan De vel nok tænke Dem, for de var kun fem i alt

og vi var tolv. Se de troede nu, at de kunde overliste os i Søvnne akkurat ligesom Urhøns, men vi narrede dem, og gav dem ikke Tid til at samle sig. Vi var ikke bange, for vi havde jo vore lange Knive.

De skød et Skud hver, men traf os ikke. Derpaa løb de ned ad Skraaningen, som var saa stejl, at de havde ondt ved at holde Ligevægten, og nedenunder stod vi og tog imod dem.

»Og De tror det maaske ikke,« hviskede han i en klagende Tone, idet han saa' op paa mig med et lidende Blik, »men de forstod ikke engang at forsvare sig rigtig. De haandterede Bajonetten, som om det blot gjaldt at holde nogle Køtere fra Livet, og vi gik løs paa dem som glubende Ulve.

Saa stak en af Soldaterne mig med Bajonetten ind i Benet; han strejfede mig blot, men jeg snublede og faldt. Han kastede sig hen over mig, og oven paa ham smed Volodka sig igjen. Lidt efter mærkede jeg, at der løb Blod ned over mig. Jeg og Volodka rejste os, men Soldaten blev liggende.

Mens jeg stod og saa' mig om, dukkede der to Soldater til ud af Krattet og begyndte at klatre ned ad Skraaningen. Forrest løb Saltanov, Anføreren for Soldaterne, en rask Karl, der var vidt og bredt bekjendt for sin store Tapperhed. Giljakerne frygtede ham ogsaa mere end Fanden, og mangen en af vore havde

hans Kugle strakt til Jorden. Naa, men denne Gang skulde det nu ikke gaa saaledes til. Han styrtede sig selv i Ulykke, gjorde han.

De to Tscherkessere, vi havde med os, var behændige som Katte og dertil yderst dristige og forvovne. Den ene af dem gik lige løs paa Saltanov, og de mødtes omtrent midt paa Skraaningen. Saltanov skød paa ham med sin Revolver, men traf ikke, da Tscherkesseren bøjede sig for over, og i samme Nu faldt de begge. Da nu den anden Tscherkesser saa' sin Kammerat falde, mente han, at han var dræbt, og styrtede ogsaa der hen. Som en Tiger kastede han sig over Saltanov og skar Hovedet af ham med et eneste Snit. Han sprang op igjen, grinede og skar Tænder og holdt Hovedet langt ud fra sig. Men vi andre saa' derpaa og kunde knap trække Vejret af Rædsel. Saa raabte han noget paa sit Kaudervælsk, svingede Hovedet rundt og slyngede det fra sig. Det fløj ud over Træerne, dalede ned bag Klipperne, og lidt efter hørte vi et Plask — det var Hovedet der faldt i Vandet.

Men den sidste Soldat blev staaende midt paa Skraaningen og betænkte sig. Og da han havde staaet der lidt, smed han Geværet, skjulte sit Ansigt i Hænderne og løb sin Vej. Men vi lod ham løbe og tænkte: »Ja, stik du kun af, og Vorherre være med dig!« Han var nu ene om at skulle besørge Vagten, den Stakkel. Til daglig var de tyve Mand her ved Pogib,

men de tretten var sejlet over til Amur for at hente Levnedsmidler, og de sex havde vi expederet.

Nu var det gjort, og vi stod helt forskrækkede og kunde ikke komme rigtig til os selv igjen. Alle saa' vi paa hinanden, som om vi vilde sige: er det Drøm eller Virkelighed? Men pludselig hørte vi fra det Sted, hvor vi havde ligget og sovet, en ynkelig Stønnen, og da vi kom der hen, saa' vi, at det var gamle Buran, der sad og gav sig inde under et Træ. Det var den forreste Soldat, der havde dræbt ham med sit Skud, det vil sige, han havde ikke dræbt ham helt, for det varede noget endnu, inden han blev af med Livet. Først da Solen gik ned bag Træerne, opgav den Gamle sin Aand. Det var helt sørgeligt at se paa.

Vi gik hen til ham. Han sad med Ryggen op til Træet, trykkede sin Haand ind mod Brystet og havde Taarer i Øjnene. Han vinkede mig hen til sig. »Hør«, sagde han »sig til de andre at de skal grave mig en Grav. I kan dog ikke strax sejle bort, men maa vente, til det bliver mørkt, for ellers risikerer I at møde de andre Soldater. Vent derfor, til I har begravet mig.«

»Hvad er det dog, du siger, Fatter Buran?« sagde jeg. »Tror du da, at man begraver Folk levende? Nej, vi tager dig med over til Amur og bærer dig saa videre. Vorherre være med dig!«

»Ak nej, lille Ven,« svarede han, »mod sin

Skæbne sætter man sig ikke op, og det er nu engang bestemt, at jeg skal blive paa Sakhalin. Lad det da ske jeg anede nok, at det vilde komme saadan. — Se hele mit Liv har jeg stridt for at komme fra Sibirien til Rusland, og nu vilde jeg være tilfreds, om jeg blot kunde ende mit Liv i Sibiriens Land og ikke paa denne forbandede Ø.«

Jeg stod og kiggede forbavset paa Buran, for han talte helt fornuftigt og var slet ikke sløv som ellers. Han Øjne var klare, og Stemmen ganske tydelig om end noget svag. Han samlede os alle omkring sig og begyndte at belære os.

»Naa, hør saa godt efter, hvad jeg fortæller jer, Dreng, og husk det nøje. Se nu maa I strejfe rundt i Sibirien uden mig, for jeg er nødt til at blive her. Jeres Stilling er meget farlig, men især, fordi I har dræbt Saltanov, thi det vil rygtes viden om, ikke alene i Sibirien, men ogsaa i Rusland, og alle Vegne vil man ligge paa Lur efter jer. Pas paa, Dreng, at I lister jer frem med Forsigtighed. Sult og Kulde maa I lide, men gaa saa lidt som muligt ind i Landsbyerne, og undgaa Byerne helt. Giljakerne behøver I derimod ikke at frygte; de rører jer ikke. Og luk nu Ørene godt op, for nu vil jeg fortælle jer om den Vej, I skal drage, naar I kommer over paa den anden Side. Ser I, lige i Nærheden af Landevejen, som fører forbi Nikolajevsk, ligger der et Hus, og i det

bor der en Mand, som nok vil hjælpe jer. Han hedder Stachej Mitritsch og er Forvalter hos den rige Kjøbmand Tarakhanov. I forrige Tider drev han Handel med Giljakerne paa Øen Sakhalin, og da der saa engang kom en Kurre paa Traaden mellem ham og dem, vilde de have slaaet ham ihjel, hvis vore ikke havde befriet ham. Det var netop dengang, jeg første Gang løb fra Øen. Vi hørte ham skrige, mens vi listede os frem gennem Skoven, og kom akkurat tids nok til at hjælpe ham. Og han har aldrig glemt denne Velgjerning senere. »Nu er det min Pligt,« sagde han, »lige til min Dødsdag at komme de Stakler til Hjælp, der rømmer fra Sakhalin,« og det Løfte har han ogsaa trolig holdt. Kan I finde ham, vil I have megen Gavn deraf, for han vil hjælpe jer paa enhver mulig Maade.«

Naa, og derpaa fortalte den Gamle os, hvad Vej vi skulde gaa, gav os mange gode Raad og sagde til Slutningen:

»Ja, Dreng, nu maa I se at komme afsted, men først graver I mig nok en Grav under denne Fyr, for her er et godt Sted. Lad saa Vinden flyve over fra Amur, og Bølgerne bringe Budskab derom. — Naa, men tag nu fat, Kammerater, og lad det gaa lidt villigt!«

Saa gjorde vi, som han sagde.

Og ved Siden af det Sted, hvor den Gamle sad under Træet, grov vi ham en Grav med vore Knive, mens vi bad en Bøn til Herren.

Men Buran sagde ikke mere; han sad kun og rystede med Hovedet, og Taarerne randt ned ad hans Kinder. Han døde, idet Solen gik ned, og da det blev helt mørkt, havde vi allerede dækket hans Grav og jævnet den med Jorden.

Da vi kom midtvejs ud i Strædet, stod Maanen op, og det blev nu lyst. Bag ved os højnede Øen Sakhalin sig med sine Bjerge, og oppe paa Klippen stod det høje Træ, under hvilket Buran hvilede.

VII.

Saa snart vi gik i Land paa Amursiden, traf vi nogle Giljaker, der sagde: »Saltanovs Hoved i Vandet.« Det er Fanden til Mennesker, disse Indfødte, for der kan ikke ske noget, uden at de strax faar snuset det op. De stod nede ved Vandet og fangede Fisk og grinede, mens de fortalte det; det var tydeligt, at de selv var fornøjede derover. Men vi tænkte: »Ja, I har let nok ved at grine, I Sataner, men hvordan tror I, det gaar os? Blot paa Grund af dette ene Hoved kommer vi maaske af med alle vore.« Naa, saa gav de os noget Fisk, og vi spurgte dem ud om alle Vejene og gik derpaa ad den, vi skulde. Vi listede os hen over Jorden, som om den havde været gloende, fór sammen ved den mindste Lyd, gik uden om

alle Huse og løb ind i Skoven, saa snart vi saa' en Russer. Det var en slem Tid.

Om Dagen plejede vi for det meste at ligge i en eller anden mørk Kløft for at hvile ud, men om Natten gik vi over Stok og Sten. Saa kom vi da endelig til Tarakhanovs Hus. Det var ved Daggry, husker jeg. Huset laa lige uden for en stor Skov; rundt omkring var der et højt Stakit, og Porten var aflaaet. Vi listede os forsigtig hen til den og bankede sagte paa. Der blev tændt Lys, og lidt efter hørte vi en Stemme bag Porten, der sagde: »Hvad vil I, og hvad er I for Mennesker?»

»Vi er Landstrygere,« svarede jeg, »og vi bringer Hilsen og Budskab til Stachej Mitritsch fra Buran.«

Nu traf det sig imidlertid saa, at Stachej Mitritsch, som var første Forvalter hos Tarakhanov, var fraværende paa en Rejse. Men han havde efterladt en Stedfortræder, og denne havde Befaling til, hvis der kom Flygtninge fra Sakhalin, da at give enhver af dem fem Rubler og dertil Støvler, Pels, Linned og de Fødemidler, de trængte til. »Hvor mange de end er,« havde han sagt, »skal de have alle. Saml Arbejderne, og del Pengene og Klæderne ud, mens de ser derpaa, for at de kan bevidne, at det virkelig er sket.« — Se det var nu hans Maade at tage Kvittering paa.

Men ogsaa her havde de allerede hørt om den Historie med Saltanov, og da nu Forvalteren

nok kunde gætte sig til, hvem vi var, blev han helt forskrækket.

»Ak, kjære Venner,« sagde han, »det er vel aldrig jer, der har gjort Kaal paa Saltanov? Det slipper I næppe godt fra!«

»Naa ja, om det er os eller ej, er det vel aldrig værd at snakke om. Men kan I ikke give os lidt Hjælp? Vi kommer jo med Hilsen til Stachej Mitritsch fra Buran.«

»Fra Buran? Se, se! — Er han da igjen landet paa Øen?«

»Ja, det er han,« sagde jeg, »og der slipper han aldrig mere fra. Det er hans Afskedshilsen vi bringer jer.«

»Naa, Vorherre være med ham! Han var en rigtig brav Landstryger, og en Hædersmand — men Skæbnen var ham ugunstig. Stachej Mitritsch mindes ham endnu og taler ofte om ham. Nu vil han nok have ham tegnet op i Messe-registret, men Ulykken er, at han ikke véd hans Navn. — Sig mig, Godtfolk, kjender I ikke Burans rigtige Navn?«

»Nej, det gjør vi ikke; vi har altid kaldt ham Buran og ikke andet. Og han havde vist ogsaa selv glemt, hvad han hed, for sit Navn har Landstrygeren ingen Brug for.«

»Ak ja, det er meget sandt! Ja, Kammerater, det er rigtignok et sørgeligt Liv, det I fører. Naar Præsten vil anbefale jer til Vorherre, véd han ikke engang, ved hvad Navn han skal nævne jer. Og dog kan det godt være, at den

Gamle havde Brødre og Søstre hjemme i Rusland, og maaske endogsaa kjødelige Børn.«

»Det er muligt nok, for skjønt Landstrygeren aflægger sit Navn, er han dog Kristenfolks Barn ligesom alle andre.«

»Ak Herregud, I Stakler, I har det ondt! Ja, det er et sørgeligt Liv, I fører, det er vist!«

»Et Hundeliv! Vi tigger os Føden til, gaar i andre Folks Laser, og naar vi dør, bliver vi ikke lagt i Jorden. Kreperer vi inde i Skoven, flenser de vilde Dyr i vort Kjød, medens Ravnene hakker Øjnene ud paa os. Og selv vore stakkels Ben faar ikke Lov at ligge i Ro; dem slæber Ulvene til alle Sider. Ja, det er rigtignok et sørgeligt Liv, det skal I have Ret i!«

Saa stod vi og hang med Hovedet. Og skjønt vi fortalte saa bedrøveligt som muligt om os selv til Forvalteren — for vi vidste jo, at jo mere bedrøveligt vi talte, desto mere vilde vi faa — indsaa vi jo nok selv, at det var sandt, hvad vi sagde, og at vi vilde ende, akkurat som vi beskrev det. »Se,« tænkte vi, »om lidt, naar vi er gaaet, begynder han at gabe, og saa gjør han Korsets Tegn og slumrer sødelig ind paa sit bløde Leje; han har det lunt og godt, faar den Føde, han trænger til, og behøver ikke at frygte for noget. Men vi maa ud i den mørke Skov, liste os frem i den kulsorte Nat og ligesom Trolldrøjet gjemme os for kristne Mennesker fra Hanegal.«

»Men hør nu, Dreng,« sagde Forvalteren,

»det er vist paa Tide, at jeg gaar ind igjen. Enhver af jer faar tyve Kopeker af mig selv og desuden saa meget, som min Herre har bestemt før Afrejsen, og naar I har faaet det, kan I gaa med Gud. Jeg vil ikke vække alle Arbejderne, men kun tre af de paalideligste, for at de kan bevidne, at I har modtaget, hvad der tilkommer jer. Men pas nu paa, at I ikke styrter jer i Ulykke! Først og fremmest skal jeg give jer det Raad, at I ikke viser jer i Nikolajevsk. Jeg var der forleden og fik at vide, at Politimesteren, der passer paa som en Smed, har befalet, at alle Vejfarende uden Hensyn til, om deres Papirer er i Orden eller ej, skal standses og tages i Forhør. »Ikke en Krage,« siger han, »skal have Lov til at flyve forbi, ikke en Hare skal slippe igjennem, og disse Krabater fra Sakhalin, dem negler jeg sikkert, naar de kommer!« I kan prise jer lykkelige, hvis I undgaar hans Kløer.«

Saa gav han os, hvad Stachej Mitritsch havde bestemt, noget Tørfisk oven i Kjøbet og tyve Kopeker til enhver fra sig selv. Og derpaa gjorde han Korsets Tegn og lukkede Døren i Laas. Inde i Huset slukkede de Lysene og lagde sig til at sove, for der var langt endnu til Morgen, men vi gik videre i Slud og Mørke, og vi følte os alle yderst bedrøvelige til Mode den Nat.

Ak ja, det Liv, Landstrygeren fører, er fuldt af nagende, ædende Kummer. Natten er mørk, Skoven vild og øde, Regnen bløder ham til

Skindet, og Blæsten tørrer ham, men i hele den vide Verden er der ikke en Krog, hvor han kan søge Trøst eller Ly. Det drager og drager ham mod Hjemmet, og naaer han endelig der hen, gør alle Hundene ad den lasede Landstryger. Øvrighed er der alle Vegne, og den er ikke god at komme i Lag med. Men har han strejft nogen Tid rundt i sin Hjemstavn, putter de ham i Hullet igjen.

Ja endogsaa Fængselet mindes man til sine Tider som et Paradis. Se saaledes gik det ogsaa hin Nat, for allerbedst som vi listede os frem i Skoven, sagde Volodka:

»Naa Brødre, hvad tror I, at vore nu tager sig for?«

»Hvilke vore?« spurgte jeg.

»Ih, jeg mener naturligvis dem paa Sakhalin Øen i Kaserne 7! De sover vel alle nu og har glemt deres Sorg, og vi gaar her og famler os frem i Mørket. Jo, det var ogsaa noget at løbe sin Vej for!«

Men saa raabte jeg til ham: »Hold Mund med det Kællingsludder! Du skulde hellere være bleven, hvor du var, naar du tænker paa den Manér. Hold op med de Klager, for de tager Humøret fra os andre!«

Se det sagde jeg nu, men i Virkeligheden tænkte jeg ligesom han. Vi var saa udasede og trætte, at vi bogstavelig talt gik frem i Søvn, for Landstrygeren er vant til at sove, mens han gaar. Og lige saa saare jeg lukkede mine Øjne,

drømte jeg strax om Kasernen. Maanen skinnede paa dens hvide Mure, bag Vinduernes Jernstænger saa' jeg en lang Række Brixer, og paa disse laa Straffefangerne. Derpaa drømte jeg, at jeg selv laa imellem dem og strakte mig — og da jeg saa gjorde det, vaagnede jeg i det samme. Men det værste var dog, naar jeg drømte om min Fader og min Moder. Hverken Fængslet, Sakhalin eller Soldaterne var saa i mine Tanker, men jeg sad hjemme i mine Forældres Stue, og min Moder redte mit Haar og sang for mig imens. Henne paa Bordet stod Lyset, og bag det sad min Fader med Briller paa og læste i en gammel Krønnikebog.

Og naar jeg saa vaagnede op af denne Drøm, var det, som om en i samme Nu stak mig med en Kniv lige ind i Hjærtet. I Stedet for mine Forældres Stue saa' jeg kun en mørk, snæver Sti. Forrest gik Volodka, og bag efter alle vi andre i Gaasegang. Blæsten rejste sig, Grene og Blade raslede, og saa blev det atter stille. Men langt borte gennem Træerne kunde man skimte Havet, og oven over dette en smal Lysstribe, altsaa havde vi snart Morgen, og saa skulde vi igjen begrave os dybt inde i en eller anden mørk Slugt. Men Havet — det har De maaske selv hørt — det tier aldrig. Og hele Tiden, mens vi listede os frem, kunde vi høre dets Stemme; den lød snart som en Sang og snart som en dump Stønnen. Ikke saa underligt derfor, at det uafsladelig sang i mine Øren,

mens jeg gik og sov, men det var ingen glade Sange. Folk af vor Slags bliver helt bedrøvede til Mode, naar vi hører Havet, for vi er ikke vant til det, skal jeg sige Dem.

Vi nærmede os nu Nikolajevsk, men i Stedet for at gaa uden om Byen i en stor Bue, som vi burde have gjort, listede vi os lige forbi den, for vi var efterhaanden kjede af altid at snige os gennem de mørke Skove, og vore Levnedsmidler var ogsaa ved at slippe op. Da vi saa hen ad Aften kom til en Flod, fik vi Øje paa nogle Mennesker, der stod og trak Vaad nede ved Bredden, og da vi skulde se nærmere til, opdagede vi, at det var et Frikommando*). Vi betænkte os lidt, men gik saa der hen.

»God Dag, I gode Mænd af det fri Kommando!« sagde vi.

»God Dag!« svarede de. »Kommer I langvejs fra?«

Vi gav os saa i Snak med dem, og efter at deres Ældste havde taget os lidt nærmere i Øjesyn, trak han mig til Side og sagde:

»Hør, I skulde da vel aldrig være kommen fra Sakhalin? Er det jer, der har gjort det af med Saltanov?«

Jeg stod og trykkede mig ved at sige ham hele Sandheden, for skjønt han hørte til vore,

*) Tugthusfanger i Sibirien, der have udstaaet deres Straffetid i Fængselet, men endnu i nogle Aar ere underkastede Politiets Tilsyn. De danne Korporationer, der arbejde i Fællesskab.

kunde man dog ikke ubetinget have Tillid til ham i en Sag som denne. I et saadant Fri-kommando gaar det nemlig ikke ganske til som mellem Fanger. Vilde han for Exempel angive os for Øvrigheden, kunde han jo godt gjøre det i al Hemmelighed uden at risikere noget; i Fængslet derimod kan man ikke være Angiver, uden at alle strax véd, hvem man skal holde sig til.

»I skal ikke være bange for mig,« sagde han saa igjen, da han mærkede, at jeg stod og betænkte mig. »Det kunde aldrig falde mig ind at forraade en af vore, og jeg har heller ingen Fordel deraf. Er I ikke fra Sakhalin — ja, saa er I ikke fra Sakhalin. Men I skal dog vide, at vi alle har hørt snakke om de Fyre, der er rømt fra Øen, og lige saa snart at jeg saa', at I var elleve, mente jeg strax, at det maatte være jer. Ak, Børn, Børn! — det er en slem Historie, som alle taler om, og den Politimester, vi nu har, er skrap og ivrig i Tøjet. Se blot at komme videre, og gid I maa have Held med jer! Trænger I til Levnedsmidler, kan I faa vort Brød, og lidt Fisk har vi ogsaa til jer. — Men har I noget at koge den i? Vil I ikke have en Kjedel?«

»Jo,« sagde jeg, »har I en, kunde det ikke være saa galt.«

»Tag den der henne, det er den største, vi har. Og naar det bliver mørkt, skal vi sende jer et og andet fra Byen. Vi maa jo hjælpe vore Brødre, saa godt vi kan.«

Det lettede! Jeg tog min Hue af og bukkede for den gode Mand, og mine Kammerater gjorde det samme. Glade var vi ved Fisker og Brødet, men endnu gladere var vi ved hans venlige Ord. Hidindtil havde vi listet os frem og skjult os for alle Mennesker, fordi vi vidste, at vi kunde vente os Døden fra Mennesket, og disse her havde oven i Kjøbet Medlidenhed med os!

Naa, i vor Glæde var vi lige ved selv at styrte os i Ulykke.

Da Frikommandoet var sejlet bort, kom der Humør i os. Volodka gav sig endogsaa til at danse, og strax glemte vi al vor Frygt. Vi gik ned i en Slugt, der aabner sig ud mod Floden, Diechmans Slugten kalder de den, fordi en tysk Skibsbygger ved Navn Diechman bygger sine Dampskibe der. Vi tændte Ild, satte to Kjeder over og bryggede The i den ene og Fiske-suppe i den anden. Det led alt mod Aften, Mørket lagde sig hen over Floden, og det begyndte at øse ned. Men hvad brød vi os om en Smule Regn, naar vi sad her om den varme Ild og drak The!

Passiaren gik rigtig lystigt, og vi følte os lige saa trygge som i Kristi Skjød. Vi tænkte slet ikke paa, at naar vi kunde se Lysene ovre i Byen paa den anden Side af Floden, saa kunde de ogsaa se vore Baal derovre fra. — Se, saa sorgløse kan vi Mennesker undertiden være: vi gik kun frem gennem dybe Slugter og mørke

Skove og gøs, saa snart vi hørte den mindste Larm, og saa tændte vi vore Baal lige over for selve Byen og sad rolig og snakkede sammen, som om der intet var paa Færde.

Til vor Lykke levede der dengang i Nikolajevsk en gammel afskediget Embedsmand. Han havde tidligere været Fængselsinspektør i Olekminsk, hvor der er et stort Tugthus med mange Fanger i, og de har alle den Gamle i kjær Erindring. Over hele Sibirien var gamle Samarov kjendt, og da en af mine Kammerater nylig fortalte mig, at han var død for et Par Aar siden, red jeg strax hen til Præsten og gav ham en halv Rubel, for at han skulde læse en Sjælemesse over den Afdøde. Det var den herligste Mand, denne gamle Fyr, Vorherre være med ham i Himmerig! Den eneste Fejl, han havde, var, at han ikke kunde sige ti Ord uden at bande og skjælde ud. Det var rent forfærdeligt, hvor han kunde bande! Og saa skreg han, stampede med Fødderne i Jorden og knyttede Næverne, men der var alligevel ingen, som var bange for ham. De havde den største Agtelse for ham til enhver Tid, fordi han var en rigtig retfærdig Mand. Aldrig fornærmede han nogen af Fangerne, aldrig pressede han en Skilling af deres surt fortjente Sparepenge ud af dem, men til Gjengjæld lønnede de ogsaa frivillig hans store Dyd. Nej, de glemte ham ikke, men det var ogsaa nødvendigt, for han sad med

en stor Familie. Jo, han havde rigtig gode Indtægter af Fangerne!

Naa, men paa den Tid havde Samarov taget sin Afsked og levede nu i Fred og Ro i Nikolajevsk, hvor han havde sit eget lille Hus. Og af gammel Vane holdt han Venskab med Folkene i Frikommandoet, der alle agtede og ærede ham, som om han kunde været deres Fader. Nu vilde Tilfældet, at han netop den Aften sad uden for sit Hus og smøgede sig en lille Pibe, og han opdagede da Baalene ovre i Diechmans Slugten. »Hvem mon der har tændt dem?« tænkte han, og da der i det samme gik to Mand af Frikommandoet forbi, kaldte han dem hen til sig.

»Hvor fisker jeres Kammerater i Dag?« spurgte han. »De er da vel aldrig ovre i Diechmans Slugten?«

»Nej,« svarede de, »der er de ikke. Men for Resten maa de vist allerede være vendt tilbage til Byen igjen.«

»Ja, det tænkte jeg jo nok. Men kan I ikke se Baalene paa den anden Side af Flo-den?«

»Jo, vel kan vi det.«

»Hvem mon der har tændt dem? Hvad mener I om det?«

»Ja, det har vi ingen Mening om, Stepan Savelitsch. Muligvis det er nogle Forbirejsende.«

»Naa saadan — Forbirejsende! Har I da
Fra Øst og Vest.

ikke saa meget Omløb i Hovedet, I Slyngher, at I kan tænke paa jeres Brødre; jeg tænker jo dog paa jer ved enhver Lejlighed. Og har I da ikke hørt, hvad Politimesteren bekendtgjorde i Forgaars angaaende dem, der er rømmet fra Sakhalin? De er sandsynligvis ikke langt borte; det er vel nok dem, de Fæhoveder, der har tændt Baalene.«

»Det er meget muligt, Stepan Savelitsch! Det skulde ikke forbavse os, om det er dem, der har gjort det.«

»Ja, saa ser det galt ud for dem. Jeg tror, de er tossede, de Skjælmer! Mon Politimesteren skulde være her i Byen? For hvis han ikke allerede er her, kan vi vente ham hvert Øjeblik, og saa vil han opdage Baalene og strax sende Soldaterne ud. Det gjør mig ondt for de afskyelige Krabater; nu kommer de maaske alle af med Hovedet blot for Saltanovs Skyld. Hør Kammerater, lad os faa Baaden i Vandet strax!«

Naa, vi sad om Ilden og ventede med Begjærlighed paa, at Fiskesuppen skulde blive færdig, for vi havde længe ikke smagt varm Spise. Natten var mørk, fra Oceanet kom sorte Skyer drivende, og en iskold Regn piskede ned i Kløften. Men det var vi glade ved, for i den mørke, sludfulde Nat føler Landstrygeren sig sikker og tryg som i sin Moders Skjød, og jo sortere Himlen er, desto lysere ser det ud i hans Hjærte.

Men pludselig begyndte Tataren at spidse

Øren, for lydhøre som Katte er de, disse skjævejede Fyre. Saa lyttede jeg ogsaa, og da var det, som om jeg kunde høre sagte Aareslag i Vandet. Jeg listede mig hen til Bredden. Jo, ganske rigtigt: inde under den høje Brink kom en Baad glidende i fuld Fart; Folkene trak paa Aarerne, og ved Roret sad der en Mand med en blank Kokarde paa Huen.

»Naa Dreng,« sagde jeg, »nu er det ude med os! Der har vi Politimesteren!«

Alle sprang vi op, væltede Kjedlerne ud over Ilden og gjemte os inde i Skoven. Men jeg bød ikke Kammeraterne, at de skulde sprede sig, for jeg havde dog nok Lyst til at se, hvad det videre vilde blive til. Muligvis var de andre kun saa faa, at vi bedst kunde klare os ved at blive hele Flokken sammen. Saa stod vi og puttede os bag Træerne og ventede.

Baaden lagde til Bredden, og fem af Folkene gik i Land. En af dem grinede højt og sagde:

»Naada, I Fæhoveder, hvorfor er I stukket af? Hør nu op med den Legen Skjul! Jeg kjender et Ord, der nok skal faa jer frem igjen. Se mig til de kjække Fyre, de løber som Harer alle sammen!«

Saa sagde Darjin, som sad sammen med mig bag et Lærketræ: »Hør Vasilij,« sagde han, »det er løjerligt nok, men jeg synes, jeg skulde kjende den Stemme.«

I det samme traadte han med Kokarden et Stykke frem foran de andre og raabte:

»Halløj, I der! I skal ikke være bange! Sig mig, kjender i nogen af Fangerne her i Tugthuset?«

Vi stod alle og holdt Aandedrættet tilbage og svarede ikke.

»Men hvad gaar der dog af jer, I Sataner?« raabte han endnu højere. »Lad os saa faa at vide, om I har Bekjendte her! I kjender maa-ske ogsaa mig, naar vi skal se rigtig til.«

»Ja, hvad enten vi kjender dig eller ikke,« svarede jeg, »var det vist bedst for begge Parter, om vi aldrig fik hinanden at se. Levende overgiver vi os ikke!«

Og i det samme gav jeg Drengene et Tegn til, at de skulde holde sig parate. De andre var jo kun fem, altsaa havde vi Overmagten. »Det værste er kun,« tænkte jeg, »hvis de begynder at skyde med deres Revolvere, for saa hører de det ovre i Byen. Naa, skal vi gaa ad Helvede til, saa lad os gjøre det alle paa én Gang!«

»Hør Drengene,« sagde Manden atter, »er der ingen af jer, der kjender Samarov?«

Darjin puffede til mig og hviskede: »Jeg tror min Sandten, at det er Inspektøren fra Olekminsk!« — »Sig mig engang,« sagde han højt, idet han stak Hovedet ud fra Træet, »har De aldrig kjendt Darjin, Deres Velbaarenhed?«

»Om jeg har? — Jo, ham har jeg haft under

min Varetægt i en halv Snes Aar. Hed han ikke Fjodor til Fornavn?»

»Jo, det er mig, Deres Velbaarenhed! — Ja, kom saa kun frem, Dreng, for ham her kan I stole paa.«

Og saa kom vi alle frem.

»Hvad, deres Velbaarenhed,« sagde Darjin grinende, »De er da aldrig taget ud for at fange os? Det havde jeg mindst troet om Dem!«

»Aa, I Fæhoveder!« svarede han. »Jeg vilde jo vare jer ad, I Ærkedumrianer! Sig mig, har I det ogsaa rigtig godt her oppe, siden I tænder Baal lige over for Byen?«

»Ja, vi var vaade og frøs, Deres Velbaarenhed!« sagde jeg. »Det regnede saa forbandet.«

»Naa, saa det regnede! Og I vil kalde jer for Landstrygere! I smelter da vel ikke som Sukker, skulde jeg tro? Nej, tak I Gud for, at jeg tilfældigvis kom ud paa min Trappe for at ryge mig en Pibe Tobak. Havde Politimesteren set jeres Baal, skulde han nok have fundet et Sted, hvor han kunde tørre jer. Ak, Dreng, Dreng! Meget snedige er I ikke, mærker jeg nok, skjønt I narrede Saltanov, I Karnalier. Sluk Gløderne hurtigst muligt, og gaa længer ind med jer i Slugten. Der kan I tænde ti Baal, om I lyster, I Slubberter!«

Den Gamle skjældte os nederdrægtig ud, men vi stod rolig og hørte derpaa og grinede

kun deraf. Saa holdt han da endelig op at skrige og skraale og sagde:

»Naa, men jeg har nu baade Brød og The med til jer i Baaden. Lov saa at tænke venligt paa gamle Samarov. Og skulde det lykkes jer at komme heldigt herfra, og nogen af jer skulde naa til Tobolsk, beder jeg, om I vil plante et Lys i Hovedkirken til Ære for min Skyts-helgen. Selv naaer jeg det ikke, for jeg ser jo nok, at jeg gamle Knægt skal dø her i denne fremmede Egn, hvor jeg blot har nedsat mig for at overtage et Hus, som jeg har arvet efter min salig Kone. Naa, men nu Farvel! Og et godt Raad skal jeg give jer med paa Vejen: Spred jer hurtigst muligt til alle Sider! — Hvor mange er I?»

»Vi er elleve,« svarede jeg.

»Ja, det er et farligt Tal, I Fæhoveder! Se jeg formoder nu, at Rygtet om jeres Bedrifter allerede er naaet til Irkutsk, og alligevel lister I jer frem hele Flokken samlet.«

Saa krøb den Gamle igjen ned i Baaden og sejlede bort, men vi gik videre op i Slugten, satte Fisken paa, delte Levnedsmidlerne og sagde Farvel til hinanden, da vi havde spist.

Jeg og Darjin drog videre sammen, Volodka gik med Tscherkesserne, og de øvrige delte sig ogsaa tre og tre. Men fra den Tid saas vi aldrig mere, og jeg véd ikke, hvem af dem, der er levende endnu, og hvem der er død. Om Tataren har jeg hørt, at han senere skulde være

greben og forvist her hen. Men om det er sandt, véd jeg ikke.

Samme Nat, inden Dagen gryede, listede jeg og Darjin os sagte forbi Nikolajevsk. Inde i Byen laa alle endnu og sov paa deres grønne Øre, og den eneste, som hilste paa os, var en Hund, der gøede, mens vi sneg os forbi et af de yderste Huse. Da Solen begyndte at staa op, havde vi allerede tilbagelagt et Par Mil gjennem Skov og Krat, og vi krøb saa paa alle fire hen ad Landevejen til. Men lige som vi skulde til at bryde ud af Skoven, hørte vi Lyden af Bjælder, der nærmede sig. Vi lagde os bag en Busk og holdt Udkig, og et Øjeblik efter kom en Vogn med tre Heste lige forbi Næsen af os. Men inde i Vognen sad Politimesteren med Kappen om Ørene og sov.

Saa gjorde Darjin og jeg begge Korsets Tegn og tænkte: Gud være lovet, at han ikke var i Byen i Gaar! — Sandsynligvis havde han været ude for at fange os.«

VIII.

Inde i Jurtaen begyndte der at blive lige saa varmt som i en Bagerovn, og jeg lod derfor Ilden i Ovnén gaa ud. Isen paa Vinduerne tog paa at tø, og heraf kunde man slutte, at Kulden udenfor maatte være bleven mindre, for

er det rigtig koldt her oppe, tør Vinduesisen ikke, hvor varmt det end er i Jurtaen.

Jeg klatrede op paa Taget for at lukke Skorstenen. Taagen var nu fuldstændig forsvunden, Luften gjennemsigtig og Kulden mindre bidende end før. Mod Nord, bag det mørke, skovklædte Højdedrag, hævede sig nogle hvidlige Skyer, der gled hastig hen over Himlen. Det var, som om der lød et sagte Suk ud i den dybe, kolde Nat, og lyse, gjennemsigtige Taagedampe, der kom som Aandepust fra et gigantisk Bryst, spredte sig sitrende hen over Himlen fra Horisont til Horisont. — Det var Nordlyset, der begyndte at spille.

Hensunken i vemodig Beundring fulgte jeg tankefuldt de svage, skiftende Nordlysfarver. Natten udfoldede sig i hele sin kolde og melankolske Skjønhed. For oven blinkede Stjærnerne, for neden bredte Sneen sig som et skinnende hvidt Tæppe, i det Fjerne laa de store mørke Skove og bag disse de blaanende Bjerge. Og dette tavse i Kulde indhyllede Billede viftede et Pust af Sørgmodighed ind i min Sjæl; som en skjælvende Akkord lød det sitrende i Luften: »Ak mit tabte, fjerne Hjem — dig ser jeg aldrig mere!«

Da jeg kom ind i Hytten igjen, sov Vasilij allerede. Jeg hørte hans rolige, regelmæssige Aandedræt henne fra Krogen bag Ovnen. Jeg lagde mig ogsaa, men Landstrygerens Fortælling havde gjort saa stærkt et Indtryk paa mig,

at det varede længe endnu, inden jeg kunde falde i Søvn. Hver Gang jeg var ved at falde hen, vendte Vasilij sig netop og begyndte at sukke og vaande sig. Hans stønnende Røst, der lød som en dump, uarticuleret Klage, bortjagede min Søvn, og et efter andet dukkede saa Billederne i hans Odyssee op for mig. Undertiden, naar det lykkedes mig at falde hen i en Blund, forekom det mig, at jeg hørte Træernes Susen over mit Hoved, og at jeg fra de høje Klipper saa' ned paa Soldaternes hvide Vagthytter, medens Bjærgørnen svingede sig op over mit Hoved med frie mægtige Vingeslag. Og stedse længere førte Tankerne mig fra den snævre Jurtas haabløse Mørke. Jeg fornam Vindens friske Pust, i mine Øren lød Oceanets dumpe Drøn, Solen dalede ned under Horisonten, blaalige kolde Skyer lagde sig hen over Himlen, og min Baad vuggedes stille paa Havets Bølger.

Alt mit Blod var kommet i Oprør ved Vasilijs Fortælling. Jeg tænkte paa, hvilket Indtryk denne Landstrygerepopée maatte gjøre, naar den blev fortalt inden for Fængslets fire Vægge i Tugthusets beklumrede Fællessal. »Men hvorfor,« spurgte jeg mig selv, »præger denne Fortælling sig saa dybt i min Sjæl? — Ja, hvorfor?« Og jeg følte da, at det ikke var Fangens Skildring af, hvad han havde døjet og lidt, som greb mig med en saa uimodstaaelig Magt, men det Pust af Frihed, der viftede mig i Møde fra Havet, Steppen og de mørke Skove. Og naar

dette ukjendte Fjærne drog mig saa stærkt, hvor ganske anderledes maatte det saa ikke drage Landstrygeren, der allerede havde drukket i fulde Drag af Frihedens berusende Drik!

Vasilij sov nu trygt, men mine Tanker lod mig ikke have Ro og holdt mig vaagen. Jeg glemte, hvad han der henne mulig maatte have forbrudt mod Samfundet, og saa' i ham kun det unge Liv fuldt af Energi og Kraft, der lidenskabelig søgte ud efter Friheden.

Men hvor finder man den? — Ja, hvor?

Medens jeg laa og tænkte over dette Spørgsmaal, som jeg maatte lade henstaa uafgjort, sænkede der sig en Række mørke Drømme-billeder ned over mit Hovedgærde. Jeg saa' Solen gaa ned, og hele Jorden laa for mig indhyllet i en tæt, mørk Sky. Kun i Horisonten saas Aftenrødens døende Skjær, og under de fjærne blaanende Bjærge lyste et svagt Blus.

Hvad var det? Var det Flammen af det Arnested, som jeg forlængst havde forladt, eller en Lygtemand, der dansede over den Grav, som ventede mig i Mørket?

Først sent faldt jeg i Søvn.

IX.

Da jeg vaagnede, var det langt op paa Formiddagen, og Solens Straaler, der bandede sig Vej gennem de frosne Ruder, spillede paa Jurtaens Gulv. Vasilij's Leje var tomt, og han selv var ingen Steder at se i Hytten.

Da jeg havde Forretninger i Landsbyen, spændte jeg for, og et Øjeblik efter susede jeg ned ad Gaden i min lille Enspænderslæde. Det var klart Vejr og forholdsvis varmt, vist nok kun en halv Snes Graders Kulde; alt i Verden er nemlig relativt, og det, som man andre Steder vilde have anset for den værste Vinterkulde, opfattede vi her som det første Pust af et sig nærmende Foraar. Røgskyerne, der stod ud af alle Landsbyens Skorstene, hævede sig ikke lodret op i Vejret, som de plejer at gjøre, naar Kulden er rigtig stræng, men tog Flugten mod Vest, drevne af Vinden, der førte Varme med sig fra Oceanet.

Omtrent Halvdelen af Landsbyens Beboere bestod af forviste Tatarer, og da det var en muhamedansk Festdag, havde Gaden i Dag et ualmindelig livligt Ydre. Hvert Øjeblik knirkede Portene, og ud af Gaardene kom drukne Ryttere, der sad og dinglede paa Hesten, eller plumpe Slæder med usikre Kuske. Her oppe under denne Breddegrad tager Muhameds Tilbedere det ikke synderlig nøje med at overholde Koranens Forskrifter, og derfor beskrev saavel Ryttere som Fodgængere de løjerligste Zigzag'er hen ad Gaden. Undertiden gjorde en sky Hest et saa pludseligt Spring ud til Siden, at Slæden væltede, og Dyret jagede saa afsted indhyllende Kusken, som det slæbte efter sig, i en stor, hvid Snesky. At man ikke kan holde sin Hest og bliver smidt ud af sin Slæde, det

kan i Rusen ske for enhver, men under saadanne Omstændigheder at slippe Tømmerne ud af sin Haand, vilde en god Tatar anse for den største Skam, der kunde hændes ham.

Pludselig kom der endnu mere Liv og Travlhed i den lange Gade. Ryttere og Fodgængere veg ud til Siden, og de pyntede, brogetklædte Tatarkvinder fik travlt med at jage Børnene ind i Gaardene. Ud af Hytterne strømmede de nysgjerrige Beboere, og alles Ansigter vendte sig mod én og samme Side.

I den modsatte Ende af Gaden viste der sig en fem, sex Ryttere halvt indhyllede i en Snesky. Forrest kunde jeg skjelne Vasilijs graa Hoppe, og for hvert Sekund, der gik, blev Afstanden mellem ham og de bagved værende Heste større. Et Øjeblik efter susede alle Rytterne forbi mig som en Stormvind. Tatarerne, der skreg som Besatte, galoperede afsted med gnistrende Øjne, slog ud med Arme og Ben og lagde Overkroppen saa langt tilbage, at de laa næsten helt hen ad Ryggen paa Hesten. Vasilij red derimod paa russisk Vis og bøjede sig engang imellem ud over Hestens Hals, fløjtende skarpt og kort for at opmuntre Dyret. Hans lille graa Hoppe, der kløvede Luften som en Pil, havde Bugen næsten helt nede ved Jorden.

Gadens Sympathi var, som altid ved den Slags Lejligheder, paa Sejrherrens Side.

»Se til den kjække Fyr!« raabte Tilskuerne i deres Henrykkelse, og de gamle tatariske Heste-

tyve, der vare lidenskabelige Yndere af et raskt Vædderidt, hoppede omkring i bøjede Knæ og slog sig selv paa Laarene i Takt til Hestenes Hovslag.

Omtrent midt i Gaden indhentede Vasilij mig, da han vendte tilbage paa sin skummende Hest. Hans beskæmmede Medbejlere kom luskende et langt Stykke bag efter.

Hans Ansigt var blegt, men hans Øjne lyste. Jeg saa' strax, at han havde drukket sig en Taar over Tørsten.

»Jeg har været til Gilde!« raabte han til mig, i det han bøjede sig for over og svingede med Huen.

»Ja, hvad kommer det mig ved!« svarede jeg kort.

»Naa, naa, det skal De ikke ærgre Dem over. Jeg kan nok være med til et lystigt Lag, men min Forstand drikker jeg aldrig bort. Og mens jeg husker det: De er nok saa god at gjemme min Sadelpose for mig, til jeg engang kommer og henter den. Men én Ting vil jeg bede Dem om — ikke at udlevere den til nogen anden. Hører De?«

»Ja vel hører jeg det,« svarede jeg koldt. »Men én Ting maa du ogsaa love mig: kom ikke drukken ind til mig!«

»Nej, det kan De stole paa,« svarede han og slog med Enden af Tøjlen paa Hestens Hals. Den satte sig prustende og stejlede i Bevægelse, men da den var kommen en halv Snes

Skridt frem, standsede Vasilij den pludselig, og da jeg naaede op paa Siden af ham, bøjede han sig atter ned imod mig.

»Det er en stolt Hest, hvad?« sagde han fornøjet. »Den er Guld værd! Nu kan jeg faa for den af Tatarerne, hvad jeg vil; de giver alt væk for en god Hest.«

»Hvorfor vil du sælge den? — Saa kan du jo ikke arbejde i Marken mere.«

»Ja, det kan ogsaa være det samme,« svarede han, idet han igjen klaskede løs paa Hesten med Tøjlerne og samtidig holdt den tilbage. »Jeg skal sige Dem, jeg har truffet en Kammerat her, der vil prøve Lykken sammen med mig, og ham drager jeg nu ud med og forlader alt. — Har De Lyst til at se ham, saa er han her lige i Nærheden. Halløj, Achmet!« raabte han, idet han vendte sig om. »Kom engang her hen!«

Jeg hørte Hestetrampen bag ved mig, og lidt efter kom der en Tatar ridende hen paa Siden af min Slæde. Han tog sin Hue af, bøjede sig for over og grinede fornøjet. Jeg kastede et nysgjerrigt Blik paa ham.

I Achmets Galgenfysiognomi trak der et bredt Smil op, og hans smaa Øjne lyste fornøjet, medens de saa' hen paa Vasilij med en slyngelagtig Familiaritet. »Vi to forstaar hinanden,« sagde dette Blik. »Vel er jeg en Slubbert, men en behændig Slubbert, som du ikke er narret med.« Og da Vasilij saa' paa dette

bredkjæbede Fjæs med de skjælmske Rynker omkring Øjnene og de store, udstaaende Øren, der ragede frem som et Par løjerlige Hanke, smilede han ogsaa uvilkaarlig. Saa snart Achmet opdagede dette Smil, nikkede han fornøjet som Tegn paa, at der herskede gjensidig Enighed og Forstaaelse.

»Han og jeg er gamle Kammerater!« sagde han, idet han gjorde en lille Bevægelse med Hovedet hen mod Vasilij. »Vi har strejft Sibirien rundt sammen.«

»Og hvor bór du nu?« spurgte jeg. — »Jeg mindes ikke, at jeg før har set dig i Landsbyen.«

»Nej, jeg er her ogsaa kun paa Besøg; i Morgen drager jeg videre. Vi skal ned til Guldlejerne ved Lena med Brændevin« *).

Jeg saa' paa Vasilij. Han sænkede Hovedet og samlede Tøjlerne, men lidt efter løftede han det atter og sendte mig et udfordrende, lynende Blik. Hans Læber vare fast sammenpressede, men den nederste skjælvede kjendeligt.

»Ja, jeg gaar med ham ind i Skovene,« sagde han kort. »Hvorfor kigger du saadan

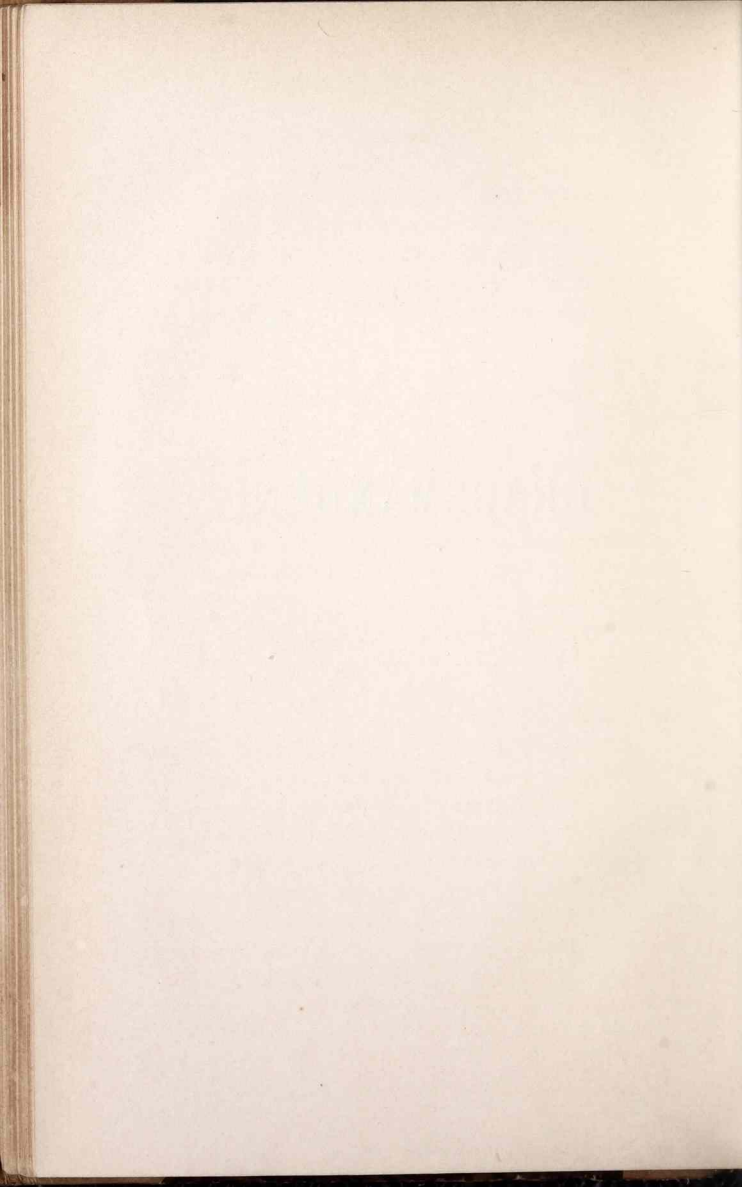
*) Skjønt det er strængt forbudt at føre Brændevin til de sibiriske Guldlejer, sker denne Handel dog i Smug, og Brændevinen betales da i dyre Domme med Guld. Det er en farlig Handel, thi de Smuglere, der gribes, straffes med Tugthuset, og mange af dem omkomme ynkeligt i den mørke Skov af Sult eller falde for Kossakkernes Kugler.

paa mig? Jeg er Landstryger — det véd du jo nok!«

Inden han endnu havde fuldendt Sætningen, satte han afsted i susende Galop og fjærnede sig hastig ned ad Gaden i en Sky af Snestøv.

Et Aar efter vendte Achmet atter tilbage til Landsbyen, men Vasilij saa' jeg aldrig mere.

DRABSMANDEN.

I.

Mørket begyndte at falde paa, da vi kom kjørende ned til Færgestedet. Der var Uro i Vejret. Graalige Skyer drog hen over Himlen, og en frisk, skarp Blæst krusede Flodens brede Overflade og kastede Bølgerne larmende op mod den stejle Bred. Med megen Besvær fik Folkene Heste og Vogn trukken ned paa den gyngende Færge, denne satte sig i Bevægelse, og et Øjeblik efter saa' det ud, som om Bredden ganske sagte blev baaren bort af de urolige Bølger, der slog ind imod den.

Foran os holdt der to andre Vogne. I den bageste sad en midaldrende Mand af sat Ydre — han saa' ud til at være Kjøbmand — og i den forreste, tre mildest talt temmelig fordægtige Krabater. Den ene af dem, en skeløjet Fyr med skamferet Næse, spillede uafsladelig paa Harmonika og sang dertil med hæs og raa Stemme, den anden, som holdt en stor Brændevinsflaske i Haanden, var i Færd med at skjænke en Snaps til min Kusk, og den tredje, en kjøn,

sortsmudset Karl, laa paa Bunden af Vognen med Hænderne under Hovedet og stirrede tankefuldt op mod de graa Skyer, der fløj hen over Himlen.

I de sidste Par Dage var jeg flere Gange kjørt forbi disse Skikkelser paa Landevejen, og skjønt jeg rejste med Postbefordring og ikke sparede paa Hestene, lykkedes det dog altid Kjøbmanden og de tre andre at komme foran mig igjen, hver Gang jeg gjorde et kort Ophold for at skifte Heste.

»Hvad er det egentlig for Folk?« spurgte jeg min Jamschik*), da denne kom hen til mig viskende sig om Munden efter Snapsen.

»Aa, det er Kostjuschka og hans Kammerater,« svarede han sagte og forsigtig.

»Ja, men hvad bedriver de, og hvorfor farter de saadan rundt paa Landevejen?« spurgte jeg atter, da Svaret ikke forekom mig synderlig oplysende.

Kusken syntes ikke videre oplagt til at give mig nærmere Oplysning herom. Han skjævede ængstelig hen til Vognene og pegede derpaa med sin Pisk i Retning ud over Floden.

Jeg saa' der hen: over Bølgerne, der kom rullende i lange sorte Rækker, kredsede nogle store hvide Fugle, som lignede Maager. Hvert Øjeblik dukkede de ned i Floden med vilde,

*) Jamschik: en Kusk, der kjører i Post- eller Fragtfart.
O. A.

klagende Skrig og svingede sig saa atter til Vejrs i hurtige Vendinger.

»Det var Rovmaager, de Fugle, jeg viste Dem før,« forklarede Kusken, da vi havde forladt Færgen og atter kjørte hen ad Landevejen, »og de andre, vi saa' i Vognene, er af samme Slags. De har ikke blivende Bo nogensteds, men farer hen ad Vejene som glubende Ulve, og ingen kan være i Fred for dem.«

»Se mig til det Røverpak!« sagde jeg og rystede paa Hovedet.

»Ja, det maa De nok sige, Herre, for de røver og plyndrer, hvor de kan komme til, og tager, hvad de kan faa fat i. Og passer vi ikke paa, men falder i Søvn, hvad der naturligvis er vor Fejl, er de der strax. Ham, Kostjuschka, der sad og spillede paa Harmonika, har Kuskene for Resten spoleret Næsen paa. Han er den værste af dem alle. — Ja, han havde en Kammerat, der var lige saa slem, men ham har Fragtkuskene gjort det af med.«

»Se se! De greb ham maaske paa fersk Gjerning.«

»Ja, det gjorde de, og saa tog Drengene, det vil sige Kuskene, ham under Behandling,« sagde Jamtschiken og grinede i Skjægget. »Først huggede de Fingrene af ham, saa sved de ham lidt over Ilden, og til Slut jagede de ham en spids Pæl gennem Livet, saa Tarmene rendte ud af ham. Det holdt han ikke af.«

»Sig mig, kjender du noget til de Gavtyve, siden de trakterede dig med Brændevin?»

»Ja, vel gjør jeg det,« svarede Kusken mørkt. »Og selv har jeg heller ikke spenderet saa lidt Brændevin paa de Slyngler, men det kommer sig kun af, at jeg er bange for dem. Naa, og for Øjeblikket er jeg heller ikke rigtig dristig ved dem. De kan nemlig stole paa, Herre, at Kostjuschka ikke for ingen Ting farter saadan rundt paa Vejene — han lugter Bytte, den Satan! — Og Kjøbmanden er vist af samme Surdejg som de andre,« tilføjede han tankefuldt, »for jeg skulde da ikke tro, at det er ham, de er ude efter. Men Fyren, der laa nede i Vognen, har jeg aldrig set før. Det var vist en Zigeuner; han var saa brun i Huden. — Hør Herre,« sagde han lidt efter, idet han pludselig vendte sig om imod mig, »De skulde være forsigtig! Rejs ikke om Natten, for det skulde ikke forbavse mig, om det er Dem, de Krabater vil have fat i.«

»Kjender du mig da, siden du mener, at jeg har noget at risikere?» spurgte jeg.

»Jo, jeg véd jo nok lidt Besked om Herren,« svarede han undvigende, idet han halede i Tømmerne. »Jeg har hørt sige, at De rejser i Kjøbmændene Kudinovs Ærinde. Naa, men for Resten er det jo noget, som ikke kommer mig ved.«

Jeg var altsaa kjendt! Det var mig slet ikke behageligt, for jeg rejste med en stor Sum Penge, som jeg skulde indbetale i Kusnezsk for mine

Principaler, og da Terminen for Indbetalingen næsten var udløben, maatte jeg for at komme i rette Tid kjøre baade Nat og Dag og skyde Gjenvej, hvor jeg kunde. Det, at man vidste saa god Besked om mig og mit Ærinde, var mig derfor ikke nogen synderlig trøstende Tanke, særlig i dette Øjeblik, hvor jeg maaske var omsværmet af hele Skarer af griske Rovmaager.

Jeg saa' mig tilbage. Til Trods for Tusmørket kunde jeg i nogen Afstand bag ude skimte to Kjøretøjer, forrest en Trojka, der jagede hastig afsted hen ad Landevejen, og et Stykke bag den, Kjøbmandens lille Enspændervogn.

II.

Da jeg sent om Aftenen naaede til Poststationen Bolschoje, viste det sig, at der ingen Heste var til at skifte med.

»Nej, Ivan Sjemonitsch,« sagde Stationsforvalteren, en skikkelig Tyksak, som jeg under mine hyppige Rejser i denne Egn ofte var kommen i Berøring med, »bliv De hellere her, og rejs ikke videre i Nat. Deres eget Liv bør være Dem kjærere end andres Penge. Overnat De hos mig, det er vist det bedste, De kan gjøre.«

I mit stille Sind indrømmede jeg ham det fornuftige i hans Raad, men jeg kunde alligevel ikke bekvemme mig til at følge det.

»Nej, jeg maa videre!« sagde jeg resolut.
»Og kan det ikke ske paa anden Maade, maa

De skaffe mig Heste hos en af Bønderne i Omegnen.«

»Ih, hvor De dog er stædig! Naa, ja ja, kan det ikke være andet, saa maa jeg jo føje Dem i Deres Ønske. Men De bør i alt Fald stoppe op i Kremensk i Aften; dér bor en paa-lidelig Mand, hos hvem De kan overnatte. Egnen her er ikke sikker, skal De vide, og at kjøre gennem Hulvejen forbi Djævlefingeren midt om Natten, vilde jeg anse for det reneste Vanvid.«

Et Kvarterstid efter rullede jeg afsted ledsaget af min Vens gode Raad og Ønsker. Hestene var flinke, og Kusken, som jeg havde opmuntret ved Løfter om Drikkepenge, piskede saa ihærdigt løs paa dem, at vi tilbagelagde de fire Mil til Kremensk i mindre end to Timer. Vi kjørte først forbi nogle Hytter, der laa spredt omkring i Skoven, og standsede derefter uden for et ret anseligt Hus. Døren aabnedes, og en gammel hvidskjægget Mand kom os i Møde med en Lygte i Haanden. Han løftede den op mod mit Ansigt, saa' paa mig med missende Øjne og sagde derpaa langsomt og med rystende Stemme:

»Naa ja, det er vel sagtens Ivan Sjemonitsch, kan jeg tænke. Ja, helt uventet kommer De ikke, Herre, thi for en halv Times Tid kjørte her nogle Rejsende forbi, som sagde, at jeg kunde vente Dem om lidt, og at jeg gjorde bedst i at holde Heste parat til Dem.«

»Hvad var det for Fyre?« spurgte min Kusk ham.

»Ja, Gud skal vide det! De saa' mig ud til alle Haande, men hvem de er, skal jeg ikke kunne sige — jeg kjender jo ikke alle de Mennesker, der kommer forbi. Naa, men De bliver her vel i Nat, Herre?«

»Nej, jeg maa afsted snarest muligt!« svarede jeg ikke synderlig glad over den Interesse, der saaledes vistes mig af Folk, jeg slet ikke kjendte.

»Naa, men vil De ikke indenfor?« sagde den Gamle efter at have staaet og set lidt paa mig. »Det er da altid bedre end at blive her ude i Mørket. Men Heste kan jeg ikke skaffe Dem, for mine er inde i Byen og kommer først tilbage i Morgen Formiddag. De maa derfor blive her i Nat, hvad enten De har Lyst eller ikke.«

Dette ny Uheld gjorde mig i høj Grad ærgerlig, skjønt jeg maaske snarere burde have glædet mig over det, da det var bælgmørkt, og Regnen raslede ned over Skoven i store tunge Draaber. Men jeg havde nu engang sat mig i Hovedet, at jeg vilde afsted, og saa snart jeg var kommen ind i Stuen, sagde jeg derfor til den Gamle, at han maatte skaffe mig Heste, hvor han saa fik dem fra. Han kaldte min Kusk ind, og de to begyndte at raadslaa med hinanden om, hvad der var at gjøre.

»Ja Herre,« sagde Jamtschiken omsider til mig, »nu har jeg funden paa Udvej. Jeg kjører hen til en Gaard, som ligger en Fjerdingsvej herfra, og lejer Dem Kusk og Heste.«

»Naa, saa De vil virkelig gennem Hulvejen

i Nat,« brummede den Gamle ærgerlig. »Hvorfor har De egentlig saa travlt med at komme afsted? De kjender jo nok Ordsproget: Hastværk er Lastværk.«

Han og Kusken stod saa igjen og talte lidt sammen, temmelig ivrigt forekom det mig, og idet de gik ud af Døren sagde den Gamle med sin hæse, rystende Stemme:

»Naa, min Dreng, saa beder du jo nok Drabsmanden om at skynde sig lidt, for Herren her er svært utaalmodig efter at komme afsted.«

Da Vognen var kjørt, satte jeg mig hen til Vinduet, stirrede ud i den mørke Nat og faldt i dybe Tanker. Alt her forekom mig saa uhyggeligt, baade de gaadefulde Ord, jeg lige havde hørt, det dybe Mørke, der herskede udenfor, og den Gamles sære, mutte Væsen. Mine Nerver kom efterhaanden i stærkt Oprør, og jeg ønskede, at jeg var vel borte herfra igjen.

Hvor længe jeg sad saadan, véd jeg ikke, men der kunde vel være gaaet en Times Tid, da jeg atter hørte Lyden af Bjælder udenfor. Jeg tog mig sammen og gik ud.

Himlen begyndte nu at opklares lidt, og Skyerne gled hastig hen over den, som om de havde travlt med at komme videre. Regnen var ophørt, og kun nu og da kom der nogle store tunge Draaber, men saa uregelmæssigt, at man næsten skulde tro, at Skyerne havde tabt dem i Hastværket. Inde i Skoven lød der en

sagte Susen — det var Morgenvinden, der rejste sig før Dag gry.

Den Gamle fulgte mig ud med sin Lygte, og takket være denne Omstændighed kunde jeg tage min Kusk nærmere i Øjesyn. Det var en høj, kraftig og bredskuldret Mand — næsten en Kæmpe. Hans Ansigt var ubevægeligt og mørkt, og hans Øjne stirrede ud for sig med et forunderlig tankefuldt Udtryk.

Naar jeg skal være oprigtig, opstod der strax det Ønske hos mig at sende den kraftige Vognstyrer tilbage igjen til det Sted, hvor han var kommen fra, og blive inde i den lyse, varme Stue, men denne Tanke varede kun et Øjeblik. Jeg følte paa min Revolver og satte mig ind i Vognen. Kusken knappede Læderet til og kravlede op paa Bukken.

»Naa, Drabsmand,« sagde den Gamle, da vi allerede havde sat os i Bevægelse, »lad mig saa se, du passer paa, du véd jo nok, at Hulvejen . . .«

»Ja ja, jeg skal nok klare det,« svarede Kusken tvært, og i det samme kjørte vi ind i det vaade Mørke.

Jeg saa' to eller tre Lysglimt fra nogle spredt liggende Hytter, derpaa en tæt, bølgende Røg, som steg op et eller andet Steds fra langt inde i Skoven, og et Øjeblik efter herskede der Bælgmørke rundt omkring mig.

Hestene jagede nu hurtig hen mod den skæbnesvangre Hulvej, men da der var over en

halv Mil til den, havde jeg god Tid til at tænke over min Stilling, og som det undertiden sker, naar Sindet er i stærk Bevægelse, stod denne pludselig for mig med en forbavsende Klarhed. Idet jeg mindedes Rovmaagernes gridske Fjæs, den hemmelighedsfulde Kjøbmand, der syntes i Ledtog med dem, og den Vedholdenhed, hvormed han og de andre fulgte mig, kom jeg til den Slutning, at der absolut ventede mig en eller anden Katastrofe i Hulvejen, men hvilken Rolle min bistre Kusk skulde spille under denne, stod ingenlunde klart for mig. Gaaden nærmede sig jo imidlertid nu sin Løsning. Paa den mørke Himmel, som allerede farvedes med et svagt, gulligt Lysskjær, tegnede der sig et Stykke foran os en skovklædt Bjærgtop, og omtrent midt paa Skraaningen af denne hævede der sig en stejl, isoleret Klippespids, som ragede truende op i Vejret. Det var den saakaldte Djævlefinger. Vejen gik først langs med en lille brusende Flod og trak sig saa op ad Bjærgets Side skærende sig dybt ind i denne. Men ved Djævlefingeren fjærnede den sig igjen fra Toppen, og netop paa dette Punkt aabnede der sig ud i den en anden Hulvej, som kom oppe fra Skoven. Her var det, at de sibiriske Landevejsrøvere huserede om Natten, og Stedet var ogsaa udmærket egnet til Baghold, da den snævre, stenede Vej ikke tillod nogen hurtig Kjørsel, og Krattet strakte sig helt ned til Kanten af den.

Vi nærmede os Djævlefingeren, der ragede

op mellem tunge Skyer, som gled hastig forbi den. Stanghesten, der trak til af alle Kræfter, gik tungt og med fremstrakt Hals hen ad den stenede Vej, og Sidehestene trykkede Bagparten mod Skaglerne og prustede ængsteligt. Pludselig standsede vi med et Ryk. Jeg rejste mig halvt op i Sædet og opdagede saa, at der bevægede sig noget inde i Buskene til venstre.

Det var i rette Tid, at Kusken havde standset Hestene, thi kun derved var vi undgaaet det tiltænkte Overfald, men Situationen var endnu i høj Grad kritisk, da Vejen var saa snæver, at vi hverken kunde vende eller vige ud til Siden. Jeg skulde allerede til at skyde min Revolver af paa Lykke og Fromme, da Kusken i det samme rejste sig, og med sin mægtige Ryg skjulte baade Buskene og Vejen for mig. Han kastede Tømmerne til mig og sprang ned.

»Der!« sagde han. »Og ingen Skydning, om jeg maa bede!«

Hans Stemme var saa bydende, at det ikke et Øjeblik faldt mig ind at være ulydig, og jeg tog derfor Tømmerne, medens Kæmpen gik hen i Retning af Buskene. Hestene fulgte af sig selv deres Herre, som om de kunde have været fornuftige Væsener.

I Nærheden af os var alt stille, men et Stykke ud til Siden raslede det inde i Krattet, og det lød, som om flere hastig fjærnede sig gennem dette.

»Det er den Slyngel Kostjuschka og hans Kammerater, der løber deres Vej,« sagde Drabsmanden, idet han lyttede til Grenenes Raslen. »Men hvad er det?« tilføjede han lidt efter. »Der er jo en af dem bleven tilbage.«

I samme Nu saa' jeg en høj Skikkelse dukke op mellem Buskene lige ved Vejkanten, og derpaa forsvandt den atter, men en ny Raslen inde i Krattet sagde mig, at ogsaa denne Røver havde taget Flugten.

Drabsmanden gik rolig hen til sine Heste, tog et Tag i Seletøjet, saa Bjælderne klingede, og svingede sig atter op paa Bukken. Et Øjeblik efter saa' jeg et Glimt inde under Djævfelingen, et rullende Skrald lød ud i den stille Nat, og derpaa smækkede det ind gennem Vog-nens Kurvefletning.

Kusken gjorde en Bevægelse, som om han vilde springe ned igjen, men standsede i det samme og raabte med tordnende Røst:

»Hør Kostjuschka! Ingen Dumheder, det raader jeg dig til! Hvis du nu havde udgydt uskyldigt Blod, vilde jeg have fanget dig, selv om jeg skulde have løbet efter dig til Verdens Ende! — Skyd ikke Herre!« tilføjede han barskt, idet han vendte sig halvt om imod mig.

»Aa, se du heller at hytte dit eget Skind, Drabsmand!« hørte man en Stemme henne fra Klippen. »Hvorfor Djævlén blander du dig i Sager, som ikke rager Dig?«

»Behold du dine Trusler hos dig selv, Mosjø

Kjøbmand!« svarede Kusken i en haanlig Tone.
 »Du ser ikke synderlig farlig ud, selv om du har slaaet dig sammen med Rovmaagerne!«

Nogle Minutter efter drejede vi fra Hulvejen ind paa den store, brede Landevej.

III.

Vi kørte over en Fjerdingvej, uden at nogen af os sagde et Ord. Jeg sad og tænkte over, hvad der nylig var passeret, og min Kusk arbejdede ivrigt med Tømmerne. Endelig brød jeg Tavsheden og sagde:

»Naa Tak, min Ven! Uden dig vilde det være gaaet os ilde.«

»Aa, det er da ikke saa sikkert,« svarede han.

»Hvad behager? Du mener da ikke, at jeg selv kunde have taget det op med de Slyngler? Du kjender dem nok ikke?«

»Jo, vel kjender jeg dem. Det vil sige ham, der blev staaende inde mellem Buskene, har jeg aldrig før set. Han stolede nok paa Kostjuschka og blev. Men Kostjuschka er ikke af den Slags, han er altid den første til at smøre Haser.«

»Sig mig, hvorfor er de egentlig saa bange for dig?«

»Hvorfor?« sagde Kusken med et sært Smil.

»Jo, de véd nok, at jeg ikke er god at komme i Lag med. Ser du, nede i den Hulvej, som

vi for lidt siden kom igjennem — vi kan skimte den endnu,« vedblev han, idet han standsede Hestene og saa' sig tilbage, »har jeg en Gang gjort det af med et Menneske.«

Det forekom mig, at hans Stemme rystede, og at hans Øjne havde et dybt bedrøvet Udtryk, medens han gjorde denne Bekjendelse.

Jeg vendte mig om og saa' bag ved mig i Østens lyse Skjær den skovklædte Bjærgtop, op fra hvilken den stejle Klippe hævede sig som en løftet Finger. Paa Bakken, hvor vi holdt, blæste den kolde Morgenvind hen over os, og Hestene, der frøs, stampede af Utaalmodighed, men Kusken holdt dem tilbage med kraftig Haand. Pludselig samlede han Tømmerne, rejste sig op i Sædet og skreg, og i samme Nu fór Dyrene afsted, som om Fanden var i Hælene paa dem. Jorden forsvandt inde under Hjulene, og Træer og Buske fløj os i Møde, løb ud i ét og hvirvledes bort i en utrolig Fart. Først da vi kørte op ad den næste Bakke, gik det lidt langsommere, Hestene blev roligere, og Kusken gav dem frie Tømmer og talte venligt til dem.

»Oho, I rare Bæster!« sagde han. »Nu skal I ikke være bange mere. — Ja, se Hesten,« tilføjede han i en fortrolig Tone, idet han vendte sig om imod mig, »den er nu kun et stakkels umælende Dyr, og dog forstaar den hvert Ord, vi siger. Da vi kom op paa Bakken og be-

gyndte at snakke om denne forbandede Hulvej, var det ikke muligt at holde dem tilbage mere; de vilde væk fra dette Syndens Sted.«

»Ja, maaske du har Ret,« sagde jeg, »men det forekom mig rigtignok, at du selv drev dem afsted.«

»Gjorde jeg? — Ja, det er muligt nok. Ak, Herre, Herre, du skulde blot vide, hvor betynget mit Hjærte er!«

»Ja, saa let det for mig. Maaske det hjælper.«

»Naa, lad gaa da,« sagde han efter at have betænkt sig lidt. »Ønsker du det, kan du gjerne faa det hele at vide.«

»Jo, ser du,« begyndte han, »det er snart en gammel Historie, eller rettere talt, skjønt den maaske ikke er saa helt gammel, er der dog løbet en Del Vand i Stranden siden den Tid. Men jeg skal sige dig, mit Liv gik dengang ganske anderledes end nu, og maaske det er derfor, at det forekommer mig at ligge saa langt tilbage. Det begyndte med, at Menneskene — Øvrigheden — krænkede mig groveligt, og derefter lagde Vorherre sin Haand paa mig og tog min unge Kvinde og min lille Søn fra mig paa én og samme Dag. Forældre havde jeg ikke, og ej heller Slægt eller Venner, og saaledes

stod jeg da ganske ene paa denne Jord. Om det saa var Præsten, tog han mine sidste Ejendele for Begravelsen. »Hvad er dog Meningen med alt dette her?« sagde jeg til mig selv og gav mig til at spekulere, og det gjorde jeg saa længe, at jeg begyndte at vakle i Troen. Det var den gamle Tro, jeg vendte mig fra, og den ny kunde jeg ikke faa fat i. Naa, det var da ogsaa rimeligt nok, for jeg er jo kun et stakels uoplyst Menneske; Læsning og Skrivning har jeg ikke lært meget af, og min Forstand er det ikke synderlig bevendt med. Men paa Grund af de mange mørke Tanker, der væltede ind paa mig, blev jeg greben af en saa nagende Kummer, at jeg ikke ønskede at leve i Hjemmet mere, og jeg forlod da min Hytte, og hvad der endnu var tilbage i den, og lod alt ligge. Det eneste, jeg tog med mig, var en Pels og et Par Støvler, og derpaa skar jeg mig en Kjæp i Skoven og gik min Vej.«

»Hvor hen gik du da?«

»Ja, jeg vandrede om paa Lykke og Fromme og tog Arbejde, hvor jeg kunde faa det. Et Sted blev jeg kun en Dag, et andet Sted en Uge og et tredje en hel Maaned, og alle Vegne hvor jeg kom hen, gik jeg og søgte efter virkelige troende Mennesker.«

»Naa, og fandt du dem da?«

»Ja, jeg véd det knap selv. Se, der er naturligvis mange Slags Mennesker til, og hver har sine Sorger og Bekymringer, men det fore-

kommer mig kun, at de alle er mer eller mindre efterladende til at dyrke Gud. Selv har jeg altid tænkt over, hvordan man bedst skulde leve efter Loven, men de andre har kun Tanker for dem selv og for at samle Mammon. Naa, det er nu min Mening, at mangel en Røver, som sidder i tunge Lænker, ikke er nær saa slem som de fleste af dem, der gaar frit omkring. Er det ikke sandt, hvad jeg siger?»

»Jo, det kan være rigtigt nok. — Og hvad saa videre?»

»Ja, saa begyndte jeg at sørge endnu mere over denne Verdens Daarlighed. Jeg saa' jo, at der ikke var synderlig Mening i det hele, og vandrede om fra Sted til Sted uden Maal og Méd. Nu er jeg naturligvis bleven fornuftigere, men den Gang var jeg helt tosset. Saadan fik jeg det Indfald, at jeg vilde spasere i Fængsel og frivillig tage Lænker paa mig.«

»Hvordan bar du dig da ad med det?»

»Jo, det gik meget nemt. Jeg meldte mig selv som Landstryger, og saa puttede de mig i Hullet. Det var saadan et Slags Kors, jeg vilde lægge paa mig.«

»Naa, men følte du da nogen Lettelse derved?»

»Lettelse? — Nej, det var en stor Dumhed af mig. Se, du har maaske aldrig været i saadan et Fængsel og véd derfor ikke, hvordan det gaar til der inde, men det gjør jeg. Jo, du kan tro, det var et rart Kloster, jeg kom ind i

dér! I Tugthuset er der fuldt op af alle Slags Mennesker, men de bestiller ikke noget ordentligt og tænker kun paa de værste Skarnsstreger. Til at skjælde og bande er de flinke nok, men at nogen tænker paa Gud og sin Sjæls Frelse, hører til de største Sjældenheder. Jeg saa' jo ogsaa snart, at jeg i min Dumhed var gaaet hen paa urette Sted, og jeg sagde derfor, hvem jeg var, og bad om at slippe ud igjen. Men de lod mig blive, hvor jeg var, og gav mig Grovheder oven i Kjøbet. Til Slutningen blev jeg saa led og kjed af det hele, at jeg slet ikke véd, hvad der vilde være bleven af mig, hvis der ikke var indtruffen et Tilfælde. Og dette Tilfælde kom mig dyrt nok til at staa, men maaske det vilde være gaaet mig endnu værre, hvis det ikke var indtraadt.

En Morgenstund saa' jeg, at Fangerne stak Hovederne sammen og hviskede i Krogene. »Enarm skal igjen puttes i Tugthuset!« fortalte de, og medens de snakkede derom, mente nogle, at det var sandt, og andre, at det var Løgn; men jeg var fuldstændig ligegyldig ved det hele og tænkte: »Ja, lad ham komme eller ej, mig er det lige fedt.« Ud paa Eftermiddagen vendte nogle af Fangerne tilbage fra deres Arbejde i Byen, og de bragte Budskab om, at det var ganske sikkert, at Enarm vilde komme, for de havde selv set ham paa Landevejen under stærk Bevogtning. »Om en halv Times Tid vil han være her,« sagde de. Alle Fan-

gerne strømmede saa ned i Gaarden, de var nemlig nysgjerrige, skal jeg sige dig, og jeg gik ogsaa der ned og spaserede omkring mellem de andre, ikke af Nysgjerrighed, men fordi jeg kjedede mig oppe. Lidt efter aabnedes Porten, og jeg saa' da, at de kom trækkende med en gammel Mand. Han var lille og mager, med hvidt Skjæg, og hans ene Ærme hang ganske slapt ned. Og skjønt han var saa svag, at han knap kunde støtte paa Benene, var de dog ikke mindre end fem Mand til at passe paa ham. Fem Soldater, som oven i Kjøbet alle gik og pegede paa ham med Bajonetten! Da jeg saa' dette, gøs det i mig. »Du store Gud!« tænkte jeg, »er det ogsaa sømmeligt, at de kommer trækkende med saadan et gammelt Menneske, som var han en Tyv eller en Røver! Ja, hvis det endda var en stor og stærk Krabat, men han her er jo kun en lille ussel Gamling, der ikke ser ud til at have synderligt langt tilbage.«

Jeg blev saa greben af den dybeste Medlidenhed med denne Mand, og jo længere jeg saa' paa ham, desto mere ondt gjorde det mig for ham. De førte ham ind i Kontoret og sendte Bud efter Smeden, for at han kunde lægge Lænkerne paa ham. Enarm tog selv Fodbøjlerne, gjorde Korsets Tegn over dem, lagde dem om Anklerne og bød Smeden gjøre sin Gjerning. Derpaa tog han et af Haandjernene, gjorde ogsaa Korsets Tegn over det

og sagde: »Tak for din Naade, Vorherre! Tak for den Bod, du lægger paa mig for mine Synders Skyld!«

Min Kusk tav og saa' ud, som om han i Erindringen gennemlevede den Scene, han nys havde fortalt. Saa rystede han lidt paa Hovedet og fortsatte atter.

»Jeg var rent bedaaret af ham den Gang, og jeg forsikrer Dem for, at han ligefrem tog mit Hjærte fangen. Senere lærte jeg ham nøjere at kjende og erfór da, at han var en arg Djævel og led Forfører. Og hvor forstod han ikke at stille sig hellig an! Endnu den Dag i Dag, naar jeg mindes hans fromme Bøn, er jeg lige ved at tro, at han den Gang var et helt andet Menneske end det, jeg senere saa' ham som. Og ikke paa mig alene gjorde han Indtryk, men alle de andre Fanger stod ogsaa helt stumme, mens han tog Jernene paa, og sagde ikke et Ord. Nogle, der allerede var begyndt at stikke i Grin, blev pludselig alvorlige, og der var endogsaa dem, som gjorde Korsets Tegn.

Naa, men mig tog han fuldstændig fangen strax, for jeg gik den Gang og ledte efter den sande Tro, og jeg havde nu sat mig i Hovedet, at denne Olding var en hellig Mand af den Slags, der levede i længst forsvundne Dage. Men denne Tanke fik ikke en eneste at vide, thi jeg talte aldrig til nogen af de andre Fanger, og de heller ikke til mig, og naar jeg lyttede til deres Samtaler, fløj Ordene forbi mine Øren

som Fluernes Summen. Alt hvad jeg tænkte, beholdt jeg for mig selv, og om det var godt eller daarligt, spurgte jeg ingen om. Naa, saa fik jeg den Tanke, at jeg kunde have Lyst til at se til Enarm, mens han sad i sin Celle. Jeg gav Skildvagten fem Kopeker, og han lod mig slippe hen til Kighullet. Jeg saa' da, at den Gamle gik op og ned i sit Kammer, Jernene slæbte efter ham, og han talte hele Tiden med sig selv. Da han opdagede mig, standsede han først lidt og gik saa lige hen til Døren. »Hvad vil du?« sagde han. »Intet,« svarede jeg, »jeg er kun kommen for at besøge dig, thi du kjeder dig vel i din Ensomhed.« — »Jeg er ikke ene her«, sagde han, »jeg er sammen med Gud, og sammen med ham kjeder man sig aldrig, men alligevel er jeg glad ved et godt Menneske.« Jeg stod foran ham og maabede uden at sige et Ord, og han forbavsedes saare, saa' paa mig og rystede paa Hovedet. Hver Dag kiggede jeg ind til ham gennem Døren, og saa var det, at han en Gang sagde til mig: »Gaa lidt bort fra Kighullet, min Dreng, jeg kunde have Lyst til at se, hvordan du ser ud.« Jeg traadte tilbage, og da han havde set noget paa mig, sagde han: »Fortæl mig engang, hvad du er for et Menneske.« — »Ak,« svarede jeg, »et stakkels fortabt Menneske er jeg, og ikke en Smule andet.« — »Og kan man stole paa dig?« sagde han saa. »Bedrager du mig ikke?« — »Nej,« svarede jeg, »med mit Vidende har jeg aldrig

bedraget nogen, og hvad du byder, det skal jeg sikkert udrette.« — »Ja,« hviskede han efter at have betænkt sig lidt, »jeg behøver én, som jeg kan sende uden for Fængslet i Nat. Vil du gaa?« — »Jamen hvordan skal jeg slippe herfra?« spurgte jeg. »Aa det skal jeg nok lære dig,« svarede han. Og saa lærte han mig da ogsaa, hvordan jeg om Natten kunde spassere ud af mit Fængsel, lige saa let som man gaar ud af en Stue. Jeg fandt det Menneske, han havde budt mig at søge op, og sagde ham Ordet, og før Daggrø var jeg allerede tilbage igjen. Jeg maa tilstaa, at jeg følte mig svært beklemt om Hjertet, da jeg atter nærmede mig Tugthuset. »Hvad vil du egentlig der inde?« sagde jeg til mig selv. »Skulde du ikke benytte dig af Lejligheden og løbe din Vej?« Naa, du kjender jo Tugthuset, det ligger lige ved Landevejen, og paa begge Sider af denne blinkede Duggen, Kornet stod højt og modent, og hinsides Floden susede Skoven ganske sagte. Frihed alle Vegne! Men lige for mig saa' jeg det skumle Tugthus, der gloede paa mig som en stor, uhyggelig Ugle. Og da jeg saa tænkte paa, hvordan Dagen altid gik der i én og samme Skure, gøs det i mig, og jeg fik Lyst til at vende om igjen og søge ud i den vide Verden, hvor Friheden vinkede mig.

Men saa kom jeg til at huske paa den Gamle. Skulde jeg virkelig narre ham? Jeg lagde mig med Næsen ned i Græsset, og da

jeg havde ligget der lidt, rejste jeg mig atter op og gik lige hen mod Tugthuset uden at se mig om en eneste Gang. »Mon han er vaagen nu?» tænkte jeg og løftede Øjnene. Jo ganske rigtigt! Oppe bag sit Vindu sad den Gamle og kiggede ned til mig gennem Jernstængerne.

Op ad Dagen listede jeg mig hen til hans Dør og fortalte ham, hvordan jeg havde opfyldt hans Bud. »Naa,« sagde han, »det skal du have Tak for, min Dreng; dér har du gjort mig en stor Tjeneste, som jeg aldrig skal glemme dig. — Men sig mig,« sagde han lidt efter og lo i det samme, »har du ikke Lyst til at slippe ud?» — »Om jeg har!« svarede jeg. »Det er mit højeste Ønske!« — »Ser vi det,« sagde han. »Og hvorfor er du egentlig kommen her ind? Hvad har du bedrevet?» — »Intet,« svarede jeg, »det er kun min Dumhed, der er Skyld i, at jeg sidder her.« Og saa fortalte jeg ham det hele. »Aa, det er ærgerligt at tænke sig,« sagde han, »at du med dine unge Aar og med de Kræfter, Vorherre har givet dig, kan finde paa den Slags Dumheder. Se, nu sidder du her, og hvad Mening er der i det? Ude i Verden, min Ven, er Synden, men dér er ogsaa Frelsen.« — »Ja,« svarede jeg, »Synd er der nok af ude i Verden.« — »Men er her da mindre, synder du ikke ogsaa her? Og angrer du, som du skal?» — »Ja,« svarede jeg, »det gjør jeg, mit Sind er saa tungt og bedrøvet.« — »Det kan ikke være den rigtige Anger,«

sagde han saa, »for den er sød og liflig at bære. Hør nu, hvad jeg siger dig, og husk det nøje. Uden Synd er kun Gud alene, men Mennesket er af Naturen syndigt og frelses ene ved Angeren. Men Angeren følger af Synden, og Synden er i Verden. Synder du ikke, angrer du ikke, og angrer du ikke, bliver du ikke frelst. Har du forstaaet det?» Naa, sandt at sige forstod jeg ham ikke, men jeg kunde nok høre, at det var gode og sande Ord, han talte, og desuden havde jeg allerede længe sagt til mig selv, at det Liv, jeg førte her inde, hverken var til Nytte for mig selv eller andre. »Ja, det er vist,« sagde jeg, »der er Synd nok i Verden, men dér lever man dog i det mindste, og det gjør man ikke her. Derfor kunde jeg ogsaa have Lyst til at slippe herfra, naar jeg blot vidste, hvordan det skulde ske.« — »Aa,« sagde den Gamle, »det bliver min Sag! Jeg har bedt for dig til Vorherre, og det er givet mig at føre din Sjæl ud af Fængslet. Lover du mig at lyde mig i alt, da skal jeg vise dig Vejen til Angeren.« — »Det lover jeg,« svarede jeg. »Sværges du det?« — »Ja, jeg sværger det,« sagde jeg, og saa svor jeg det højt og helligt, for den Gang havde han fuldstændig Herredømmet over mig, og havde han budt mig at gaa i Ilden eller at springe i Vandet, havde jeg strax gjort det.

Ja, jeg troede paa dette Menneske! Men saa var det, at en af Fangerne kom hen til mig og sagde: »Hvad vil du dog altid oppe hos

Enarm? Bryd dig ikke om, at han stadig gaar med himmelvendte Øjne, han har dog alligevel faaet Armen spoleret af en Rejsende, han vilde plyndre paa Landevejen.« Men jeg vilde ikke høre paa hans Ord, saa meget mere som han var fuld, og jeg har aldrig kunnet fordrage drukne Mennesker. Jeg vendte Ryggen til ham, og han blev ogsaa fornærmet og raabte: »Ja, rejs saa ad Helvede til, dit dumme Bæst!« Men villig skal jeg indrømme, at Manden talte sandt, skjønt han var drukken.

Lidt efter fik Enarm nogen Lettelse i sin Skæbne. Fra Cellen flyttede de ham over i Fællessalen, men dér gik han ogsaa altid ene om ligesom jeg. Kom de andre hen til ham for at holde lidt Løjer med ham, sagde han ikke et Ord, men sendte dem et saa lynende Blik, at selv de dristigste glemte, hvad de var kommen for. Han saa ikke rar ud, den Gamle, naar han blev vred.

Naa, nogen Tid efter, fik jeg da ogsaa min fuldstændige Frihed. Engang ved Sommer-tid, mens jeg gik og spadserede nede i Gaarden, saa' jeg, at de førte Enarm ind i Kontoret, og en halv Times Tid efter kom han ud igjen sammen med Assessoren, men nu var han i sine egne Klæder, i dem, han havde paa, da de satte ham ind, og baade han og Assessoren saa' rigtig glade og fornøjede ud. »Se hvor løjerligt det dog kan gaa,« tænkte jeg. »Her kommer de med et Menneske bunden og

bastet, og saa viser det sig bagefter, at han slet ingen Skyld har haft.« Og jeg blev helt kjed af det og bedrøvet over, at jeg nu atter skulde være ene. Men saa snart Enarm opdagede mig i Gaarden, gjorde han Tegn til mig at jeg skulde komme hen til ham, og det gjorde jeg saa og tog Huen af og bukkede for Øvrigheden, som stod ved Siden af ham.

»Sig mig, kunde det ikke lade sig gjøre, Deres Velbaarenhed,« sagde Enarm til Assessoren, »at Knøsen her fik sin Dom snarest muligt? Han har dog ingen synderlig Skyld.«

»Hvad hedder du?« spurgte Assessoren.

»Fjodor,« svarede jeg, »og mit Efternavn er Silin.«

»Det er rigtigt,« sagde han, »nu husker jeg det. Ja, nogen Dom behøver vi ikke at holde over ham, for Dumheder dømmer man ikke, men vi smider ham paa Porten og giver ham et dygtigt Fur med det samme, saa lærer han nok fremtidig at holde sin Næse fra de Steder, hvor den ikke hører hjemme. Se det er det hele, der behøves. Men for Resten tror jeg nok, at jeg allerede for lang Tid siden har faaet de fornødne Oplysninger om ham. Om en Uges Tid skal han slippe ud.«

»Naa, det var da godt,« sagde Enarm. — »Og hør nu min Dreng,« hviskede han og gik lidt til Side med mig, »saa snart du bliver fri, begiver du dig hen til Kildejevgaarden, som ligger et Par Mile vester paa, og der spørger

du blot efter Ejermænden, Ivan Sakharov. Jeg skal nok tale til ham om dig forinden. Og saa husker du jo nok, hvad du har svoret!»

Derpaa gik han sammen med Assessoren, men en Uge efter blev jeg ganske rigtig sat i Frihed, og saa saare jeg kom ud af Tugthuset, opsøgte jeg Ivan Sakharov. »Saadan og saadan er det,« sagde jeg, »og det er Enarm, der har sendt mig her hen.« — »Ja, jeg véd det,« svarede han, »den Gamle har allerede talt til mig om dig. Naa, foreløbig kan du blive her og hjælpe til i Marken, saa kan vi altid senere se, hvad der er at gjøre.« — »Men hvor er Enarm henne?« spurgte jeg. »Ja,« sagde han, »den Gamle er ikke til Stede for Øjeblikket, han er borte paa Forretningernes Vegne, og det kan vare nogen Tid, inden han kommer.«

Saa blev jeg da boende paa Gaarden mod at hjælpe til i Marken og i Huset. Vi var fire Mandfolk i det hele: Manden selv, en voxen Søn, en Karl og saa jeg, og foruden os var der Fruentimmerne — og Enarm, naar han i Ny og Næ tog Ophold hos os for et Par Dage ad Gangen. Faderen og Sønnen vare yderst strænge Gammeltroende og rørte aldrig hverken Brændevin eller Tobak, men for øvrigt var der ikke noget særlig mærkeligt ved dem. Karlen Kusjma var derimod en løjerlig Fyr, helt lodden i Ansigtet og paa Hænderne og næsten saa sort som en Neger. Rigtig i Hovedet var han vist heller ikke, for saa saare han hørte Bjælderne

klinge ude paa Landevejen, blev han saa bange, at han strax løb ind i Skoven og skjulte sig i et tæt Buskads. Enarm var han ogsaa dygtig ræd for, thi blot han saa' ham i det Fjerne, skyndte han sig hen til sit Gjemmested, og naar de saa kaldte paa ham, blev han liggende uden at svare og rørte sig ikke af Stedet. Men kom Enarm selv hen til ham og sagde et eneste Ord, fulgte han efter ham som et Faar og gik derpaa atter hen og forrettede sin Dont, som han skulde.

Kun sjældent kom den Gamle til Gaarden, og med mig snakkede han næsten aldrig. Undertiden stod han sammen med Ivan Sakharov og saa' paa mig, medens jeg arbejdede i Marken, men kom jeg hen til ham, havde han aldrig Tid til at give sig af med mig. »Vent, min Dreng,« sagde han, »til jeg tager fast Ophold her, saa kan vi tale sammen, men nu har jeg ikke Stunder dertil.« Og den gamle nagende Kummer, kom da atter over mig, skjønt jeg havde det godt i alle Maader, thi Føden var upaaklagelig, og jeg hørte aldrig et ondt Ord. Arbejdet trykkede mig just heller ikke: kom der Rejsende og skulde have friske Heste, var det næsten altid Manden selv eller Sønnen sammen med Kusjma, der besørgede dem videre, især om Natten. Naa, men netop fordi jeg ikke havde nok at gjøre, fik de mørke Tanker saa stor en Magt over mig, at jeg ingen Steder kunde være for dem.

Saa var det, at jeg en Aften — det kan vel have været en fem Ugers Tid, efter at jeg var sluppen ud af Fængslet — kom hjem fra Møllen, hvor jeg havde været henne med en Sæk Korn. Da jeg havde spændt fra, vilde jeg gaa indenfor, men blev standset paa Trappen af Ivan Sakharov. »Gaa ikke ind,« sagde han, »før jeg kalder paa dig. Og har du Lyst til at tage dig en Lur inden Aftensmaden, er der Tid nok dertil.« — »Hvad mon det skal betyde?« tænkte jeg og gik op paa Høstænget og lagde mig. Men jeg kunde ikke falde i Søvn, for jeg kom til at huske paa, at jeg havde ladet min Øxe ligge nede ved Bækken. »Det er vist bedst, at jeg henter den,« sagde jeg til mig selv, »for ellers kan der let komme en anden og tage den.« Idet jeg gik forbi Vinduerne, kiggede jeg ind i Stuen og saa' da, at den var fuld af Mennesker. For Bordenden tronedes As-sessoren med en stor Brændevinsflaske, Blæk og Papir foran sig, og bag ham stod Gendarmen. Der var altsaa Forhør. Henne paa en Bænk sad Enarm og lænede sig op mod Væggen. Ak Herre Jesus, sikken et Syn! Han var bunden og bastet, Haaret hang ham ned i Panden, og hans Øjne glødede som Kul. Hu, han var fæl at se paa!

Jeg trak Hovedet til mig og listede mig væk. Det var Efteraar den Gang og en mørk, men stjerneklar Nat. Aldrig glemmer jeg den Nat! Floden brusede, Skoven susede, og selv

gik jeg som i en Døs. Saa satte jeg mig ved Randen af Bækken i det vaade Græs, rystende over hele Kroppen som et Æspeløv. Ak Herre Jesus!

Hvor længe jeg har siddet der, skal jeg ikke kunne sige, men med ét saa' jeg en Mand komme gaaende ud af Skoven og hen ad Stien. Han havde hvid Frakke paa og en flad Hue og gik og svingede med Stokken. Det var Skrивeren, som boede paa den anden Side Skoven. Han gik over Broen og lige ind i Huset, og jeg løb saa igjen hen til Vinduet, for det drog mig der hen med en uimodstaaelig Magt.

Lige saa snart Skrивeren var kommen indenfor, tog han Huen af og saa' sig om til alle Sider; han vidste øjensynlig ikke, hvorfor de havde sendt Bud efter ham. Da han kom forbi Enarm, sagde han: «God Dag, Ivan Alexejev!» Men den Gamle saa' paa ham med lynende Øjne, og Ivan Sakharov trak ham i Ærmet og hviskede noget til ham. Det gav et Sæt i Skrивeren, og derpaa gik han hen til Assessoren, der sad og gloede ud for sig med sløve Øjne.

»Sig mig, kjender du ham der?» spurgte Assessoren og pegede paa Enarm.

Skrивeren saa' der hen og vexlede et Blik med Ivan Sakharov.

»Nej,« svarede han, »ham mindes jeg aldrig, jeg har set før.«

»Hvorfor mon Assessoren spørger om det?» tænkte jeg. »Han kjender ham jo godt selv.«

»Er det ikke Ivan Alexejev, ogsaa kaldet Enarm, som sidder der henne?« spurgte Assessoren videre.

Nej, « svarede Skriveren, »det er ikke ham!«

Derpaa tog Assessoren Pennen, skrev noget paa Papiret og begyndte at læse det op. Og da jeg hørte, hvad det var, blev jeg yderst forbavset. Paa Papiret stod der nemlig, at Ivan Alexejev ikke var Ivan Alexejev, og at hverken Skriveren eller nogen anden af de Tilstedeværende anerkjendte ham som denne Person, men at han selv kaldte sig Ivan Ivanov og førte et Pas med dette Navn. Se det var højst mærkeligt! Hele Stuen var fuld af Folk, der kjendte Enarm lige saa godt som jeg, og alle svor de med Haanden paa Hjærtet, at de aldrig havde set ham før. Men de var ogsaa alle samlede her for dette Tilfældes Skyld, og hver eneste af dem stod i Ledtog med Ivan Sakharov.

Forhøret var sluttet, og Folkene fik Lov til at gaa; Ivan Sakharov gav Assessoren nogle Penge, og denne talte dem og puttede dem i sin Lomme. »Se saa, Gamle,« sagde han derpaa til Enarm, »nu vilde det vist være heldigt, om du rejste en tre, fire Maaneder bort, og gjør du det ikke, maa du selv tage Skade for Hjemgjæld. — Naa, spænd saa for i en Fart!«

Jeg skyndte mig at komme bort og lagde mig op paa Høstænget igjen, for jeg tænkte, nu

kommer de om lidt ud i Gaarden, og jeg vilde ikke have, at de skulde se mig ved Vinduet. Mens jeg nu laa der oppe, hørte jeg Bjælderne klinge: det var Assessoren, som kørte bort, og derpaa blev det stille og roligt i Huset. Længe laa jeg vaagen, og lige som jeg endelig var falden i Søvn, blev jeg atter vækket af Lyden af Bjælder. »Klingelingeling!« lød det først ganske svagt, men derpaa stærkere og stærkere, og lidt efter var jeg ikke i Tvivl om, at det var en Vogn, som kom kjørende hen til Huset. Der inde maa de ogsaa have hørt den, for da den rullede hen over Broen, hørte jeg dem allerede rumstere nede i Gaarden.

»Aa,« tænkte jeg, »det maa være nogle Rejsende, der vil overnatte her eller blot skifte Heste.« Men selv om de vilde videre, behøvede jeg ikke at holde mig vaagen, for det var jo i Regelen Ivan Sakharov selv eller hans Søn og Kusjma, der besørgede Kjørselen. Jeg lagde mig derfor ned i Høet igjen for at sove videre, da jeg pludselig hørte Enarm og Sakharov snakke sammen lige under Høstænget.

»Naa, hvad skal vi saa gjøre?« sagde den Gamle. »Hvor har vi Kusjma?«

»Ja, det er netop det gale af det,« svarede Sakharov, »for min Søn er kjørt bort med Assessoren, og Kusjma løb sin Vej, saa snart han hørte Vognen komme. Han bliver værre og værre, det gale Dyr!«

»Naa — men Fjodor?« sagde Enarm. »Er han da ikke hjemme?«

»Jo, det er allerede et Par Timers Tid siden han kom tilbage fra Møllen. Han vilde have rendt lige ind i Stuen, men jeg fik ham da heldigvis stoppet.«

»Er du vis paa, at han ikke har set noget?«

»Nej, det har han ikke, for han gik op og lagde sig paa Høstænget.«

»Godt, saa lader vi ham tage Affære i Aften.«

»Ja, tror du ogsaa, det gaar?« sagde Sakharov.

»Om det gaar? — Han er jo netop, som han skal være: enfoldig, stærk som en Bjørn og lydig. Jeg kan vikle ham om min lille Finger. Og desuden rejser jeg jo nu bort for længere Tid, saa maa vi have ham oplært til Forretningen.«

»Ja, men jeg har alligevel ikke rigtig Fidus til ham,« sagde Sakharov, »skjönt Gud skal vide, at han ser ud som et topmaalt Fæ. Kan man ogsaa stole paa ham?«

»Jo, jeg svarer for ham,« sagde den Gamle.

»Jeg kjender ham! Han er en rigtig enfoldig Fyr, netop af den Slags, vi trænger til. Og Kusjma maa vi se at blive af med paa en eller anden Maade; jeg er bange for, at han ellers en skønne Dag gaar hen og sladrer af Skole.«

Saa begyndte de at kalde paa mig. »Fjodor!« raabte de. »Halløj, Fjodor!« Men jeg laa ganske stille og sagde ikke et Ord. Den Gamle krøb op paa Høstænget og ruskede i mig. »Staa op,

lille Fjodor,« sagde han venlig, »du har nok sovet, hvad?« — »Ja,« svarede jeg, »det har jeg.« — »Naa ja, men nu maa du op, min Dreng, og spænde for; du skal videre med nogle Rejsende. Og kan du huske, hvad du svor mig til?« — »Ja,« svarede jeg, »det kan jeg,« men Tænderne klaprede i Munden paa mig, og jeg rystede over hele Legemet, mens jeg sagde det. »Nu tror jeg nok,« hviskede Enarm, »at den Tid er kommen, hvor du faar Brug for din Ed. Gjør saa alt, hvad jeg byder dig! Men skynd dig lidt, for de Rejsende har travlt.«

Jeg trak Teljegaen ud i Gaarden, lagde Kumten paa Stanghesten og begyndte at spænde for, men mit Hjærte bankede, som om det vilde sprænge mit Bryst, og hele Tiden tænkte jeg: »Er det Drøm eller Virkelighed?« — Henne ved Stalden stod Enarm og lagde Sadelen paa sin Hest; den var nemlig saa lydig, at han kunde sadle den med den ene Haand. Da han var færdig, satte han sig op paa den og hviskede et lille Ord ind i dens Øre, og saa gik den af sig selv ud af Gaarden. Jeg kiggede efter den Gamle og saa', at han galoperede hen ad Skoven til. Skjønt Maanen endnu ikke var staaet op, var det dog saa lyst, at jeg kunde se ham, lige til han forsvandt inde mellem Træerne, og i samme Nu som jeg saa' det sidste Glimt af ham, trak jeg ogsaa Vejret lettere.

Da jeg havde spændt for, kørte jeg frem

foran Døren og gik ind i Stuen. Henne paa Ovn-bænken sad en ung Frue med tre smaa Børn. Det ældste kunde vel være en fire Aar, og det yngste, en lille Pige, var vist knap fyldt to. »Hvad mon hun vil her i denne øde Egn,« tænkte jeg, »og det oven i Kjøbet ganske ene og uden sin Mand?« Fruen var stille af sig og med et rigtig venligt Væsen. Hun gav mig The at drikke og spurgte mig, om Egnen var sikker, og om man ikke var udsat for Overfald. »Det har jeg aldrig hørt noget om,« svarede jeg, men i mit stille Sind tænkte jeg: »Ak, kjære, lille Frue, du har vist Grund nok til at være bange — en Moders Hjærte er en sikker Spaamand!« og det var ogsaa slemt nok for hende at skulle rejse alene med tre Børn og en hel Mængde Rejsetøj oven i Kjøbet. Det var vist ikke for sin Fornøjelses Skyld, at hun gjorde den Tur.

Naa, vi satte os saa op i Vognen og rullede afsted. Da vi havde kjørt en halv Times Tid — vi var lige i Nærheden af Hulvejen — tog Fanden ved den ene af Sidehestene. »Hvad kan det være?« tænkte jeg, og da jeg fik standset Dyrene og set mig om, opdagede jeg Kusjma, der kom krybende paa alle fire ud af Buskene. Han stillede sig op ved Vejkanten, saa' paa mig og grinede, mens han rystede sine Laser. »Fy for den Ledel!« tænkte jeg, og det løb mig koldt ned ad Ryggen. Jeg vendte mig om: Børnene sov, men Fruen selv sad og pintes af

Angest og havde Taarer i Øjnene. »Jeg er bange,« hviskede hun og græd, »jeg er bange for jer alle!« — »Hvad er det dog du siger, lille Frue?« sagde jeg. »Vorherre være med dig! Tror du da, at jeg er en Røver eller en Morder? Men hvorfor blev du dog ikke og overnattede paa Gaarden?« — »Ak nej,« svarede hun, »dér var endnu værre end her. Den forrige Kusk sagde, at vi skulde skifte Heste i en Landsby, og saa kjørte han os hen til jeres enlige Hus, der ligger midt inde i den mørke Skov. — Han, den Gamle,« føjede hun til, »havde ret et Par onde Øjne!« — »Herregud,« tænkte jeg, »hvad skal jeg dog stille op med hende, hun er jo helt ude af sig selv, den Stakkel!« — »Naa,« sagde jeg saa højt, »hvad vil du? Skal vi vende om eller kjøre videre?« Hun svarede ikke, men jeg sprang ned af Bukken og blev ved at gaa rundt om Vognen, for jeg havde saa ondt af hende og vidste ikke, hvordan jeg skulde trøste hende, saa meget mere som jeg selv ikke var glad ved at skulle gennem Hulvejen og forbi den forbandede Klippe. Saa mærkede hun jo nok, at jeg næsten var lige saa bange som hun, og gav sig til at le. »Ja,« sagde hun, »sæt dig nu kun op, og lad os kjøre videre. Tilbage til Huset tager jeg ikke — dér er altfor uhyggeligt! Nej, saa kjører jeg hellere med dig, for du har et godt og ærligt Ansigt.« — Ser du, min Far, nu er Folk bange for mig, fordi jeg bærer dette forbandede Kainsmærke,

men den Gang saa' jeg ud i Ansigtet næsten som et Barn.

Jeg blev helt glad ved at høre hende tale saadan og satte mig atter op paa Bukken. »Naa, og nu afsted!« sagde min lille Frue, »saa kan vi snakke sammen undervejs.« Hun spurgte mig først ud om mig selv og fortalte mig derpaa, at hun var paa Vejen til sin Mand; han var af de Rige og Fornemme, men landsforvist. »Og har du tjent længe paa Gaarden, hvor du nu er?« spurgte hun mig saa. »Nej,« svarede jeg, »kun godt en Maanedes Tid.« — »Hvordan er Folkene?« spurgte hun videre. »Aa,« svarede jeg, »de er, som Folk er flest, hverken bedre eller værre, men for Resten kjender jeg ikke synderlig til dem. De er strænge i Troen, drikker ikke Brændevin og ryger heller ikke Tobak.« — »Ja,« sagde hun, »det er kun Biting, og det er slet ikke det, det kommer an paa.« — »Ja, hvad kommer det da egentlig an paa?« spurgte jeg saa, for jeg mærkede jo nok, at skjønt hun kun var et Fruentimmer, var der dog ikke saa lidt Fornuft i hende, og mente derfor, at hun maaske kunde lære mig noget nyttigt. »Sig mig,« sagde hun, »har du lært at tyde Bogstaverne?« — »Ja,« svarede jeg, »lidt forstaar jeg mig nok paa de Dele.« — »Hvad er da det første og vigtigste Bud i Evangeliet?« — »Det vigtigste,« svarede jeg, »er det med Kjærligheden.« — »Ja, det er rigtigt,« sagde hun fornøjet, »og du véd jo ogsaa nok, at større

Kjærlighed gives der ikke, end naar nogen hengiver sit Liv for en anden. Se det er hele Loven! Men Forstand hører der ogsaa til; man maa kunne bedømme, hvad det kommer an paa, og hvad der er Narrestreger. Og alt det Væsen med Fingrene og den megen Snak om Tobakken har ikke stort at sige.« — »Naa ja, det er vist rigtigt nok, lille Frue,« svarede jeg, »men alligevel kan det dog være ganske gavnligt, at Mennesket er noget stræng med Trosreglerne, for at han til enhver Tid kan huske paa, hvem han er.«

Naa, mens vi nu sad saadan og snakkede, kørte vi langsomt videre og kom da til Floden, der løber langs den ene Side af Skoven. Naar det er Lavvande, kan man kjøre over den, og det var det netop nu. Ja, over kom vi da ogsaa, men Vandet sprøjtede højt op om Ørene paa os, og Vognen skumplede ikke saa lidt. Børnene vaagnede, spærrede de smaa Øjne op og saa', at det var mørk Nat. Foran os susede Træerne, oppe paa Himlen skinnede Stjærnerne, og Maanen var i Færd med at staa op. Se det er rigtig noget for Børn, den Slags Ting — thi det véd vi jo nok, at der kun skal lidt til at more Smaafolk.

Lige som vi kørte ind i den mørke Skov, løb det mig koldt ned ad Ryggen. »Hvad gaar der dog af dig?« sagde jeg til mig selv, og i det samme saa' jeg en Rytter komme galoperende lige hen imod os. Nærmere og nærmere kom

han, og det forekom mig da, skjønt jeg ikke var sikker derpaa, at det var Enarm, der kom ridende paa sit graa Øg. Det gøs i mig. »Hvad mon den Gamle vil?« tænkte jeg. Og saa havde han oven i Kjøbet mindet mig om min Ed, inden han red hjemme fra, saa det var vist ikke for det godes Skyld, han var her. Jeg følte en vældig Rædsel for ham i dette Øjeblik, og da jeg i det samme kom til at huske paa, hvor ond og skulende han havde set ud, da han sad bunden inde i Stuen, begyndte jeg at ryste og skjælve over hele Legemet.

Jeg hverken hørte eller saa', hvad der foregik om mig. Fruen talte flere Gange til mig, men jeg sad og tav bomstille. Og da hun mærkede, at jeg ikke var til at slaa et Ord ud af, tav hun ogsaa.

Der var mørkt og skummelt i Hulvejen, men endnu mørkere var der i min Sjæl. Jeg var mere død end levende, og skjønt jeg sad med Tømmerne i Haanden, havde jeg dog ikke mindste Styr paa Hestene og lod dem løbe, som de selv havde Lyst. Nu var vi lige ved Klippen. Jo, ganske rigtig, jeg havde ikke taget fejl: et lille Stykke foran os, midt paa Vejen, holdt den Gamle paa sit graa Øg, og hans Øjne lyste — saa sandt Gud lever! — som glødende Kul. Jeg tabte Tømmerne ud af min Haand, og Hestene løb lige hen til den Graa og blev staaende. »Fjodor!« raabte den Gamle. »Stig ned, hører du!« Jeg gjorde, som han sagde, og

han kravlede ned af sit Øg og stillede det paa tværs af Vejen. Mine Heste rørte sig ikke af Stedet, og jeg stod ogsaa som naglet fast til Jorden. Han gik hen til mig og sagde noget, tog mig ved Haanden og førte mig ud til Siden af Vejen. Og da jeg skulde se nærmere til, holdt jeg en Øxe i Haanden.

Han nærmede sig Vognen, og jeg fulgte viljeløst efter ham, den Morderhund, uden at sige et Ord. »Synd,« sagde han, »og bagefter vil du angre!« Mere husker jeg ikke. Lige foran Ruffet standsede han. »Begynd!« sagde han. »Slaa først Kællingen for Panden, og saa Ungerne!« Jeg kastede et Blik ind i Vognen. Ak Herre Jesus! Den lille Frue sad som en saaret Due, skjærmede Børnene med sine Arme og saa' paa mig med store, forfærdede Øjne. Mit Hjærte blødte! De Smaa var ogsaa vaagne og kiggede paa mig som nogle stakkels forskræmte Fugleunger. Om de forstod, hvad der foregik, véd jeg ikke.

Og det var, som om dette Blik vækkede mig af min Døs, eller hvad jeg nu skal kalde det. Jeg vendte Hovedet bort og løftede Øxen. Saa saa' jeg hen paa Enarm: han rystede. Men i mit Hjærte følte jeg kun Harme og ikke Spor af Medlidenhed. Atter saa' jeg hen paa den Gamle. Hans Øjne var nu helt grønne og rendte urolig rundt i Hovedet paa ham; han var ræd og stod og vred sig som en Orm. Endnu højere løftede jeg Øxen, helt op over mit Hoved — og

inden den Gamle fik sagt et Kny, laa han død for mine Fødder. Men jeg gav mig til at trampe paa den Døde, for jeg blev som et Dyr — Vorherre tilgive mig!»

Min Kusk trak Vejret dybt og holdt inde med sin Fortælling.

»Naa, men hvordan gik det saa videre?» spurgte jeg, da det lod til, at han slet ikke vilde begynde paany.

»Hvad siger du?» sagde han og fór op med et Sæt. »Naa -- hvordan det gik! — Jo ser du, mens jeg stod og trampede paa Liget, saa' jeg pludselig Ivan Sakharov komme anstigende i Galop og med en Bøsse i Haanden. Jeg løb ham i Møde, men saa snart han havde kastet et Blik paa mig, gjorde han omkring og gav sig til at smøre løs paa sin Hest med Kolben. Dyret vrinskede som et Menneske, der hyler i Dødsangst, gjorde et vældigt Spring og fløj derpaa afsted med ham som en Pil.

Lidt efter lidt kom jeg til mig selv igjen. Uden at se hen paa Fruen og Børnene satte jeg mig op paa Bukken og piskede løs paa mine Heste, men de rørte sig ikke af Stedet, og det var ikke saa løjerligt, thi lige foran dem stod den Graa endnu tværs over Vejen, saaledes som den var afrettet til. Se den havde jeg nu rent glemt! Jeg gjorde Korsets Tegn. »Det er tydeligt,« sagde jeg til mig selv, »at du ogsaa maa nedlægge dette djævelske Dyr.« Jeg gik hen til den, men den blev rolig staaende og spidsede

kun sine Øren. Derpaa tog jeg et Tag i Tøjlerne, men det hjalp heller ikke — den rørte sig ikke af Stedet. »Ja, lille Frue,« sagde jeg saa, »nu maa du ud af Vognen!« Jeg var nemlig bange for, at Hestene skulde løbe løbsk med hende, naar Vejen blev fri. Hun steg øjeblikkelig ud med den mindste, og de to andre kravlede bagefter og trykkede sig ængstelig op til hende. De var bange, de smaa Stakler, mest maaske, fordi der var saa mørkt og uhyggeligt inde i Skoven, men vel ogsaa, fordi de saa' mig strides med disse Djævla.

Jeg trak Hestene noget tilbage, tog igjen Øxen i Haanden og gik hen til den Graa. »Gaa af Vejen,« sagde jeg, »eller jeg slaar dig for Panden!« Men den flyttede sig ikke af Stedet og lagde kun det ene Øre tilbage, som om den vilde sige: »Nej, jeg bliver, hvor jeg er! Se du at faa mig væk, hvis du kan!« Saa løftede jeg Øxen og slog den: Kladask! lige for Panden. Den gav et lille Grynt fra sig, faldt om og strakte alle fire i Vejret. Jeg slæbte den hen til Kanten af Vejen og lagde den ved Siden af dens Herre. »Nu kan I ligge der begge to!« tænkte jeg og gik saa igjen hen til Vognen.

»Sæt dig ind!« sagde jeg til Fruen, og hun løftede saa først de to mindste op i Vognen, men den ældste var hende for tung. »Aa, kom og hjælp mig!« bad hun. Da jeg gik hen til Drengen, rakte han begge Armene op imod mig, men i samme Nu som jeg vilde tage ham,

kom jeg til at huske paa, hvad der lige var sket. »Nej,« sagde jeg, »tag ham hellere selv, jeg er helt blodig, og han har ikke godt af at røre ved mig.«

Endelig kom vi da op i Vognen alle sammen, og jeg vilde saa kjøre, men Hestene prustede og stampede og var ikke til at faa af Stedet. Ja, her var gode Raad dyre. »Aa, lang mig den ældste her op!« sagde jeg, og det gjorde hun og holdt fast ved ham med Hænderne. Det hjalp, for da jeg nu klaskede løs paa Dyrene med Enden af Tømmen, fór de afsted som en Hvirvelvind, akkurat som for lidt siden. — Det var Blodet, de flygtede for.

Næste Morgen kjørte jeg Fruen hen til den nærmeste Landsby og angav mig selv. »Tag mig,« sagde jeg, »jeg har dræbt et Menneske!« Men Fruen fortalte saa, hvordan det hele var gaaet til. »Han har frelst mit Liv,« sagde hun til Slutningen. De bandt mig alligevel, og hun græd, den Stakkel. »Hvorfor binder I ham?« sagde hun. »Det er jo en god Gjerning, han har gjort — han har forsvaret mine Børn mod Røverne.« Og da hun mærkede, at ingen brød sig om, hvad hun sagde, blev hun saa fortvivlet, at hun styrtede hen imod mig for at løsne mine Baand. Men jeg søgte at snakke hende til Fornuft. »Lad være med det,« sagde jeg, »den Sag maa du ikke blande dig i. Nu er det Vorherre og de gode Mænd, som bliver sat til at

dømme mig*), der skal afgjøre, om jeg er skyldig eller ikke.« — »Og hvad Skyld skulde du vel have?« spurgte hun. »Jo,« sagde jeg, »jeg har været Hovmodets Træl. Mit forbandede Hovmod er Skyld i, at jeg er geraadet mellem disse afskyelige Mordere. Jeg vendte mig fra Verden og vilde ikke følge Menneskenes Raad, men kun min egen daarlige Klogskab, og nu har denne Klogskab ført til, at jeg selv er bleven en Morder!«

Naa, hun adlød saa og lod mig være i Fred. Men inden hun drog videre, gik hun hen til mig, sagde Farvel og omfavnede mig. »Stakkels, kjære Ven!« sagde hun og græd. Og sine Børn førte hun ogsaa hen til mig. »Hvad er det, du gjør?« sagde jeg. »Lad de uskyldige Smaa dog ikke besmitte sig. Husk, at jeg er en Morder!« Men paa samme Tid maa jeg dog tilstaa, at jeg var bange for, at Børnene skulde ræddes ved mig. De to mindste kom hun med paa Armen, og den ældste gik selv hen til mig. Da den lille Knægt slyngede Armene om min Hals, kunde jeg ikke holde det ud mere, men gav mig til at græde; Taarerne løb i stride Strømme ned ad mine Kinder. Naa, men denne Kvinde havde et godt Hjærte, og muligt Vorherre for hendes Skyld vil tilgive mig min store Synd.

»Hvis der,« sagde hun, »gives noget paa Jorden, der hedder Sandhed, saa skal jeg for-

*) Juryen.

skaffe dig din Ret. Aldrig i mit Liv skal jeg glemme dig!« Og hun glemte mig heller ikke. Ja, du kjender jo vore Domstole, de er fulde af Omsvøb, véd du nok, og de vilde ogsaa have holdt mig i Fængslet den Dag i Dag, hvis hun og hendes Mand ikke havde skaffet mig løs.»

»Naa, saa du maatte virkelig spasere i Tugthuset igjen?»

»Ja, og jeg sad der oven i Kjøbet temmelig længe. Det var mine Penge, de vilde have fat i, skal jeg sige dig. Fruen sendte mig nemlig 500 Rubler, og hun og hendes Mand skrev mig et Brev til. Men saa snart disse Penge kom, blev jeg kaldt op paa Kontoret til Assessoren. »Naa,« sagde han, »din Sag ligger i min Haand. Hvor meget vil du give, for at jeg skal frikjende dig helt?»

»Jo, du er et net Stykke Velbaarenhed!« tænkte jeg. »Hvad Pokker skal du egentlig have Penge for? Nej, døm du mig kun, saa strængt du vil — men efter Loven, saa skal jeg bøje mig helt ned til Jorden for dig.«

»Jeg giver ingen Ting!« sagde jeg højt. »Døm du mig efter Loven, mere forlanger jeg ikke.«

Men han lo og sagde: »Ja, jeg ser jo nok, at du er et Fæ! Efter Loven kan din Sag afgjøres paa to Maader. Loven ligger paa Hylden, og jeg har blandt andet — Magten. Jeg kan putte dig hen, hvor jeg selv vil.«

»Undskyld,« sagde jeg, »men det forstaar jeg ikke rigtig.«

»Naa, saa det gjør du ikke, dit Fæ. Ja, hør saa efter. Du har jo forsvaret Fruen og hendes Børn, ikke sandt?«

»Jo, og hvad saa videre?«

»Ja, ser du, det kan man tilskrive dig som en Dyd, og i alle Henseender oven i Kjøbet, for det er en god Gjerning. Se det er nu den ene Maade at afgjøre Sagen paa.«

»Og den anden?«

»Den anden? — Aa, se engang ned paa dig selv! Ser du ud som en Svækling, hvad? Og lige over for dig stod en Olding — han havde ikke stort flere Kræfter end et Barn. Du kunde jo altsaa i al Anstændighed have bundet hans Hænder paa Ryggen og ført ham til Øvrigheden, men i Stedet for slog du ham: bardus! lige for Panden, saa han faldt død om med det samme. Se det maa nu henregnes til Selvtægt, thi det er ikke Lovens Mening. Har du forstaaet mig?«

»Ja, det har jeg!« svarede jeg. »Nej, der er ikke nogen Retfærdighed til hos jer, mærker jeg nok. Men mine Penge faar du ikke.« — Sikken en Dommer! Jo, han forstod rigtignok at dømme!

Men han blev vred.

»Naa ja, det er godt,« sagde han, »du skal faa Lov til at sidde og raadne i Tugthuset, saa længe der er Ret og Retfærdighed til!«

»Det er hørt,« sagde jeg, »men tru blot ikke.«

Og saa lod han mig sidde og raadne, men Fruen blev ved at virke for mig, og hun fik mig da ogsaa ud. En skønne Dag kom der nemlig et Papir af en saadan Beskaffenhed, at Assessoren vred sig som en Orm. Han kaldte mig ind paa Kontoret og skjældte, bandede og skreg, men gav saa til Slutningen Kjøb og lod mig slippe ud endnu samme Dag. Og saaledes fik jeg altsaa min Frihed uden Dom, men endnu den Dag i Dag véd jeg ikke, hvorledes det er sket. De siger jo, at der ogsaa her hjemme hos os skal findes retfærdige Domstole, og nu haaber jeg stadig paa, at jeg maatte blive stedet for rigtige, edsvorne Dommere. Det var dog rart nok at vide, hvad de vilde sige.«

»Naa, og hvad blev der af Ivan Sakharov?«

»Ja, han forsvandt sporløst. Ser du, mellem ham og Enarm var der følgende Aftale: Sakharov skulde følge efter mig i Frastand, og hvis jeg saa ikke vilde slaa Fruen og Børnene ihjel, skulde han skyde paa mig med sin Bøsse. Men Vorherre vilde det nu anderledes, for da han kom galoperende, havde jeg allerede afgjort Sagen. Senere har Folk fortalt mig, at han endnu samme Nat løb sin Vej med alle sine Penge uden at sige et Ord til nogen. Hen ad Morgenstunden gik der Ild i Huset, men om han har ladet den røde Hane gale, inden han stak af, eller om Kusjma har gjort det, saadan som Folk siger, skal jeg ikke have nogen Mening

om. Kun saa meget véd jeg, at Flammerne slog ud ved Dag gry, og at der hen ad Aften kun var nogle rygende Bjælker tilbage. Slynglernes djævelske Rede blev til Aske. Fruentimmerne drog ud i den vide Verden med Tiggerposen, og der gaar de den Dag i Dag, men Sønnen maatte spasere i Tugthuset. Han ejede nu ikke noget, han kunde købe sig fri for.« —

»Saa, nu er vi der, Herre!« sagde han, da vi lidt efter kjørte hen foran Stationsbygningens Trappe. »Og der har vi Solen! — Kan du se, hvor venligt den titter ned til os?«

IV.

Der var gaaet omtrent en Maaned. Jeg havde afgjort mine Forretninger i Kusnezsk og var atter paa Tilbagevejen. Otte Dage i Træk havde jeg kjørt fra Station til Station, og nu nærmede jeg mig Bolschoje, hvor jeg vidste, at min tykke Ven Vasilij Ivanovitsch vilde modtage mig med aabne Arme.

Da jeg rullede hen foran Huset, stod han allerede paa Trappen og røg sin Cigar.

»Ja, jeg kan ingen Heste skaffe Dem!« sagde han, inden jeg endnu havde faaet Tid til at sige Goddag.

»Aa, lad nu være med at spøge, Vasilij Ivanovitsch,« svarede jeg og pegede paa et Trespand, der holdt inde under et aabent Træskur. »De narrer mig ikke, naar jeg har Syn for Sagen.«

Vasilij Ivanovitsch lo først lidt, men derpaa sagde han i en fuldstændig alvorlig Tone:

»Nej, jeg forsikrer Dem for, jeg har ingen Heste til Dem. Og De har vel heller ikke saa travlt, at De ikke skulde kunne blive her i Nat?«

»Men hvem er det Trespand da til? — Da vel aldrig til Guvernøren?«

»Nej,« svarede han, »saa højt paa Straa er den, jeg venter, ikke, men han gaar alligevel forud for enhver anden. Ja, bliv nu ikke fornærmet, Dem vil jeg ogsaa gjerne tjene paa enhver mulig Maade, men jeg ser jo, at De ikke har saa stort Hastværk, og den anden rejser, om jeg saa maa sige, med et højere Maal for Øje.«

»Hvad behager? — Et højere Maal?«

»Ja vent lidt, saa skal jeg fortælle Dem det hele. Men hvorfor staar De her udenfor? Kom dog hellere ind i min Hytte!«

Jeg gik saa ind med ham i Stuen, hvor den dampende Samovar allerede ventede os paa Thebordet.

»Hør, sig mig engang,« sagde Vasilij Ivanovitsch, da jeg havde taget Plads, »har De aldrig hørt tale om en Mand, der hedder Proskurov?«

»Nej, ikke saa vidt jeg véd.«

»Ja, det er ham, jeg venter. — Og har De maaske heller ikke hørt, at der hos os bestaar et Selskab — et Slags Aktieselskab — som har sat sig det ædle Formaal at plyndre paa Landevejen ved Nattetid?«

»Om jeg har? — Jo, det kan De da nok begribe!«

»Naa, men De véd maaske ikke, at dette Selskab tæller Medlemmer fra alle Samfunds-klasser. Forretningerne drives en gros og under Devisen: »Den ene Haand vasker den anden.« Alle véd ogsaa, at det eksisterer, og hvem der er Medlemmer af det — alle naturligvis undtagen hans Excellence Guvernøren. Men for nogen Tid siden gjorde Selskabet en saa ualmindelig glimrende Forretning, at det endogsaa blev hans Excellence for broget, og han besluttede saa at udrydde det med Rode og udsendte i den Anledning en Embedsmand, Proskurov, hvem han gav den mest udstrakte Fuldmagt til at handle i hans Navn.«

»Naa ja, det er da ikke saa mærkeligt.«

»Nej, men det forbavsende er, at han fik fat i en ærlig og energisk Mand. I tre Maaneder har Proskurov nu gaaet og udryddet og vakt en ganske forskrækkelig Uro og Allarm. Ikke mindre end en halv Snes Heste er gaaet i Løbet i den Tid.«

»Saa? — De siger det saa fornøjet; det kan da ikke være Dem synderlig behageligt.«

»Jo, ser De, det er ikke Postvæsenets Heste, som det gaar ud over, for Proskurov kører altid roligt og fornuftigt; det er Landpolitiet, der jager Livet af Bøndernes Heste, blot for at være første Mand paa Pletten. Og det er naturligvis af ren og bare Tjenstiver — hm! Naa, én Gang lykkedes

det dem virkelig ogsaa at narre Proskurov, og dette gjorde ham saa rasende, at han forglemt sig og skrev i den officielle Rapport: »Takket være Landpolitiets Bestræbelser, lykkedes det at skjule ethvert Spor af Forbrydelsen!» Se bagefter indsaa han jo nok, at han havde baaret sig dumt ad, og for at klare sig maatte han saa udstede en skriftlig Erklæring, i hvilken han tilbagekaldte denne Beskyldning. »Ja, ja, denne Gang vil vi lade det gaa,« sagde hans Foresatte til ham, »men prøv ikke paa de Løjer mere, for ellers kunde det let hændes, at De fik Deres Afsked — paa Grund af Svagelighed.«

»Naa, og hvem støtter De nu — ham eller de andre?«

»Ja, ser De, jeg hjælper ham, saa godt jeg kan. Proskurov og jeg, vi danner nemlig ogsaa et Slags hemmeligt Selskab: han udrydder, og jeg holder altid Heste parat til ham. Se nu i Morges for Exempel, da jeg fik at vide, at der var begaaet et Mord et Par Mil herfra, lod jeg øjeblikkelig spænde for, og nu venter jeg ham hvert Øjeblik.«

»Men sig mig,« sagde jeg, »tror De ogsaa rigtig paa hans Mission?«

»Nej,« svarede han, idet han tog sig et stærkt Drag af sin Cigar, »naar jeg skal være oprigtig, gjør jeg det ikke, og til sine Tider forekommer det mig endogsaa, at hans Bestræbelser ere baade unyttige og latterlige, men jeg hjælper ham dog alligevel.«

»Og Befolkningen, hvordan stiller den sig til Sagen?«

»Ja, den har ogsaa Sympathi for ham, men hvad kan det nytte, naar der ingen rigtig Tro er paa den Sag, han kæmper for. Skal der være det, maa der staa en i Spidsen for Styret, som er saa snedig, at han kan tage det op med alle de Bedragere og Rænkesmedde, som der vimler af i dette velsignede Land. Ja, i saa Fald vilde vi maaske faa den rette Tro paa, at Proskurovs Bestræbelser vilde lykkes, men som det nu er, har vi det, Fanden skal gale mig, ikke! Ak ja, ak ja! Det er rare Forhold, vi lever under! — Nej, lad os hellere holde os til Theen!« udbrød han pludselig og skjænkede i Glassene.

»Hør, det er sandt,« sagde Vasilij Ivanovitsch, da vi havde drukket vor The og sad ved Cigarerne, »De var jo nær kommen galt afsted, sidst De rejste her igjennem. Fortæl mig lidt nærmere om det Eventyr, De havde i Hulvejen.«

Jeg fortalte ham saa, hvad jeg havde oplevet.

Vasilij Ivanovitsch sad længe i dybe Tanker og stirrede paa den brændende Cigarspids.

»Ja,« sagde han omsider, »jeg er bange for, at det tager en daarlig Ende med den stakkels

Fjodor Silin; enten før eller senere vil de nok gjøre det af med ham.«

»Hvorfor tror De det?«

»Jo, de har allerede flere Gange været efter ham, og han udsætter sig ogsaa paa den mest dumdristige Maade. Ganske vist har de Slyngler faaet en vis Respekt for ham, siden han slog Enarm for Panden, men jeg har dog hørt sige, at flere af dem har ytret, at de nok skal faa Bugt med Drabsmanden, og at de mener det alvorligt, er man ikke i Tvivl om, naar man ser hen til den Haardnakkethed, hvormed de sender ham den ene Kugle efter den anden.«

V.

Pludselig rejste Vasilij Ivanovitsch sig og lyttede. »Vent lidt,« sagde han, »det forekommer mig, at jeg hører Bjældeklang udenfor; det maa være Proskurov, der kommer. — Ja, ganske rigtigt,« tilføjede han, idet han kastede et Blik ud af Vinduet, »der har vi ham! Naa, han har ordentlig travlt i Dag! Ha, ha, ha!«

Klangen af Bjælderne blev stærkere og stærkere, alt som Vognen nærmede sig; man hørte den rulle ind i Gaarden, og lidt efter standsede den med et vældigt Klingelingeling foran Husets Trappe. Døren aabnedes, og en Mand i Pels og Uniformshue kom farende ind i Stuen. Han saa' ud til at være i Trediveerne,

var af Middelhøjde og havde et uforholdsmæssig stort Hoved. Trækkene vare energiske, og de store, graa Øjne havde et kjækt og frejdigt Udtryk.

Saa snart Proskurov var kommen indenfor, saa' han sig hastig om til alle Sider, og i samme Nu som han fik Øje paa Vasilij Ivanovitsch, styrtede han hen til ham.

»Hr. Stationsforvalter! Vasilij Ivanovitsch!« raabte han aandeløst. »Kjære Ven! . . . Heste! Jeg maa have Heste . . . strax!«

Vasilij Ivanovitsch lænede sig tilbage i Sofaen og saa' paa ham med et diplomatisk Udtryk.

»Jeg kan ikke, bedste Mand,« sagde han roligt. »Om lidt kommer Assessoren, og han har selvfølgelig Forrangen.«

Den anden satte først et forbavset og skuffet Ansigt op, men derpaa sagde han hidsigt:

»Hvad behager? Hvad er det, De siger? Jeg er kommen før han! Jeg er altsaa ligefrem berettiget til

Men Vasilij Ivanovitsch havde imidlertid rejst sig og stod nu og lo ham lige op i Ansigtet.

»Aa, gid Fanden havde det! De skal da ogsaa altid være der med Deres evige Løjer, men det har jeg virkelig ikke Tid til nu,« sagde Proskurov ærgerlig. »Naa, maa jeg saa faa de Heste, og det i en Fart, for jeg skal videre!«

»Ja, jeg véd det,« sagde Vasilij Ivanovitsch,

»der har nok funden et Mord Sted her i Nærheden.«

»Hvor véd De det fra?« spurgte Proskurov ivrigt.

»Ha, ha! Hvor jeg véd det fra? — Naturligvis fra Assessoren! Han var her for lidt siden.«

»Ej, der løj De igjen!« sagde Proskurov, hvis Ansigt opklaredes. »De andre har endnu ikke mindste Anelse derom, og den Skyldige, eller rettere talt, den Mistænkte, er allerede i mine Hænder. De kan stole paa, at jeg nok skal faa noget ud af den Historie. Jeg skal rydde saadan op i al den Raaddenskab, at...«

»Ja, gjør De kun det,« afbrød Vasilij Ivanovitsch ham. »Men pas blot paa, at de andre ikke vipper Dem af Pinden.«

Ude i Gaarden hørte man Bjælderne klinge. Det gav et Sæt i Proskurov.

»Vasilij Ivanovitsch!« sagde han indtrængende. »Jeg hører, at de spænder for. Det er da til mig, hvad?«

»Ja, vist er det til Dem, vær blot rolig. Men fortæl os først lidt nærmere om dette Mord. Hvem er det nu, der har været paa Spil?«

»Aa, det er igjen den Bande, som De kender saa godt. Men nu har jeg alle Traadene i min Haand, og denne Gang tror jeg nok, at jeg skal nappe disse Krabater. Naa, kan jeg saa ikke komme afsted? Det haster!«

»Jo, strax! Og hvor har dette Mord funden Sted?«

»Ja, det er naturligvis igjen i denne forbandede Hulvej! Det er en stakkels Kusk, de har taget Livet af.«

»Det er da vel aldrig Drabsmanden!« raabte jeg, greben af en pludselig Anelse.

Proskurov vendte sig om imod mig, og saa' paa mig med sine store, gjennemtrængende Øjne.

»Jo, det er rigtigt,« sagde han, »saaledes kalder de ham. Men hvorfor interesserer det Dem saa stærkt, Hr. . . .? Hvem har jeg den Ære at tale med?«

Jeg forestillede mig selv og fortalte, at den Myrdede engang havde kjørt for mig.

»Naa, saa De har kjendt ham. Ja undskyld, jeg havde ikke tænkt paa at genere Dem, men De indser jo nok, at hvis De kan give mig nogle Oplysninger i denne Sag, saa er det ogsaa Deres Pligt at gjøre det.«

»Ja, jeg véd ikke,« svarede jeg, »hvorvidt de Oplysninger, jeg ser mig i Stand til at give, ville kunne føre til de Skyldiges Opdagelse, men jeg vilde ønske, at de kunde det.«

»Tak for dette Ønske, det gjør Dem Ære! Men hvis De nu ikke vil lade det bero ved halvgjort Gjerning, saa følger De med mig, hører De! Min Tid er knap, maa De vide, og det gjælder om hurtigst muligt at komme hen til det Sted, hvor Undersøgelsen skal holdes.

Kjør med, saa kan De undervejs fortælle mig, hvad De véd, og De vil maaske oven i Kjøbet føre Protokollen for mig — jeg rejser nemlig uden Skriver, som De ser.«

»Med største Fornøjelse!« svarede jeg. »Jeg havde selv tænkt paa at bede Dem om at maatte følge med, da Sagen i allerhøjeste Grad interesserer mig.«

Drabsmandens Skikkelse stod i dette Øjeblik lyslevende for mig. Jeg saa' hans rolige, mørke Træk, den dybe Rynke mellem Brynene og de tankefulde Øjne. Og mit Hjerte snøredes sammen ved Tanken om, at han, denne troskyldige Kæmpe, nu laa bleg og stiv i den mørke Hulvej, der allerede tidligere havde kastet en Skygge hen over hans rene Liv.

»Men hvad er det!« raabte Vasilij Ivovitsch, som stod og saa' ud af Vinduet. »Hvem er det, der kommer kjørende der henne?«

Proskurov kastede et Blik ud af Vinduet og fór saa hen til Døren.

»Skynd Dem for Guds Skyld!« sagde han, idet han snappede sin Hue og ilede ud. »Det haster!«

Jeg fik i en Fart min Pels paa og fulgte efter ham. Da jeg kom ud paa Trappen, holdt Vognen allerede for Døren.

Mit Blik gled over mod Skoven: langt borte, paa Landevejen, opdagede jeg et Kjøretøj, der kom rullende i en Støvsky. Foran sad Kusken arbejdende ivrigt med Tømmerne, og bag ham

skimtede jeg en Skikkelse med blanke Knapper og Distinktioner.

»Ja, du véd vel, at du skal skynde dig, min Ven!« sagde Proskurov, idet han stak Kusken noget i Haanden. »Er vi der om halvanden Time, faar du en Rubel, men kommer vi blot et Minut senere, saa. . . .«

Her satte Kusken Hestene i Bevægelse, og Proskurov faldt baglængs ned i Sædet uden at fuldende Sætningen.

VI.

Solen var i Færd med at gaa ned bag Horisonten, da vi nærmede os Hulvejen, som laa indhyllet i sorte Skygger. Det var køligt og stille. Højt op over Aftentaagen ragede Klippen i Fuldmaanens blege Skjær, omgivet til alle Sider af den mørke Skov, der laa ubevægelig som i en fortryllet Slummer. Ikke en Gren, ikke et Blad rørte sig inde i den. Ud i den tavse Aften lød Klangen af vore Bjælder langt ind mellem Træerne og gav Gjenlyd i Hulvejen.

Et Stykke for ude, til venstre af Vejen, var der tændt et Baal inde mellem Buskene, og om dette sad Bønderne og holdt Vagt i mørk Tavshed. En halv Snes Alen derfra, under et uldent Dækken, laa den Myrdedes Legeme. Da Folkene saa' os, rejste de sig alle og lettede paa Huen.

»God Dag, Børn!« sagde Proskurov sagte, idet han sprang ned af Vognen og gik hen til dem.

»God Dag, Deres Velbaarenhed!« svarede de alle med én Mund.

»Naa, I har vel ladet alt ligge, som det laa?«

»Ja, saa omtrent,« sagde en af dem. »Det vil sige, Fjodor har vi pyntet lidt paa, for han saa' fæl ud, men Dyret har vi ikke rørt.«

»Hvilket Dyr?«

»Ih, hans Skimmel, for den har de ogsaa skudt, de Slyngler. Han var nemlig ridende, da de undlivede ham.«

Henne ved Vejen, en hundrede Alen fra os, fik vi ogsaa ganske rigtigt Øje paa en død Hest

Proskurov tog Bønderne med sig og begyndte sine Undersøgelser. Jeg gik hen til den Døde og løftede Dækkenet fra hans Ansigt.

Hans blege Træk vare rolige, de brystne Øjne syntes at stirre op mod Aftenhimlen, og over hans Ansigt hvilede der et halvt spørgende, halvt tvivlende Udtryk, et Stempel, Døden undertiden sætter, idet den griber den sidste Bevægelse af det bortflygtende Liv.

Et Øjeblik efter, lige som Proskurov var vendt tilbage fra sin Undersøgelse, rullede den Vogn, vi havde set, da vi kørte fra Stationen, ind i Hulvejen. Den standsede, da den kom i Højde med os, og en ældre Mand i Politiumiform sprang ud af den.

Assessoren, for ham var det, saa' dygtig træt og medtaget ud. Hans store, brede Bryst arbejdede som en Blæsebælg, han pustede gudsjammerligt, og hans vældige, sværtede Knebelsbart løftedes og sænkedes, hver Gang han stønnende trak Vejret. Ned over Næsen randt der store Sveddraaber, og i hans buskede, graa-sprængte Haar sad der et tæt Lag Støv.

»Puh!« sagde han aandeløst og trækkende Vejret dybt. »Det er ogsaa umuligt at komme paa samme Tid som De, Afanasij Ivanovitsch! . . . God Dag!«

»Ærbødigste Tjener!« svarede Proskurov. »Men De behøver da heller ikke at skynde Dem saadan. Jeg kunde jo godt have ventet!«

»Nej, hvorfor det? Puh! Tjenesten fremfor alt! Jeg holder heller ikke af, at man skal vente paa mig.«

Assessoren talte med hæs og forsviret Stemme og duftede af Rom og simpel Tobak. Hans smaa, fortinnede Øjne løb urolig rundt til alle Sider og standsede, da de kom til mig.

»Det er en af mine Bekjendte, Hr. Ivan Sjemonitsch, der er saa venlig at ville føre Protokollen for mig,« sagde Proskurov, idet han forestillede mig med en Haandbevægelse.

»Ja, jeg kjender Dem af Anseelse; det er mig en Glæde at gjøre Deres Bekjendtskab,« brummede Assessoren, tilkastende mig et mistænksomt Blik.

»Kaptejn Besrylov!« bemærkede Proskurov med en ny Haandbevægelse hen imod ham.

Assessoren førte Haanden op til Huen og smækkede Hælene flot mod hinanden, saa Sporerne klirrede.

»Naa, det er brillant!« sagde han. »Lad os da skride til Værket hurtigst muligt, og medens det endnu er lyst. Halløj! Retsvidnerne her hen!«

Bønderne nærmede sig Øvrigheden, og vi gik saa hen til den Døde, Besrylov forrest. Han trak uden at betænke sig Dækkenet hurtigt til Side.

Vi veg alle tilbage, slaaede af Rædsel. Den Dræbtes Bryst, der var gennemflenset i alle mulige Retninger, frembød et eneste gabende Saar. Jeg gøs ved Synet af den Dyriskhed, der her havde gjort sig gjældende, thi det var øjensynligt, at de fleste af disse Saar, af hvilke hvert enkelt var dødeligt, maatte være tilføjet ham, der laa her, efter hans Død. Om det saa var Hr. Besrylov, syntes han noget betaget; Dækkenet rystede i hans Haand, hans Kinder blev blaarøde, og Enderne af hans vixede Skjæg strakte sig truende ud til Siderne som to Lanse-spidses.

»De . . . de . . . Slyngler!« sagde han endelig med et dybt Suk.

Maaske laa der i dette Suk en Beklagelse over, at Hr. Besrylov ikke mere kunde vende

om paa den Snyderiets og Hæleriets Vej, som han var saa langt inde paa.

Han lagde atter Dækkenet over den Døde og henvendte sig til Proskurov, der stod og betragtede ham med et undersøgende Blik.

»Mener De ikke,« sagde han, »at det er tids nok at føre Ligskuet til Protokols i Morgen? I Aften kunde vi maaske nøjes med at undersøge Lokalteterne og kjøre Liget til Bolotov.«

»Ja, og der holder vi saa Forhør over det Individ, som er arresteret i Anledning af den foreliggende Sag,« sagde Proskurov i en stræng Tone. »Han sidder nemlig i Bolotov, skal De vide.«

»Hvad behager? Hvem er det, der er arresteret?« raabte Besrylov, medens hans Øjne løb forvildet om i Hovedet paa ham. »Hvor er det muligt? . . . Hvor kan det være, at jeg intet har hørt om det?«

Han saa' helt ynkelig ud i dette Øjeblik, men det lykkedes ham dog hurtigt at tage sig sammen, og efter at have kastet et forbitret Blik paa alle os, der stod i Kredsen, sagde han flot og i en let henkastet Tone:

»Naa, men det glæder mig naturligvis at høre. Hvor De dog altid er heldig. Ja, De forstaar rigtignok at skynde Dem, det er sikkert!«

VII.

Klokken ti om Aftenen ankom vi til Poststationen i Bolotov, hvor det Individ, der var mistænkt for Mordet, sad under Laas og Lukke, men da vi først skulde hvile os ud, og drikke The, blev det Midnat, inden Forhøret kunde begynde. Proskurov tog Plads bag et Bord, der var bedækket med Papirer og Protokoller, og Besrylov, som nu var helt ovenpaa igjen, nedlod sig paa højre Side af ham. Jeg selv satte mig lige over for dem begge.

»Naa, saa var det vel paa Tiden, at vi fik Arrestanten ind,« sagde Proskurov løftende Øjnene fra Papiret, han sad og skrev paa.

Besrylov nikkede som Tegn paa Samtykke, og et af Retsvidnerne gik ind i det tilstødende Værelse, hvor Delikventen sad forvaret.

Et Øjeblik efter aabnedes Døren atter, og ind traadte Arrestanten. Lige saa snart mit Øje faldt paa ham, gik det op for mig, at han var en af de Fyre, jeg havde set sammen med Kostjuschka nede paa Færgen. Den Gang laa han og stirrede op mod Himlen følgende Skyernes Flugt, men nu stod han for mig med ludende Hoved. Hans brede Ansigt, med de grove, men regelmæssige Træk, udtrykte den største Ligegyldighed, og hans matte Øjne stirrede sløvt ud i Rummet uden at fæste sig paa nogen bestemt Gjenstand. Haaret var skilt midt i

Panden paa Bondevis, og paa hans nye Sirtses Bluse sad der store Plamaser af Blod.

Proskurov rakte mig Protokollen og efter at have skubbet Blæk og Pen hen til mig, begyndte han Forhøret med de sædvanlige indledende Spørgsmaal.

»Hvad hedder du?« spurgte han kort.

»Ivan!«

»Og hvor gammel er du?«

»38 Aar.«

»Hvor hører du hjemme?«

»Ingen Steder. — Jeg er Landstryger.«

»Hør sig mig engang, Ivan, er det dig, der har myrdet Fjodor Silin i Nat?«

»Ja, vel er det mig, Deres Velbaarenhed! Det er mit Arbejde!«

»Det kan jeg lide, du er en flink Fyr og gjør ingen Vrøvl,« sagde Besrylov og nikkede opmuntrende til ham.

»Ja, hvorfor skulde jeg vel trække Sagen ud til ingen Nytte, Deres Velbaarenhed? Hvad jeg har gjort, det har jeg gjort!«

»Naa, og hvem har saa forledet dig til denne Gjerning?« spurgte Proskurov videre, efter at de foregaaende Spørgsmaal vare førte til Protokols. »Og hvor har du faaet de 53 Rubler og 32 Kopeker fra, som fandtes hos dig, da de greb dig?«

»Aa nej, Deres Velbaarenhed, skal vi ikke lade det ligge?« svarede Landstrygeren og saa' flygtig hen paa ham med sine underlige dunkle

Øjne. »De kommer dog ingen Vegne med mig alligevel. Arbejdet har jeg gjort for min egen Regning, og mere siger jeg ikke. Og foruden mig var der ingen andre til Stede end den mørke Nat og den sorte Skov — jeg var den tredje!«

Besrylov snøftede og saa' hen paa ham. Han nød aabenbart denne luskende Forbryderskikkelse, ligesom en Officer nyder Synet af en rigtig smuk og stram Soldat.

Proskurov fortrak ikke en Mine. Han havde øjensynlig ikke gjort Regning paa nogen aabenhjærtig eller fuldstændig Tilstaaelse.

»Naa, og du vil maaske heller ikke sige mig,« vedblev han sit Forhør, »hvorfor du har flenset saa ubarmhjærtig i Fjodor Silins Lig. Bar du Nag til ham, eller var der Uvenskab mellem ham og dig?«

»Ja, jeg stak ham et Par Gange med Kniven, men mere var det da heller ikke,« svarede Morderen og saa' lidt forbavset hen paa Proskurov.

»Aa hør, min Ven,« sagde denne til et af Retsvidnerne, »tag et Lys, og før Arrestanten ind i Værelset til højre.«

Bonden tog et af Lysene og aabnede Døren, og Landstrygeren fulgte efter ham, men næppe var han kommen over Tærskelen, før han tumlede baglængs over mod Væggen, dødbleg og med sænket Hoved. Omsider løftede han det og saa' paa os med et forvirret og tvivlende Blik.

»Deres Velbaarenhed . . . kristne Mænd,« begyndte han i en bønfoldende Tone, »dette har jeg ikke gjort! Tro mig paa mit Ord, jeg har ikke gjort det! Eller skulde jeg have været saa bange, at jeg har glemt det? . . . Nej, nej, det er umuligt!«

Pludselig kom der ligesom et Glimt i hans Øjne.

»Hør. Deres Velbaarenhed,« vedblev han med fast og bestemt Røst, idet han nærmede sig Bordet og saa' hen paa Proskurov, »vil De ikke skrive, at Kostjuschka har gjort dette. For ham er det, den Skjælm! Ingen andre vilde kunne tortere et Menneske paa den Maade — det er hans Arbejde! Og om han saa er min Kammerat nok saa meget, vil jeg dog ikke kjendes ved ham efter dette. Skriv De kun ned, hvad jeg har sagt, Deres Velbaarenhed!«

Ved dette uventede Udbrud af Aabenhjærtighed fra Arrestantens Side rev Proskurov i en Fart Pennen ud af min Haand og trak Protokollen fra mig for selv at føre den. Trækkende Vejret afbrudt og tungt, oprullede Landstrygeren derpaa det mørke Drama for os.

Han var rømt fra Tugthuset og havde i nogen Tid strejft rundt uden »Forretninger«, indtil Skæbnen førte ham sammen med Kostjuschka og dennes Kammerater. Her hørte han for første Gang tale om den afdøde Fjodor Silin. »Drabsmanden«, havde de sagt til ham, »var et Menneske, som man hverken kunde ramme med

Kniven eller Kuglen, da han stod under højere Magters Beskyttelse.« — »Men jeg sagde nu, at det var noget Sludder, mine Herrer,« vedblev Ivan, »for jeg véd, at man kan tage enhver med Kniven. Saa spurgte de mig om, hvad jeg hed, og hvor jeg hørte hjemme, men jeg svarede, at det blev vel min Sag. — »Tugthuset er min Fader,« sagde jeg, »og den mørke Skov min Moder. Se, det er hele min Slægt, og mer faar I ikke at vide.« Naa, det ene Ord tog det andet, og saa endte det med, at vi gik i Kompagniskab sammen. De stillede en Flaske Brændevin hen for mig, og Kostjuschka sagde: »Hør, vi trænger til en sikker Mand, kunde du ikke have Lyst til at gjøre Forretninger med os?« — »Jo, vel kunde jeg det,« svarede jeg. »Godt,« sagde han saa, »det gjælder om at nappe en Herre, som fører store Kapitaler med sig, og ham skulde vi gjerne have Fingre i, naar han kjører gennem Hulvejen. Se, hvis han nu kommer med en almindelig Kusk, saa klarer vi nok Sagen, men skal vi i Lag med Drabsmanden, kan det blive vanskeligt nok. Jeg er bange for, at du smører Haser, saa snart du ser ham.« — »Nej, jeg gjør ikke,« sagde jeg, »det kan du lide paa.« — »Naa ja,« svarede han, »det er jo heldigt, at du er saa modig; men saa meget er sikkert, at hvis du tager Drabsmanden paa din Samvittighed, kan du vente dig en stor Belønning.«

»En Belønning?« spurgte Proskurov. »Hvem skulde du have den af?«

»Hør, gode Herre,« svarede Landstrygeren, »lad mig først blive færdig, saa kan De bagefter spørge mig ud. — Naa, med Skam at melde, løb jeg ogsaa min Vej for Drabsmanden, men det var da navnlig, fordi de andre lod mig i Stikken. Og skjønt Kostjuschka løb før alle vi andre, var han dog den første til at grine af mig bagefter. Han er svært onskabsfuld, skal De vide. — »Ja, det er godt,« sagde jeg til ham, »vi kan jo prøve det endnu engang med Silin, men hvis du saa igjen stikker af, slaar jeg dig ihjel, det kan du stole paa.« Tre Dage i Træk laa vi ved Hulvejen og lurede paa Fjodor, og den tredje Dag saa' vi ham endelig komme ridende, altsaa vidste vi, at vi kunde vente ham tilbage igjen ud paa Natten. Og det slog ogsaa til. Da han kom i Højde med os, brændte Kostjuschka løs, Skimlen faldt omkuld, og Silin styrtede ind i Buskene og gik lige løs paa mig. Mit Hjærte bankede voldsomt, men jeg tænkte dog hele Tiden: ja, enten skal han blive liggende eller ogsaa jeg. Jeg stak efter ham med Kniven, men ramte ikke, og han vristede den ud af Haanden paa mig og smed mig omkuld. Han var stærk som en Bjørn, skal De vide. Mens han laa oven paa mig, saa' jeg, at han løsnede sit Livbælte for at binde mig. Men i mit Støvleskaft havde jeg endnu en Kniv — for Tilfældets Skyld — og den fik jeg listet

frem og stak ham med den lige ind under Ribbenene. Han stønnede lidt, bøjede sig ned over mig og saa' mig ind i Øjnene. — »Ak,« sagde han, »jeg vidste jo nok, at det vilde komme saadan. Du har saaret mig dødeligt, men jeg er ingen Tyran, og derfor siger jeg: Gaa kun med Gud!« — Jeg rejste mig op, men han blev liggende paa Jorden og vred sig. »Tilgiv mig,« sagde jeg. »Gaa!« svarede han. »Gaa din Vej! Om Gud tilgiver dig, véd jeg ikke, men jeg gjør det.« Og saa gik jeg og rørte ham ikke mere, saa sandt hjælpe mig Gud! Det er bestemt Kostjuschka, der har redet ham saadan til senere!«

Arrestanten tav og satte sig tungt ned paa Bænken, og Proskurov førte hurtigt hans Tilstaaelse til Protokols.

»Naa,« sagde han, idet han lagde Pennen til Side, »kom saa med Resten! — Hvad hed den Kjøbmand, som var med jer, første Gang, I vilde Fjodor til Livs? Ud med Sproget, hører du! Jeg véd jo godt, at det var i hans Navn, at Kostjuschka lovede dig en Belønning for at slaa Drabsmanden ihjel.«

Besrylov saa' ængstelig hen paa Landstrygeren, der sad helt sammenkrøben paa Bænken, men lige saa snart denne havde faaet Spørgsmaalet, rejste han sig og sagde rolig og bestemt:

»Nej, jeg siger ikke mere! — Har De skrevet alt op, hvad jeg sagde om Kostjuschka?«

Proskurov nikkede.

»Ja det er godt, saa er der vel nok sat en Stopper for hans Skarnsstreger foreløbig. Men vil De ikke give Ordre til, at jeg bliver ført bort, Deres Velbaarenhed, for jeg siger ikke mere.«

»Hør,« sagde Proskurov indtrængende, »du véd vel nok, at jo mere fuldstændig din Tilstaaelse er, desto lempeligere vil Retfærdigheden tage fat paa dig. Sig kun Sandheden, du vil alligevel ikke kunne frelse dine Medskyldige.«

»Nej, jeg har sagt, hvad jeg vil,« svarede Arrestanten trækkende paa Skuldrene, »og for Resten er det mig ligegyldigt, hvad I gjør ved mig.«

Proskurov betragtede ham opmærksomt, og da han saa, at der intet var at stille op med ham, lod han ham føre ud igjen.

VIII.

»Hør, det er sandt, Afanasij Ivanovitsch,« sagde Besrylov, saa snart Arrestanten var ført ud, »jeg har jo rent glemt at gratulere Dem, men det er de mange Forretninger, der gjør mig saa tummelumsk i Hovedet.«

»Hvad gratulerer De mig til?« spurgte Proskurov og vedblev at læse i sin Protokol.

»Hvad behager, véd De det virkelig ikke?« sagde Besrylov med et pludseligt Glimt i sine Øjne. »De, som ellers er saa nøje underrettet om alt, har altsaa ikke engang hørt det endnu?

Naa ja, det glæder mig, at jeg skal være den første, der bringer Dem denne behagelige Efterretning. Det er mig meget — meget behageligt!«

Proskurov løftede Hovedet og saa' paa Assessoren, som gik hen imod ham klirrende med Sporerne og med et indsmigrende Smil.

»De er bleven konstitueret som Oppebørselsforvalter i Kusnezsk! Naa, dette med Konstitueringen er naturligvis kun en Formsag. De kan være vis paa, at den endelige Udnævnelse ikke vil lade længe vente paa sig. — Jeg ønsker Dem til Lykke, kjæreste Ven!« vedblev Besrylov i en øm Tone, idet han bemægtigede sig den forbavsede Proskurovs Haand. »Jeg ønsker Dem til Lykke af mit ganske Hjærte!«

Men Proskurov syntes ikke rigtig at vurdere den andens overstrømmende Venlighed. Han fór op og trak i en Fart sin Haand til sig.

»Nej, tillad mig!« sagde han hastigt og stammende. »Tillad mig . . . her er ikke Stedet at spørge. De tager fejl, bedste Herre . . . De tager fejl, naar De tror . . . at jeg er et Faar!«

»Men hvad er det dog, De siger! Vorherre være med Dem, Afanasij Ivanovitsch!« sagde Besrylov, idet han gjorde en forbavset Haandbevægelse. »Hvor kan De tro, at jeg spørger! Den officielle Udnævnelse foreligger allerede, jeg har selv set den. — Naa, og det er en behagelig Stilling,« vedblev han i en familiær Tone. »Nu slipper De da for disse ubehagelige Sager, og endogsaa den, De for Øjeblikket har fat i,

vil desværre blive afsluttet uden Deres uerstatte-
lige Medvirkning. Det bliver drøjt for os andre
at skulle undvære Dem, men vi trøster os med,
at De faar en rigtig rolig og stille Virksom-
hed . . . ha, ha, ha! . . . en Virksomhed, der
netop ligger for Dem, og som ikke smider
saa lidt af sig . . . ha, ha, ha! . . . i Form
af Beviser paa Erkjendtlighed fra taknemmelige
Medborgere.«

Besrylov lo, saa hele hans tykke Krop
rystede, men Proskurov stod fuldstændig for-
stenet foran ham og støttede sig til Bordet med
begge Hænder. Han saa' mørk og fortvivlet,
men tillige forbavset ud. I dette Øjeblik lig-
nede han — desværre — et Faar.

»Stakkels Proskurov,« tænkte jeg, »saa har
de andre dog faaet dig vippet af Pinden!«

Vidneforhøret, der nu skulde begynde, frem-
bød ingen Interesse for mig, og jeg gik derfor
ind til Arrestanten.

Han sad sammensunken paa en Bænk i
den mørkeste Krog af Stuen. Da jeg satte
mig ved Siden af ham, skjævede han hen til
mig og flyttede sig lidt.

»Sig mig,« spurgte jeg, »var der ikke Spor
af Fjendskab mellem den Afdøde og dig?«

»Nej,« svarede han, idet han kastede et
hastigt Blik paa mig, »hvad Fjendskab skulde
der vel være mellem os? Jeg har jo aldrig set
ham før.«

»Hvorfor har du da egentlig slaaet ham

ihjel? Det kan da ikke have været for de lumpne 50 Rublers Skyld?»

»Ja, hvorfor ikke det? — Mener du da virkelig, at man behøver at betænke sig saa farlig længe paa at støde et Menneske Kniven i Brystet?»

»Og dit eget Liv — er det dig da ogsaa ligegyldigt, at du har spoleret det?»

»Hvad behager?» brummede han og saa' forbavset paa mig. »Var det mit Liv, du talte om? — Aa, det kan vist ikke blive stort værre, end det er. Og havde jeg ikke gjort det af med Fjodor, var det nok gaaet mig ilde selv.«

»Ja, men han havde ikke dræbt dig.«

»Det kan være, du har Ret, men hvorfor slog han ikke mig ihjel, saa var han jo selv sluppen derfra?»

»Sig mig, fortryder du ikke din Gjerning?»

»Gaa din Vej!» sagde han og sendte mig et lynende Blik. »Hvad vil du mig? — Nej,« tilføjede han tankefuldt og med sænket Hoved, »ingen undgaar sin Skæbne, og det skulde nu være min!»

»Men tror du da ikke paa Gud?»

»Paa Gud!» gjentog han med et haanligt Grin og rystede lidt paa Hovedet. »Nej, det er lang Tid siden, jeg har holdt Afregning med ham. Men maaske det kunde være heldigt at faa ham i Tale igjen, og muligvis nogle af mine gamle Bønner da kunde komme mig til gode nu. — Hør Herre,« tilføjede han sænkende sin

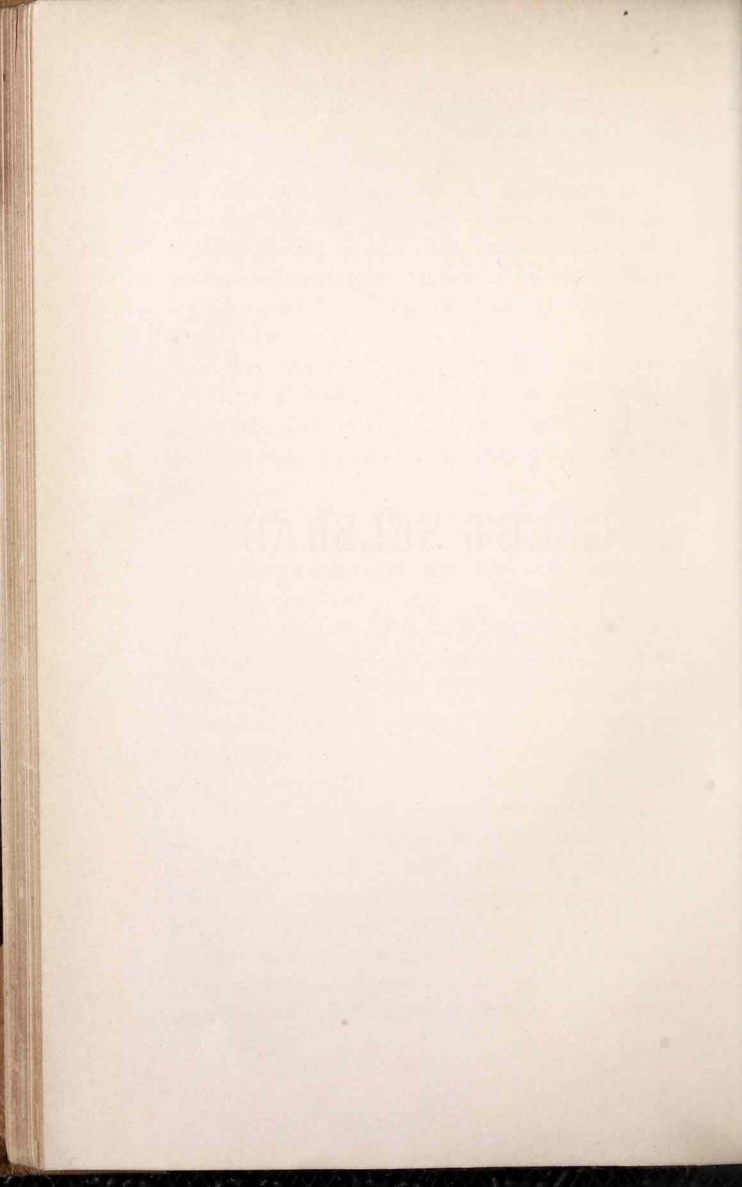
Stemme, »du maa helst lade mig være i Ro, jeg har jo sagt dig, at det var min Skæbne, der vilde det saadan. Se, nu sidder vi to og snakker nok saa gemytligt sammen, men hvis vi var mødtes inde i den mørke Skov, vilde vor Samtale vist være bleven af en anden Slags. — Ak ja, ak ja!« sukkede han og rystede sit lange Haar.

»Hør, kan du ikke give mig en Kjende Tobak, jeg trænger svært til et Par Drag!« sagde han lidt efter i en rask Tone, men det forekom mig rigtignok, at den var noget paa taget.

Jeg gav ham en Cigaret og gik udenfor. Solen var i Opgang, og Nattens Taager gled forbi Klippen og vester paa hen over Granernes og Lærketræernes Toppe. Duggen glimtede paa Græs og paa Blad, men gjennem det nærmeste Vindu lyste det gullige Skjær af Voxlysene, der brændte om den Dødes Leje.

I SLET SELSKAB.

I.

Jeg var kun sex Aar gammel, da min Moder døde, og min Fader, som gik helt op i sin Sorg, syntes fra det Øjeblik rent at have glemt min Tilværelse. Min Søster, der havde arvet sin Moders Træk, kunde han til Tider tage sig lidt af, men til mig saa' han aldrig. Jeg voxede op som det vilde Træ i Skoven og skjøttede fuldstændig mig selv.

Vi boede i Knjashe-Vjeno, en lille By, der har den samme jødiske Kolorit, som alle andre Smaabyer i vore sydvestlige Provinser. Nærmer man sig den fra Øst, er det første, Øjet møder, en stor og rummelig Fængselsbygning, Byens fornemste arkitektoniske Prydelse, og kjører man saa ned ad den stejle Chaussé, ligger Staden foran en indrammet i Nord og Syd af nogle store, stillestaaende Damme. Et sandt Virvar af graalige Hegn, ubebyggede Pladser og lave usle Rønner spærrer en Udsigten til højre og venstre, men i Baggrunden aabner sig et stort Torv, hvor snavsede jødiske Herberger

læne sig op til nogle store Kaserne af Regeringsbygninger, hvis lange lige Linjer stemmer Sindet til Melankoli. Videre kører man, over en knirkende Bro, der vakler som en affældig Olding, og ind i Jødegaden med dens mange Butiker og Boder. Paa Fortovet under store Solskjærme sidder de jødiske Handlende ved deres Smaaborde Side om Side med Koner, der sælger Kringler og Hvedebrød. Alle Vegne Stank, Snavs og en Myl af skidne Unger, som kravler omkring i den støvede Gade. Endnu et Øjeblik — og saa er man ude af Byen. Birkene hviske sagte hen over Kirkegaardens Grave, Kornet og det høje Enggræs bølger frem og tilbage, og Telegraftraadene langs Landevejen synger deres bedrøvelige, evindelige Sang.

Den omtalte Bro fører over et Vandløb, som har sit Udspring i den ene af Dammene og falder i den anden. Begge disse store Bassiner, der staa i Forbindelse med uoverskuelige Mosestrækninger, ere nu næsten helt tilgroede. Allerede i min Barndom fyldtes de for hvert Aar, der gik, mere og mere med Mudder og Grøde, og saa' man hen over dem, mødte Øjet kun et eneste bølgende Hav af Siv. Midt i den ene af Dammene laa der en Ø, og paa denne, Ruinerne af et gammelt Slot.

Jeg mindes endnu med hvilken hemmelig Rædsel, jeg altid betragtede disse Fortidslevninger, om hvilke der gik alle mulige uhygge-

lige Sagn og Eventyr. Det hed sig saaledes, at Slottet var opført af fangne Tyrker og grundlagt paa Menneskeben, og i min barnlige Fantasi forestillede jeg mig derfor altid baade Ruinerne og de høje pyramideformede Popler, som omgav dem, baaren af Tusinder af Skeletter, der løftede dem paa deres Knokkelhænder. Ja, en saadan Respekt havde alle vi Børn for Slottet, at vi endogsaa midt om Dagen, naar vi opmuntrede af Solskinnet og Fuglenes Kvidren vovede os over Broen og hen paa Øen, ofte blev greben af en saa panisk Skræk, at vi løb vor Vej uden at se os om, og det forekom os da, at vi hørte Støj, Trampen og haanlig Latter bag os.

Men i de mørke, stormfulde Efteraarsnætter, naar de mægtige Popler svajede frem og tilbage for Blæsten, der kom jagende hen over Dammen, bredte der sig ligesom en Rædsel fra Slottet og ud over hele Byen. Jøderne trak sig i Skjægget og raabte: »Ach waih mir!« de gamle Kællinger gjorde Korsets Tegn, og endogsaa vor nærmeste Nabo, Smeden, der ikke engang troede paa Fanden, hviskede en stille Bøn, og slog Kors for sig, naar han i en saadan uhyggelig Stund traadte ud i sin lille Gaard.

Den gamle, graaskjæggede Janusch, som paa Grund af Mangel paa anden Bopæl havde indlogeret sig i en af Slottets Kjældere, svor paa, at han i stormfulde Nætter ofte havde hørt Tyrkerne drive deres Spil under Øen. Og medens de Vantro dansede Knokkeldans og skjældte

ud paa deres polske Undertrykkere, lød der Vaabenklirren i det gamle Slots Sale og rundt omkring paa Øen. Men den nuværende Greves for længst afdøde Oldefader, der i levende Live havde gjort sig berømt ved sine blodige Heltegjerninger, plejede saa at gjøre en Ende paa Spektaklet ved at ride midt ud paa Øen, som rystede under hans Stridshingsts vældige Hove, og dér tordnede og lynede han saa længe, til han fik de hedenske Hunde bragt til Tavshed.

Denne Greves Efterkommere havde for længst vendt Forfædrenes Bopæl Ryggen, og den største Del af de Dukater og Skatte, der havde fyldt hans Kister, vare efterhaanden vandrede fra Slottet og ind i Jødernes Hytter. De nulevende Repræsentanter for den en Gang saa berømmelige Slægt boede i en prosaisk hvid Bygning et lille Stykke uden for Byen, hvor deres kjedelige, men højtidelige Tilværelse henrandt i majestætisk Ensomhed. Kun en Gang imellem viste den gamle Greve, en lige saa mørk Ruin som Slottet, sig i Byen paa en mager engelsk Blodshest, ledsaget af sin Datter, en majestætisk, men falmet Skjønhed i snæver Ridedragt, og efterfulgt af en lige saa majestætisk Rideknægt. Den stolte Komtesse var forbleven ugift. De unge Mænd paa Egnen, der vare hende jævnbyrdige i Fødsel, drog udenlands og spredte sig over hele Kontinentet for at fiske borgerlige Frøkener med Penge, og i den usle By, der laa ved Foden af Slottet,

var der ikke en Yngling, som vovede at løfte sine Øjne mod den fornemme Grevedatter. Naar vi Børn i det Fjerne fik Øje paa disse tre Ryttere, spredte vi os til alle Sider som forskræmte Fugle og fulgte fra vore Skjulesteder med nysgjerrige og forskrækkede Blikke det uhyggelige Slots mørke Ejere.

Tæt uden for Byens vestlige Udkant, paa en Høj, mellem smulrende Kors og sammenstyrtede Grave, laa der et gammelt Kapel, som i lange Tider ikke havde været benyttet. I gamle Dage havde dets Klokker kaldt paa Byens Befolkning og Omegnens ringere Adel, men nu tav de, og Uglernes hæse natlige Skrig havde afløst Malmklokkens høje, klangfulde Toner. Fra denne Høj kunde man se Øen og dens mørke Popler, men ikke Slottet, der skjulte sig bag Træerne i fornem Forbitrelse. Kun naar Sydvestvinden kom farende hen over Dammen, saa Poplerne svajede frem og tilbage, saa' man et flygtigt Glimt af de tomme, sorte Vinduesaabninger, og det var da, som om Borgen kastede mørke Blikke paa Kapellet. Nu var de begge Lig. Slottets Øjne vare fordunklede, og Kapellets Tag paa sine Steder skredet ned, men den gamle historiske Kløft, der i sin Tid skilte den stolte Greveborg fra det beskedne Gudshus, existerede endnu, efter at de begge vare afgaaede ved Døden. Det var Ormene, som krøb omkring i disse Lig og gjemte sig i Krogene af dem, der vedligeholdte den.

Der var en Tid, da det gamle Slot tjente som Tilflugtssted for enhver hjemløs Stakkel. Alt, hvad der ikke kunde faa Plads i selve Byen, enhver Existens, der var gledet ud af den daglige Trummerum, tyede ind under de mørke faldefærdige Ruiner og betalte for den Gjæstfrihed, disse ydede, med den Risiko at blive begravet under dem. »Han bór i Slottet!« var i Byen ensbetydende med Udtrykket for den yderste Fattigdom og det dybeste borgerlige Fald. Tiggere og Landstrygere af enhver Art fandt Tilhold inden for de gamle Mure og viste deres Taknemmelighed ved at hærge det Indre af den skrøbelige Bygning, idet de brød Paneler og Gulve i Stykker for at skaffe Brændsel til at koge det — Gud maa vide, hvad det var — hvormed de paa en gaadefuld Maade opholdt Livet.

Men der kom Dage, da der opstod Spaltning og Strid i det Samfund, som søgte Ly under disse nøgne Ruiner, og gamle Janusch, der engang i sin Ungdom havde beklædt en underordnet tjenende Stilling i Grevens Hus, fik i den Anledning en Slags Herskærbevilling, i Kraft af hvilken han greb Regeringens Tøjler. Han skred til forskellige Omdannelser, og flere Dage i Træk herskede der et saa djævelsk Spektakel paa Øen, at man skulde tro, at Tyrkerne var brudt ud af deres underjordiske Fængsel for at hævne sig paa deres Undertrykkere. Det var Janusch, der sorterede Ruinernes Be-

folkning, idet han skilte Faarene fra Bukkene; og Faarene — de, der skulde blive i Slottet — hjalp ham nu med at jage de ulykkelige Bukke, som gjorde en fortvivlet, men unyttig Modstand, paa Porten. Da Ordenen endelig ved Politibetjentens tavse, men energiske Bistand atter var tilvejebragt, viste det sig, at Omvæltningen havde haft en absolut aristokratisk Karakter, idet Janusch kun havde ladet de gode Kristne, det vil sige Katholikerne, blive tilbage, og blandt disse fortrinsvis dem, hvis Forfædre tidligere havde tjent i den grevelige Slægt.

Hidlokket af Larmen og Skrigene fra Øen listede jeg og mine Kammerater os derover og iagttog skjult bag Trærnes tykke Stammer, hvorledes Janusch i Spidsen for en hel Armé af rødnæsedede Oldinger og hæslige Megærer udjagede de sidste af Slottets Beboere, der vare vejede og funden for lette. Det led mod Aften, og en stor sort Sky, der hang over Poplernes mørke Toppe, sendte allerede enkelte Stænk ned over vore Hoveder. Nogle ulykkelige, forkomne Skikkelser, som gjorde forgjæves Forsøg paa at indhulle sig i de Pjalter, der hang om dem, jumpede som forskrækkede Skrubtudser ud af deres Huler og søgte igjen ubemærket at smutte ind i Slottet gennem ét eller andet af de mange gabende Kjældervinduer. Men Janusch og hans skraalende Hær spærrede dem Vejen, truende dem med Kosterkafter og Piske, og ud til Siden stod den tavse Politibe-

tjent med en vældig Kjæp i Haanden bevarende en væbnet Neutralitet, men med øjensynlig Sympathi for det sejrende Parti. Og de stakkels Udjagne vendte saa Øen Ryggen for bestandig og forsvandt den ene efter den anden hinsides Broen i det vaade Tusmørke.

Fra dette Øjeblik foregik der en Forandring i mit Syn paa Janusch og det gamle Slot. Tidligere havde jeg ofte i Frastand frydet mig over dets graa Mure, ærværdige Tag og mosgroede Taarn, og naar de brogede Skikkelser, der befolkede det, ved Dag gry krøb ud, skuttende sig og gjørende Korsets Tegn, vare de i mine Øjne omgivne af det samme Skjær af Hemmelighedsfuldhed som det, der indhyllede hele Slottet. »De sover der inde om Natten,« tænkte jeg, »ser Maanen titte ind gennem de aabne Vinduer og hører alt, hvad der foregaar i de gamle Sale.« Med Nysgjerrighed og Interesse havde jeg ogsaa lyttet til Janusch, hver Gang han fortalte om den døde Bygningens berømmelige Fortid, og et Pust af vemodig Sympathi for det Liv, der tidligere havde rørt sig inden Slottets mørke Mure, kom i saadanne Øjeblikke viftende ind over mig som en Hilsen fra gamle Dage.

Men fra hin Aften viste baade Slottet og dets Barde sig for mig i et helt nyt Lys. Da Janusch næste Dag mødte mig nede ved Dammen, kaldte han mig hen til sig og forsikrede mig med et tilfredst Ansigt, at jeg nu rolig kunde

besøge Slottet, da det var fuldstændig ryddet for alt Pakket. Han tog mig endogsaa ved Haanden og trak mig ind over Broen, men jeg rev mig løs og løb grædende min Vej, bort fra dette profanerede Sted. Jeg kunde ikke glemme den Haardhjærtethed og Grusomhed, hvormed Slottets sejrende Beboere havde udjaget deres ulykkelige Husfæller, og naar jeg kom til at huske paa de Stakler, der nu var uden Tag, snøredes mit Hjerte sammen af den dybeste Medlidenhed.

II.

De næste Nætter tilbragte Byen paa en meget urolig Maade. Hundene gøede, Porte og Døre knirkede, og Beboerne gik hyppig ud paa Gaden og dunkede med deres Stokke paa Gærderne for at vise, at de var paa Benene og aarvaagne. Byen vidste nemlig, at der i Nattens Slud og Mørke strejfedes Folk om paa dens Gader, som baade frøs og sultede, og da den ikke var i Tvivl om, hvilke Følelser, der rørte sig i disse Menneskers Hjærter, tog den sine Forholdsregler og sendte sine Trusler mod disse Følelser. Uden Medlidenhed med de husvilde Stakler sænkede Natten sig ned over Jorden under kolde Regnskyl og drog atter bort, efterladende lave, hurtigt henilende Skyer. Og idet Vinden hylede og peb, ruskende i Trætoppene og Vinduesskodderne, sang den for mig, der laa

i min lune Seng, om de stakkels Mennesker, som nu frøs og manglede Husly.

Men endelig sejrede Vaaren over Vinterens sidste Anstrængelser; Solen tørrede Jorden, der kom Varme i Luften, og samtidig ophørte de ulykkelige Forviste at strejfe om paa Gaderne om Natten. Det hed sig, at de havde fundet et Tilflugtssted paa Kapelhøjen, men hvor de havde forputtet sig dér, kunde ingen med Bestemthed sige. Alle saa' kun, at de hver Morgen kom anstigende deroppe fra, og at de hver Aften, naar Tusmørket faldt paa, atter fjærnede sig i samme Retning. Byens Folk skjævede mistænksomt til dem, og de kastede til Gjengjæld urolige og spejdende Blikke paa deres Modstandere, som berørte mange af disse pinligt. Deres Forhold til Byen var kort sagt af en ren aggressiv Natur. Blandt disse haabløse Existenser fandtes der flere, som vare mærkede med saa tragiske Træk, at de prægede sig dybt i mit Barnesind.

Endnu den Dag i Dag mindes jeg levende, hvorledes hele Gaden brast i en stormende Latter, naar den gamle Professors sammenbøjede, bedrøvelige Skikkelse viste sig. Noget mere ynkeligt end dette stakkels aandssvage Væsen, der altid gik i en gammel, laset Kappe og med en umaadelig bredskygget Filthat, er det vanskeligt at forestille sig. Sit lærde Tilnavn havde han faaet paa Grund af et dunkelt Rygte om, at han engang for mange Tider siden skulde have været Huslærer.

Sædvanlig plejede han at strejfe om paa Gaderne med sløvt Blik og sænket Hoved og brummende eller hviskende noget utydeligt Tøjeri, som ingen Dødelig kunde forstaa et Ord af. Ustandselig, som et rislende Kildevæld, strømmede der en Række uarticulerede Lyde ud af ham, og samtidig stirrede hans matte Øjne indtrængende paa Tilhørerne, som om han vilde indprente dem sin hemmelighedsfulde Tales ubegribelige Mening. Man kunde trække ham op som et Urværk. Kaldte en af de lange Bodsvende, der sad og døsede i Solen, Professoren hen til sig og gjorde ham et eller andet Spørgsmaal, ry-stede denne paa Hovedet, spilede Øjnene op og begyndte saa sit ejendommelige Foredrag. Og selv om hans Tilhører skulde lægge sig til at sove, vilde han dog, naar han vaagnede igjen, se den samme mørke Skikkelse foran sig, brummende sin uforstaaelige Tale. Men Professoren havde en anden Specialitet, der var til endnu større Glæde for Gadens Lømler: han blev aldeles ude af sig selv, naar man blot nævnede et eller andet skærende eller stikkende Instrument. Derfor plejede hans Tilhørere gjerne, naar hans Veltalenhed var paa Højdepunktet, at afbryde denne ved at raabe: »Knive, Saxe, Synaale, Knappenaale!« og i samme Nu som Stakkelen hørte disse skrækkelige Ord, saa' han sig forfærdet om til alle Sider og greb sig krampagtig i Brystet. Fortvivlet fæstede han sine sløve Øjne paa de nærmeste Plageaander og

sagde med en Stemme, der næsten lød som en Hulken: »Det stikker . . . det stikker mig . . . lige ind i Hjærtet!« Og naar han saa fjærnede sig, sænkende sit Hoved endnu dybere end ellers, lød der en tordnende Lattersalve efter ham, og alle Vegne raabte Folk de samme skrækkelige Ord efter ham, der ramte ham som Piskeslag.

Man maa yde de af Slottet fordrevne den Retfærdighed, at de stod hinanden trofast bi, og hvis den Hob, der forfulgte Professoren, var saa uheldig at møde den afskedigede Stykjunker*) Sasaulov, naar han drev om med to eller tre andre lasede Existenser, var der mere end én i den, som fik Rygstykkerne garvede. Stykjunker Sasaulov, der var af en herkulisk Væxt og tillige imponerede ved sin mægtige blaarøde Næse og sine rullende Øjne, havde allerede for længst erklæret alle levende Væsener, som ikke vilde gaa ind paa Vaabenstilstand eller Neutralitet, aabenlys Krig, og selv efter at have foretaget de fornødne Afbankninger blandt dem, der forfulgte Professoren, var han gjerne endnu saa rasende, at han fór truende og skjældende gennem Gaderne som en anden Tamerlan, tilintetgjørende alt, hvad han mødte paa sin Vej. Han etablerede ligefrem en Jødeforfølgelse i

*) En Charge i Artilleriet, der nu ikke mere eksisterer. Den svarede omtrent til Fændrik eller Officersaspirant.

mindre Stil, idet han pinte og plagede de semitiske Ynglinge, han fangede ind, og krænkede Jødedamerne ved sin uhøviske Adfærd. For øvrigt endte den tapre Stykjunkers Expedition gjerne paa Politistationen, hvor han udhvilede sig efter haarde Skjærmydsler med Retfærdighedens Haandlangere.

En anden Skikkelse, der forskaffede Byen ikke ringe Adspredelse ved Fremvisningen af sin Ulykke og sit dybe Fald, var Lavrovsky, en afskediget, fortrukken Embedsmand. Der var dem, som endnu kunde huske den Tid, da han gik omkring i Uniform med blanke Knapper og med snevidt Linned, og formodentlig var det denne Omstændighed, som gjorde Synet af hans nuværende Stilling dobbelt pikant. Omvæltningen i hans Liv var foregaaet meget pludselig. En skønne Dag arriverede der til Knjashevjen en elegant Dragonofficer, som forblev i Byen fjorten Dage og benyttede denne Tid til at besejre og bortføre den smukke Anna, en Datter af Byens rigeste Gjæstgiver. Fra den Stund hørte man aldrig mere til hende, men Lavrovsky havde nu mistet det Haab, der tidligere havde forskjønnet hans beskedne Liv. Han slog sig paa Flasken, fik sin Afsked og sank dybere og dybere. I sine faa ædru Øjeblikke gik han hastig gennem Gaderne skulende ned for sig og ligesom trykket af Skammen over sin egen Tilværelse. Alle kiggede efter den lasede, snavsede Stakkel med det lange, uredte

Haar, men han traskede videre tilsyneladende uden at mærke det. Kun en Gang imellem, naar Folk blev for nærgaaende og spærrede Vejen for ham, saa' han forvildet paa dem, som om han vilde spørge, hvorfor de forfulgte ham, og hvad han havde gjort dem. Og nævnede nogen i saadanne Øjeblikke Navnet Anna, blev han greben af et pludseligt Raseri og gik løs paa Hoben, der øjeblikkelig spredtes til alle Sider. Saadanne pludselige Anfald af Vrede vakte i høj Grad Mængdens Interesse, og det var heller ikke saa underligt, for naar Lavrovsky strøg gennem Gaderne med sænket Hoved, søgte den forgjæves at vække ham af hans Apathi ved at smide Skarn og Stene efter ham.

Naar Lavrovsky var fuld, tyede han gjerne hen til en eller anden mørk Krog inde under et Hegn, eller til et lignende mærkværdigt Sted, hvor han kunde gjøre Regning paa, at man ikke lagde Mærke til ham. Dér satte han sig med sænket Hoved og strækkende sine lange Ben fra sig. Ensomheden i Forening med Brændevinen vakte hos ham et Anfald af Aabenhjærtighed, et Ønske om at udgyde den tunge Sorg, der trykkede ham, og han begyndte da paa endeløse Jeremiader over sit stakkels forspildte Liv. Ved saadanne Lejligheder henvendte han sig uforbeholdent til sine Omgivelser: til de gamle, graa Gærdestave, til Birkene, der hviskede hen over hans Hoved, og til Allikerne, som med fruentimmeragtig Nysgjerrighed hoppede hen til

den mørke, sammenkrøbne Skikkelse, der laa og krympede sig paa Jorden.

Naar det lykkedes os Smaafyre at overraske ham i en saadan Situation, listede vi os gjerne sagte hen til ham og lyttede med tilbageholdt Aandedræt til hans gyselige Fortællinger. Haarene rejste sig paa vort Hoved, og med Rædsel betragtede vi den blege Mand, der anklagede sig selv for alle mulige Forbrydelser. Skulde man tro hans egne Ord, saa havde han dræbt sin kjødelige Fader, jaget sin Moder i Graven og pint sine Søskende ihjel. Og om vi end forbavsede os over hans mange Fædre — thi efter hans egen Fremstilling havde han gjen-nemboret Hjærtet paa én, dræbt en anden ved en langsom snigende Gift og kastet en tredje i Floden — tvivlede vi dog ikke et Øjeblik paa Rigtigheden af hans Tilstaaelser. Vi lyttede aldeles betagne af Rædsel, indtil Lavrovskys Tunge, der blev mere og mere utydelig, kun frembragte uartikulerede Lyde, og en urolig Søvn gjorde Ende paa hans gyselige Tilstaaelser. Naar vi fortalte de Voxne om de Grueligheder, vi havde hørt, lo de og sagde, at alt dette var det rene Vrøvl, og at Lavrovskys Forældre vare døde en meget naturlig Død af Sult og Sygdom. Men vi Børn, som opfattede den Ulykkeliges Allegorier bogstaveligt, vare dog maaske nærmere ved den rigtige Opfattelse af dette tragiske, forspildte Liv end de andre.

Naar saa Lavrovskys Hoved sænkede sig endnu dybere, og der ud af hans Strube trængte en hæs Snorken afbrudt af smaa Anfald af Hulken, bøjede vore Barnehoveder sig ned over den Ulykkelige. Vi studerede hans Ansigt og Trækningerne i det og saa' med Deltagelse, at hans Mund krummede sig nedad, som naar det trækker op til Graad hos et lille Barn.

»Jeg slaar dig ihjell!« kunde han saa pludselig raabe i Søvn, og i samme Nu fór vianfærdet til alle Sider.

Hændes kunde det, at Regnen øsede ned over ham, medens han laa og sov, og mere end én Gang skete det, at han om Vinteren bogstavelig begravedes under Sneen; og naar han ikke døde en tidlig Død, skyldtes det udelukkende andre lige saa ulykkelige Existensers Omsorg for hans sørgelige Person. Hans trofasteste Hjælper i Nøden var Mosjø Turkevitsch, der selv stærkt svinglende kom og ledte ham op, fik ham stavlet paa Benene og trak af med ham.

Mosjø Turkevitsch hørte til dem, der, som han selv udtrykte sig, ikke let lader sig forknytte, og i Modsætning til Professoren og Lavrovsky, der gik omkring og hang med Hovedet, var han begavet med et ualmindelig lykkeligt Gemyt.

I et glad Øjeblik havde han udnævnt sig selv til General og krævede nu af Byens Beboere de Æresbevisninger, der svarede til hans

Rang. Og da ingen vovede at afdisputere ham Retten til hans Titel, fordybede han sig efterhaanden mere og mere i Troen paa sin egen Storhed. Han gik altid knejsende ned ad Gaden, med en fornem Mine og rynkede Bryn, røbende til enhver Tid en øjeblikkelig Beredvilighed til at slaa Hovedet i Stykker paa alle dem, han mødte, hvilken Forret efter hans Mening var nøje knyttet til Generalsstillingen. Og naar han til Tider følte sig greben af en let Tvivl om Ægtheden af den Titel, han bar, spurgte han gjerne den første den bedste, han i den Anledning fangede ind paa Gaden, i en truende Tone:

»Hvad hedder jeg? Hvem er det, der taler til dig?«

»General Turkevitsch!« svarede saa hans Offer ydmygt for at slippe ud af den vanskelige Situation, og Turkevitsch lod ham da løbe, snoede sit Overskjæg med en majestætisk Mine og sagde triumferende:

»Ja, det vidste jeg jo nok! Ho, ho!«

Da det ved saadanne og lignende Lejligheder ligefrem væltede ud af ham med Vittigheder og Brandere, kunde det ikke forundre, at han hyppig var omgivet af et beundrende Auditorium, og at endogsaa de fineste Restaurationer, selv de, som Godsejerne skjænkede deres Søgning, naar de kom til Byen, stod ham aabne. Ganske vist hændtes det ikke sjældent, at han fløj ud af Døren igjen med den Hastig-

hed, en Mand har, naar man hælder ham ud uden Ceremonier, men saadanne Tilfælde, der vel nærmest skyldtes Godsejernes Mangel paa Sans for Generalens Aandrigheder, vare uden Indflydelse paa hans almindelige Velbefindende. Den væsentligste Kilde til dette var den, at han stadig gik om i en mer eller mindre stærk Rus. Han behøvede nemlig blot et eneste lille Glas Brændevin for at komme i Humør hele Resten af Dagen, og dette Fænomen fandt sin Forklaring deri, at han i sit tidligere Liv havde stukket en saa umaadelig Mængde Spiritus under Vesten, at hans Blod derved var bleven forvandlet til en spritholdig Vædske, og naar nu Generalen blot holdt dette Fluidum under en vis Koncentration, spillede og klukkede det i ham og viste ham hele Verden i et rosenfarvet Skjær.

Men naar der saa til Gjengjæld gik to eller tre Dage, i hvilke han af en eller anden Grund ikke fik en Snaps, led han de forfærdeligste Kvaler og hensank i den dybeste Modløshed. Og da alle vidste, at den skrækindjagende General i saadanne Øjeblikke var mere hjælpeløs end et Barn, benyttede mange sig heraf til at hævne tidligere Fornærmelser paa ham. Hans Forfølgere trak ham i Haaret, spyttede ham i Ansigtet og kastede Skarn paa ham, og han søgte ikke engang at undløbe deres Forhaanelser, men hylede kun af fuld Hals, medens Taarerne strømmede ud af hans Øjne og ned

ad hans hængende Skjæg. I denne Stemning tiggede og bad han ynkeligt alle om at gjøre det af med sig, idet han motiverede dette Ønske med, at han dog alligevel vilde komme til at krepere som en Hund under et eller andet Hegn. Men naar dette Modløshedens Stadium var overstaaet, tog Generalen sig pludselig sammen, slog sig for Brystet og spaserede højtidelig ned ad Gaden skraalende af fuld Hals:

»Her er jeg! Jeg gaar som Jeremias for at tale Sandheden til de Ugudelige!«

Alle vidste nu, at man havde et interessant Skuespil i Vente, og det var derfor heller ikke saa underligt, at selv de mest solide Borgere, naar de saa' Generalen komme skraalende, forlod deres daglige Dont og sluttede sig til Hoben, der fulgte i Hælene paa ham. Sædvanlig begav han sig først hen til Kredsretsekretærens Hus og aabnede foran dette et Slags improviseret Retsmøde. Efter at have tildelt to af Mængden Aktors og Defensors Roller overtog han selv den Anklagedes, og da han var en nøje Kjender af den juridiske Procedure og altid forstod at give sit Skuespil aktuel Interesse ved at henpege paa lokale Forhold og Begivenheder, var det ikke saa underligt, at Sekretærens Kokkepige efter kort Tids Forløb kom rendende ud af Huset, stak ham noget i Haanden og forsvandt igjen unddragende sig hans Følges Galanterier og Elskværdigheder. Naar Generalen havde faaet sin Tribut, lo han

ondskabsfuldt og begav sig, svingende triumferende med Pengesedlen, hen til den nærmeste Knejspe.

Herfra førte han, naar han først nogenlunde havde stillet Tørsten, sine Tilhørere til de forskjellige Embedsmænds Huse, idet han varierede Repertoiret efter de foreliggende Omstændigheder. Og da han fik Betaling for sin Forestilling, hvor han kom hen, var det naturligt, at hans truende Tone lidt efter lidt formildedes. Den fanatiske Profets Øjne antog efterhaanden et blidere Udtryk, og Forestillingen gik fra et afslørende Drama umærkeligt over til en munter Vaudeville. I Regelen endte han foran Kredsdommerens Hus. Den gamle Dommer var en skikkelig og medgjørlig Mand, men han havde to Svagheder: han sværtede sit Haar og Skjæg og sværmede for tykke Kokkepiger. Naar Turkevitsch nærmede sig hans Hus, blinkede han skjælmsk til sine Ledsagere og erklærede højt og lydeligt, at her boede hans, Generalens, kjære faderlige Ven og Velgjører. Derefter rettede han sit Blik op mod Vinduerne og ventede paa Følgerne, og disse udeblev heller ikke, thi enten kom den tykke, rødmussede Matrona ud med den skyldige Tribut, eller ogsaa viste der sig i Hjørnevinduet et gammelt, gnavent Ansigt med kulsort Haar og Skjæg, og i saa Fald valgte Turkevitsch, der nu vidste, at han ikke fik nogen Nytte af sine Dithyramber, at gaa over til Satiren. Sædvanligvis begyndte

han med at beklage sig over, at hans Velgjører fandt det nødvendigt at sværte sit ærværdige graa Haar med noget, der lignede Blankesværte, og naar han saa mærkede, at dette ikke gjorde den forønskede Virkning, hævdede han sin Stemme og gav sig til at hegle Kredsdommeren igjennem for det slette Exempel, han gav sine Medborgere ved sit forargelige Samliv med Matrona. Naar Generalen var naaet til dette kildne Punkt, havde han allerede opgivet ethvert Haab om Forsoning med sin Velgjører og forsøgte derfor at give sin Uvilje Luft paa en endnu kraftigere Maade. Men her gjorde Dommeren gjærne en Ende paa Forestillingen. Han gav et lille Tegn, og i samme Nu greb Politibetjenten, den haandfaste Mikita, som Matrona i al Hemmelighed havde hentet fra Retslokalet, Generalen bag fra med en ligefrem vidunderlig Behændighed. Ikke en af Tilhørerne tænkte paa at advare Turkevitsch mod den Fare, der truede ham, tvært imod vakte Mikitas dygtige og snedige Angreb almindelig Henrykkelse. Generalen, der blev afbrudt i et af sine Kraftsteder, viste sig pludselig højt oppe i Luften, og et Øjeblik efter laa han sprællende hen over Betjentens Ryg. Nu var han færdig. Bøjende sig let under sin Byrde bar Mikita ham bort fra Skuepladsen under Mængdens bedøvende Jubel og expederede ham i en Fart i Hullet.

Foruden disse fremragende Personligheder var der endnu forskellige andre lurvede Exi-

stenser, som søgte Tilhold i Nærheden af Kapellet, og hver Gang de viste sig paa Torvet eller i Jødegaden, fremkaldte de altid en stærk Uro blandt Sælgekællingerne, der skyndte sig at dække med Hænderne over deres Varer. Det hed sig, at alle disse ynkelige Stakler til sammen dannede en Bande, som levede af at stjæle og rapse i Byen og dens Omegn, og hvis dette Rygte talte Sandhed, var det vel ogsaa utvivlsomt, at den, der organiserede og ledede dette Samfund, ikke kunde være nogen anden end Tiburtius Drab, den mærkeligste af alle de problematiske Naturer, som Janusch havde for-drevet fra Slottet.

Drabs Herkomst var indhyllet i et hemmelighedsfuldt Mørke. Folk, der vare begavede med en stærk Fantasi, mente, at han var Bærer af et aristokratisk Navn, som han havde bedækket med Skjændsel og derfor var nødt til at holde skjult. Men imod dette talte, at hans Ydre var saa plebejisk som vel muligt. Han var høj af Væxt, noget krumrygget og havde store og grove, men udtryksfulde Træk. Hans korte, lidt rødlig Haar strittede til alle Sider, hvilket i Forbindelse med hans lave Pande, fremstaaende Underkjæbe og ualmindelig bevægelige Ansigtsmuskler gav hele hans Fysiognomi noget abekatteagtigt. Men paa samme Tid funklede hans Øjne mørkt og bestemt under de hængende Bryn, og ud af dem lyste der baade Snille, Forstand og

Energi. Og medens hans Ansigt var saa foranderligt som et Kaleidoskop, bevarede disse Øjne altid ét og samme Udtryk, hvorfor jeg ogsaa gjerne følte mig greben af et vist Uhygge, naar jeg saa' paa dette besynderlige Menneskes Harlekinader.

Tiburtius' Hænder vare plumpe og fulde af Knuder, og hans store Fødder trampede hen over Jorden paa en løjerlig bondsk Maade. I Betragtning heraf var de fleste tilbøjelige til at udlede hans Herkomst fra Bondestanden. Men hvorledes skulde man da forklare sig hans fænomene Lærdom, som dog ingen kunde benægte? Der var jo ikke en Kro eller Kneipe i Byen, i hvilken han ikke til Opbyggelse og Belæring for Bønderne, som samledes der paa Torvedagene, holdt lange Taler af Cicero eller fremsagde hele Kapitler af Xenophon. Hans Tilhørere sad saa med gabende Mund og puffede til hinanden, medens Tiburtius staaende paa en Tønde og drapperet i sine Pjalter tordnede løs paa Katilina eller beskrev Cæsars Heltebedrifter. De lillerussiske Bønder, der ere begavede med en stærk Fantasi, lagde deres egen Mening i disse begejstrede Taler, som de ikke forstod et Muk af, og naar Tiburtius henvendte sig til dem med et tordnende: *Patres conscripti!**) rynkede de Brynene og sagde til hinanden:

*) Tiltale til Medlemmerne af det romerske Senat, omtrent Forsamlede Fædre!

»Nej hør til den Satans Karl, hvor han kan præke!«

Og naar saa Tiburtius løftede Øjnene mod Loftet og begyndte at deklamere lange latinske Perioder, fulgte hans skjæggede Tilhørere ham med den største Deltagelse. De havde i saadanne Øjeblikke en Fornemmelse af, at Deklamatorens Sjæl svævede hen i et ukjendt Land, og af hans fortvivlede Gestikulationer sluttede de, at den dér oplevede forskellige bedrøvelige Hændelser. Men Interessen og Deltagelsen naaede sit Højdepunkt, naar Tiburtius rullende med Øjnene og vendende det Hvide ud af dem indkasserede Auditoriets Bifald ved en lang Skandering af Virgil eller Homer. Hans Stemme lød da i saa hule og dumpe Gravtoner, at de Tilhørere, der sad henne i Krogene og vare mest omtaagede af Jødernes elendige Fusel, sænkede Hovederne og sagde med graadkvalt Røst:

»Ak ja, ak ja! Det er sørgeligt, er det! Gid Fanden staa i den Karl!«

Det var derfor heller ikke saa underligt, at Bøndernes Ansigter opklaredes, naar Deklamatoren pludselig sprang ned fra sin Tønde og brast ud i en Skoggerlatter, og at deres Hænder søgte ned i Lommerne paa de vide Benklæder efter et Kobberstykke. Og glad over, at Tiburtius heldigt var kommen til Ende med sine tragiske Exkursioner, nøjedes de ikke alene

med at give ham Penge, men trakterede ham ogsaa med Brændevin.

Grundet paa denne hans store Lærdom opstillede man saa den ikke usandsynlige Hypothese, at Tiburtius som Dreng var bleven sendt med en eller anden Grevesøn i Jesuiterpatrenes Skole, nærmest vel for at fungere som hans Støvlepudser, og medens den unge Adelsmand hovedsagelig havde modtaget sin Forædling gennem de hellige Fædres trehalede Kat, var al den Lærdom, som havde været tiltænkt ham, spaseret ind i hans livegne Lakejs Hoved.

Som Følge af den Hemmelighedsfuldhed, der omgav Tiburtius, tilskrev man ham blandt andre Egenskaber ogsaa stor Forfarenhed i Troldomskunsten. Naar en Ko var »forgjort«, eller Fanden viste sig i en sort Puddels Skikkelse, gik der Bud efter Tiburtius, som strax gav sig i Kast med den onde Aand, og naar en Ugle om Aftenen fløj hen paa et Tag og med høje Skrig nedkaldte Døden over dette, tyede man igjen til den lærde Trolldmand, der med stort Held jagede den ildevarslende Fugl paa Flugt ved Citater af Titus Livius.

Ingen kunde heller sige, hvor Tiburtius havde Børn fra, men et Faktum var det, at han havde to, en Dreng paa syv Aar og en lille Pige paa fire. Drengen havde han med sig, første Gang han viste sig inden for Byens Ene-mærker, men den lille Pige førte han hjem med efter en lille Afstikker paa et Par Maaneder.

Drengen, Valek, var en slank, mørkhaaret Knægt, der ofte drev om i Byen med begge Hænder i Buxelommerne og kastende Blikke til alle Sider, som satte Brødkonernes Hjærter i en urolig Bevægelse. Den lille Pige saa' man derimod kun sjældent, og da altid paa Tiburtius' Arme.

Det hed sig, at der i Kapelhøjen fandtes ikke faa underjordiske Huler, og da Byens Omegn, som i gamle Dage havde været Skuepladsen for mange Uroligheder, opviste flere saadanne skjulte Tilflugtssteder, troede alle paa Rigtigheden heraf, saa meget mere som hele denne Hob Ulykkelige dog maatte bo et eller andet Sted. Og ved Mørkets Frembrud plejede de ogsaa at forsvinde netop i Retning hen ad Kapellet. Der hen sjokkede Professoren med sin søvnige, langsomme Gang; der hen gik Tiburtius med sine klodsede, trampende Skridt; der hen dinglede General Turkevitch med den hjælpeløse Lavrovsky under Armen, og der hen drog ved Solnedgang en hel Række andre lurvede Skikkelser, som forsvandt i Tusmørket, men ingen havde Mod til at følge dem gennem de Slugter og Kløfter, der førte op til Højen. Denne havde i det hele taget et daarligt Ry paa sig. I de mørke Efteraarsaftener dansede der blaalige Lygtemænd paa den gamle Kirkegaards Grave, og i Kapellet tudede Uglerne saa højt og gennemtrængende, at endogsaa den

tapre Smeds Hjærte bævede, naar han hørte den forbandede Fugls Skrig.

III.

»Tag dig i Agt, unge Mand, tag dig i Agt!« sagde gamle Janusch mere end én Gang til mig, naar han saa' mig i Generalens Suite eller blandt Tiburtius' Tilhørere. — »Det ender nok galt med dig,« plejede han saa at tilføje, idet han rystede paa sit graa Hoved, »du søger slet Selskab! Se heller at komme hjem, og det snarest muligt!«

Naa, jeg kunde vel ogsaa have en saadan Opfordring behov, for jeg løb hjemme fra, naar jeg saa' mit Snit dertil, blot for at undgaa min Faders mørke Ansigt. Tidligt om Morgen, medens hele Huset sov endnu, listede jeg mig gjennem Haven, krøb over Hegnet og ilede ned til Dammen, hvor nogle lasede Legekammerater ventede mig med deres Medestænger, eller ogsaa løb jeg hen til Møllen, hvor den søvnige Svend lige havde aabnet Stigbordene. Her var nok at se paa. De store Hjul drejede sig langsomt rundt sprøjtende Vandet til alle Sider, inde i Møllen larmede Drivhjulene, og det hvide Melstøv fløj ud af alle Revner og Fuger i den ældgamle Bygning.

Men jeg gik videre. Jeg holdt af at møde Naturens første Opvaagnen, og jeg var glad, naar det lykkedes mig at jage en Lærke op,

der havde sovet over sig, eller at skræmme en forskrækket Hare op af Agerfuren. Dugdraa-berne faldt fra det bævrende Hjærtegræs og fra Engblommernes kuglerunde Hoveder, naar jeg strejfede gennem Markerne og hen til Lund- den uden for Byen, hvor Træerne hilste mig med en sagte Hvisken.

Og naar jeg saa vendte tilbage til Byen efter en landlig Udflugt paa mindst et Par Timer, mødte jeg kun søvnige Ansigter. Dér inde stod Folk først lige i Begreb med at vaagne, og jeg var allerede saa udaset og sulten, at jeg skyndte mig hjem for at faa min The.

Alle Mennesker sagde om mig, at jeg var en rigtig Vagabond af en Dreng, og jeg fik saa mange Skjænd for mine Fejl og Unoder, at jeg til Slutningen selv blev gennemtrængt af den Overbevisning, at jeg ikke duede noget. Til Tider kunde min Fader prøve en Slags Til- nærmelse, men disse Forsøg mislykkedes altid, da hans mørke, kummerfulde Ansigt skræm- mede mig tilbage. Ofte ønskede jeg, at han vilde tage mig op paa sine Knæ og omfavne mig, og jeg tænkte mig da hvilende ved hans Bryst, og os begge grædende, jeg — Barnet, og han — den stærke Mand, over vort fælles Tab; men naar saa hans mørke, bedrøvede Øjne søgte ud over mit Hoved, krympede jeg mig under dette for mig saa uforstaaelige Blik.

»Husker du din Moder?» spurgte han mig engang og tog mig ved Haanden.

Om jeg huskede hende? Ak ja, det gjorde jeg! Jeg huskede, hvorledes jeg, naar jeg vaagnede op om Natten, ledte i Mørket efter hendes bløde Hænder og trykkede dem tæt op til mig, bedækkende dem med mine Kys. Og jeg huskede hende, da hun i det sidste Aar af sit Liv sad syg foran det aabne Vindu, sigende Farvel til Foraaret, som hun nu skulde se for sidste Gang.

»Jo, jeg huskede hende! . . . Huskede hende, da hun laa ung, skøn og smykket med Blomster, men med Dødens Stempel paa sit blege Ansigt. Jeg trykkede mig ind i en Krog og saa' paa hende med forvildede Øjne, for første Gang i mit Liv anende Rædselen i den Gaade, som kaldes Døden. Og da de fremmede Mennesker bar hende bort, var det saa ikke min Hulken, der lød som en kvalt Stønnen ud over hele Stuen?

Ak jo, jeg huskede hende! Ofte endnu vaagnede jeg i den mørke Midnatsstund med en Trang til Kjærlighed, der var lige ved at sprænge mit Bryst, fordi den ikke kunde faa Rum i mit Hjærte. Vugget af Barndommens rosenfarvede Drømme vaagnede jeg op med et henrykt Smil, og ligesom i gamle Dage forekom det mig da, at hun var hos mig, og at jeg nu skulde møde hendes ømme, milde Kjærtegn. Men naar saa mine smaa Hænder strakte sig ud i det tomme Rum, vaagnede der i min Sjæl Bevidstheden om min bitre Ensomhed, og

Taarerne randt i stride, brændende Strømme ned ad mine Kinder.

Ak jo, jeg huskede hende! Men da den høje, mørke Mand, som kun saa lidt forstod, hvad der rørte sig i min Sjæl, spurgte mig derom, blev jeg ham Svaret skyldigt og trak hastig min lille Haand ud af hans.

Og han vendte sig da fra mig med Ærgrelse og Smerte, for han følte, at han ikke havde den fjærneste Indflydelse paa mig, og at vi gled længer og længer fra hinanden. Han havde elsket hende saa overvættes højt, medens hun levede, at han paa Grund af sin Lykke slet ikke havde lagt Mærke til mig. Nu var det hans dybe Sorg, der skjulte mig for ham.

Og alt som Tiden gik, blev Kløften mellem os dybere. Han levede sig mere og mere ind i den Overbevisning, at jeg var en daarlig Dreng med et haardt, egenkjerligt Hjærte, og Bevidstheden om, at han skulde, men ikke kunde give sig af med mig, at han skulde elske mig, men ikke kunde finde nogen Krog for denne Kjerlighed i sit Hjærte, forøgede end yderligere hans Misstemning imod mig. Og jeg følte dette. Undertiden saa' jeg fra mit Skjul bag Buskene, hvorledes han vandrede op og ned i Alleerne med stedse hurtigere Skridt, stønnende dumpt i sin ulidelige Sjælekvide. Aa, hvor mit Hjærte i saadanne Øjeblikke strømmede ham i Mødel! Og én Gang, da han satte sig paa en Bænk, med sit Ansigt i Hænderne og hul-

kende højt, brød jeg pludselig ud af Buskene, idet jeg gav efter for den Trang, der drev mig hen imod ham. Men da han blev vækket af sine mørke, fortvivlede Tanker, saa' han barskt paa mig og overraskede mig med det kolde Spørgsmaal:

»Hvad vil du?«

Men jeg vilde ingen Ting. Jeg vendte mig hastig bort, skammende mig over mit Hjertes pludselige Indskydelse og frygtende for, at min Fader skulde læse den i mit forvirrede Ansigt. Jeg flygtede ind i Budskadset igjen, kastede mig næsegrus ned i Græsset og græd bitterlig af Ærgrelse og Smerte.

Det var tidligt, jeg lærte Ensomhedens Rædsel at kjende!

Min Søster Sonja var den Gang fire Aar gammel. Jeg holdt inderlig af hende, og hun af mig, men det Syn, alle havde paa mig, rejste ogsaa en uoverstigelig Mur mellem os. Hver Gang jeg begyndte at lege med hende paa min Vis, støjende og vildt, vaagnede den gamle Barnepige op af sin Døs og trak i en Fart Sonja bort fra mig, tilkastende mig forbitrede Blikke. Hun mindede mig altid i saadanne Øjeblikke om en opskræmmed Liggehøne, og selv sammenlignede jeg mig saa med en vild Glente, og Sonja med en lille Kylling. Den uretfærdige Behandling, jeg var Gjenstand for, havde til Følge, at jeg lidt efter lidt opgav alle mine Forsøg paa at inddrage Sonja i mine forbry-

derske Lege, og at det omsider blev mig for trangt i Hjemmet. Jeg begyndte saa at gaa paa Eventyr. Hele mit Væsen skjælvede dengang af en besynderlig Forlængsel efter Livet, og jeg havde indlevet mig i den Forestilling, at der ude i den store, vide Verden, hinsides Havens gamle Hegn, ventede mig noget ukjendt og hemmelighedsfuldt, som skulde blive afgjørende for min Skæbne. Al min Hu stod nu til at løse denne Gaade, og jeg løb derfor hjemme fra, saa snart jeg saa' mit Snit dertil. Jeg drev rundt i Gaderne og saa' med barnlig nysgjerrige Øjne paa det enkelte Liv, der rørte sig i Byen og dens usle Rønner, eller strejfede rundt paa Markerne lyttende til Vindens Susen gjen-nem det høje Korn og Telegrafttraadenes Sang, der bragte Budskab fra fjærne Stæder.

Efter at det gamle Slot havde mistet den Tillokkelse, som det tidligere havde haft i mine Øjne, og efter at jeg havde lært alle Kroge og Smøger i Byen at kjende, begyndte jeg at fæste mit Blik paa det, der laa i det Fjærne: Kirkegaarden paa Højen og det gamle Kapel. I Begyndelsen nærmede jeg mig ængstelig Stedet fra forskellige Sider, men efterhaanden som jeg blev fortrolig med Omgivelserne, vovede jeg mig helt ind paa Kirkegaarden mellem de stille Grave og faldefærdige Kors. Der herskede den dybeste Fred her oppe, og selve Kapellet stod med hældende Vægge og gabende Vinduesaabninger og saa' ud, som om det var hen-

sunket i bedrøvelige Tanker. Jeg følte en uimodstaaelig Trang til at undersøge, hvad der gjemte sig i det, men da jeg frygtede for at foretage en saadan Expedition alene, hvervede jeg tre lasede Dreng fra Gaden, og lokkede dem til Foretagendet ved Løfter om Æbler og andre lækre Sager.

IV.

Vi satte os i Bevægelse ud paa Eftermiddagen og begyndte efter forsigtig at have nærmet os Højen at klatre op ad den. Det var et temmelig besværligt Stykke Arbejde, da Jorden paa mange Steder var skredet ned, saa Fødderne gled ud i det vaade, glatte Ler. Op gjennem dette stak der hist og her hensmulrede Ben, og etsteds grinede et Dødningehoved os i Møde med sine gule Tænder og tomme, sorte Øjhuler.

Endelig lykkedes det os da ved gjensidig Understøttelse at komme op paa Højen. Solen stod langt nede paa Himlen, og dens skraa Straaler, der kastede et blødt og gyldent Skjær hen over den gamle Kirkegaards friske Grønsvær, spillede i de faa Ruder, som endnu vare levnede i Kapellets Vinduer. Her oppe saa' vi hverken Pandeskaller eller Dødningeben; det friske grønne Græs lagde sig overalt som et kjærligt Tæppe hen over Dødens Rædsler og Vederstyggelighed. Her var fredeligt og stille,

og vi kunde ikke opdage andre levende Væsner end Spurve, der hoppede muntert omkring alle Vegne, og Svalerne, som fløj lydløst ind og ud af Kapellet. Dette laa lige foran os mellem tilgroede Grave og forvitrede Ligstene, der indrammedes af et tæt, højt Græs, isprængt med Ranunkler, Violer og Kløver.

»Her er jo ikke et Menneske!« sagde en af mine Ledsagere.

»Jeg synes, det begynder at blive mørkt«, hviskede en anden og saa' op mod Solen, der endnu stod et godt Stykke over Højen.

Der var ikke Tale om at komme ind i Kapellet, da Døren var fast tilspigret, og Vinduerne sad højt oppe over Jorden, og jeg foreslog derfor mine Kammerater at hjælpe mig op i et af dem, for at jeg kunde faa et lille Indblik i de Mysterier, der gjemte sig i den hemmelighedsfulde Bygning.

»Nej, lad hellere være!« sagde den mindste af Drengene og greb mig ængstelig i Armen.

»Aa. rejs Fanden i Vold, din Kujon!« raabte den ældste af mine Soldater og skyndte sig at tilbyde mig sin Ryg.

Jeg satte mig overskrævs paa den og steg, efter at han havde rettet sig, op paa hans Skuldre. I denne Stilling fik jeg uden Vanskelighed fat i Vinduesposten og svingede mig ved Hjælp af den op i Karmen, hvor jeg satte mig med Benene hængende ind efter.

»Naa, kan du se noget?» spurgte Kammeraterne.

Jeg svarede ikke, men bøjede mig for over og kiggede nysgjerrigt ind i det halvmørke Rum. Jeg saa' Bagvæggen af en aflaaet Dør, en Bunke Mursten, der laa i det halvt sammenstyrtede Kor, og en Række forvitrede Søjler, der saa' ud, som om de bøjede sig under Vægten af en umaadelig Byrde. Alle Hjørner og Kroge vare indspundne i Spindelvæv og hvilede i et hemmelighedsfuldt Mørke, og Gulvet, som jeg saa' dybt nede under mig, skjønt det i Virkeligheden laa i Højde med Jordsmonnet, var ogsaa indhyllet i et Halvmørke, gennem hvilket jeg kunde skjelne de svage Omrids af nogle ubestemmelige Gjenstande.

Imidlertid begyndte mine Kammerater at blive kjede af at staa og vente nedenfor, og en af dem kom derfor ved den samme Fremgangsmaade, som jeg selv for lidt siden havde anvendt, op i Vinduet, hvor han satte sig ved Siden af mig og holdt sig fast i Posten.

»Det er Alteret!» sagde han fæstende sit Blik paa noget mørkt lidt ud til højre for os. Jeg nikkede.

»Men hvad er det?» spurgte han nysgjerrigt, idet han pegede paa en lille rund Gjenstand ved Siden af Alteret.

»Det er Præstens Hat,« mente jeg.

»Nej, det er en Spand,« paastod han.

»En Spand? Hvad skulde den vel her? —

Nej, det er en Hat, det er sikkert! Men for Resten kunde man jo krybe ned og se, hvad det er. Jeg binder min Buxerem fast til Posten, og saa firer du dig ned ved den.«

»Nej, hvorfor skulde jeg det? Kryb du selv ned, hvis du har Lyst!«

»Du tror maaske ikke, at jeg tør?«

»Ja, saa gjør det da.«

Idet jeg fulgte hans Opfordring, knyttede jeg hans og min Buxerem sammen, gjorde den ene Ende fast i Vinduesposten og firede mig ned. Da min Fod berørte Gulvet, gøs jeg, men et Blik paa min Kammerats Ansigt, der bøjede sig deltagende ned imod mig, gjengav mig mit Mod, og jeg gik saa tappert ud paa Gulvet. Larmen af mine Skridt, der gav Gjenlyd under det hvælvede Loft, klang mig i Møde fra alle Sider, og da jeg kom til Koret, flagrede nogle Spurve op fra deres Reder og fløj ud af en stor Revne i Taget. Atter søgte mit Blik hen til Vinduet, og jeg opdagede da et strængt Ansigt med stort Skjæg og Tornekrans om Panden, som stirrede ned paa mig fra Væggen, jeg lige havde forladt. Det var et vældigt Krusifix, der naaede næsten fra Loft til Gulv.

Jeg følte mig helt uhyggelig til Mode, men min Kammerats Øjne fulgte mig med en Interesse og Deltagelse, der æggede mig til at fortsætte mine Undersøgelser.

»Er du der snart?« spurgte han sagte.

»Ja, nu er jeg der!« svarede jeg samlende

alt mit Mod, men i det samme hændtes der noget, som fyldte mig med en saadan Rædsel, at Blodet stivnede i mine Aarer.

Først hørte jeg kun Larmen af Kalk, som faldt ned i Koret, og derpaa saa' jeg en vældig Støvskey, og noget uformeligt og pjusket, der baskende med Vingerne fløj ud af denne og op gennem Revnen i Taget. Det var en Ugle, som jeg havde drevet ud af dens mørke Krog.

»Skynd dig lidt!« skreg jeg forfærdet til min Kammerat og greb fat i Remmen.

»Ja, ja, nu kommer jeg strax; der er jo ingen Ting i Vejen!« sagde han beroligende og forberedte sig paa at trække mig op til Dagens Lys.

Men pludselig saa' jeg, at hans Ansigt fordrejedtes af Rædsel. Han skreg op og forsvandt fra Vinduet. Instinktmæssig vendte jeg mig om og opdagede da et ejendommeligt Fænomen, der for Resten opfyldte mig mere med Forbavselse end med Frygt.

Gjenstanden for vor Strid, Hatten eller Spanden, som, da det kom til Stykket, viste sig at være en Krukke, løftedes lidt fra Gulvet og forsvandt saa inde under Alteret, som det forekom mig, sammen med en lille Haand.

Jeg blev staaende i stum Forbavselse over dette mærkelige Særsyn.

»Hvorfor gaar han ikke sin Vej igjen?« spurgte en spæd Stemme inde under Alteret.

»Du kan jo se, at han er bleven bange!«

hviskede en anden Stemme, der kom samme-
steds fra, og det forekom mig, at jeg saa' et
Par mørke Øjne titte ud gennem en Rift i Alter-
klædet.

»Hvad mon han nu vil gjøre?« hviskede
den første Stemme.

»Ja, vent blot lidt, saa faar vi det at se,«
lød det sagte Svar, og i det samme dukkede
der en Skikkelse op under Alteret og gik lige
hen imod mig.

Det var en Dreng paa min Alder, men højere
og slankere end jeg. Hans Skjorte var snavset,
Buxerne korte og stumpede, og hans sorte,
krøllede Haar hang i uredte Tjavser ned over
Øjnene. Skjønt han nærmede sig med et ud-
fordrende Ansigt, følte jeg mig dog beroliget,
da jeg først fik at se, hvem jeg havde for mig,
og mit Mod steg endnu mere, da jeg bag ham
og inde under Alteret opdagede et lille snavset
Ansigt, indrammet i en Sky af gult, krøllet
Haar, og to store Øjne, der betragtede mig med
et barnligt, nysgjerrigt Blik.

Jeg gik et Par Skridt hen imod ham, og
da jeg saa', at han havde Hænderne i Buxe-
lommerne, anbragte jeg mine paa lignende Maade.
Det var et Tegn paa, at jeg ikke frygtede min
Modstander, og tillige en lille Hentydning til, at
jeg nærede en vis Foragt for ham.

Vi stod saa lidt og saa' paa hinanden.
Endelig, efter at have maalt mig fra Hoved
til Fod, spurgte han barskt:

»Hvad vil du her?«

»Hvad jeg vil?« svarede jeg. — »Hvad kommer det dig ved?«

Han gjorde en lille Bevægelse, som om han vilde hale Haanden op og slaa mig, men jeg blev rolig staaende uden saa meget som at blinke.

»Ja, jeg skal lære dig!« sagde han truende.

»Naa, det skal du?« svarede jeg, idet jeg skød Brystet frem. »Ja prøv, om du tør!«

Øjeblikket var kritisk og bestemmende for vort senere Forhold. Jeg stod og ventede paa, hvad der videre vilde komme, men min Modstander sendte mig kun et prøvende Blik og rørte sig ikke.

»Naa, hvad bliver det til?« sagde jeg igjen, men i en mere fredsommelig Tone end før.

I det samme kom den lille Pige krybende frem fra Alteret. Hun løb med usikre Skridt hen til Drengen, slyngede sine Arme om ham og saa' paa mig med store, forskrækkede Øjne. Dette afgjorde Sagen, for det var jo fuldstændig klart, at vi ikke kunde slaas under disse Omstændigheder, og jeg var naturligvis altfor ædelmodig til at benytte mig af min Modstanders vanskelige Stilling.

»Hvad hedder du?« spurgte Drengen, idet han strøg med sin Haand hen over den lille Piges lyse, krøllede Haar.

»Vasjal« svarede jeg beredvilligt. »Og du?«

»Jeg hedder Valek. — Ja, jeg kjender dig

for Resten godt! Det er dig, der bór i den store Have med de mange dejlige Æbler.«

»Ja, de er dejlige, kan du tro! Har du Lyst til at smage dem?« sagde jeg og trak to Æbler frem, som havde været bestemte til min Armé, der saa fejgt var rendt sin Vej. Jeg gav det ene af dem til Valek og rakte det andet til den lille Pige, men hun skjulte sit Ansigt og trykkede sig op til Broderen.

»Hun er bange,« sagde han og gav hende Æblet. »Men hvad vil du egentlig her? Løber jeg nogen Sinde ind i jeres Have?«

»Ja, kom du kun — du skal være velkommen!« svarede jeg gjæstfrit.

»Nej, du og jeg passer ikke sammen,« sagde han sagte efter at have betænkt sig lidt.

»Hvorfor det?« spurgte jeg, oprigtig bedrøvet over den sørgmodige Tone, hvormed han sagde disse Ord.

»Tror du da ikke, jeg véd, at din Fader er Dommer?«

»Naa ja, hvad saa?« sagde jeg forbavset. »Det er jo med mig og ikke med ham, du skal lege.«

»Nej, det vilde Tiburtius aldrig i Evighed tillade!« svarede han og tilføjede hastigt, som om han pludselig kom i Tanker om noget: »Hør, du er en flink Fyr, men det er vist bedst, at du ser at komme afsted snarest muligt, for hvis Tiburtius træffer dig her, gaar det dig sikkert ilde.«

»Ja, men hvordan skal jeg komme ud?»

»Aa, jeg skal nok hjælpe dig!« svarede han beredvilligt. »Vi kan jo følges ad.«

»Og hun?» spurgte jeg, idet jeg pegede paa den lille Pige.

»Marusja? — Ja, hun gaar med os.«

»Hvad for noget? Gjennem Vinduet?»

»Nej,« svarede han efter at have betænkt sig lidt, »det er kun dig, der skal den Vej; hun og jeg gaar en anden.«

Ved Valeks Hjælp svingede jeg mig op i Karmen og firede mig ned, og da jeg naaede Jorden, stod han og Marusja der allerede og ventede paa mig.

Solen sendte sine sidste Straaler ud over Højen, Byen var indhyllet i en Taage, og kun Toppene af de høje Popler paa Øen tegnede sig med skarpe Omrids mod den rødgyldne Baggrund. Det forekom mig, at jeg havde været mindst 24 Timer her oppe.

»Her er kjønt,« sagde jeg, idet jeg i fulde Drag indaandede den friske, kølige Aftenluft.

»Nej, her er kjedeligt,« sagde Valek i en sørgmodig Tone.

»Bór I altid her oppe?» spurgte jeg, medens vi alle tre i Forening klatrede ned ad Højen.

Valek nikkede.

»Men hvor er jeres Hus da?»

Han saa' paa mig med sit sædvanlige be-
drøvede Smil og svarede ikke.

Endelig stod vi da ved Foden af Højen,

og her maatte vi skilles. Jeg sagde først Farvel til Valek og saa til Marusja. Da hun gav mig sin lille, stumpede Haand, saa' hun paa mig med sine store, blaa Øjne og spurgte venligt:

»Kommer du snart op til os igjen?»

»Ja,« svarede jeg, »det gjør jeg.«

»Men,« sagde Valek, der saa' ud, som om han stod og grundede over noget, »sørg blot for at komme, naar vore er nede i Byen.«

»Hvilke »vore«?»

»Ih, dem alle: Tiburtius, Lavrovsky, Turkevitsch og Professoren — skjönt ham behøver vi rigtignok ikke at genere os for.«

»Ja, det er godt; jeg skal nok passe at komme her op, naar I er ene. — Naa, far vel saa længe da!»

»Aa, hør engang!« raabte Valek, efter mig. »Du fortæller vel ikke til nogen, at du har været hos os?»

»Nej, jeg skal ikke sige det til en eneste!«

»Tak! Og naar de Fæhoveder, som var med dig, spørger dig om, hvad du har set, siger du bare, at hele Kirken var fuld af Djævla.«

»Ja, det skal jeg nok!«

»Far vell!«

Det var næsten mørkt, da jeg nærmede mig mit Hjem; Maanen skinnede over Slottet, og Stjærnerne tændtes paa Himlen. Jeg havde allerede det ene Ben over Hegnet, da jeg følte mig greben bag fra i Armen. Jeg vendte mig om og saa' da, at det var min Kammerat, der

for lidt siden havde ladet mig saa skjændigt i Stikken.

»Hør Vasja,« hviskede han med bevæget Røst, »hvordan gik det dig saa? Lad mig endelig høre . . .«

»Ja, du ser jo, at jeg slap derfra! Og I, som alle rendte fra mig!«

Han sænkede Hovedet, men Nysgjerrigheden fik Overhaand over Skamfølelsen, og han spurgte derfor atter:

»Og hvad saa' du saa der inde?«

»Hvad jeg saa'?« svarede jeg i en Tone, der ikke tillod at betvivle Rigtigheden af mine Ord. — »Hele Kirken var fuld af Djævle! Og I løb, I Kujoner!«

Jeg lod ham blive staaende aldeles maalløs af Forfærdelse og krøb skyndsomt over Hegnet.

Et Kvarter efter laa jeg allerede og sov i min Seng, og i Søvn saa' jeg virkelig en hel Mængde Djævle, der kom mylrende op af Gulvet. Valek muntrede dem dygtigt med en Pilekvist, og Marusja stod og klappede i Hænderne og saa' paa ham med lysende Øjne.

V.

Fra nu af levede og aandede jeg kun for at komme op paa Højen, og naar jeg saa', at Lavrovsky laa fuld i en Vandpyt, og at Turkevitsch og Tiburtius holdt Foredrag for en Skare beundrende Tilhørere, skyndte jeg mig op paa

Kirkegaarden efter først at have fyldt mine Lommer med Æbler eller andre lækre Sager, som jeg havde stukket til Side til mine Venner.

Valek, der i det hele taget ikke var let at bringe ud af Ligevægt, modtog disse Gaver med en imponerende Ro og lod de fleste af dem gaa videre til sin lille Søster, men Marusja slog Hænderne sammen, og hendes Øjne lyste af en slet skjult Henrykkelse, hver Gang jeg mødte med en eller anden Overraskelse. Hendes Ansigt farvedes da af en pludselig Rødme, og hun lo saa fornøjet, at denne Latter fandt Gjenklang i vore Hjærter og rigeligt belønnede os for det Offer, vi bragte, ved at afstaa hende vor egen Part.

Hun var en bleg og skrøbelig lille Skabning, som mindede om en Blomst, der er voxet op uden Sol. Til Trods for sine fire Aar traadte hun kun usikkert paa sine smaa, vaklende Fødder, hendes Hænder var fine og gjennemsigtige, og hendes lille Barneansigt kunde til Tider have et saa sørgmodigt Udtryk, at jeg følte mig helt bedrøvet til Mode, naar jeg saa' paa hende.

Jeg sammenlignede hende uvilkaarlig med min Søster. De var begge i samme Alder, men lignede hinanden saa lidt. Sonja var rund som en Æbleskive og elastisk som en Bold; hun sprang omkring hele Dagen og lo med en klar og fornøjet Latter; men min lille Veninde holdt mest af at sidde ned, og naar hun en sjælden Gang lo, lød hendes Latter som en lille fin

Sølvklokke, og saa sagte, at man knap kunde høre den. Sonja gik altid i smukke Kjoler, og i hendes Haarpisk flettede Barnepigen hver Morgen et lyserødt Baand, men Marusja var klædt i Pjalter, og i hendes Haar sad der ingen Baand, skjønt det var meget længere og smukkere end Sonjas.

Jeg var en rigtig vild og overgiven Dreng. »Man skulde tro, at Fyren havde Kviksølv i sig!« sagde de Voxne altid, og jeg troede ogsaa selv, at jeg havde det, skjønt jeg ikke rigtig kunde forstaa, hvordan det var gaaet til. Jeg følte Trang til at meddele mine ny Bekjendte lidt af det sprudlende Liv, jeg selv var i Besiddelse af, og vel næppe nogen Sinde har det gamle Kapel gjenlydt af saa høje Raab og Skrig, som naar jeg søgte at sætte Fart i Valek og Marusja. Men jeg havde ikke synderlig Held med mig; de var begge lige utilbøjelige til at indlade sig paa vilde Lege, og en Gang, da jeg vilde have Marusja til at lege Tagfat med mig, sagde Valek alvorligt:

»Nej, lad være; hun er lige ved at græde.«

Og han havde Ret, for da jeg alligevel fik hende sat i Løb, vendte hun sig pludselig om imod mig, løftede begge sine smaa Hænder op over Hovedet, som om hun vilde værgе for sig, og brast i en lydelig Graad. Jeg blev saa staaende fuldstændig fortabt.

»Der ser du selv,« sagde Valek, »hun holder ikke af at lege.«

Han satte hende ned i Græsset, plukkede nogle Blomster og smed dem hen til hende, og hun ordnede dem i sine Hænder efter først at have ført hver enkelt af dem op til sine Læber. Jeg følte mig saa igjen lidt beroliget og lagde mig i Græsset ved Siden af Valek og lige over for Marusja.

»Hvorfor er hun egentlig saadan?« spurgte jeg og saa' hen paa hende.

»Hvorfor hun er saa bedrøvet?« sagde Valek. »Jo, ser du, det er den graa Sten Skyld i.«

»Den graa Sten?« spurgte jeg igjen forbavset.

»Ja, det er den, der suger Livskraften ud af hende,« forklarede Valek, som laa paa Maven og kiggede op i Luften. »Det siger Tiburtius i det mindste, og han véd Besked om alt.«

»Ja,« hviskede den lille Pige atter som et svagt Ekko, »Tiburtius véd Besked om alt.«

Jeg forstod ikke disse gaadefulde Ord, men de gjorde dog et dybt Indtryk paa mig, navnlig fordi han citerede dem efter Tiburtius, der jo vidste Besked om alt. Jeg rejste mig halvt op paa Albuen og saa' paa Marusja. Hun sad stadig og legede med Blomsterne, og hendes Øjne, der tittede frem under de lange Vipper, saa' i dette Øjeblik mørkere ud end ellers og havde en sygelig Glans. Og ved Synet af denne lille sørgmodige Skikkelse blev det mig saa klart, at Tiburtius' dunkle Ord maatte inde-

holde en bitter Sandhed. Det var utvivlsomt, at der maatte være noget, som sugede Livskraften ud af denne besynderlige lille Pige, der græd, naar andre i hendes Sted vilde have lét. Det var forfærdeligt at tænke sig, at noget saa haardt og tungt som en Sten sænkede sig ubarmhjærtigt ned over dette fine Væsen og berøvede det Kindernes Rødme, Øjnenes Glans og Bevægelsernes Liv. »Det maa være om Natten!« tænkte jeg, og en Medlidenhed saa dyb, at jeg følte den næsten som en legemlig Smerte, satte alle mit Hjertes Fibre i Bevægelse.

Min Deltagelse for den lille Pige lagde en stærk Dæmper paa min Overgivenhed, og fra nu af lod jeg Valek raade for vore Lege. Han og jeg satte Marusja sagte ned i det bløde Græs og samlede Blomster og Smaastene til hende, og medens hun ordnede disse, morede vi os selv med at fange Sommerfugle eller sætte Fælder for Spurve. Undertiden lagde vi os ogsaa i Græsset i Nærheden af hende og passiarede sammen eller fortalte Eventyr, medens vi saa' op mod Skyerne, der drog hen over det gamle Kapels mosgroede Tag.

Disse Sammenkomster fæstnede for hver Dag, der gik, Venskabet mellem Valek og mig, og dette voxede til Trods for den store Forskel mellem vore Karakterer. Mine pludselige Anfald af Overgivenhed prellede altid af mod hans sørgmodige, satte Væsen, og baade dette, og den Sikkerhed og Autoritet, hvormed han

udtalte sig om alle Forhold, indgød mig den største Respekt for ham. Men mest imponerede det mig dog, at han, Drengen, naar han dvælede ved Vismanden Tiburtius, altid talte om denne, som om han var hans jævnaldrende Kammerat. Jeg kunde ikke forstaa dette og spurgte ham derfor en Gang, om Tiburtius ikke var hans Fader.

»Jo, det maa han vel være!« sagde han tankefuldt, og som om dette Spørgsmaal aldrig før var faldet ham ind.

»Holder han af dig?«

»Ja, det gjør han,« svarede han med langt mere Overbevisning i Stemmen end for lidt siden. »Han er altid god og venlig imod mig, og undertiden kysser han mig, og saa græder han.«

»Og mig kysser han ogsaa!« tilføjede Marusja med barnlig Stolthed.

»Men mig holder min Fader ikke af,« sagde jeg bedrøvet. »Han kysser mig aldrig — han er ikke god.«

»Nej, det tager du fejl i,« indvendte Valek, »for Tiburtius siger, at Dommeren er det bedste Menneske i Byen, og at det er hans Skyld, at den ikke for lang Tid siden er gaaet ad Helvede til. Der er ingen, siger han, der er saa god mod Fattigfolk som han. Og du véd vel ogsaa, at han en Gang har dømt en fornem Greve.«

»Ja, det har han, og du kan tro, at Greven blev vred.«

»Det var ellers godt gjort af din Fader, for det er ikke saa let at dømme en Greve, kan du tro.«

»Hvorfor det?« spurgte jeg.

»Hvorfor?« sagde Valek, hvem dette Spørgsmaal øjensynlig kom bag paa. — »Fordi en Greve ikke er noget almindeligt Menneske. Han gjør, hvad han vil, kører i Karet og har altid Lommen fuld af Dukater. Enhver anden Dommer vilde have taget Penge af Greven og saa ladet ham vinde sin Sag.«

»Ja, og Greven bød ham Penge, for jeg hørte, at han raabte inde i Faders Værelse, at han kunde købe og sælge os alle.«

»Og hvad sagde din Fader saa?«

»Ja, han sagde blot: Herud og det i en Fart!«

»Naa ja, der ser du selv! Han er ikke bange for at vise den Rige Døren, men den Fattige er han god imod. Da den gamle Ivanucha forleden kom humpende ind til ham paa sine Krykker, bød han strax, at de skulde give hende en Stol. Ja, saadan er han, og derfor spiller Turkevitsch heller aldrig Komedie uden for hans Hus.«

Han havde Ret. Naar Generalen var ude for at forkynde Sandheden, gik han altid tavs forbi vore Vinduer og undertiden endogsaa med Huen i Haanden.

Valeks Omtale af min Fader fyldte mit Hjærte med Stolthed. Det var mig behageligt, at Tiburtius, som vidste Besked om alt, udtalte sig saa rosende om ham, og samtidig følte jeg en stærk Trang til at elskes af ham, men i denne Følelse blandede der sig en bitter Bevidsthed om, at han ikke brød sig det mindste om mig, og at han aldrig vilde elske mig, som Tiburtius elskede sine Børn.

VI.

Saa kom der nogle Dage, hvor jeg ikke saa' det mindste til Tiburtius og hans Fæller i Byens Gader og derfor ikke vovede mig op paa Højen. Kun Professoren sjøkkede undertiden forbi mig med sin søvnige Gang, men de andre vare sporløst forsvundne. Jeg gik netop i den støvede Jødegade og tænkte paa, hvordan jeg skulde faa mine smaa Venner at se, da jeg pludselig stødte paa Valek, som jeg først opdagede, da han lagde Haanden paa min Skulder.

»Hvorfor kommer du aldrig mere op til os?« spurgte han.

»Jeg turde ikke. Jeg har ikke set noget til Tiburtius og de andre i de sidste Par Dage.«

»Naa saadan! Ja, jeg har rent glemt at sige dig, at de er taget bort herfra og først kommer hjem om nogle Dage. Altsaa det er

Grunden! Jeg troede oprigtig talt, at du var kjed af at besøge os.«

»Men hvor kunde du dog tro det! Ja, saa følger jeg med strax; og Æblerne har jeg allerede i Lommen.«

»Ja, gaa du i Forvejen!« sagde han, idet han undgik at se paa mig. »Jeg har noget, jeg skal have besørget først. Gaa blot, saa indhenter jeg dig nok undervejs.«

Jeg begav mig langsomt paa Vej op til Højen, og da jeg kom til Kirkegaarden, blev jeg staaende ved Indgangen og ventede paa Valek. Men han var ikke til at se, og i Mangel af bedre Beskæftigelse søgte jeg saa at faa Tiden til at gaa ved at vandre om mellem Gravene, idet jeg gjorde Forsøg paa at tyde de halvt udviskede Inskriptioner paa de mosgroede Ligstene. Under denne Vandring stødte jeg pludselig paa en halvt sammenstyrtet Gravhvælving, hvis Tag Vejret og Tiden forlængst havde tilintetgjort. Af Nysgjerrighed stillede jeg et gammelt Kors op til en af Murene, klatrede op paa det og kiggede ned i det Indre. Hvælvingen var tom, men midt i Gulvet var der indrammet et Vindu, gennem hvis Glasruder et uhyggeligt Mørke gabede mig i Møde.

Medens jeg stod her oppe og forbavsede mig over den besynderlige Anbringelse af dette Vindu, saa' jeg Valek komme løbende ind paa Kirkegaarden. Han var dygtig forpustet, Sveden haglede ned ad hans Ansigt, og hans Bluse sad

i en Bulk, som om han havde gjemt noget inden for den.

»Naa, dér er du!« raabte han, saa snart han opdagede mig. »Ja, hvis Tiburtius havde truffet dig her, vilde han være bleven vred for Alvor. Men nu har du allerede set saa meget, at jeg lige saa gjerne kan vise dig Resten. Kan du tie?«

»Ja, det kan jeg.«

»Godt, følg da med, saa skal jeg vise dig, hvor vi bór.«

Han trak mig ind i et lille Buskads, der skjulte Kapellets sydlige Mur, og midt inde i dette, under Grenene af en mægtig Hyld, fik jeg Øje paa et Hul i Jorden. Valek dukkede ned i det, og jeg fulgte efter ham. Vi steg først ned ad nogle Trappetrin, og derpaa tog han mig ved Haanden og førte mig gennem en snæver og fugtig Korridor, som drejede af til højre og derpaa pludselig udvidede sig til et stort, underjordisk Rum.

Jeg blev staaende slaaet af det usædvanlige Syn, der mødte mit Øje. Næsten blændet, og halvt gennem en Taage, saa' jeg to store Lysbundter, som strømmede ind fra oven og tegnede sig som Striber paa det mørke Gulv. Dette Lys trængte ind gennem to Vinduer; det ene af disse var det, jeg nylig havde set, og det andet var formodentlig anbragt paa en lignende skjult Maade. Solstraalerne, der faldt skraat ind paa Glasruderne, spillede i den fug-

tige Luft, kastedes tilbage fra Gulvets Stenfliser og fyldte hele Rummet med et uklart Gjenskin, som lagde et fantastisk Halvlys hen over de graa Stenvægge og en dobbelt Række massive Søjler, der forenede sig i spidse Buer under det hvælvede Loft. Midt paa Gulvet, under det nærmeste Vindu, sad den gamle Professor og stak med en stor Naal i sin lasede Kappe. Han løftede ikke engang Hovedet, da vi traadte ind, og hvis hans Haand ikke havde været i Bevægelse, kunde man have antaget ham for en i Sten udhugget Statue. Under det andet Vindu sad Marusja med en Bunke Blomster i Skjødets og ordnede dem en for en i sin Haand. Solen faldt ned i hendes krøllede Haar og indspandt hende saa fuldstændig i sine Straaler, at mit blændede Øje i Begyndelsen kun saa' hende som en lys, taaget Plet mod den mørke Baggrund. Naar Skyerne gled hen over Solen, druknede Væggene i Mørket, og det var da, som om de trak sig helt tilbage, indtil de et Øjeblik efter atter viste deres haarde, kolde Konturer, der saa syntes at indeslutte den lille Piges spinkle Skikkelse i et ubarmhjærtigt Favntag. Jeg mindedes uvilkaarlig Valeks Ord om den graa Sten, der sugede al Munterhed og Glæde ud af Marusja, og det forekom mig, at de skumle, mørke Vægge kastede et graadigt Blik paa hende og mig.

»Valek!« sagde Marusja sagte og glad, saa

snart hun fik Øje paa sin Broder, og da hun i det samme opdagede mig, kom der et svagt Glimt i hendes Øjne.

Jeg gav hende mine Æbler, og Valek stak sin Haand ind under Blusen og trak en stor Hvedebolle frem, som han delte mellem Professoren og hende. Den ulykkelige Lærde tog ligegyldig imod sin Part og gav sig til at tygge og gumle uden at afbryde sin Beskæftigelse. Jeg for mit Vedkommende følte mig højst uhyggelig til Mode her nede og krympede mig under det knugende Blik, som de mørke Stene kastede paa mig.

»Lad os gaa! Lad os komme bort herfra!«
hviskede jeg til Valek, idet jeg halede i ham.
»Faa hende med, hører du!«

»Kom Marusja, lad os gaa ovenpaa!« sagde Valek til sin Søster.

Vi gik saa alle tre ud gennem Korridoren og stod et Øjeblik efter oppe i den friske Luft. Men selv her følte jeg mig endnu højst uhyggelig til Mode, og det forekom mig ogsaa, at Valek var mere tavs og sørgmodig end ellers.

»Var det for at købe Bollen, at du blev nede i Byen?« spurgte jeg ham, da vi havde lejret os i Græsset.

»Hvad mener du med at købe?« sagde Valek leende. »Hvor skulde jeg vel faa Penge fra?«

»Har du da bedt om den?«

»Ha, ha! — Jo, det skulde jeg komme vidt

med! Nej, jeg har taget den i en af Boderne nede paa Torvet, mens Konen vendte Ryggen til.«

»Har du stjaalet den?« sagde jeg forbavset, idet jeg løftede mig halvt op paa min Albue og betragtede ham forfærdet.

»Ja, vel har jeg det,« svarede han roligt.

Jeg lagde mig atter tilbage i Græsset, og vi laa saa flere Minutter ved Siden af hinanden uden at sige noget.

»Det er ikke kjønt at stjæle,« sagde jeg omsider sagte og bedrøvet.

»Ja, men vi havde ingen Ting at spise, og Marusja græd, fordi hun var sulten.«

»Ja, jeg var saa sulten,« hviskede den lille Pige klagende og troskyldigt.

Jeg vidste dengang endnu ikke, hvad Sult var, men da hun sagde disse Ord, følte jeg et smerteligt Stik i Hjærtet, og jeg rejste mig atter halvt op og saa' paa mine Venner, som om jeg aldrig havde set dem før. Og da mit Blik gled fra Valek og hen til Marusja, der stadig holdt med begge Hænder paa sin Bolle, følte jeg i samme Nu, at Graaden steg mig op i Halsen.

»Hvorfor,« fik jeg endelig sagt, »har du ikke fortalt mig det?«

»Ja, jeg vilde ogsaa have gjort det, men saa betænkte jeg mig. Og du har jo desuden heller ingen Penge.«

»Ja, hvad saa? Jeg kunde da i alt Fald have taget lidt med til dig hjemme fra.«

»Uden at sige det til nogen?«

»Ja.«

»Men saa vilde du jo ogsaa have stjaalet.«

»Ja — men fra min Fader.«

»Og er det da ikke meget værre? — Jeg stjæler aldrig fra min Fader.«

»Naa ja, men saa vilde jeg have bedt derom. Jeg havde nok faaet, hvad jeg ønskede.«

»Ja, maaske den ene Gang, men ikke tiere. Husk, at vi er en hel Rede af Tiggere.«

»Er I Tiggere?« spurgte jeg modfaldent.

»Ja, vel er vi det,« svarede Valek mørkt.

Jeg lagde mig igjen ned i Græsset, og lidt efter rejste jeg mig og sagde Farvel.

»Gaar du allerede?« spurgte Valek.

»Ja,« svarede jeg i en bestemt Tone, »jeg maa hjem!«

Jeg gik, fordi mit Sind var saa bevæget, at jeg ikke kunde lege mere med mine Venner den Dag. Der var kommen noget uklart og forstyrrende ind i mit Forhold til dem. Jeg holdt ikke mindre af dem end før, men i min Hengivenhed blandede der sig en saa mægtig Understrøm af Medlidenhed, at jeg følte en svidende Smerte i Hjærtet derved. Saa snart jeg kom hjem, gik jeg til Sengs, fordi jeg ikke vidste, hvor jeg skulde gjøre af den sygelige Følelse, som fyldte min Sjæl. Jeg puttede mit Hoved ned i Pudsen og græd bit-

terligt, indtil en velgjørende Søvn viftede Glemsel hen over min dybe Sorg.

VII.

»Naa, er du der! Jeg troede slet ikke, at du vilde komme mere!« sagde Valek til mig, da jeg den næste Dag atter mødte paa Kirkegaarden.

»Jo, vist vil jeg komme til jer, og det vil jeg blive ved med hele mit Liv igjennem,« svarede jeg resolut i det Haab en Gang for alle at gjøre en Ende paa dette Spørgsmaal.

Valek saa' glad ud ved dette Svar, og det gamle Forhold mellem os var nu atter tilvejebragt.

»Naa, og hvor er Tiburtius og de andre henne?« spurgte jeg efter en lille Pavse. »Er de endnu ikke kommen tilbage!«

»Nej, endnu ikke. Pokker maa vide, hvor de bliver af!«

Vi tog muntert fat paa vore sædvanlige Lege, men allerbedst som vi var i Gang med dem, blev Himlen overtrukken; en mørk Sky kom svævende hen over vore Hoveder, Tordenen rullede, og Regnen plaskede ned i Strømme. I Begyndelsen havde jeg slet ingen Lyst til at ty ned i Kjældereren, men da jeg saa kom til at tænke paa, at Marusja og Valek boede der altid, overvandt jeg min Ulyst og fulgte med

dem der ned. I den mørke Hvælving herskede Gravens Stilhed, men oven over os hørte vi Tordenens dumpe Rullen, der lød, som om en umaadelig Vogn kørte hen over en gigantisk Stenbro. Efter nogle Minutters Forløb vænnede jeg mig til Opholdet her nede og lyttede med Interesse til Regnens Trommen paa Glasruderne. Al den Buldren, Plasken og Bragen, der lød ned til os, inciterede vore Nerver og vakte et saadant Liv i os, at det krævede en Udladning.

»Skal vi ikke lege Blindebuk?« foreslog jeg.

Jeg blev bunden for Øjnene, Marusja vovede sig forsigtigt ud paa Gulvet, og jeg løb efter hende. Jeg hørte hendes spæde Latter og usikre Skridt lige foran mig, men jeg lod, som om jeg ikke kunde fange hende, og løb forbi hende med udstrakte Arme. Pludselig fik jeg fat i noget stort og vaadt, og i samme Nu blev jeg grebet i Benet. En stærk Haand løftede mig fra Gulvet, og derpaa følte jeg mig hængende oppe i Luften med Hovedet nedad. Bindet faldt fra mine Øjne.

Tiburtius, vaad og forbitret, og dobbelt skrækindjagende, fordi jeg saa' ham fra neden og opad, holdt mig ved Benene, medens han rullede vildt med Øjnene.

»Hvad er dette her?« spurgte han barskt og saa' hen paa Valek. »Naa, jeg ser, at I morer jer, mens jeg er borte. I har nok faaet behageligt Selskab — hvad?«

»Slip mig!« sagde jeg forbavset over, at

jeg kunde tale i saa ubekvem en Stilling, men denne Opfordring havde kun til Følge, at Tiburtius' Haand klemte mig endnu fastere.

»Responde! Svar!« sagde han igjen i en truende Tone til Valek, der paa Grund af Situationens Vanskelighed stod med Fingrene i Munden, formodentlig som Bevis paa, at han absolut intet havde at sige. Jeg lagde imidlertid Mærke til, at hans Blik fulgte mig med den største Deltagelse, medens jeg dinglede frem og tilbage i Luften som en Perpendikkel.

Tiburtius løftede mig et Stykke op og saa' mig lige ind i Ansigtet.

»Oho! Det er nok den unge Hr. Dommer, hvis mine Øjne ikke skuffer mig,« sagde han haanligt. »Tør jeg være saa fri at spørge, hvad De vil her?«

»Lad mig gaa! Slip mig, og det strax!« sagde jeg i en bestemt Tone og gjorde i det samme en Bevægelse, som om jeg vilde stampe med Foden, men det havde kun til Følge at jeg spjættede i Luften.

»Oho!« sagde Tiburtius med en haanlig Latter. »Saa den naadige Hr. Dommer behager at blive vred. Naa, men du kjender mig endnu ikke rigtigt. Ego Tiburtius sum! Om lidt hænger jeg dig op over Ilden og steger dig som en Gris.«

Jeg begyndte at tro, at dette virkelig vilde blive min Skæbne, og Valeks fortvivlede An-

sigt bestyrkede mig heri. Men til al Lykke kom Marusja mig til Undsætning.

»Du skal ikke være bange, Vasja!« sagde hun, idet hun gik helt hen til Tiburtius og saa mig op i Ansigtet. »Han steger aldrig Drengene i Ilden. Det er ikke sandt!«

Tiburtius vendte mig med en hurtig Bevægelse og stillede mig paa Benene, men jeg var saa ør i Hovedet, at jeg vilde være falden hvis han ikke havde holdt mig oppe med den ene Haand. Derefter satte han sig paa en stor Træblok og trak mig ind mellem sine Knæ.

»Men hvordan er du egentlig kommen her ned? Og hvor længe har du haft din Gang her? — Svar du!« henvendte han sig til Valek, da jeg vedligeholdte en haardnakket Tavshed.

»Ja, han er kommen her længe.«

»Og hvor længe?«

»I over en Maaned.«

»Nej, vil man høre,« sagde Tiburtius, idet han drejede mig om, saa at jeg kom til at staa med Ansigtet imod ham. »En hel Maaned — det var længe! Og du har endnu ikke sladret til en eneste om, at du render her op?«

»Nej, det har jeg ikke.«

»Bene! Det fortjener Ros. Saa kan man vel ogsaa stole paa, at du vil blive ved at holde tæt. For øvrigt har jeg altid anset dig for en flink Fyr. En rigtig ægte Gadestryger er du, skjønt du er Dommer. — Vil du ogsaa dømme os, hvad?«

»Jeg er aldeles ikke Dommer!« svarede jeg dybt fornærmet.

»Ja, ja, er du ikke Dommer, saa bliver du det nok. Ser du, min Ven, her sidder jeg — Tiburtius, og der staar han — Valek. Jeg er en Tigger, og det er han ogsaa. Og for at tale lige ud af Posen — jeg stjæler, og han vil med Tiden komme til at drive den samme Profession. Naa, og ligesom din Fader dømmer mig, vil du ogsaa engang komme til at dømme Valek. Ja, saadan er Verdens Gang.«

»Jeg vil ikke dømme Valek,« indvendte jeg med en mørk Mine. »Det er ikke sandt!«

»Nej, det vil han ikke,« tog Marusja mig i Forsvar i en Tone, der vidnede om, at hun var fuldstændig overbevist om, at jeg ikke fortjente en saa skrækkelig Mistanke. Den lille Pige trykkede sig tillidsfuldt op til Uhyret, og han glattede hendes lange Haar med sin store, plumpe Næve.

»Naa ja, det skal du nu ikke sige saa bestemt,« sagde han tankefuldt, henvendende sig til mig ganske i samme Tone som til en Voxen.

»Fra gammel Tid har det nemlig altid været Skik, at enhver vælger sit eget, suum quique, og hvem véd, maaske det derfor kan være godt, at din Vej har krydset vor. Det er nemlig ret heldigt, amice, at have et Hjærte i Livet og ikke en kold Istap. Forstaar du det?«

Jeg forstod ham ikke, men lagde kun Mærke til, at Tiburtius' Øjne saa' opmærksomt ind i

mine, og det forekom mig, at Glansen af dem trængte helt ind i min Sjæl.

»Ja, du forstaar det naturligvis ikke, fordi du endnu er saa lille,« begyndte han igjen, »men nu skal jeg søge at forklare det for dig, og maaske du saa i Fremtiden vil mindes Filosofen Tiburtius' Ord. Se, naar du skal dømme, for Exempel ham dér, saa husk, at du allerede den Gang, da I begge var nogle smaa Tosser og legede sammen, gik hen ad den Vej, ad hvilken man spaserer med hele Buxer og med Skrutten fuld af Mad, medens han løb hen ad sin i Pjalter og Laser og med en tom Mave. — Men for Resten vil du maaske, indtil du kommer saa vidt,« vedblev han, idet han pludselig slog over i anden Tone,« behage at huske, at hvis du siger et eneste Muk til Dommeren eller nogen anden, om hvad du har set her, saa vil jeg ikke hedde Tiburtius Drab, hvis jeg ikke hænger dig op i denne Kamin og ryger dig som en anden Skinke. Og det haaber jeg, du har forstaaet!«

»Jeg skal ikke sige det til nogen, det lover jeg, men maa jeg saa komme igjen?«

»Ja, kom kun, du har min allerhøjeste Til-ladelse . . . Sub conditionem . . . Men det er sandt, du er jo saa dum endnu, at du ikke forstaar Latin. Altsaa husk blot, hvad jeg har sagt dig med Hensyn til Skinken.«

Han slap sit Tag i mig og lagde sig paa en Bænk, der stod langs Væggen.

»Led der henne, saa finder du nok noget,« sagde han til Valek, idet han pegede paa en stor Kurv, som han havde sat fra sig paa Tærskelen, da han traadte ind. »Og skynd dig saa at gjøre Ild paa, for i Dag skal vi have varm Mad.«

Han saa' dygtig træt og forkommen ud, og Haaret hang i store Tjavser ned over hans Pande. Det var første Gang, at jeg saa' den evig glade Krotaler i saa marode en Tilstand, og dette Blik bag Kulisserne paa den mødige Skuespiller, der udhvilede sig efter den anstrængende Rolle, han havde været nødt til at spille paa Livets Theater, fyldte mig med Uhygge.

Valek tændte en Fyrrespaan og førte mig ud i den mørke Korridor, hvor der i en Krog laa en Bunke raadne og trøskede Træstumper, Brudstykker af Gravkors og sønderslaaede Ligkister. Vi tog hver en Favnsfuld deraf, smed det ind i Kaminen og gjorde Ild paa. En halv Time efter stod Suppegryden allerede i Kog, og for at Ventetiden ikke skulde blive for lang, satte Valek en Pande med rygende, stegte Kjødstumper hen til os paa et lille trebenet Bord, der var sammentømret af nogle gamle Bræder.

»Naa, er Maden færdig, det var da dejligt!« sagde Tiburtius, idet han rejste sig. — »Domine!« raabte han derpaa hen til Professorens. »Lad Naalen hvile, og sæt dig til Bords!«

»Ja, nu kommer jeg,« svarede denne med

sagte Røst, stak Naalen i sine Laser og sjokkede hen til Bordet, hvor han satte sig mellem os andre med et sløvt og ligegyldigt Blik.

Marusja sad paa Tiburtius' Skjød. Hun og Valek spiste med en Graadighed, der tydelig viste, at Kjød var en næsten ukjendt Delikatesse for dem, og Marusja slikkede endogsaa sine smaa fedtede Fingre, da hun var færdig. Tiburtius spiste derimod med hyppige Afbrydelser, idet han hvert Øjeblik henvendte sig til Professoren. Den stakkels Lærde sad med bøjet Hoved og hørte til med saa fornuftig en Mine, som om han forstod hvert Ord, der blev sagt, og undertiden gav han endogsaa sin Samstemning til Kjende ved at nikke og udstøde en Lyd, der nærmest mindede om en Kos Brølen.

»Ja, der ser du selv, Domine, hvor lidt vi Mennesker kan nøjes med,« sagde Tiburtius. »Se, nu er vi mætte, og det kan vi takke Gud og Kapellanen i Klevano for.«

»Bøh! Bøh!« svarede Professoren.

»Ja, det siger du nu, men du véd jo ~~slet~~ ikke, hvad Kapellanen i Klevano har med vor Mad at gjøre. Jo, jeg kjender dig! Og dog, hvis han ikke havde været, vilde vi i Dag alle være gaaet sultne i Seng.«

»Har han da foræret Dem alt det?« spurgte jeg.

»Denne lille Fyr, domine, synes meget videbegjærlig,« henvendte Tiburtius sig atter til Professoren. »Ja, ganske rigtigt, hans Velærvær-

dighed har givet os alt dette, skjønt vi ikke engang har bedt ham derom. Og her er vi i det sjældne Tilfælde, at ikke alene hans venstre Haand var uvidende om, hvad hans højre gav, men at endogsaa begge hans Hænder ikke havde mindste Begreb om denne Gave. Spis, domine, spis, og gid det maa bekomme dig!»

Af denne besynderlige og indviklede Tale forstod jeg kun, at Maaden, hvorpaa Maden var erhvervet, ikke var ganske den sædvanlige, og Nysgjerrigheden drev mig derfor til at spørge videre.

»Har De da selv taget det — uden at spørge om Forlov?»

»Den lille Fyr er ikke blottet for Skarp-sindighed,« vedblev Tiburtius i samme Tone som før, »kun Skade, at han ikke har set Kapellanen. Kapellanen har nemlig en Mave som en Øltønde, og følgelig har han ikke godt af at æde for meget. Vi andre derimod lider snarere af en vis Slunkenhed, om jeg saa maa sige, og kan derfor nok trænge til at have noget Proviant i Huset. Har jeg ikke Ret, domine?»

»Bøh! Bøh!« brummede Professoren atter tankefuldt.

»Naa, denne Gang var du da heldigere med at udtrykke din Mening, for jeg begyndte virkelig allerede at tro, at den lille Fyr her havde mere Omløb i Hovedet end visse lærde Mænd. Men for imidlertid at komme tilbage til Kapellanen, saa mener jeg, at en god Lære

bør betales, og derfor kan man vel ogsaa forsvare at sige, at vi har kjøbt disse Levnedsmidler af ham. Hvis han nemlig fremtidig sørger for at holde sit Spisekammer forsvarligt aflaaet, saa maa vi betragtes som kvit — Naa ja,« vedblev han, idet han pludselig henvendte sig til mig, »det er du nu for dum til at begribe, men hun der, hun forstaar det. Sig mig engang Marusja, var det ikke rigtigt af mig, at jeg kom med den dejlige Steg til dig?«

»Jo, det var det,« svarede hun med et pludseligt Glimt i sine blaa Øjne, »jeg var jo saa sulten.«

Jeg gik hjem i dybe Tanker og helt forstumlet i Hovedet. Den gamle Sætning: »Du skal ikke stjæle!« stod for mig som en uangribelig Sandhed, men naar min Indbildningskraft fremtryllede lille Marusjas Ansigt, saaledes som det havde set ud, da det straaledede ved Synet af Kjødet, og naar jeg i Tankerne saa' hende slikke sine smaa fedtede Fingre, fyldtes mit Hjærte med en Glæde, der lignede hendes og Valeks.

I en af Havens Alleer løb jeg uventet paa min Fader, der gik og stirrede mørkt ud for sig, som han plejede. Jeg vilde smutte forbi ham, men han lagde Haanden paa min Skulder og sagde:

»Hvor kommer du fra?«

»Jeg? — Jeg har været ude og spasere,« svarede jeg raskt.

Hans Blik hvilede opmærksomt paa mig, og han saa' ud, som om han vilde sige noget, men derpaa fik hans Ansigt pludselig sit sædvanlige fraværende Udtryk, og med et let Skuldertræk gik han ned ad Alleen. »Aa, det er lige meget,« sagde denne Bevægelse, »hun er jo dog ikke mere!« — Jeg løj for første Gang i mit Liv, thi jeg skjælvede ved Tanken om, at min Fader nogen Sinde skulde faa noget om mit ny Bekjendtskab at vide, og jeg vilde hellere have ofret mit Liv end forraadt Valek og Marusja. Og jeg kunde heller ikke andet end lyve, for hvis jeg havde brudt mit Ord, vilde jeg fremtidig ikke kunnet møde dem uden at slaa Øjnene ned af Skam.

VIII.

Efteraaaret nærmede sig. Høsten var i fuld Gang, og Trærnes Blade farvedes med Rødt og med Guld. Marusja blev mere og mere stille og bleg; hun klagede sig aldrig, men hendes lille Ansigt blev magrere, og Øjnene større og mørkere for hver Dag, der gik.

Nu kunde jeg frit gaa op paa Højen, naar jeg vilde, jeg havde fuldstændig vænnet mig til Menneskene her oppe og følte mig hjemme og husvant i deres underjordiske Bopæl.

»Du er en rigtig flink Dreng, og du ender nok som General!« plejede Turkevitsch gjerne

at sige til mig, naar han var i godt Humør, og ikke han alene, men alle her oppe behandlede mig som en god Kammerat. Kun Professoren og Lavrovsky syntes slet ikke at lægge Mærke til min Nærværelse. Den første var altid fordybet i sine Betragtninger, og den sidste undgik, naar han var ædru, alt hvad der hed menneskeligt Selskab, og trykkede sig ind i en mørk Krog.

Det var kun Tiburtius, hans Børn og Professoren, som boede i den Kjælder, jeg før har beskrevet, alle de andre opholdt sig i et lignende, men noget større Rum, der stod i Forbindelse med den ved en snæver Korridor. Her var endnu mørkere og fugtigere end inde hos Tiburtius, og Luften var saa dump og indelukket, at man knap kunde trække Vejret. Møblementet var tarveligt. Langs Væggene stod der nogle Bænke, og midt paa Gulvet en stor Høvlebænk, som Tiburtius benyttede, naar han snedkrede, og da der aldrig blev fejtet ud her nede, vare Stenfliserne dækkede med et tykt Lag Spaaner og Snavs. Jeg kom her kun sjældent, fordi jeg ønskede at undgaa den uhyggelige Lavrovsky, der i sine ædru Øjeblikke plejede at begrave sig i dette mørke Hul. Han sad saaeften paa en Bænk, med sit Ansigt begravet i Hænderne og Haaret nede i Panden, eller ogsaa strøg han med hurtige Skridt langs Væggene og standsede lidt, hver Gang han kom til en Krog. En saa mørk Fortvivlelse hvilede

der over hans Skikkelse, at jeg ikke kunde udholde at se paa ham, men de andre havde for længst vænnet sig til Staklens Besynderlighed. Et Par Gange saa' jeg ham blive slæbt her ned i døddrukken Tilstand. Det var et bedrøveligt Syn. Hans Hoved dingled fra den ene Side til den anden, Taarerne flød ned ad hans Kinder, og Benene slæbte kraftesløst efter ham og daskede hen ad Stenfliserne. Marusja og jeg plejede gjerne at følge denne Scene fra en fjærn Krog med ængstelige Blikke, men Valek var i travl Bevægelse mellem de Voxne og tog et Tag med i den hjælpeløse Lavrovsky, naar det gjordes fornødent.

Tiburtius herskede her nede med uindskrænket Myndighed. Han havde opdaget dette Tilflugtssted, han ordnede og styrede alt, og alle lystrede hans Befalinger uden mindste Indvending. Sandsynligvis var dette ogsaa Grunden til, at ikke en eneste af Bandens Medlemmer nogen Sinde forargede mig i Ord eller Gjerning. Nu, da Livet har beriget mig med Erfaring og gjort mig klogere, er jeg naturligvis ikke i Tvivl om, at der blandt disse Mennesker gik alle mulige Laster i Svang, men naar deres Skikkelser dukke op for min Erindring indhyllede i Fortidens Taage, ser jeg kun det tragiske i deres Existens, og den dybe Kummer og Elenighed, der prægede deres Liv.

Efteraaaret traadte mere og mere ind i sine Rettigheder, Himlen tilhylledes af store, graa

Skyer, Egnen druknede i et taaget Tusmørke, og Regnen flød ned i Strømme. Det var ikke noget hyggeligt Vejr at vove sig ud i, men jeg tænkte kun paa at slippe ubemærket bort, og naar jeg saa vendte hjem igjen vaad til Skindet, hængte jeg selv mine Klæder op foran Kakkelloven og gik derpaa i Seng, idet jeg med stoisk Ro udholdt den Syndflod af Bebrejdelser, som den gamle Barnepige lod regne ned over mig.

Marusja svandt mere og mere hen. Nu kom hun aldrig mere op i Luften, og den graa Sten, dette mørke og tavse Uhyre, fortsatte sit forfærdelige Ødelæggelsesværk, idet den sugede Livet og Kraften ud af hendes lille, skrøbelige Legeme. Største Delen af Tiden tilbragte hun i sin Seng, og Valek og jeg opbød alle vore Kræfter for at adsprede og more hende, men det lykkedes os kun sjældent at fremkalde et sagte Udbrud af den svage Latter, som vi begge holdt saa meget af. Og dog følte jeg, at hun trængte til mig, for naar jeg viste mig, vakte det et saadant Liv i hende, at Rødmen steg op i hendes blege Kinder.

Saa klarede det endelig igjen op paa Himlen, de sidste Skyer forsvandt i Horisonten, og vi fik atter nogle lyse Solskinsdage, de sidste inden Vinterens Komme. Hver Dag bar vi Marusja op ovenpaa, og det var, som om hun vaagnede til nyt Liv i den friske Efteraarsluft; hendes Kinder blussede, og hun saa' sig om med store skinnende Øjne. Men længe skulde det ikke

gaa saadan, vi fik snart Graavejr igjen, og saa maatte hun blive nede i sit underjordiske Fængsel.

Imidlertid begyndte der ogsaa at trække mørke Skyer op over mit Hoved.

En Morgenstund, da jeg som sædvanlig listede mig gjennem Haven, saa' jeg min Fader staa henne ved Laagen sammen med Janusch fra Slottet. Den Gamle talte saa sagte, at jeg ikke kunde høre alt, hvad han sagde, men enkelte løsrevne Sætninger naaede dog mit Øre og ramte det som Piskeslag.

»Jeg tror ikke et Ord deraf!« hørte jeg min Fader sige. »Hvad vedkommer disse Mennesker Dem? Skaf Beviser for, hvad De siger. Jeg vil ikke høre paa Deres Angiverier! — Ja, det bliver min Sag; jeg ønsker ikke at høre mere!«

Det endte med, at han viste Janusch bort med saa energisk en Haandbevægelse, at denne fandt det raadeligst at fortrække, og da min Fader saa drejede ind i en af Gangene, saa' jeg mit Snit til at løbe ud af Haven.

Jeg havde altid næret en stærk Mistillid til den gamle Ugle fra Slottet, og nu skjælvede mit Hjærte af Frygt, for jeg var saa godt som overbevist om, at den Samtale, som jeg kun havde hørt Brudstykker af, drejede sig om mine Venner oppe paa Højen, og maaske ogsaa om mig.

Da jeg fortalte Tiburtius om min Mistanke, lod han til at blive meget betænkelig.

»Fy for Pokker, min Ven,« sagde han og

skar en ganske gyselig Grimasse, »det var en nederdrægtig ubehagelig Efterretning. Aa, den forbandede gamle Rævepels!«

»Ja, men min Fader viste ham bort,« sagde jeg for at trøste ham.

»Din Fader, min Ven, er den bedste af alle Dommere, Salomon deri iberegnet. Men véd du, hvad curriculum vitae er? Nej, det véd du naturligvis ikke. Jo ser du, det er en Fortegnelse over alt, hvad man har bedrevet i Livet, og hvis nu den gamle Satan snuser et eller andet op om mig og bringer det til din Fader, ja, saa sværger jeg ved den hellige Guds Moder, at jeg nødig vilde falde i Dommerens Kløer.«

»Er min Fader da virkelig saa ond?« spurgte jeg, idet jeg mindedes, hvad Valek i sin Tid havde sagt.

»Nej, nej, min lille Ven, Vorherre bevare dig for at tænke slet om din Fader! Han har tværtimod et rigtig godt Hjærte, og maaske han i Forvejen véd alt, hvad Janusch kan fortælle ham, men kun tier, fordi han ikke vil jage et gammelt tandløst Rovdyr ud af dets Hule. Naa, men jeg véd knap selv, hvordan jeg skal forklare dig det. Ser du, din Fader tjener en Herre, hvis Navn er Loven, og han har kun et Hjærte, saa længe denne ligger paa Hylden, men saa snart den stiger ned derfra og siger til ham: »Hør, Dommer, bliver det ikke nødvendigt, at I tager jer af Tiburtius Drab, eller hvad han nu ellers hedder?« ja, saa sætter

han øjeblikkelig en Slaa for sit Hjertes Følelser, og hans Haandtag bliver da saa fast, at Verden før vil komme ud af sin Axe, end det vil lykkes Tiburtius Drab at slippe ud af hans Kløer. -- Ak ja, ak ja! Hele min Ulykke er, at jeg engang — det er for Resten længe siden — har lagt mig ud med Loven, og det grundigt, min lille Ven!«

Efter dette lange Foredrag rejste Tiburtius sig, løftede Marusja op i sine Arme og gik hen med hende i en Krog, hvor han kyssede hende og trykkede sit hæslige, uformelige Hoved op mod hendes lille Bryst. Men paa mig havde hans løjerlige Tale gjort saa stærkt et Indtryk, at jeg længe blev staaende ubevægelig paa et og samme Sted. Til Trods for de kunstige Vendinger i den, havde jeg dog fuldstændig forstaaet Meningen af den, og som en Følge heraf stod min Faders Skikkelse i dette Øjeblik for mig omgivet af en Straaleglans. Men paa samme Tid følte jeg endnu bitrere end ellers det sørgelige i, at han, der var saa god og udmærket i alle Henseender, hverken kunde eller vilde elske mig.

IX.

De lyse, klare Dage svandt, og fra det Øjeblik blev det værre med Marusja. Alle vore Forsøg paa at opmuntre hende faldt fuldstændig

til Jorden, og hun sad nu altid og stirrede tavst ud for sig med store, mørke Øjne. Saa begyndte jeg at tage mit Legetøj med ned til hende, men heller ikke det brød hun sig synderlig om, og jeg besluttede da at prøve et sidste Middel.

Min Søster Sonja havde en stor Dukke med dejlige røde Kinder og prægtigt hørgult Haar. Til denne Dukke, som hendes afdøde Moder havde foræret hende, knyttede jeg mit sidste Haab, og jeg bad hende derfor om at laane mig den et Par Dage. Jeg tiggede hende saa inderligt derom og beskrev hende saa levende, hvor slemt det var for den syge lille Marusja slet ingen Legetøj at have, at Sonja, som først ikke vilde af med den, dog til syvende og sidst endte med at opfylde min Bøn.

Denne pyntelige Porcellænsfrøkens Virkning paa den Syge overgik mine dristigste Forventninger. Da jeg viste mig med hende, kom der pludselig Liv i Marusja, som laa stille hen med lukkede Øjne. Hun slyngede begge Armene om min Hals, lo af Henrykkelse og begyndte strax at snakke med sin ny Bekjendt. Dukken gjorde næsten Vidundere. Marusja, der i de sidste otte Dage ikke havde forladt sin Seng, begyndte nu at gaa rundt paa Gulvet med sin lille lyskrøllede Datter ved Haanden, og til Tider blev hun endogsaa saa ivrig i Legen, at hun gjorde et mislykket Forsøg paa at løbe.

Paa den anden Side forvoldte denne Dukke

mig ikke faa urolige Øjeblikke. For det første havde jeg haft det Uheld at møde den afskyelige Janusch, da jeg bar den op paa Højen, og dernæst vilde Skæbnen, at Barnepigen allerede Dagen efter dens Forsvinden savnede den og begyndte at lede efter den i alle Kroge. Sonja søgte at berolige hende, men hendes naive Forsikringer om, at hun ikke længtes efter Dukken, og at denne var gaaet ud og spasere og vist snart kom igjen, vakte kun yderligere Tvivl og Mistanke om, at der maatte være noget i Vejen.

Oppe paa Højen stod Sagerne rigtig slet. Marusja laa igjen til Sengs, og hun var nu meget daarlig. Hendes Kinder glødede, de lyse Krøller laa i Uorden hen over Hovedpuden, og hun kjendte ingen. Ved Siden af hende, i hendes ene Arm, hvilede den ulyksalige Dukke med rosenrøde Kinder og dumme, straalende Øjne.

Jeg betroede Valek den Fare, jeg svævede i, og vi blev saa enige om at liste Dukken fra hende, hvad der saa meget lettere vilde kunne lade sig gjøre, da Marusja sandsynligvis slet ikke vilde lægge Mærke dertil. Saa snart jeg tog Dukken ud af den lille Piges Arm, vaagnede hun af sin Feberdøs, slog Øjnene op og saa' ud for sig med et underlig forvildet Blik, der tydelig sagde mig, at hun ikke anede, hvad der foregik om hende. Men pludselig gav hun sig til at græde sagte — ganske sagte, og med en hjertesløsende, ynkelig Graad — og paa samme Tid viste der sig i hendes udtærede, feberglø-

dende Ansigt et saadant Udtryk af dyb Sorg, at jeg forfærdet skyndte mig at lægge Dukken tilbage i hendes Arme. Marusja smilede, trykkede den tæt op til sig og blev rolig. Jeg forstod da, at jeg havde villet berøve min lille Veninde den første og sidste Glæde i hendes korte Liv.

Valek saa' ængstelig hen paa mig.

»Ja, hvad skal vi nu gjøre?« spurgte han mig bedrøvet.

Tiburtius, der sad paa Bænken og hang med Hovedet, saa' ligeledes paa mig med et spørgende Blik. Jeg gjorde mig derfor Umage for at se saa sorgløs ud som mulig og svarede i en let henkastet Tone:

»Aa, lad den bare blive her. Pigen har vist allerede glemt, at den er borte.«

Men den gamle Pige havde ikke glemt det. Da jeg kom hjem, mærkede jeg strax, at der maatte være noget galt paa Færde. Janusch stod nede ved Havelaagen og rystede paa Hovedet, da jeg gik forbi ham, Sonja sad stille i en Krog med forgrædte Øjne, og Barnepigen saa' paa mig, som om hun vilde æde mig.

Ved Aftensbordet spurgte min Fader mig, hvor jeg havde føjtet om hele Dagen, og da jeg atter svarede, at jeg havde været ude og spásere, erklærede han kort og godt, at jeg aldrig nogen Sinde mere maatte gaa hjemme fra uden hans Tilladelse. Denne Befaling var kategorisk og blev givet i saa energisk en Tone, at jeg

ikke vovede at være ham ulydig, og at bede ham om Tilladelse til at gaa, kunde jeg ikke bekvemme mig til.

Der gik fire lange, pinlige Dage. Jeg strejfede sørgmodig om i Haven, kiggede hvert Øjeblik over til Højen og ventede med Ængstelse paa den Tordensky, der syntes at trække sammen over mit Hoved. Endnu havde min Fader aldrig rørt mig med en Finger, og han skjændte heller aldrig paa mig, men nu havde jeg en pinlig Forudfølelse af, at der vilde komme noget forfærdeligt.

Endelig, den femte Dag, blev jeg kaldt ind til ham. Han sad i sin Lænestol og saa' op paa min Moders Billede, og i denne Stilling blev han siddende, medens jeg stod paa Tærskelen med et uroligt bankende Hjærte. Først da jeg vovede mig et Par Skridt frem, vendte han sig imod mig, og hans Ansigt forekom mig da saa forfærdeligt og truende, at jeg strax slog Øjnene ned. Vist et halvt Minut stod jeg saaledes, og i al den Tid følte jeg, at hans mørke, vrede Blik hvilede tungt paa mig.

»Har du taget din Søsters Dukke?« spurgte han mig omsider.

»Ja,« svarede jeg sagte.

»Og véd du da ikke, at det er en Gave fra din Moder, og at du altsaa burde værne om den som en Helligdom? Har du stjaalet den?«

»Nej,« svarede jeg, idet jeg løftede mit Hoved og atter sænkede det.

»Hvad, siger du Nej!« skreg min Fader og sprang op fra Lænestolen. »Men jeg véd, at du har stjaalet den og slæbt den ud af Huset. Hvem har du givet den til? Herud med Sproget!«

Han lagde sin tunge Haand paa min Skulder, og jeg løftede Hovedet og saa' op paa ham. Hans Ansigt var blegt, den mørke Rynke mellem Brynene var der som altid, og hans Øjne lynede af Vrede. Jeg krympede mig under dette Blik, thi det forekom mig, at Vanviddet og Hadet lyste mig i Møde ud af det.

»Naa, hvad bliver det saa til? Hvor har du gjort af den?« spurgte han truende, og hans Haand knugede min Skulder endnu stærkere.

»Nej, jeg siger det ikke,« svarede jeg sagte.

»Jo, du gjør,« sagde min Fader, og i hvert af disse Ord, som han udtalte langsomt og tydeligt, klang der en Trusel.

»Nej,« hviskede jeg endnu sagtere.

»Jo!« sagde han med en Stemme, der dirrede af Harme og Smerte. Jeg følte, at hans Haand rystede, og bøjede Hovedet endnu dybere, men gjentog alligevel næppe hørligt:

»Nej, jeg siger det ikke. Jeg siger det aldrig . . . aldrig!«

I dette Øjeblik var det min Faders ægte Søn, der talte ud af mig. Han vilde ikke have faaet mig til at røbe min Hemmelighed, selv om han havde pint mig til Døde. Hans Trusler prellede magtesløst af mod den dybe Harme, jeg følte over min egen Forladthed, og

min brændende Kjærlighed til dem, som man vilde have, at jeg skulde udlevere og forraade.

Min Fader trak Vejret dybt, og jeg stod og ventede paa, hvad der vilde komme, medens Taarerne randt ned ad mine Kinder.

At skildre, hvad jeg følte i dette Øjeblik, vilde være meget vanskeligt. Jeg vidste, at Raseriet kogte i ham, og at mit Legeme maaske allerede i næste Sekund vilde sprælle under hans stærke, forbitrede Haand, og dog følte jeg slet ingen Frygt. Endogsaa i dette forfærdelige Øjeblik elskede jeg ham, men samtidig følte jeg, at hvis han nu lagde sin Haand paa mig, saa vilde han dræbe denne Kjærlighed, og mit Hjærte vilde da fyldes af det samme Had som det, der luede mig i Møde fra hans mørke Øjne. Nej, jeg var ikke bange! Min retfærdige Harme var saa stærk, at jeg ønskede og haabede, at Katastrofen vilde bryde løs over mit Hoved. »Lad det kun ske,« tænkte jeg, »jo før jo heller!«

Han sukkede igjen dybt. Det var et tungt, langt og afbrudt Suk. Om det lykkedes ham selv at bekæmpe sit Raseri, eller om det var det uventede, som nu paafulgte, der lagde en Dæmper derpaa, véd jeg endnu ikke den Dag i Dag. Jeg véd kun, at jeg i dette Øjeblik hørte Tiburtius' dybe Røst gjennem det aabne Vindu.

»Oho!« sagde han højt. »Min stakkels lille Ven!«

»Tiburtius er her!« fór det igjennem mig, men i dette Øjeblik gjorde det slet ingen Ind-

tryk paa mig, for jeg ventede kun paa det uundgaaelige, der nu skulde ske, og kunde slet ikke forestille mig, at Tiburtius' Komme eller nogen som helst anden Begivenhed skulde kunne stille sig mellem min Fader og mig og afvende det, som jeg ventede med en retfærdig og ivrig Vredes hele Attraa.

Tiburtius aabnede hurtig Døren, blev staaende lidt paa Tærskelen og betragtede os begge med sine skarpe, gennemtrængende Losøjne. Hver Enkelthed i denne Scene staar endnu den Dag i Dag fuldstændig tydeligt og klart for mig. Et Øjeblik viste der sig et onskabsfuldt Glimt paa hans hæslige Ansigt, men det forsvandt i samme Nu, og da han talte, var der ikke Spor af den sædvanlige Ironi i hans Stemme.

»Oho!« sagde han næsten blidt. »Jeg ser, at min unge Ven er i en vanskelig Situation.«

Min Fader mødte ham med et mørkt og truende Blik, men Tiburtius udholdt det med den største Ro og betragtede ham alvorligt og uden at skære Ansigter, som han ellers havde for Skik.

»Hr. Dommer,« sagde han blødt, »De er en retfærdig Mand, lad Drengen gaa. Den lille Fyr har søgt slet Selskab, men Gud skal vide, at han ikke har begaaet noget slet. Og hvis det skal regnes ham til Last, at hans Hjærte hænger ved mine smaa pjaltede Stakler, saa sværger jeg, at jeg før vil lade mig hænge end tilstede, at der krummes et Haar paa hans

Hoved for det. — Se her er din Dukke, min lille Ven,« tilføjede han, idet han vikiede den savnede Gjenstand ud af et Tørklæde, som han holdt i Haanden.

Min Fader slap min Skulder og saa' forbavset paa Tiburtius.

»Hvad skal det sige?« spurgte han endelig.

»Lad Drengen gaa,« gjentog Tiburtius og lagde sin store Haand paa mit sænkede Hoved. »De kommer dog ingen Vegne med ham ved Trusler, og jeg skal for den Sags Skyld gjerne fortælle Dem det hele. Men maaske vi maa gaa ind i det andet Værelse, Hr. Dommer?«

Min Fader, hvis Ansigt under alt dette havde faaet et mere og mere forbavset Udtryk, gik saa med ham ind i Dagligstuen, og jeg blev staaende fuldstændig overvældet af de Følelser, der fyldte mit Hjærte til Overmaal. I dette kæmpede Kjærlighed og Vrede saa stærkt med hinanden, at jeg hverken vidste ud eller ind, men under al den Kamp og Strid, der foregik i mit Indre, hørte jeg dog hele Tiden to Stemmer, der lød utydeligt ind til mig gennem den lukkede Dør.

Jeg stod endnu ubevægelig paa den samme Plet, da min Fader og Tiburtius atter viste sig. Jeg følte en Haand paa mit Hoved og skjælvede. Det var min Faders Haand, men denne Gang strøg den blidt og kjærtegnende hen over mit Haar.

Tiburtius tog mig og satte mig paa sit Knæ.

»Kom du kun op til os,« sagde han, »din Fader giver dig Lov til at sige Farvel til min lille Pige. Hun . . . hun er død.«

Hans Stemme rystede, og lige som han havde sagt det, satte han mig paa Gulvet og gik hurtigt ud af Værelset.

Jeg saa' op paa min Fader. Han betragtede mig med sit sædvanlige tankefulde Blik, men denne Gang havde det et forbavset og spørgende Udtryk. Det lod til, at Uvejret, der var jaget hen over os begge, havde spredt den Taage, som havde tilsløret hans Blik, saa at han først nu opdagede beslægtede Træk hos denne sin kjødelige Søn, der stod her foran ham.

»Jeg har ikke stjaalet den,« hviskede jeg og tog tillidsfuldt hans Haand. »Sonja har selv givet mig Lov til at laane den et Par Dage.«

»Ja, ja, jeg véd det,« sagde han tankefuldt, »jeg véd det. Jeg har fejlet overfor dig, min Dreng, men du vil maaske søge at glemme det en Gang i Tiden, ikke sandt?«

Jeg greb hans Haand og kyssede den. Jeg vidste nu, at han aldrig mere vilde se paa mig med de skrækkelige Øjne som for lidt siden, og den Kjærlighed, jeg saa længe havde maattet holde indestængt, strømmede ham i Møde som et mægtigt Væld.

»Maa jeg saa gaa op paa Højen?« spurgte jeg, idet jeg pludselig mindedes Tiburtius' Indbydelse.

»Ja, ja, gaa du kun, min Dreng, og sig

Farvel der oppe,« sagde han venligt. »Men vent lidt, der er noget, jeg vil bede dig om at tage med.«

Han gik ind i Dagligstuen og kom et Øjeblik efter tilbage med et Par Pengesedler i Haanden.

»Giv dette . . . til Tiburtius,« sagde han, »og sig til ham, at jeg beder ham om at gjøre mig den Tjeneste — forstaar du mig? — at jeg beder ham om at modtage disse Penge af mig. — Og sig saa til ham,« tilføjede han i en lidt usikker Tone, »at hvis han kjender en Mand, der hedder Fjodorovitsch, saa skal han give ham det Raad at forlade Byen snarest muligt. Men gaa nu, min Dreng, og skynd dig lidt.«

Jeg indhentede Tiburtius paa Vejen op til Højen og begyndte aandeløst at udrette mit Ærinde.

»Min Fader beder Dem, om De vil gjøre ham den Tjeneste,« skyndte jeg mig at sige og stak ham Pengene i Haanden. Han tog dem og hørte tavst og mørkt paa den Besked, jeg havde at overbringe ham angaaende Fjodorovitsch.

Nede i Hvælvingen, henne i en mørk Krog, laa Marusja stille og bleg. For Børn har Ordet Døden ikke nogen synderlig afskrækkende Klang, og først nu, da jeg saa' hendes livløse Ansigt, steg Graaden mig op i Halsen, saa jeg var lige ved at kvæles. Min lille Veninde laa foran mig alvorlig og sørg-

modig, og hendes stakkels udtærede Ansigt syntes endnu smallere i Døden. De lukkede Øjne laa dybt inde i Hovedet paa hende, omgivne af blaalige Skygger, og om den halv-aabne Mund hvilede der et sørgmodigt Smil. Det var, som om Marusja besvarede vore Taarer med denne lille Grimasse. Professoren stod ved Siden af hende og rystede langsomt paa Hovedet, Stykjunkerens havde travlt med at tømre nogle gamle Brædder sammen til en Kiste, og Lavrovsky, der var ædru og saa' ud, som om han var ved sin fulde Bevidsthed, pyntede Marusja med Efteraarsblomster, som han selv havde plukket paa Kirkegaarden. Henne i en Krog laa Valek og sov; han rystede i Søvn over hele Legemet og hulkede undertiden krampagtigt.

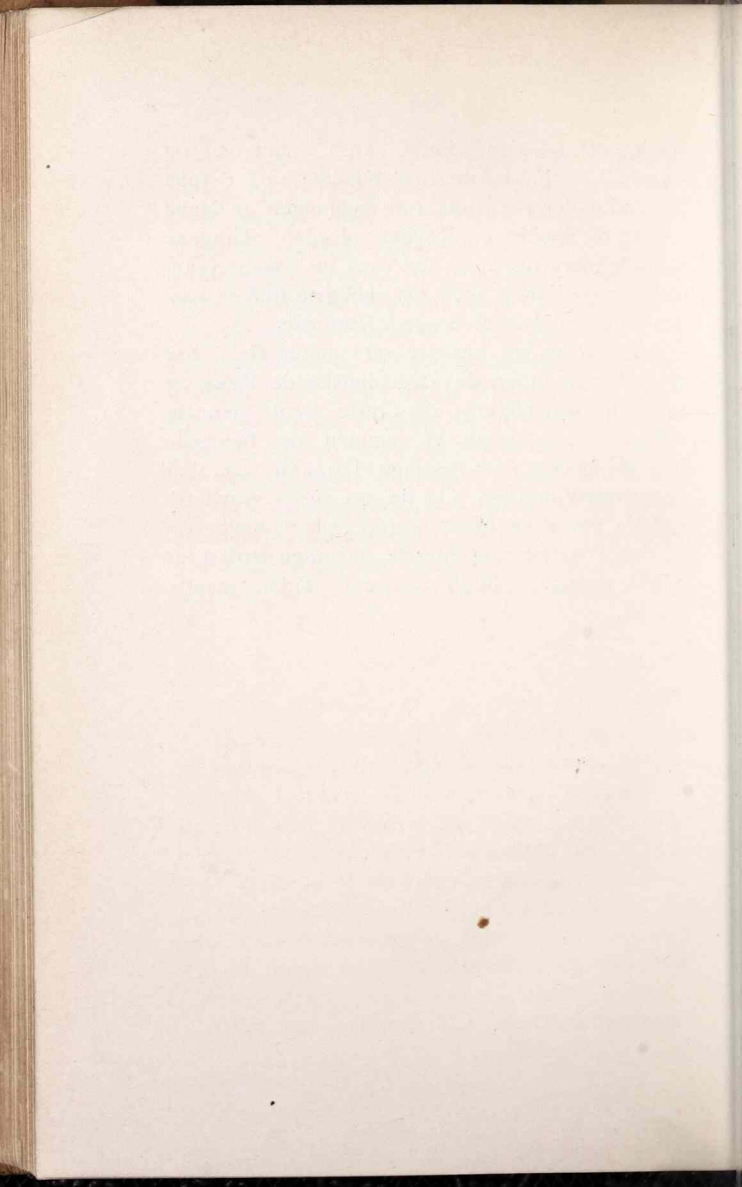
Kort efter spredtes Selskabet her oppe til forskjellige Sider og drog andetsteds hen for at søge Lykken. De første, der vendte Byen Ryggen, vare Tiburtius og Valek, og de øvrige fulgte snart efter. Kun Professoren blev tilbage. Han strejfede til sin Dødsdag om i Byens Gader, og jeg udgød ikke lidt Blod i de Batailler, jeg førte med Jødedrengene, naar disse pinte ham ved at minde ham om stikkende og skærende Instrumenter.

Det gamle Kapel blev efterhaanden slem

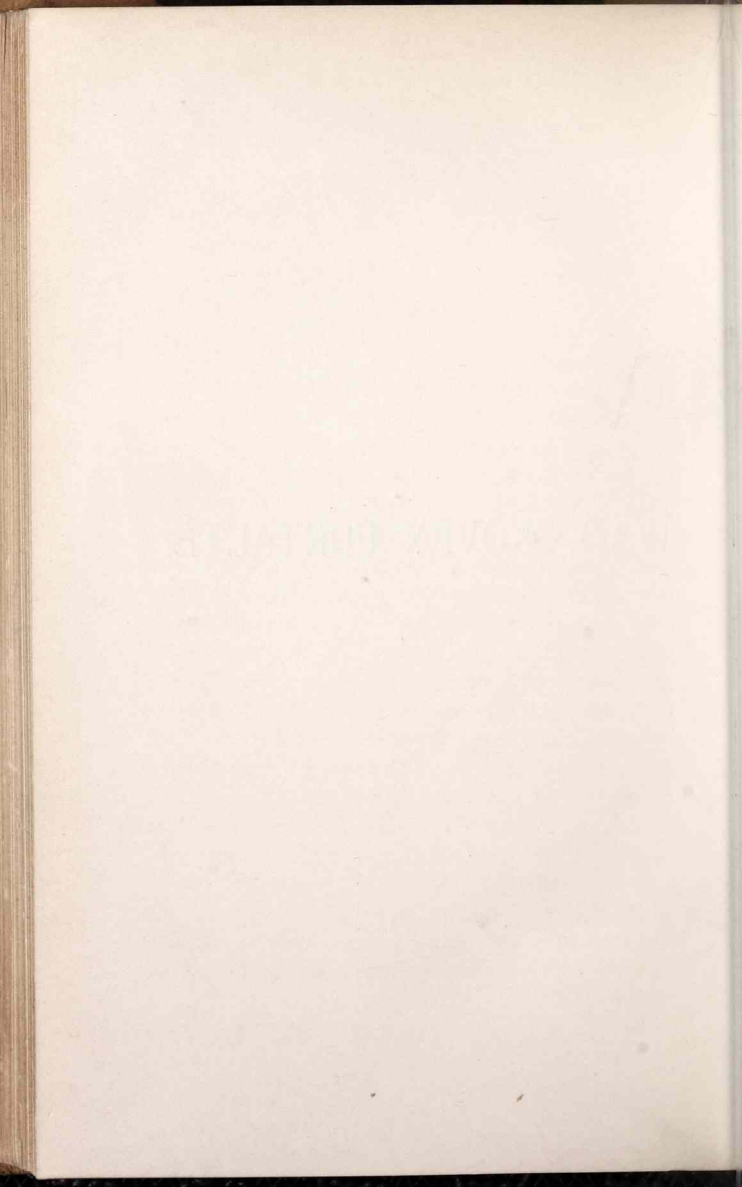
medtaget af Tiden. Først skred Taget ned og knuste i sit Fald Tiburtius' Kjælder, og derpaa begyndte der rundt omkring Bygningen at danne sig store Spalter og Revner i Jorden. Gravene forfaldt mere og mere, og kun en eneste prangede hvert Foraar med det dejligste friske Grønsvær og en Mylr af brogede Blomster.

Sonja og jeg besøgte ofte denne Grav, og vi sad saa under de sagte hviskende Birke og saa' ud over Byen, der lyste frem gjennem Taagen. Her læste vi sammen og betroede hinanden vore første unge Drømme og vidt svævende Fantasier. Og da saa ogsaa vi maatte forlade vor stille Fædrenestad, gik vi begge op til den lille Grav og lovede hinanden trofast at holde sammen, hvad saa end Tiden maatte bringe.

HVAD SKOVEN FORTALTE.

I.

Det susede og hviskede i Skovens Træer. Altid lød der en forunderlig Hvisken i denne Skov, dæmpet og langtrukken som Gjenklangen af en fjærn Tone, blid som en stille Sang uden Ord, og ubestemt som et taaget Minde om Fortiden. Det var en ældgammel Skov, som hverken Sav eller Øxe endnu havde hjemsøgt; de høje hundredaarige Fyrretræer med deres mægtige rødbrune Stammer stod som en mørk Krigerskare med tæt sammensluttete Toppe. For neden duftede der af Harpax, og gennem Fyrrenaalenes Tæppe tittede Bregnernes brunskællede Skafter og fine lysgrønne Løv, der bredte sig som et fantastisk, frynset Væv. Hist og her, hvor der fandtes en fugtig Plet, stak Skovkløveren sine tunge, nikkende Blomsterhoveder op gennem det saftige Græs. Her nede hvilede alt som i en fortryllet Slummer, men for oven susede og hviskede det uafbrudt, og det lød, som om der drog klagende Suk gennem Skovens gamle Træer.

Medens jeg red hen ad Skovstien, blev det pludselig saa skummelt og mørkt, at jeg følte, at der gled en tung, sort Sky hen over mit Hoved. Det led alt mod Aften. Hist og her sendte Solen sine skraa røde Straaler ind gennem Stammerne, men i Tykningen bredte Tusmørkets Skygger sig mere og mere. Det trak op til Torden, og for i Dag maatte jeg altsaa opgive enhver yderligere Tanke om Jagt og blot søge at komme under Tag, inden Uvejret brød løs. Min Hest hastede afsted; den klappede hvert Øjeblik med Hovene mod Trærødderne, der overalt laa blottede hen over Vejen, og spidsede Øren, idet den lyttede til Ekkoets dumpe Drøn.

Jeg hørte en Hund gø. Mellem Træerne skimtede jeg noget hvidt, og en blaa Røgsøjle, der snoede sig op gennem det grønne, hængende Løvtag. Foran mig, inde under de rødbrune Stammer, laa en lav Hytte, hen over hvis mosgroede Tag de slanke, stolte Fyrre svajede frem og tilbage. Midt i den lille Lysning, i hvis Udkant Hytten laa, stod der en Gruppe af unge Ege, som flettede deres knortede Grene ind i hverandre.

Her boede mine trofaste Ledsagere paa Jagten Skovløberne Sakhar og Maksim, men de lod ikke til at være hjemme, for ingen af dem viste sig, skjønt den store Faarehund gøede af fuld Hals. Paa en Bænk uden for Hytten sad derimod gamle Stepan, eller Bedste-

far, som alle kaldte ham, og flikkede paa et Par Bastsko. Han var skaldet og rynket, Øjnene stirrede sløvt ud i Rummet, og de lange graa Knevelsbarter naaede helt ned til Bæltestedet.

»God Dag, Bedstefar,« sagde jeg. »Er der nogen hjemme?«

»Nej,« svarede han og rystede paa Hovedet, »Sakhar og Maksim er nede ved Mosen, og Motra er ude i Skoven for at lede efter Koen. Den har revet sig løs, skal jeg sige dig, og hun var bange for, at Bamsen skulde tage den. — Nej, der er ikke en Sjæl hjemme.«

»Naa ja, saa sætter jeg mig ved Siden af dig og venter, til de kommer.«

»Ja, gør du det,« sagde han og stirrede paa mig med sine halvblinde Øjne, medens jeg bandt min Hest til en af Egene. Det var smaat med den Gamle: han havde ondt ved at se, og Hænderne rystede paa ham.

»Sig mig, hvem er du egentlig, min Dreng?« spurgte han, da jeg satte mig hen paa Bænken ved Siden af ham. — »Ej, ej! Ja, nu kjender jeg dig jo,« sagde han efter at have kigget mig lige ind i Ansigtet. »Ak ja, mit gamle Hoved er ligesom en Sigte; alt gaar igjennem det, og ingen Ting bliver hængende. Dem, som for længst er døde, husker jeg nok, men de ny Mennesker slipper mig altid ud af Hukommelsen. Nej, jeg har levet for længe, det mærker jeg nok.«

»Og hvor længe har du egentlig boet her i Skoven, Bedstefar?«

»Aa, i mange Aar. Allerede da Franskmanden drog ind i Czarens Rige, boede jeg her.«

»Du maa da have set en Del i dit lange Liv?«

»Naa, saa det tror du? Nej, det gaar mig som Træet der henne; det har ogsaa levet her hele sit Liv og har dog intet hørt eller set. Ak ja, nu skal jeg snart lægges i Graven, og naar jeg en Gang imellem tænker derpaa, véd jeg knap selv, om jeg har levet her paa Jorden eller ej.«

Fligen af en mørk Sky gled frem fra Skoven og hen over Lysningen, Grenene af de nærmeste Fyrretræer svajede frem og tilbage, og Skovens hviskende Stemmer fik en stærkere og dybere Klang. Gamle Stepan løftede Hovedet og lyttede.

»Vi skal have Blæst i Nat,« sagde han et Øjeblik efter. »Jo, du kan tro, det kjender jeg, naar Stormen hyler om Natten, knækker Fyrretræerne og river dem op med Rode. — Det er Skovtrollden, der driver sit Spil,« tilføjede han sagte.

»Skovtrollden?«

»Ja, jeg har selv set ham, lige saa tydeligt som jeg nu ser dig. Og har du Lyst til at høre, hvordan han melder sin Ankomst? Først begynder Fyrretræerne at stønne og sukke akkurat ligesom nu. Oho, ho, ho, ho! Uhu, hu, hu, hul lyder det skingrende gennem Sko-

ven, og derpaa bliver det med ét ganske stille. Men lidt efter begynder det igjen, og saa er der Graad og Klage i Træernes Stemmer. Og de har ogsaa Grund til at sørge, for der er mange af dem, som Trolden vælter i sit Raseri. Hen ad Aften bliver han helt ustyrlig, og om Natten farer han rundt som en Hvirvelvind. Saa raser han i Skoven, ler, græder, snurrer sig rundt som en Top og rusker i Træerne, som han river op med Rode. Endnu i Fjor, ved Efteraarstide, da jeg stod og kiggede ud af Vinduet, kom han og baskede paa Ruderne med sin Fyrretræs Kost, og var jeg ikke sprungen tilbage, havde han slaaet mit Ansigt fordærvet.«

»Men hvordan ser han egentlig ud?«

»Ja, akkurat som et af de gamle stynede Piletræer, der staar nede i Mosen. Hans Haar og Skjæg strutter som Misteltenen, der voxer paa Træerne, Næsen ligner en tyk og knortet Gren, og Munden er baade krum og skjæv og helt overgroet med Lav. Men kom herud en Gang til Vinter, saa er du sikker paa at faa ham at se. Som en hvid Søjle farer han hen over Skoven, drejer sig rundt om sig selv og forsvinder inderst inde i Tykningen. Jo, jo! Og hvor han gaar frem, breder han et hvidt Tæppe af Sne efter sig.«

Den Gamle var rigtig kommen i Snakkehjørnet. Det var, som om Tordenen, der hang i Luften, og Skovens urolige Susen, der lød snart som en dæmpet Mumlen og snart som

dybe Suk, fik Blodet til at rende hurtigere igjennem hans Aarer. Han virrede med Hovedet, fniste og blinkede med sine farveløse Øjne. Men pludselig gled der en Skygge hen over hans furede Pande, og idet han puffede til mig med Albuen, hviskede han i en hemmelighedsfuld Tone:

»Ja, vist er Skovtrolden et væmmeligt Utske, det er sandt nok, men noget egentlig ondt gjør han dog ikke, og holder man blot Næsen for sig selv, saa lader han en ogsaa være i Fred, den lede Troldkarl. Nej, Menneskene kan være værre at møde i Skoven end han. Har du Lyst til at høre det, min Dreng, saa skal jeg fortælle dig, hvad jeg har oplevet — det var netop her, hvor vi nu sidder — for mange, mange Aar siden. Til daglig mindes jeg det kun som en Drøm, men naar Blæsten synger i Skovens Træer som nu, ja saa husker jeg det hele livagtig, som om det var sket i Gaar. Skal jeg fortælle dig det?»

»Ja, gjør det, Bedstefar!«

»Naa ja, men saa skal du ogsaa høre godt efter.«

II.

»Du skal vide, at min Fader og min Moder døde, da jeg kun var en lille Purk endnu, og jeg stod saa fuldstændig ene i Verden. Hverken Bønderne eller Herren vidste, hvad de skulle

stille op med mig, men saa var det, at Skovløberen Roman tilbød at tage mig hjem med i sin Hytte. »Giv mig ham kun,« sagde han, »det kan være godt for os begge, thi saa faar jeg Selskab, og han Brødet.« Naa, de andre lod ham saa tage mig, og fra den Stund har jeg opholdt mig i Skoven.

Paa den Maade kom jeg altsaa til at bo hos Roman, og han gav mig ogsaa Føden, som han havde lovet. Min Plejefader saa' ud som en rigtig Bussemand: han var høj af Væxt og havde kulsort Haar og Skjæg og et mørkt, skummelt, Blik. Hele sit Liv havde han tilbragt i Skoven ganske ene, og de sagde ogsaa om ham, at Bjørnen var hans kjødelige Broder og Ulven hans Søskendebarn. Han kjendte alle Dyrene, og dem var han ikke bange for, men Menneskene undgik han og trak Øjnene til sig, naar han mødte dem. Naa, men naar alt kommer til alt, var han alligevel en god Mand, og Føden, jeg fik hos ham, var baade kraftig og rigelig. Grød fik vi daglig — rigtig Boghvedegrød med en stor Klat Smør i Midten — og skød han en And, ja, saa vankede der Andesteg. Nej, hvad der er sandt, det skal siges: Føden var god og tilstrækkelig i alle Maader.

Saa boede vi to altsaa sammen, og naar Roman gik ud i Skoven, lukkede han mig inde i Hytten, for at de vilde Dyr ikke skulde komme og æde mig. I hele to Aar var jeg hans eneste

Selskab, men saa var det, at de gav ham Oksana til Kone.

Det var Herren, der gav ham hende. Han lod ham kalde op til sig paa Slottet og sagde til ham: »Hør, lille Roman,« sagde han, »du skulde gifte dig.« — »Nej,« svarede Roman, »hvad skal en stakkels Djævel som jeg med en Kone? Og hvordan skulde jeg ogsaa klare mig ene i Skoven med et Fruentimmer, naar jeg allerede har en Dreng i Forvejen? Nej, jeg gifter mig ikke, det skal ingen faa mig til.«

»Ja, men jeg ønsker nu, at du skal gifte dig,« sagde Herren, »og hvorfor, det véd jeg bedst selv. Du skal have Oksana.«

»Nej, jeg tager hende ikke,« svarede Roman, »hun kan rejse Fanden i Vold! Se nu har jeg sagt det, og derved bliver det.«

Saa gav Herren Ordre til, at de skulde komme med Katten. De lagde Roman i Græsset med Ansigtet nedad, og derpaa spurgte Herren igjen:

»Naa, vil du saa gifte dig, Roman?«

»Nej,« svarede han, »det vil jeg ikke.«

»Ja, ja, giv ham saa i Pludderbuxerne*), saa meget som de kan tage.«

Det gjorde de ogsaa. Se Roman, han kunde ellers taale en Del, men til Slutningen blev det ham dog for meget af det gode.

*) Den lillerussiske Almue bærer vide Pludderbuxer af Lærred, der stærkt minder om Amagernes Sækkebuxer.

«Naa, lad det nu være nok,» sagde han omsider. »Kom kun med hende, naar det ikke kan være andet; jeg vil ikke have alle de Prygl for et Fruentimmers Skyld. Hid med Pige-barnet, siger jeg, saa gifter jeg mig med hende strax!«

Men Herren havde en Pikør, der hed Opanas Schvitky, og han kom netop ude fra Marken, medens de søgte at give Roman Lyst til at gifte sig. Naa, og saa saare han fik at vide, hvad der var i Vejen, faldt han: bardus! lige ned for Herrens Fødder og kyssede dem.

»Hvorfor vil I dog pine og plage ham der, naadige Herre?« sagde han. »Giv I mig Ordre til at tage Oksana, jeg skal lystre jer uden at sige et Kny.«

Jo, jo! Han havde nok selv Lyst til at gifte sig med hende, den Gavtyv.

Da Roman hørte dette, blev han helt fornøjet; han kom op i en Fart og bandt Buxerne fast om Livet.

»Naa,« sagde han, »det kan jeg lide. Men du skulde blot være kommen lidt før, Menneskebarn, og Herren kunde ogsaa gjerne have ventet lidt, men han har nu altid saa forbandet Hastværk. I Stedet for at spørge, om der er nogen, som vil tage hende godvilligt, fanger han mig ind og lader dem tærskes løs paa mig. Jo, det er kjønt, maa jeg sige. Fy for den Lede! Ptøj!«

Jo, jo! Til sine Tider stak Roman ikke engang op for Herren. Blev han først gal i

Kalotten, var det raadeligst at holde sig borte fra ham. Men den naadige Herre havde nu saadan sine egne Planer, og han gav derfor Ordre til, at de atter skulde lægge Roman i Græsset.

»Jeg,« sagde han, »vil din Dumrians Lykke, og du stritter imod. Nu lever du ene som Bjørnen i sin Hule, og det er ikke lysteligt at besøge dig, men det skal have en Ende. Naa, tamp saa løs paa ham igjen, og bliv ved med det, indtil han beder om godt Vejr. Og du, Opanas, rejs du Fanden i Vold! Naar man ikke har buden dig til Gilde, skal du helst blive borte, for ellers risikerer du at faa samme Traktemente som Roman.«

Naa, hvad Roman ikke havde været vred før, det blev han nu. Jo, jo! Men de andre tampede dygtig løs paa ham, for i gamle Dage, skal du vide, forstod de at svinge Katten. Han holdt længe ud, men omsider gav han dog Kjøb.

»Naa ja, det er vel ikke værd at lade Præsten vente længere,« sagde han endelig. »Hold nu op! Det er nok, I Satans Yngel, I tærsker jo løs paa mig, som om jeg kunde være Kornet i Laden. Kom med Oksana, siger jeg, saa gifter jeg mig med hende strax«!

Men Herren stod og holdt sig paa Maven og lo.

»Ja,« sagde han, »det var fornuftigt talt. Nu kan du rigtignok ikke sidde ned ved Brylluppet,

men saa danser du maaske saa meget desto bedre.«

Det var en munter Herre, den naadige Herre, en rigtig Spøgefugl, ha, ha! Men alligevel gik det ham forbandet ilde bagefter, og jeg siger bare: Gud fri og frels alle kristne Mennesker for en lignende Lod! Ikke engang en Jøde kunde jeg ønske en saadan Skæbne.

Naa, saa fik de da Roman gift. Han tog sin unge Kvinde med sig ind i sin Hytte, og i Begyndelsen skjændte han altid paa hende og knubsede hende. »Det er din Skyld,« sagde han, »at de har smurt mig saa læsterligt igjennem, og det er du ikke værd.« Kom han hjem fra Skoven, jagede han hende gjærne ud af Stuen og raabte: »Herud med dig! Jeg trænger ikke til Kvindfolk her inde! Forsvind — og det hurtigst muligt! Jeg ynder ikke, at der sover noget Fruentimmer i min Hytte; det giver en daarlig Luft.«

Ho, ho!

Naa, men med Tiden blev det anderledes. Oksana fejede Hytten og holdt alt rent og i Orden, og Køkkentøjet skurede hun saa blankt, at man kunde spejle sig i det. Saa mærkede Roman jo nok, at det var en god Kvinde, han havde faaet der, og lidt efter lidt vænnede han sig til hende og begyndte endogsaa at faa hende kjær. Ja, det er sandt, hvad jeg siger, min Dreng, jeg lyver ikke! Og saa endte det med, at han en skønne Dag sagde til hende:

»Naa ja, jeg takker den naadige Herre, fordi han fik mig talt til Fornuft. Og jeg var ogsaa et rigtigt Fæ, at jeg tog saa mange Stryg, inden jeg faldt til Føje, for nu ser jeg jo selv, at det slet ikke er saa galt endda, at jeg fik dig. Nej, det er tvært imod rigtig godt, det véd Gud det er.«

Saa gik der nogen Tid, men hvor lang Tid, véd jeg ikke. En Morgen lagde Oksana sig paa Bænken og begyndte at stønne og klage sig, hen ad Aften blev det helt snavs med hende, og ved Dag gry, da jeg vaagnede, hørte jeg en spæd lille Stemme, der pippede eller skræppede — hvad man nu vil kalde det. »Ho, ho!« tænkte jeg. »Det er naturligvis et Barn, der er født.« Og det var det ogsaa, for da jeg skulde se nærmere til, laa hun med en lille Unge i Armen. Megen Glæde fik hun dog ikke af den, thi allerede hen ad Aftenen holdt den op at skrige. Saa græd Oksana, men Roman sagde:

»Ja, nu er der intet Barn mere, og altsaa behøver vi ikke at sende Bud efter Præsten. Lad os begrave det under Egen der henne.«

Og saa grov han en Grav under Egen og lagde Barnet deri. Kan du se Stubben derhenne? Det er alt, hvad der er tilbage af Træet; Resten har Lynet gjort det af med. Men endnu den Dag i Dag, naar Solen gaar ned, og den klare Aftenstjerne tændes paa Himlen, kommer der en lille Fugl og skriger — saa ynkeligt,

siger jeg dig, at man bliver helt bedrøvet til Mode. Det er Barnets udøbte Sjæl, som kræver Daaben. Og de siger, at hvis der kommer en rigtig lærd og studeret Mand, som har gransket sig Visdom til i Bøgerne, saa kan han give den Daaben, og saa faar den Ro og viser sig ikke mere. Men det kan vi, som er opfødt i Skoven, ikke, for vi har ingen Ting lært og véd intet. Naar Fuglen kommer og beder os om Hjælp, siger vi kun: »Flyv væk, flyv væk, stakkels Sjæl, vi kan intet gjøre for dig.« Saa græder den og forsvinder inde i den mørke Skov, men lidt efter kommer den atter flyvende. Ak ja, min Dreng, det er sørgeligt for den stakkels Sjæl!»

Saa snart Oksana kom lidt til Kræfter igjen, gik hun hen til Graven, og der sad hun og græd saa højt, at man kunde høre det langt borte. Hun sørgede over Barnet, men det gjorde Roman ikke, for naar han kom hjem fra Skoven, stillede han sig hen foran hende og sagde:

»Ti stille, din dumme Kvinde! Det er ogsaa noget at flæbe for! Der er død et Barn, men der kan jo komme et i Stedet for. Og det bliver maaske meget bedre — ho, ho! For det der nede var vel ikke engang mit — jeg véd det da i det mindste ikke — men det næste, der kommer, det bliver mit.«

Se det kunde Oksana nu ikke lide, naar han talte saadan. Saa holdt hun gjerne op at græde og begyndte at bruge Mund, men det

brød Roman sig ikke om, han blev ikke vred paa hende for det.

»Hvorfor staar du dog der og giver ondt af dig?« sagde han saa ganske roligt. »Jeg siger jo blot, at jeg ikke véd, om det var mit. Og hvor skulde jeg ogsaa vide det fra? Før du blev min, boede du i Landsbyen blandt andre Mennesker, og først nu, da jeg har dig ene i Skoven, er jeg sikker. Se forleden mødte jeg en gammel Kælling, som sagde til mig: »Det var noget hurtigt,« sagde hun, »at det Barn kom til dig, Roman.« — »Ja, hvor skal jeg vide, om det er hurtigt eller ikke?« svarede jeg. »Men var du din Mund, for ellers bliver jeg gal i Skralden, og saa vanker der.«

Men Oksana blev ved at give ondt af sig, og det varede længe, inden hun holdt op igjen.

Til Tider kunde hun ogsaa traktere ham med Skjældsord og drive ham et Par hen over Ryggen, men saa saare hun mærkede, at Roman blev vred, tav hun øjeblikkelig stille. Saa kjælede hun for ham, lagde Armene om hans Hals, kyssede ham og saa' ham lige ind i Øjnene, og i samme Nu blev han saa from som et Lam; for ser du, min Dreng, naar saadan et Kvinde-menneske forstaar at kysse rigtig godt, saa kan hun faa Bugt med ethvert Mandfolk, selv om han er nok saa gal i Hovedet. Jo, jo! Jeg kjender Fruentimmerne, kan du tro.«

Naa, saa var det, at jeg engang hørte det trutte inde mellem Træerne. Tra—ra, tra—ra

tratera, tra, tra! klang det gennem Skoven, lystigt og højt. »Gud maa vide, hvad det er for et mærkeligt Dyr, der skriger saa kjønt?« tænkte jeg. Men det var ingen Dyr; det var Herren, der red gennem Skoven og blæste i sit Horn, og efter ham kom Pikørerne til Hest med alle Hundene. Lige bag Herren tumlede Opanas Schvitky sig paa sin Skimmel; hans Kjortel var lyseblaa, Pulden paa hans Hat var baldyret med Guld, Bøssen blinkede paa hans Ryg, og Pandoraen*) hang i en Rem over hans Skulder. Han stod højt i Yndest hos Herren, fordi han spillede saa smukt paa Pandora og var en ren Mester til at synge Viser. Og en kjøn Karl var Opanas, en helvedes kjøn Karl — Herren kunde ikke maale sig med ham. Den naadige Herre var nemlig skaldet og rød-næset, og hans Øjne, der ellers var lystige nok, havde ikke nær den Glans som Opanas'. Naar denne saa' paa mig — og jeg var dog en Dreng og ikke et Fruentimmer — blev jeg saa glad og fornøjet, at jeg maatte le, hvad enten jeg vilde eller ej. De sagde ogsaa, at Opanas stammede fra de saporogiske Kosakker**), der

*) En firstrænget Cither, ejendommelig fra Lillerusland.
O. A.

**) De saporogiske Kosakker levede indtil den første Tredjedel af det 18de Aarhundrede et eventyrligt Liv paa Øerne hinsides Dnjeprs Katarakter. Fra dette Tilflugtssted foretog de dristige Togter mod krimiske Tatarer og Polakker.
O. A.

førte det frie herlige Liv paa Øerne i Dnjepr, og disse Kosakker vare alle kjendte som smukke og behændige Karle. Men du kan jo ogsaa nok sige dig selv, min Dreng, at det er noget helt andet at flyve som en Fugl hen over Steppen med Lansen under Armen end at staa og fælde Træer og syde Beg fra Morgen til Aften.

Naa, jeg løb saa ud for at se paa alt dette her. Herren red hen til Døren og gjorde Holdt, og det samme gjorde alle Jægersvendene.

»God Dag, hvordan gaar det?« spurgte han Roman, da denne kom ud med Huen i Haanden.

»Jo,« svarede Roman, »det gaar mig godt i alle Maader. Og hvordan har I det?«

Ser du, Roman forstod nu ikke at svare Herren rigtigt som han skulde, og alle Jagt-betjentene grinede derfor ogsaa højt, da de hørte hans Ord; ja, om det saa var Naadigherren, maatte han le med.

»Naa, det fornøjer mig, at du har det saa godt,« sagde han og steg af Hesten. »Og hvor har du din Kone henne?«

»Hvor jeg har hende? Inde i Stuen naturligvis!«

»Naa ja, lad os saa gaa der ind. Og dæk I for os i Græsset imens, Folkens, men lad der ikke mangle noget, for vi skulde gjerne ønske de Nygifte til Lykke.«

Og de gik saa ind, først Herren og Opanas, derpaa Roman, og til Slut den gamle Pikør,

Bogdan. Denne Bogdan var Herrens ældste og trofasteste Tjener. De sagde, at da han mistede sin Fader og sin Moder, bad han den gamle Herre — Faderen til denne — om Forlov til at gifte sig. Men han nægtede ham det og satte ham til at passe og vogte sin Søn. »Han skal være baade din Fader, din Moder og din Kone,« sagde han. Naa, saa førte Bogdan den unge Herre ud i Mark og i Skov og lærte ham at tumle sin Hest og at bruge Bøssen, og senere, da hans Lærning voxede til og selv kom til at styre Godset, fulgte han efter ham alle Vegne akkurat ligesom en Hund. Ak ja, det kan ikke skjules, at der var mange, som den Gang forbandede Bogdan, fordi han udførte sin Herres Vilje saa nøje, og hvis Naadigherren havde budt ham at rive sin kjødelige Fader i Smaastumper og Stykker, ja, saa havde han ogsaa gjort det uden at betænke sig et Sekund.

Naa, men jeg gik ogsaa med ind, for jeg var naturligvis nysgjerrig som alle Børn, og jeg fulgte saa lige i Hælene paa Herren.

Da han kom midt ind i Stuen, standsede han, snoede sit Overskjæg og lo, men Roman stod og krammede sin Hue, og Opanas støttede sig til Væggen med et mørkt Ansigt. Han vaklede frem og tilbage, den Stakkel, ligesom den unge Eg, naar Stormen rusker i den. Alle tre saa' de hen paa Oksana, der stod med sænket Blik og rød som Valmuen, der titter ud gennem Kornet. Ak, hun mærkede nok,

den Stakkel, at det trak op til Uvej, og at hun var Skyld deri. For det vil jeg sige dig, min Dreng, at naar tre Mandfolk ser paa et og samme Fruentimmer, saa plejer det gjerne at ende ilde. Saa vanker der Næsestyvere eller maaske noget endnu værre. Jo, jeg kjender til de Dele, kan du tro, for jeg har selv set det.

»Naa, lille Roman,« sagde Herren, »er det ikke en kjøn Kone, jeg har skaffet dig?«

»Aa hvad,« svarede denne, »hun er som alle andre Koner, hverken værre eller bedre.«

»Ja,« brummede Opanas halv højt og trak paa Skuldrene, »det Fæ burde ikke have haft hende.«

»Og hvorfor kalder du mig for et Fæ?« sagde Roman og vendte sig om imod ham ham. »Vil du ikke være saa venlig at forklare mig det?«

»Jo,« svarede Opanas, »et Fæ er du, fordi du ikke forstaar at passe paa din Kone.«

Se det sagde nu Opanas, men saa saare han havde sagt det, stampede Herren i Gulvet, og gamle Bogdan, der sad henne ved Ovn, rystede vredt paa Hovedet.

»Og hvorfor skulde jeg passe paa hende?« sagde Roman til Opanas, men med Øjnene fæstede paa Herren. »Her kommer jo aldrig andre end Skovens Dyr, og maaske en sjælden Gang, som for Exempel i Dag, den naadige Herre. Dril mig ikke, din slemme Kosak, for

bliver jeg først gal i Hovedet, haler jeg dig i Pisken *).«

»Ti stille, I Satans Knægte,« sagde Herren og stampede atter i Gulvet. »Vi vil ingen Kiv og Klammeri have; det er ikke derfor, vi er kommen. Nej, vi er her for at tømme et Bæger paa de Nygiftes Vel, og naar det er gjort, rider vi ned til Mosen og skyder Urhøns og Bekkasiner. Hejda, kom saa med udenfor!«

Saa gik Herren ud, og efter ham fulgte Bogdan, men da Roman vilde gaa, standsede Opanas ham i Døren.

»Vent lidt, min Ven,« sagde han, »og hør paa, hvad jeg har at sige dig. Kan du huske, da jeg kastede mig for Herren Fødder og bad ham om at give mig Oksana til Ægte? Se, nu har Præsten smedd det hende sammen med dig, men alligevel kan mit Hjærte ikke udholde, at den arge Fjende skal drive sit Spil med hende og dig. Nej, før vil jeg skyde baade ham og Oksana en Kugle for Panden og rede dem begge et Leje paa den vaade, kolde Jord.«

»Hør sig mig engang, Kosak,« sagde Roman og saa' forbavset paa ham, »du skulde da ikke med ét være gaaet fra Forstanden?«

Jeg hørte ikke, hvad Opanas svarede, for han hviskede ganske sagte, men da han var

*) De lillerussiske Kosakker bar kort afklippet Haar med en lang Pisk. O. A.

færdig, slog Roman ham paa Skulderen og sagde:

»Ak, Opanas, Opanas! Hvor gives der dog slemme Mennesker til i denne Verden! Og jeg, som har levet hele mit Liv i Skoven, har aldrig vidst eller anet sligt. Ej, ej Herre! Blot du ikke selv falder i den Grav, du har gravet for andre.«

»Naa ja,« sagde Opanas til ham, »gaa nu ud, og lad som ingen Ting, især overfor Bogdan, thi han er lige saa snedig, som du er dum, og pas saa paa ikke at drikke for meget af Herrens Brændevin. Og naar han sender dig afsted med Jægerne for at blive af med dig, saa viser du dem ind paa Stien, der fører uden om Skoven og ned til Mosen, og bilder dem ind, at du selv vil gaa den lige Vej der ned; men løb saa i Stedet for hurtigst muligt her tilbage. Har du forstaaet mig?«

»Ja, det har jeg,« svarede Roman. »Naa ja, saa gjør jeg mig færdig til Jagten, og jeg lader ikke min Bøsse med Hagl, men med en rigtig forsvarlig Kugle af den Slags, man skyder Bamsen med.«

Saa gik de udenfor, men der havde Jægerne allerede dækket op med kolde Spiser og Drikke. Paa et Tæppe, som var bredt ud i Græsset, sad Herren med Flasken i Haanden. Han fyldte Bægeret med Brændevin og bød Roman det. Jo, jo! Det var en dejlig Flaske og et dejligt Bæger, Herren havde, men Brændevinen var dog det allerbedste. Drak man ét Bæger, blev Sjælen

glad, drak man ét til, hoppede Hjærtet i Livet paa en, og var man ikke vant til at drikke, laa man under Bordet ved det tredje.

Herren var snedig, han vilde drikke Roman fuld i sin Brændevin, men det var ikke saa let en Sag, som han troede. Roman tog Bægeret af Herrens Haand og tømte det, og drak saa et til og nok et til, men det havde kun til Følge, at han strøg sig grinende hen over sit lange, sorte Skjæg.

»Se til den Satans Knægt, hvor han kan tylle Brændevin i sig,« sagde Herren forbitret, »og saa blinker han ikke engang med Øjnene. En anden vilde allerede for længst have grædt, og han sidder, det Skarns Bæst, og griner oven i Kjøbet.«

Herren var dreven, han vidste nok, at naar først et Menneske begynder at græde af Brændevinen, saa bliver hans Hoved saa tungt, at hans Pisk sænker sig ned mod Bordpladen. Men denne Gang var han kommen til den urette.

»Og hvorfor skulde jeg græde?« svarede Roman ham. »Det vilde jo være dumt. Den naadige Herre er kommen for at lykønske mig, og saa skulde jeg give mig til at hyle som en gammel Kælling. Nej, Gud være lovet, jeg har ikke noget at græde for — det vil jeg overlade til dem, som vil mig ilde.«

»Det vil altsaa sige,« sagde Herren, »at du er fornøjet.«

»Ja, vel er jeg det, og i alle Maader oven i Kjøbet.«

»Sig mig, kan du huske, hvordan vi fik dig gift ved Hjælp af Tampen?«

»Om jeg kan! Og jeg siger nu, at jeg var en rigtig Dumrian, som ikke vidste, hvad der var sødt, og hvad der var beskt. Tampen var besk, og dog vilde jeg hellere tage den end en Kone. Men jeg takker dig, naadige Herre, fordi du har lært mig Honningens Sødme at kjende.«

»Ja, det er godt,« sagde Herren, »men gjør mig saa ogsaa til Gjengjæld den Tjeneste at vise mine Folk Vej ned til Mosen. Du skal skyde for der nede, og kommer du ikke hjem med en Urfugl eller to, er jeg bange for, at det gaar dig ilde.«

»Og naar vil Herren da have, at vi tager afsted?« spurgte Roman.

»Aa lad os først drikke et Par Bægre og høre Opanas synge en Vise, saa kan vi jo altid tale derom.«

»Ja, det kan ellers blive vanskeligt nok med den Jagt,« sagde Roman og saa' op mod Himlen, »for, der er et godt Stykke Vej ned til Mosen, og Klokken er allerede mange. Hør, hvor Blæsten hyler og tuder gennem Skoven; vi faar Storm i Nat. Tror I virkelig, naadige Herre, at man kan skyde Urfugle i det Vejr?«

Men Herren var allerede noget andrukken, og i den Tilstand var han gjerne dygtig malisjøs. Og da han nu hørte, at Folkene stod

og hviskede til hinanden, at det var rigtigt nok, hvad Roman sagde, blev han saa fløjtende gal, at han hev Bægeret i Jorden og saa' sig om med lynende Øjne.

Alle tav saa og sænkede Hovedet — alle undtagen Opanas, som traadte frem med sin Pandora, stemte den og sagde til Herren:

»Tag dog imod Fornuft, naadige Herre! Er det virkeligjert Alvor at sende Folk ud i Bælgmørke og i en Brandstorm som denne for at skyde Fugle?«

Se det sagde nu Opanas, for han kjendte ikke til Frygt, og det kom sig af, at han ikke var Livegen som de andre, men en fribaaren Mand, en rigtig ægte Kosak. Allerede som ganske lille Purk var han kommen hertil sammen med en gammel Pandoraspiller fra Ukraine. Den Gamle havde været med ved Optøjerne i Umanj, hvor Kosakkerne nægtede Lydighed, og saa blindede Soldaterne ham og sendte ham ud i den vide Verden. Han gik fra By til By, og omsider kom han ogsaa til vor Egn sammen med sin lille Fører, Opanas. Den naadige Herres Fader, som holdt meget af kjønne Viser, beholdt ham i sit Hus, og der voxede ogsaa Opanas op. Han blev den unge Herres Yndling, og denne taalte ofte af ham, hvad han ikke vilde have taalt af nogen anden.

Naa, saadan gik det nu ogsaa her. Først blev den naadige Herre vred og løftede Bægeret for at kyle det i Hovedet paa ham, men da han

havde faaet betænkt sig lidt, sagde han ganske roligt til ham:

»Ja vist, ja vist, Opanas! Vel er du en klog Knægt, men du véd nok ikke, at man nødig skal stikke sin Næse ind gennem Døren, for saa risikerer man, at den bliver smækket til.«

Se det var nu en lille Gaade, han gav ham at gætte, og Opanas forstod ogsaa strax, hvor han vilde hen, og svarede ham med en Vise. Ak ja, blot Herren havde forstaaet den, saa havde hans Frue ikke senere udgydt saa mange bitre Taarer over ham!

»Tak for Belæringen, Herre,« sagde Opanas »men nu skal jeg synge en Vise for dig, hvis du da vil høre den.«

»Og saa slog han med Fingrene hen over Pandoraens Strænge, løftede Hovedet og saa' op mod Himlen. Højt oppe i Luften svævede en Ørn med udbredte Vinger, sorte Uvejrsskyer gled hastigt hen mod Horisonten, og gennem Fyrretræerne lød Vindens hule Røst.

Og atter slog han i Strængene.

Ej min Dreng, dig er det ikke timedes at høre, hvordan Opanas Schvitky spillede, men saare kjønt var det, thi Pandoraen taler et herligt Sprog, naar man ret forstaaes at lege med dens Strænge. Og lod han Haanden løbe hen over den, saa sagde den ham alt: Skovens Stønnen, naar Uvejret raser over den, Stormens vilde Hylen hen over den øde Steppe, og Vin-

dens hviskende Leg i de tørre, gule Græsstraa, der dækker Kosakkernes Gravhøje.

Nej, min Dreng, saadan spiller man ikke mere, og efter hvad Folk fortæller, ikke alene de, som bór i vor egen Egn, Polesjen*), men ogsaa de, som kommer langvejs fra, helt henne fra Tschigirin, Poltava og Kijev, saa hører man aldrig Pandoraen mere hverken paa Markederne eller Basarerne. Se, min hænger ogsaa paa Væggen nu, jeg rører den næsten aldrig, og naar jeg først er død, saa er jeg vis paa, at dens Strænge aldrig vil klinge mere. Ak ja, saadan gaar det i denne Verden! Ak ja!

Naa, og saa sang Opanas sin Vise, sagte og med en tungsindig Røst, der gik lige til Hjærtet. Men Visen havde han selv gjort, og i den sagde han sin Herre hele Sandheden og fortalte ham, hvad der vilde ske med ham, og den naadige Herre græd, ja Taarerne rendte ham helt ned ad hans lange Overskjæg, og dog forstod han øjensynlig ikke et Ord af Sangen. Ja, den hele husker jeg ikke, men kun et lille Stykke, dér, hvor Kosakken sang om sin Pan**), om Iván:

Ohøj Pan! Ohøj Iván!

Den kloge Pan, han alting véd,

Véd, at Høgen paa Kragen slaar ned...

Ohøj Pan! Ohøj Iván!

*) De udstrakte Sump- og Skovstrækninger paa begge Sider af Pripet, Dnjeprs Biflod, kaldes Polesjen. O. A.

**) Pan = Herre.

O. A.

En Ting véd du dog ikke Pan,
 Om en Ting véd du ikke Besked,
 Og det er, at Kragen paa Høgen slaar ned,
 Naar denne truer dens Redes Fred.

Ser du, min Dreng, det er, som om jeg kunde høre denne Sang endnu og se alle disse Mennesker for mig. Opanas stod i Midten med sin Pandora, Herren sad paa Tæppet med Hovedet helt nede paa Brystet og græd, og Jægerne stod i en Kreds rundt om ham og puffede til hinanden. Men Skoven stønnede og sukkede akkurat ligesom nu, og Pandoraen klang helt vemodeligt, medens Kosakken sang:

Fruen græder saa ynkelig,
 Ravnen skræpper med hæse Skrig
 Over Iván, der bleg og stiv
 Ligger i Græsset uden Liv.

Ak, men Herren forstod ikke Sangen, han tørrede Taarerne og sagde:

»Naa, gjør dig saa færdig, Roman, du skal vise Drengene Vej ned til Mosen. Og du, Opanas, følger med de andre, for nu har jeg hørt nok paa dine Viser. Den var ellers kjøn, den sidste, men det er Løgn, hvad der staar i den, og det er det værste.«

»Ak Herre, Herre!« sagde Opanas med Taarer i Øjnene. »Véd I da ikke, at gamle Folk siger: I Sagnet er der Sandhed og i Visen ligesaa. Men den Sandhed, der findes i Sagnet, er som Jernet; den er gaaet saa længe fra Haand til Haand, at den er gnavet af Rustens

fortærende Tand. Den Sandhed, som findes i Visen, er derimod som Guldets, og dette kjender ikke til Rust. — Se saadan taler gamle Folk.«

»Naa ja, muligvis de siger saadan i den Egn, hvor du hører hjemme,« svarede Herren og slog haanligt ud med Haanden, »men hos os kjender vi ikke til den Snak. Gaa, gaa! Jeg gider ikke høre paa dig mere!«

Opanas stod et Øjeblik, og derpaa kastede han sig næsegrus ned for sin Herres Fødder.

»Lyt til mit Raad!« sagde han. »Sæt dig op paa din Hest, og rid hjem til din Frue; mit Hjærte aner Uraad.«

Men nu var det forbi med den naadige Herres Taalmodighed.

»Gaa bort fra mine Øjne!« skreg han og sparkede til ham. »Er du en rask Kosak? — Nej, en gammel Kælling er du! Se til, du kommer afsted, ellers gaar det dig ilde, min Ven. Og hvad staar I der og glor efter, I Slavesjæle? Gaa, eller jeg skal traktere jer, som I aldrig er bleven trakteret før!«

Opanas rejste sig op, mørk som en Torden-sky, og slog sin Pandora saa haardt mod et Træ, at den gik i tusinde Stumper og Stykker, men idet Strængene brast, klang der ligesom et Suk gennem Skoven.

»Ja, rejs saa ad Helvede til, naar du ikke vil lytte til mit Raad!« raabte han. »Jeg mærker jo nok, Herre, at du ikke mere har din tro Tjener behov.«

Og inden Herren fik Tid til at svare, svingede Opanas sig i Sadelen og red sin Vej. Roman kastede sin Bøsse over Skulderen og gik ind i Skoven, og efter ham fulgte alle Jægerne til Hest. Saa snart de vare forsvundne i Tykningen, gik Herren ind i Hytten, og der blev saa ikke andre tilbage udenfor end hans Hest, som stod bunden under et af Træerne. Det begyndte allerede at mørknes, Blæsten fór larmende gjennem Træerne, og Regnen plaskede mod Ruderne — akkurat ligesom nu. Oksana lagde mig ud i Forstuen og kyssede mig til Godnat, men da hun gik, hørte jeg, at hun græd.

Se, jeg var jo kun en lille Knægt den Gang, og derfor forstod jeg heller ikke, hvad der foregik om mig. Jeg laa og vendte mig paa mit Leje, lyttede til Blæstens Tuden og faldt saa omsider i Søvn. Hvor længe jeg sov, véd jeg ikke, men pludselig blev jeg vækket af Skridt lige uden for Hytten. Hesten, der stod bunden under Træet, gav sig til at snøfte og pruste, og lidt efter satte den afsted med dundrende Hovslag, der hurtigt tabte sig i det Fjerne. Saa hørte jeg atter en Hest komme galoperende, Rytteren sprang af, og derefter blev der banket paa et af Vinduerne.

»Herre! Herre!« raabte han, og paa Stemmen kunde jeg kjende, at det var gamle Bogdan. »Halløj, Herre, skynd dig at lukke op! Opanas, den Slyngel, har ondt i Sinde, han har sluppet din

Hest løs i Skoven. — Skynd dig . . .«, fik han endnu sagt, men holdt saa pludselig inde, og i det samme hørte jeg et tungt Fald mod Jorden.

Herren kom løbende ud fra Stuen med sin Bøsse i Haanden, men i Yderdøren tog Roman og Opanas imod ham, greb ham i Haarpisken og spændte ham om. Saa mærkede Herren jo nok, at det var Alvor, og begyndte at bede ynkeligt for sig.

»Aa, lad mig gaa, lille Roman,« sagde han helt spagfærdigt. »Er det saadan, du husker alt det gode, jeg har gjort dig?«

»Jo, jeg husker nok al din Godhed baade mod min Kvinde og mig,« sagde Roman, »og nu skal du ogsaa faa din Løn derfor.«

»Hjælp du mig, Opanas, min tro Tjener,« sagde Herren endnu ynkeligere. »Jeg har altid holdt af dig, som om du var min kjødelige Søn.«

»Og dog har du jaget mig paa Porten som en Hund,« svarede Opanas. »Nej, du har elsket mig, som Tampen elsker Ryggen, og nu elsker du mig, som Ryggen elsker Tampen. Jeg har advaret dig, men du vilde ikke høre mig.«

Saa begyndte Herren ogsaa at bede Oksana om at hjælpe sig.

»Staa du mig bi, Oksana,« sagde han, »du har et godt Hjærte!«

Men Oksana løb midt ud paa Gulvet og slog Hænderne sammen.

»Har jeg ikke tigget og tryglet dig, Herre, om at skaane min Ære,« sagde hun, »og dog

har du krænket mig groveligt baade før og nu. Ak, ilde har du handlet imod mig, og nu kommer du og beder mig om at hjælpe dig! Nej, hjælp du dig selv — jeg formaar det ikke.«

»Lad mig gaa! Slip mig!« raabte Herren saa igjen. »Krummer I et Haar paa mit Hoved, kommer I alle til at raadne i Sibiriens Land!«

»Aa, bryd dig ikke om os, Herre,« sagde Opanas, »vi klarer os nok. Roman vil være nede ved Mosen længe før dine Jægere, og jeg skjænker det ikke en Tanke, om mit Hoved er sikkert eller ej. Jeg kaster Bøssen over Skulderen og tyer ind i den mørke Skov, og der samler jeg andre raske Svende af samme Slags som jeg selv. Om Dagen gjemmer vi os i Tykningen, men om Natten røver og plyndrer vi paa Landevejen, og kommer vi til en eller anden fornem Herres Slot, trænger vi lige ind i hans Gemakker og tager, hvad vi lyster. Naa, kom saa, lille Roman, og hjælp mig med at bære hans Naade ud i den kølende Regn.«

Herren skreg og strittede imod med Arme og Ben, men det nyttede ham ikke noget: Roman og Opanas slæbte af med ham og bar ham ind i Skoven.

Jeg skyndte mig ind til Oksana, der sad henne paa Ovnbænken, hvid som en kalket Væg; men udenfor hylede og peb Stormen, og nu og da kom der et forfærdeligt Tordenskrald. Og medens jeg sad sammen med Oksana, hørte jeg pludselig en klagende Stønnen, der lød saa ynke-

ligt, at jeg endnu den Dag i Dag føler mig helt beklemmt om Hjærtet, naar jeg tænker derpaa, skjønt det er dog er mange, mange Aar siden.

»Oksana!« sagde jeg. »Lille Oksana! Hvad var det?«

»Sov!« hviskede hun, idet hun tog mig op i sine Arme og vuggede mig. »Sov, min lille lille Dreng! Det er ingen Ting! Det er . . . det er Blæsten, der tuder i Træerne!«

»Oksana!« sagde jeg atter, da jeg pludselig hørte et Knald, der gav Gjenlyd vidt ud over Skoven. »Lille Oksana! Hvad er det?«

»Tys, tys, min egen Dreng!« hviskede hun og vuggede mig i sine Arme. »Det er Vorherre, der sender sit hvasse Lyn ned i Skovens Træer.« Og saa græd hun ganske sagte, trykkede mig ind til sit Bryst og sang: »Sov min Dreng, sov sødt og stille, det er Blæstens vilde Larm. Sov mit Barn, mit eget lille, hvil kun trygt her ved min Barm!« Naa, men da hun havde sunget for mig en Stund, endte det med, at jeg faldt i Søvn i hendes Arme.

Om Morgenens, da jeg vaagnede op, skinnede Solen allerede ind gennem Vinduerne, og Oksana laa henne paa Bænken som ellers og sov. Og saa sagde jeg til mig selv, at alt, hvad jeg havde oplevet den foregaaende Dag, kun kunde være en Drøm.

Men det var ingen Drøm! Nej, nej! Det var sandt, hver en Smule. — Jeg løb ud af Hytten og ind i Skoven, og der kvidrede Fuglene

alle Vegne, og Duggen glimtede paa Straa og paa Blad; men da jeg kom helt ind i Tykningen, laa Herren der, og Bogdan ved Siden af ham. Herren var bleg og saa' helt spagfærdig ud, men Bogdan var ganske graa i Ansigtet og havde lige saa barsk og bøs en Mine som i levende Live. Og paa begges Bryst var der Blod.

.....
 »Naa, men hvordan gik det saa med de andre?« spurgte jeg, da den Gamle sænkede Hovedet og tav.

»Hvordan det gik? Jo, det gik akkurat som Opanas sagde. Han tyede ind i Skoven, og der førte han et raskt Røverliv i mange, mange Aar sammen med andre kjække Svende af samme Slags som han selv. Det var nu engang sunget ved hans Vugge: hans Fædre havde levet Haidamakernes*) lystige Liv, og det blev ogsaa hans Lod. Han besøgte os ofte, min Dreng, her i den selv samme Hytte, som vi nu sidder udenfor, men næsten altid, naar Roman ikke var hjemme. Og naar han saa kom, sad han og sang sine Viser og spillede paa sin Pandora dertil. Jo, jo! Men sandt at sige, tror jeg næsten, at det ikke altid gik til, som det skulde, ved disse Besøg. Naa, om lidt kommer Sakhar og Maksim hjem fra Skoven: jeg siger ingen

*) Kosakkiske Stridsmænd og Landevejsrøvere.

Ting, men den, der har kjendt Roman og Opanas, han kan strax se, hvem der er Bedstefader til den ene, og hvem til den anden. Ak ja!

Kan du høre, hvor Blæsten rusker i Træerne? Det trækker vist op til en Storm!«

III.

Under Slutningen af Fortællingen mærkede jeg, at den Gamle begyndte at blive træt; Tungen vilde ikke rigtig lystre ham, hans Hoved virrede frem og tilbage, og Øjnene løb i Vand.

Aftenen sænkede sig ned over Jorden, Mørket bredte sig mere og mere i Skoven, og Træernes Toppe bølgede uroligt frem og tilbage som Havets Vover, naar Stormen kaster dem hid og did. Jeg rejste mig for at gaa ind, men i det samme begyndte Hunden at gø, og et Øjeblik efter fik jeg inde mellem Træerne Øje paa Skovløberne og Motra, der kom trækende med sin Ko.

Skjønt jeg ofte før havde set Sakhar og Maksim, betragtede jeg dem dog nu med en ganske særlig Interesse. De var vidt forskellige. Sakhar var brun i Huden, de sorte Bryn mødte hinanden under den lave Pande, og hans Blik havde et mørkt, skummelt Udtryk, der slet ikke passede til hans godmodige Ansigtstræk. Maksims venlige, graa Øjne lyste en derimod frejdigt i Møde, og han rystede hvert Øjeblik sit gule,

krøllede Haar og lo med en Latter, der havde en forunderlig smittende Klang.

Vi gik saa alle ind i Stuen, og saa snart Motra havde gjort Ild paa, begyndte hun at gjøre i Stand til Aftensmaden.

»Naa, hvad har Bedstefar saa fortalt Dem, mens vi var borte?« spurgte Maksim. »Det er vel den gamle Historie om Roman og Oksana, han har opvartet Dem med?«

»Ja, netop,« svarede jeg.

»Naa ja, det kunde jeg nok tænke mig, for naar Skoven er rigtig højrøstet, mindes han gjerne gamle Tider. Jo, jeg kjender ham; nu lukker han ikke et Øje hele Natten.«

»Ja, han er ligesom et lille Barn,« tilføjede Motra og satte en stor Skaal dampende Kaal-suppe hen paa Bordet.

Det var, som om gamle Stepan slet ikke anede, at Samtalen drejede sig om ham; han sad med et aandsfraværende Smil og virrede med Hovedet, og kun en Gang imellem, naar der kom et Vindstød, som rystede hele Hytten, levede han ligesom lidt op og begyndte at lytte med et forfærdet Ansigt.

Da vi havde spist til Aften, gik vi alle til Ro, og der blev saa Tavshed i Hytten, men udenfor, i Skoven, lød der tusinde dumpe Røster, som syntes at raabe truende til hinanden i Mørket. Undertiden steg denne ubestemmelige Larm, der rummede alle Tonarter i sig, til et vildt og djævelsk Hyl, og i saadanne

Øjeblikke ruskede Stormen i Hyttens skrøbelige Dør og fór hvinende ned gennem Skorstenen, men til andre Tider blev det næsten stille udenfor, og den pludselige Tavshed forekom en da saa uhyggelig, at Hjærtet følte sig helt beklemmt derved.

Jeg faldt i en let Blund, men det varede ikke længe, inden jeg atter blev vækket af Stormens vilde Larm, og da jeg saa' mig om, opdagede jeg i Natlampens flagrende Skjær den Gamle, der sad og famlede for sig med Hænderne, som om han ledte efter noget.

»Oksana! Lille Oksana!« sagde han sagte og klagende. »Kan du høre, hvor det stønner ude i Skoven? — Nej, jeg tager fejl!« hviskede han lidt efter, idet han bøjede Hovedet for over og lyttede. »Det er Blæsten der hyler og tuder.«

Jeg lukkede atter Øjnene, men et Øjeblik efter fyldtes hele Stuen med et blændende Lys, og i det samme lød der et vældigt, rullende Tordenbrag.

»Oksana! Lille Oksana!« hviskede den Gamle forfærdet. »Kan du høre, hvor de skyder ude i Skoven?«

»Sov, sov, gamle Bedstefar!« sagde Motra roligt henne fra Ovnbænken. »Du glemmer nok, at Oksana har været død og borte i mange Aar.«

Motra gabede og hviskede en stille Bøn, og derpaa blev der atter Tavshed i Hytten, men

udenfor rasede Stormen igjen lige saa heftigt som før.

Lidt efter plaskede Regnen ned i Strømme og dæmpede med sin Larm baade Vindens Røster og Træernes klagende Stønnen.

Indhold.

	Side
Forord.	
Straffefangen fra Sakhalin	1
Drabsmanden	81
I slet Selskab	157
Hvad Skoven fortalte	245

